

WIADOMOŚCI UNIwersyteckie

PAŹDZIERNIK 2002

7 (94)

PL ISSN 1233-216X

Rok 12 Egzemplarz bezpłatny

MIESIĘCZNIK • UNIwersYTET MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ

DYPLOM

nr 100 000

Fot. Stefan Ciechan

Na nowy rok akademicki 2002/2003 Społeczności akademickiej: Studentom, Pracownikom oraz ich Rodzinom – wielu sukcesów życzy rektor prof. dr hab. Marian Harasimiuk

KRONIKA REKTORSKA

Wrzesień jest ostatnim miesiącem wypoczynku wakacyjnego dla społeczności akademickiej. Doskonale jednak wiadomo, iż nie dla wszystkich, w tym także dla uczelnianych służb inwestycyjno-remontowych. Jak powiedział „Wiadomościom Uniwersyteckim” dyrektor administracyjny UMCS inż. Maciej Grudziński: „W części dydaktycznej trwają prace remontowe, na które przewidziano w budżecie uczelni kwotę 2 mln zł. Środki te przeznaczone są w głównej mierze na modernizację sal dydaktycznych: dwóch średnich auli na Wydziale Prawa i Administracji, auli im. E. Kwiatkowskiego oraz holu Wydziału Ekonomicznego. Zadania te pochłoną około połowy zaplanowanych środków, pozostała część przeznaczona będzie na bieżące prace remontowe na innych wydziałach i w jednostkach uczelni; będą to przede wszystkim prace dekarские, obróbki blacharskie oraz prace awaryjne. W części studenckiej na remonty zaplanowano kwotę 1,5 mln zł. Największą jej część pochłonie remont kapitalny DS „G” (ok. 400 tys.), remont studenckiej stołówki (ok. 300 tys.), ocieplenie ścian w akademikach „H” oraz „I” (ponad 200 tys.). W poniedziałek 2 IX, w Sali Senatu odbyło się spotkanie władz rektorskich UMCS z nowymi dziekanami, którym towarzyszyli prodziekani. Wszyscy z rąk Rektora odebrali nominacje na kadencję 2002-2005. Dziekani wszystkich wydziałów wraz z zespołem rektorskim wyjechali do Roskoszy koło Białej Podlaskiej, gdzie 5-6 IX odbywała się narada na temat najważniejszych problemów związanych z funkcjonowaniem uczelni. 10 IX Rektor i prorektor Jan Pomorski brali udział w posiedzeniu Rady Fundacji UMCS. 13-14 IX w Krakowie na Uniwersytecie Jagiellońskim zorganizowane zostały obrady Konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich; władze naszego uniwersytetu reprezentował sekretarz KRUP profesor Zbigniew Krupa. Ponieważ rektor Harasimiuk w drugiej połowie września korzystał z urlopu, jego obowiązki przejęli prorektorzy. W Warszawie na posiedzeniu Rady Uniwersyteckiego Centrum ds. Informatyzacji obecny był prorektor Pomorski. Narada odbywała się w Sali Senatu Uniwersytetu Warszawskiego. Prorektor Pomorski brał udział w uroczystym nadaniu honorowego obywatelstwa Lublina b. Prezydentowi RP na Uchodźctwie Ryszardowi Kaczorowskiemu; uroczystość władze miasta zorganizowały w Trybunale Koronnym. 18 IX prorektor Pomorski w Ministerstwie Edukacji Narodowej i Sportu uczestniczył w posiedzeniu poświęconym najważniejszym problemom szkolnictwa wyższego w nowym roku akademickim. 21 IX Prorektor otworzył obrady III Ogólnopolskiego Forum Nauczycieli Przedmiotów Przyrodniczych, zorganizowanego przez Zakład Dydaktyki Chemii. 23 IX prorektor Pomorski w Kazimierzu Dolnym zainaugurował obrady konferencji ekonomicznej nt. rynku finansowego. 27 IX po powrocie Rektora z urlopu odbyło się pierwsze po wakacjach posiedzenie Senatu UMCS. 28 IX w Ogrodzie Botanicznym UMCS Stowarzyszenie Absolwentów zorganizowało Piknik Absolwenta. Uczestnicy mieli okazję spotkać się z nowo wybranymi władzami rektorskimi i dziekańskimi uczelni, zamówić u pana Józefa Tarłowskiego własną karykaturę, dokonać wyboru krawata absolwenckiego i, naturalnie, spotkać się z dawno niewidzianymi kolegami ze studiów, wspólnie pośpiewać i potańczyć przy muzyce zespołu „Skubańce”, wysłuchać wystąpienia Prezesa Stowarzyszenia,

Zebranych kolegów przywitani, w imieniu Stowarzyszenia Absolwentów UMCS, doktor Mirosław Łoboda oraz rektor Marian Harasimiuk.

Piknik prowadził Grzegorz Michalec, który przedstawił nową ekipę rektorską na kadencję 2002-2005.

Do karykatury pozuje dziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi prof. dr hab. Nikodem Grankowski.

uczestniczyć w Quizie wiedzy o macierzystej uczelni (szczegóły przynosi „AS UMCS”; u nas migawki fotograficzne).

EMP

ZDANIEM BLONDYNKI

Przy okazji wręczenia przez Rektora UMCS nominacji dziekańskich i prodziekańskich stwierdziłam, iż wśród dwudziestu dwóch osób pełniących te funkcje są zaledwie cztery Panie.

Brak odwagi, zbyt daleko posunięty samokrytycyzm, a może po prostu brak kobiecej lojalności wśród żeńskiego elektoratu?

GRATULUJEMY

Pani mgr **Wanda Herda**, pracownik Bibliotek Głównej UMCS od 1972 roku, kierownik Oddziału Wydawnictw Ciągłych w tej jednostce, rozpocznie od 1 października br. czteroletni kontrakt w paryskiej Stacji Naukowej Polskiej Akademii Nauk. Jej zadaniem będzie opracowanie oraz modernizacja bogatych i cennych zasobów bibliotecznych Stacji.

Wśród 52 nauczycieli akademickich i pracowników nauki, którzy w dniu 20 września odebrali w Pałacu Prezydenckim tytuły profesorskie byli pracownicy UMCS: **Anna Tukiendorff** z Instytutu Biologii oraz **Jan Paweł Hudzik** z Wydziału Politologii.

We wrześniu Katedra Archeologii UMCS otrzymała ponownie certyfikat stwierdzający najwyższy poziom kształcenia studentów w zakresie archeologii. Tym samym akredytacja została udzielona na okres 5 lat, co powoduje, że nasza jednostka jest obecnie jedyną w kraju dokumentującą się 7-letnim okresem gwarancji jakości prowadzonych studiów. Inne placówki archeologiczne w kraju muszą się bowiem poddać ponownej ocenie Komisji Akredytacyjnej w roku 2005.

Prof. dr hab. **Jan Mazur**, dyrektor Centrum Języka i Kultury Polskiej, otrzymał specjalną jubileuszową nagrodę naukową im. Ireny i Franciszka Skowyrów za działalność naukowo-badawczą i organizatorską podejmowaną z myślą o naszych rodakach za granicą.

DYPLOM NR 100 000

BIBLIOTEKA
UMCS
LUBLIN**W OBECNOŚCI PREZYDENTA**

W Muzeum Lubelskim 9 października odbyło się wręczenie – w obecności prezydenta Rzeczypospolitej Aleksandra Kwaśniewskiego – stutysięcznego dyplomu ukończenia studiów w naszej uczelni.

Organizatorami uroczystości byli rektor prof. Marian Harasimiuk oraz prezes Stowarzyszenia Absolwentów UMCS dr Lesław Paga. Dyplom numer 100 000 otrzymała absolwentka Wydziału Prawa i Administracji **Anna Amalia Fermus** (średnia ocen z pięciu lat studiów 4,98, promotorem jej pracy magisterskiej „Prawo hipoteczne dużej własności w Królestwie Polskim” był prof. dr hab. Artur Korobowicz). Wraz z nią dyplomy odebrali: Magdalena Gołowska z Wydziału Humanistycznego, dyplom numer 99 999 (pracę magisterską pod tytułem „Kobieta w komunikatach reklamowych” napisała pod kierunkiem prof. dr hab. Stanisława Grabiasa), dyplom ukończenia studiów w UMCS numer 100 001 wręczony został Radosławowi Boguckiemu z Wydziału Ekonomicznego (promotorem jego pracy magisterskiej „Zastosowanie metod ilościowych w badaniach jakości życia” była prof. dr hab. Elżbieta Skrzypek).

Absolwentom gratulował osobiście Prezydent RP; ich pracę naukową, rozległe zainteresowania i aktywność społeczną wyróżniły firmy: PZU Życie, Pekao S.A., MITEK oraz Marszałek Województwa Lubelskiego (informację o przebiegu tej wyjątkowej w dziejach naszej uczelni uroczystości, wraz z wygłoszonymi przemówieniami i dokumentacją fotograficzną zawiera „AS UMCS”).

EMP

Fot. Maciej Przysucha

REKTOR

UNIwersYTETU MARIi CURIE-SKŁODOWSKIEJ W LUBLINIE
Ogłasza XXIII edycję
UNIwersYTECKICH WYKŁADÓW OTWARTYCH
W SEMESTRZE ZIMOWYM ROKU AKADEMICKIEGO 2002/2003

Prof. dr hab. Bogdan ADAMCZYK (Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki)
FIZYKA WOKÓŁ NAS – 15 godzin
 wtorek (co dwa tygodnie, począwszy od 8 października 2002 r.)
 godz. 15.15 – Aula Instytutu Fizyki

Prof. dr hab. Zdzisław CACKOWSKI (Wydział Filozofii i Socjologii)
CZŁOWIEK I ŚWIAT CZŁOWIEKA. WARSTWY „LUDZKIEGO CIAŁA” – 15 godzin
 każdy wtorek (począwszy od 8 października 2002 r.)
 godz. 12.00 – sala 03 DS „Amor”

Prof. dr hab. Krzysztof GRZYWNOWICZ (Wydział Biologii i Nauk o Ziemi)
Z GRZYBAMI PRZEZ WIEKI CZYLI OD MYKOLOGII DO ETNOMYKOLOGII XXI WIEKU – 15 godzin
 poniedziałek (co 2 tygodnie, począwszy od 7 października 2002 r.)
 godz. 16.00 – sala A Wydziału Chemii

Dr hab. Honorata JAKUSZKO (Wydział Filozofii i Socjologii)
GRECKIE I CHRZEŚCIJAŃSKIE ŹRÓDŁA FILOZOFII NIEMIECKIEJ – 30 godzin
 każdy wtorek (począwszy od 8 października 2002 r.)
 godz. 15.00 – sala 03 DS „Amor”

Dr hab. Ewa MAJ (Wydział Politologii)
MITOLOGIA POLITYCZNA NARODOWEJ DEMOKRACJI W XX WIEKU – 15 godzin
 środa (co dwa tygodnie, począwszy od 16 października 2002 r.)
 godz. 15.00 – Aula Wydziału Politologii

Prof. dr hab. Dobiesław NAZIMEK (Wydział Chemii)
PRZYSZŁOŚĆ TECHNOLOGII A ŚRODOWISKO – 15 godzin
 czwartek (co dwa tygodnie, począwszy od 10 października 2002 r.)
 godz. 17.00 – sala A Wydziału Chemii

WSTĘP WOLNY • WSTĘP WOLNY • WSTĘP WOLNY

Zgodnie ze stanowiskiem Senatu UMCS z dnia 22 stycznia 1992 r. studenci wszystkich wydziałów i lat studiów mogą zaliczać podane wykłady rektorskie jako przedmioty ogólnokształcące odpowiednio do ustaleń rad wydziałów.

Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UMCS jako licencjonowane Centrum Egzaminacyjne organizuje od 2001 r. egzaminy międzynarodowe TELC (The European Language Certificates)

z następujących języków na różnych poziomach zaawansowania angielskiego, francuskiego, niemieckiego i rosyjskiego

Z nami żaden język nie będzie Ci obcy!

**Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UMCS
jako licencjonowane Centrum Egzaminacyjne
od 2001 roku organizuje międzynarodowe egzaminy TELC
(The European Language Certificates)**

AKTUALNA OFERTA EGZAMINACYJNA :

	Certificate in English - Stage One (A2) Certificate in English - Stage Two (B1) Certificate in English - Stage Three (B2) Certificate in English for Business Purposes (B1) Certificate in English for Business Purposes (B2)	(poziom ponad-podstawowy) (poziom średnio-zaawansowany) (poziom zaawansowany) (nowość!) (poziom średnio-zaawansowany) (nowość!) (poziom zaawansowany)
	Certificat de Français (A2) Certificat de Français (B1)	(poziom ponad-podstawowy) (poziom średnio-zaawansowany)
	Grundbaustein Deutsch (A2) Test Arbeitsplatz Deutsch (A2 +) Zertifikat Deutsch (B1) Zertifikat Deutsch für den Beruf (B2)	(poziom ponad-podstawowy) (poziom przed-średnio-zaawansowany) (poziom średnio-zaawansowany) (nowość!) (poziom zaawansowany)
	Пороговый уровень (первая ступень) (A2) Сертификат по русскому языку (B1)	(poziom ponad-podstawowy) (poziom średnio-zaawansowany) (nowość!)

**Certyfikaty TELC
– kluczami do bram współczesnej Europy !!!**

TELC – system egzaminów stworzonych na podstawie programu ramowego *Common European Framework of Reference* – został opracowany i jest administrowany przez organizację non-profit WBT (Weiterbildungs-Testsysteme GmbH) będącą członkiem Stowarzyszenia Europejskich Organizacji nadających certyfikaty językowe uznawane na arenie międzynarodowej. Organizacja ta od ponad 35 lat realizuje założenia nauczania i testowania kompetencji językowych, wytyczone przez Radę Europy ds. Edukacji.

Egzaminy i certyfikaty TELC swoją popularność zawdzięczają kilku istotnym czynnikom:

- możliwości uzyskania certyfikatu porównywalnego w kilku językach na różnych poziomach,
- dostosowaniu do potrzeb mieszkańców współczesnej Europy,
- całkowitemu nastawieniu na komunikację językową,
- profesjonalnej organizacji egzaminów opartych na nowoczesnych testach opracowanych wg zaleceń Rady Europy.

Certyfikaty TELC uzyskać można po zdaniu egzaminu sprawdzającego znajomość języka, kładącego szczególny nacisk na praktyczną umiejętność komunikowania się. Do egzaminu może przystąpić każdy po odbyciu bezpłatnych konsultacji przeprowadzanych w ciągu całego roku akademickiego przez licencjonowanych egzaminatorów TELC w SPNJO UMCS oraz po dokonaniu opłaty egzaminacyjnej. Po bliższe informacje zapraszamy do siedziby SPNJO UMCS przy ul. Radziszewskiego 18 („AMOR”), tel. (~ 81) 53 333 63, fax (~ 81) 537 66 26, od poniedziałku do piątku w godz. 10:00 – 14:00.

Międzynarodowe egzaminy językowe TELC organizowane przez CENTRUM EGZAMINACYJNE SPNJO UMCS Lublin objęte są patronatem WBT z siedzibą we Frankfurcie nad Menem oraz bezpośrednim nadzorem Koordynatora ds. Egzaminów Międzynarodowych TELC – mgr Ewy Orłowskiej i z każdą edycją cieszą się rosnącym zainteresowaniem.

Ogromna popularność międzynarodowych egzaminów TELC jest zrozumiała w kontekście jednoczącej się Europy, będącej wielkim tygłem różnych tradycji i kultur, ponieważ klucz do ich zrozumienia stanowią właśnie języki obce. Znajomość języków obcych pozwala docenić inne kultury, zwiększa szanse na zdobycie lepszej pracy, sprawia, że podróże dostarczają więcej przyjemności. Języków można uczyć się przez całe życie, przy czym na rozpoczęcie nauki nigdy nie jest za późno. Dlatego właśnie Unia Europejska wspólnie z Radą Europy wykazują tak dużą i wszechstronną aktywność w promowaniu dydaktyki różnych języków obcych. Różnorodność jest też cechą charakterystyczną egzaminów i certyfikatów TELC, których uzyskanie stanowi formalne i respektowane na arenie międzynarodowej potwierdzenie znajomości języka na reprezentowanym poziomie.

Jeśli zdecydowaliście się Państwo
stawić czoła zadaniom, jakie wyznaczyły nam czasy, w których żyjemy,
i pragniecie w pełni wykorzystać okazję do samodoskonalenia, aby stać się pełnoprawnym obywatelem Unii Europejskiej –
zapraszamy do CENTRUM EGZAMINACYJNEGO TELC
STUDIUM PRAKTYCZNEJ NAUKI JĘZYKÓW OBCYCH UMCS!!!
Certyfikaty TELC – kluczami do bram współczesnej Europy!

KONFERENCJE • SYMPOZJA • ZJAZDY

IX Warsztaty Fizyki Jądrowej

W drugiej połowie września, jak co roku od dziesięciu lat, Katedra Fizyki Teoretycznej Instytutu Fizyki UMCS, kierowana przez prof. Krzysztofa Pomorskiego, zorganizowała Warsztaty Fizyki Jądrowej w Kazimierzu Dolnym. Tegoroczne Warsztaty przebiegały pod hasłem: *Teoretyczny opis układów femtoskopowych* i w dniach 26-29 września gościli w pięknie usytuowanym Domu Pracy Twórczej SDP przy ul. Małachowskiego w Kazimierzu Dolnym.

W IX Warsztatach Fizyki Jądrowej wzięło udział ponad czterdziestu uczestników: ze Strasbourga (Université Louis Pasteur oraz Institut de Recherches Subatomiques), ze Świerka k. Warszawy (Instytut Problemów Jądrowych), z Warszawy (Uniwersytet Warszawski oraz Instytut Problemów Jądrowych) i oczywiście z Lublina. Bardzo cieszył liczny udział doktorantów i studentów z Instytutu Fizyki UMCS, których pobyt w Kazimierzu, co warto podkreślić, sfinansował Dziekan Wydziału Matematyki Fizyki i Informatyki, prof. Mieczysław Budzyński. Dużą część tych młodych adeptów fizyki brała czynny udział w Warsztatach prezentując własne badania prowadzone pod okiem swoich bardziej doświadczonych kolegów.

W programie WFJ-2002 znalazł się między innymi wykład prof. Stanisława Szpikowskiego (UMCS) zatytułowany: „Paradoksy mechaniki kwantowej (ostatnio wyjaśnione i czekające na wyjaśnienie)”, w którym autor dokonał przeglądu aktualnie prowadzonych prac teoretycznych, jak i (co ważne) uzyskanych nowych wyników doświadczalnych mających na celu wyjaśnienie „zagadek mikroświata” związanych z kwantowymi efektami nielokalnymi, z dualizmem korpuskularno-falowym a także dotyczących stanów splątanych i dekoherencji. W wykładzie prof. Johana Bartela (IREs Strasbourg) pt.

„Selfconsistent semiclassical nuclear mean fields for rotating nuclei” przedstawiono wyniki uzyskane w przypadku rotujących jąder atomowych z wykorzystaniem metody opartej na rozwijaniu w szereg funkcjonalów zależnych od lokalnych gęstości jądrowych. Wykład doktora *honoris causa* naszej Uczelni, prof. Adama Sobiczewskiego (IPJ Warszawa): „Masy i energie rozpadu alfa najcięższych jąder” dotyczył teoretycznych przewidywań związanych z wytwarzaniem tzw. jąder „supercieżkich”, których niezwykle wyrafinowaną „produkcją” zajmuje się zaledwie kilka największych laboratoriów na świecie.

Szczegółowy program Warsztatów znajduje się w witrynie internetowej, pod adresem <http://kft.umcs.lublin.pl/wfj/2002.html>.

Uzupełnieniem programu naukowego, jak co roku, były ciekawe imprezy towarzyszące. W ostatnim dniu Warsztatów uczestnicy wyruszyli kazińskimi lessowymi wozami na wycieczkę do kamieniołomów na Albrechtówce, a następnie do rezerwatu „Skarpa Wiślana” za Męciszewem. W trakcie tej wycieczki rozegrana została, prawdopodobnie pierwsza w historii tych przepięknych terenów, partia pétanque (gry w kule), w której, co warto odnotować, reprezentacja Lublina pokonała reprezentację Strasbourga 13 : 10.

Za rok organizatorzy z Katedry Fizyki Teoretycznej IF UMCS: prof. Krzysztof Pomorski, dr Krystyna Zajac, dr Leszek Próchniak, dr Michał Warda oraz niżej podpisany, zapowiedzieli jubileuszowe X Warsztaty Fizyki Jądrowej w Kazimierzu Dolnym, a nasi koledzy ze Strasbourga rewanżową partię pétanque'a.

Andrzej Staszczak

MŁODZIEŻ NIE ZNA GRANIC...

W kwietniu tego roku grupa studentów Wydziału Politologii gościła w Niemczech, w Münster. Towarzyszyli im studenci Wydziału Stosunków Międzynarodowych uniwersytetu lwowskiego. Współpraca trzech uniwersytetów trwa już wiele lat. Wydział Politologii UMCS jako jedyny na naszym uniwersytecie organizuje międzynarodową wymianę młodzieży na taką skalę i tak długo. Obliguje nas do tego charakter przedmiotu naszych badań – nieprzypadkowo większość uczestników polskich to studenci kierunku stosunki międzynarodowe (naszym partnerem niemieckim jest Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Wilhelma w Münster).

W ramach tradycyjnej rewizyty od 28 września do 4 października przebywała w Lublinie grupa studentów niemieckich i ukraińskich, a po raz pierwszy w takim spotkaniu wzięło również udział dwoje studentów z Finlandii. Gośćmi z zagranicy opiekowali się studenci Wydziału Politologii. Tematem tegorocznym, siódmym już w historii naszej współpracy, warsztatów, były stereotypy narodowe i uprzedzenia – w oczach młodych.

Temat okazał się nośny, zwłaszcza dla młodych ludzi, wychowujących się we współczesnych realiach, ludzi, którzy czują się często bardziej związani z kręgiem kulturowym lub cywilizacyjnym niż z własną narodowością – jak Niemcy; a także dla młodych ludzi, których kraj od niedawna wrócił na polityczną mapę Europy, co czyni z nich gorących obrońców swej tożsamości narodowej i niezawisłości ojczyzny – Ukraińcy. Polacy okazali się, co napawa optymizmem, doskonałym ogniwem łączącym obie te postawy. Jak się zatem wydało, kierunek obrany przez polską politykę zagraniczną, mający na celu stworzenie z Polski „pomostu” między Wschodem i Zachodem, jest koncepcją mającą szansę na realizację w przyszłości.

W trakcie trwania warsztatów uczestnicy mieli szansę na wzajemne poznanie siebie i własnych uprzedzeń w stosunku do innych nacji. Obok bowiem oficjalnych spotkań z władzami uniwersytetu (władze rektorskie reprezentował prof. Stanisław Chibowski, a władze dziekańskie prof. Henryk Chałupczak) brali udział w warsztatach, poświęconych wzajemnym stereotypom. Warsztaty te prowadzone były przy zastosowaniu tzw. aktywnych metod uczenia dorosłych, co pozwoliło na szybką integrację grupy. Dzięki tej otwartości uczestnicy, pracując w małych, międzynarodowych grupach, mogli przeanalizować wizerunki typowego Niemca, Ukraińca i Polaka, istniejące w

potocznej świadomości sąsiednich narodów.

Warsztaty uzupełniły wystąpienia, przygotowane przez uczestników z każdego kraju. Analizowali oni w nich przyczyny powstawania stereotypów, ich ewolucję i oddziaływanie na społeczeństwo. Przedstawili także najbardziej popularne w ich krajach stereotypy i przesady dotyczące sąsiednich narodów. Wprowadzeniem w tematykę był wykład dr. Jana Hunina, który jest Belgiem, studiował w Stanach Zjednoczonych, a już od siedmiu lat wykłada w Zakładzie Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii UMCS.

W programie naszego spotkania znalazło się także wiele innych wydarzeń, jak wizyta w Kozłówce, gdzie grupa obejrzała nie tylko Pałac, ale i Muzeum Socrealizmu, zwiedzanie Kazimierza Dolnego, Lublina i Muzeum na Majdanku, Warszawy, spotkania z oficjalnymi w Parlamencie RP (minister Ryszard Kalisz mówił o współpracy między Polską a Ukrainą, zwłaszcza w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej), Urzędzie Miejskim w Lublinie i Fundacji Nowy Staw oraz Regionalnym Centrum Informacji Europejskiej w Lublinie.

4 października cała grupa wyjechała do Lwowa, gdzie spędziła dwa dni. Tam odbyło się spotkanie z władzami Wydziału Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu im. Iwana Franki. Studenci polscy i niemieccy dowiedzieć się mogli, jak przebiega i na jakich zasadach rekrutacja na studia, jak wygląda system szkolnictwa wyższego na Ukrainie. Drugiego dnia pobytu studenci uczestniczyli w wycieczce do zamków, położonych w okolicy Lwowa.

Uczestnicy VII Polsko-Niemiecko-Ukraińskich Warsztatów Politologicznych przyznali, że między naszymi narodami istnieje wiele różnic, nie tylko realnych, ale i wynikających z uprzedzeń. Jednak mimo to dla młodych, otwartych ludzi, takie spotkania są szansą na uświadomienie sobie, że w rzeczywistości nie dzieli ich tak dużo.

Warto wspomnieć, że początkowo warsztaty organizowane były przez dwa uniwersytety, później dołączył uniwersytet lwowski. Aktualnie prowadzimy rozmowy z Uniwersytetem w Wiedniu. Niewykluczone zatem, że w przyszłorocznych, ósmych warsztatach będą mogli wziąć udział przedstawiciele już czterech krajów.

Jakub Olchowski

PROF. DR JØRGEN ILKJAER

– pierwszy Profesor Honorowy Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej

Prof. dr Jørgen Ilkjaer należy do grona najwybitniejszych przedstawicieli współczesnej archeologii okresu rzymskiego. Jego osiągnięcia w dziedzinie badań nad chronologią zdarzeń prahistorycznych w Europie Północnej, studia nad strukturami militarnymi *Barbaricum* stały się uniwersalną podstawą wszelkich badań dotyczących okresu rzymskiego w całej Europie. Jego zasługą jest również odkrycie sposobu identyfikacji konfliktów zbrojnych na terenie *Barbaricum*, które nie znalazły odniesienia w źródłach antycznych. Jest on również inicjatorem studiów nad dziejami barbarzyńskich elit społecznych; stworzył dla nich podstawy metodyczne i metodologiczne. Ma za sobą kilka sezonów badań nad społecznościami prahistorycznymi Grenlandii, które radykalnie zmieniły dotychczasowy stan wiedzy o dziejach zasiedlenia północnej części kontynentu amerykańskiego.

Profesor J. Ilkjaer jest autorem kilkudziesięciu prac naukowych, w tym 13 książek. Swoje studia i opracowania ogłaszał między innymi w renomowanych pismach skandynawskich, niemieckich, francuskich i angielskich. Publikował również w wydawnictwach polskich. Jego sztandarowe dzieło *Illerup Ådal*, którego dziewięć opublikowanych już w języku niemieckim tomów w formacie A4 liczy 3618 stron (!), jest autentyczną „biblią” dla każdego archeologa. Cztery kolejne tomy znajdują się w druku. Pomijając wiele innych publikacji tego uczonego, przywołam jedynie tę, za którą J. Ilkjaer otrzymał również główną nagrodę literacką z tytułem duńskiej książki roku 2001 (*Illerup Ådal – et arkæologisk tryllespejl*, Moesgard 2001). Angielska i niemiecka wersja tej książki właśnie wchodzi na rynek. Dowodzi to, że uczonego ten jest nie tylko wysokiej klasy fachowcem, ale posiada też cenny dar i umiejętność promowania swoich osiągnięć.

Prof. J. Ilkjaer jest znakomitym i cenionym wykładowcą, a jego wykłady otwarte gromadzą nieprzebrane i niezwykłe tłumy w każdym kraju, w którym je głosi. Honoraria z tych wykładów służą od lat wspomaganiu badań naukowych z zakresu archeologii na Ukrainie, w Rosji i w Mołdawii. To one stanowią zasadniczą bazę realizowanego w UMCS projektu „Monumenta Studia Gothica”.

Współpraca z Katedrą Archeologii UMCS datuje się od 1991 roku. Wtedy to bowiem J. Ilkjaer powziął rewolucyjną dla archeologii skandy-

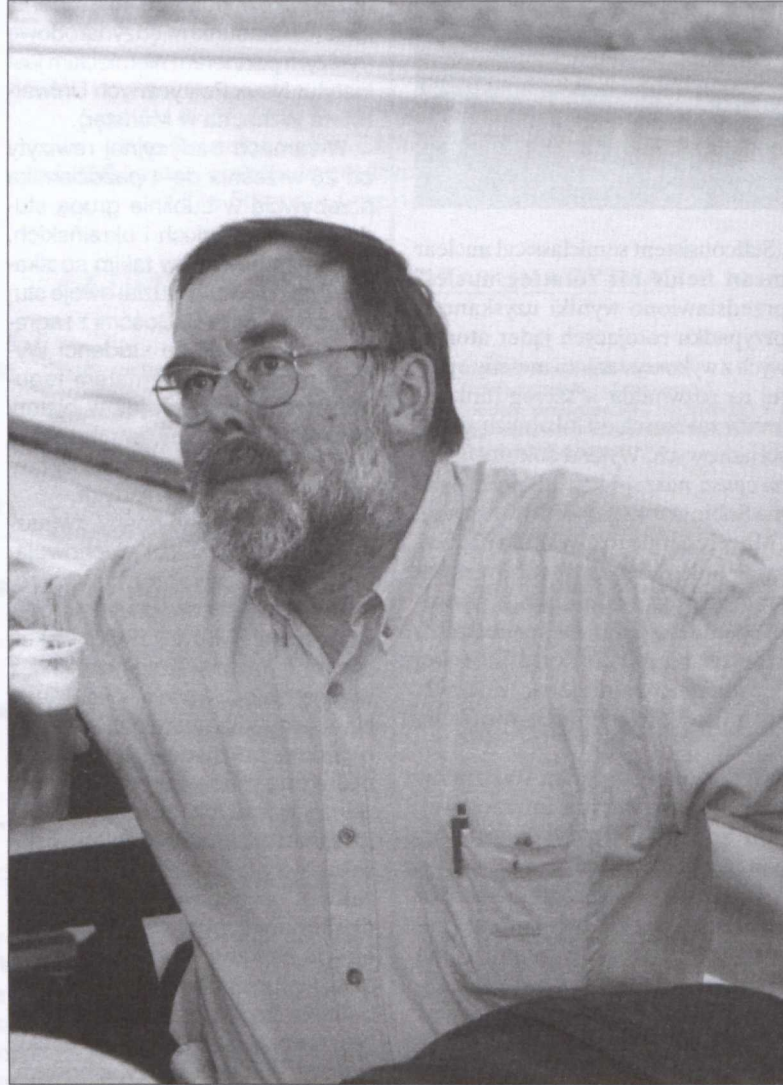
nawskiej decyzję zaproszenia do współpracy specjalistów „z kontynentu” – wśród zaproszonych był niżej podpisany. Od tego momentu Katedra Archeologii UMCS aktywnie uczestniczy w największym projekcie badawczym w dziejach Skandynawii pod kryptonimem „Illerup-Projekt”, a prof. dr hab. A. Kokow-

prof. J. Ilkjaerowi w Lublinie znalazł lokalizację międzynarodowy projekt „małego Humboldta” dla wspierania naukowych projektów z Europy Wschodniej. Ma on za zadanie pomoc archeologom ukraińskim, rosyjskim i mołdawskim w promocji ich osiągnięć poprzez wydawanie najważniejszych monogra-

ta” (Wydawnictwo UMCS 2002), możliwa dzięki wsparciu organizacyjnemu i finansowemu Illerup-Projekt. Na tej samej zasadzie przygotowano do druku książkę *Bewaffnung der Germanen und ihrer Nachbarn in den letzten Jahrhunderten vor Christi Geburt*, która ukaże sięлада moment nakładem Wydawnictwa UMCS.

Prof. dr J. Ilkjaer przyjął zaszczytną i odpowiedzialną funkcję Przewodniczącego Honorowego Komitetu Obchodów Czwierćwiecza Archeologii w Masłomęczu, co nadało temu Jubileuszowi europejski wymiar¹. Jest też redaktorem książki Jubileuszowej i autorem jednego z zamieszczonych tam tekstów. Kierowana przez niego instytucja wspomaga finansowo wiele zakresów badań nad okresem rzymskim, realizowanych w Katedrze; zapewnia finanse niezbędne do przeprowadzania kwereń naukowych w wielu krajach Europy. Dzięki prof. dr. J. Ilkjaerowi Biblioteka Katedry Archeologii UMCS wzbogaciła się o bezcenne książki wartości kilkunastu tysięcy koron, a w siedzibie „Illerup-Projekt” czeka na sposobność transportu do Polski dalszych kilkaset (!) tomów.

To tylko wybrany zakres owocnej współpracy z tym uczonym, ale pozwala wyrazić przekonanie, że w pełni uzasadnia decyzję Senatu Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej o nadaniu pierwszego w dziejach Uczelni tytułu Profesora Honorowego Jørgenowi Ilkjaerowi. Tytuł honorowy trafi bowiem nie tylko w ręce znakomitego uczonego, ale również cennego partnera naukowego i oddanego przyjaciela.

ski opracowuje rozdział dla XIII tomu dzieła „Illerup Ådal”. Prof. J. Ilkjaer sam mówi otwarcie o sobie, że jest wręcz fanem archeologicznych dokonań w badaniach nad okresem rzymskim realizowanych przez Katedrę Archeologii UMCS¹. One zadecydowały o wyborze Katedry jako głównego partnera naukowego w Polsce. W konsekwencji, dzięki prof. dr J. Ilkjaerowi możliwe było zrealizowanie wielu spektakularnych przedsięwzięć naukowych, z których część dokumentuje się liczącymi się na rynku naukowym publikacjami.

Tak więc w 1998 roku wydano dwa tomy książki *20 lat archeologii w Masłomęczu* (Wydawnictwo UMCS), której profesor był współredaktorem, dofinansował ich wydanie oraz zamieścił tekst. Dzięki

fii naukowych z tej strefy archeologicznej (seria „Monumenta Studia Gothica”). Do tej pory wydano monografię *Černjachovskaja kul'tura – problema etnosa B. Magomedova*² i *Mogilnik Družnoe III-IV s Kryma* autorstwa I. N. Chrapunova³. W przygotowaniu redakcyjnym jest znakomita książka Rostislava Terpilovskiego o kulturze kijowskiej. Nieomal całość kosztów przygotowania do druku poniosł prof. J. Ilkjaer. W Europie projekt ten oceniany jest jako jedno z najbardziej spektakularnych przedsięwzięć naukowych. Tak też ocenił ten projekt Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej w liście kierowanym do redaktorów serii⁴ i wiele najwyższych autorytetów naukowych.

Wspólnym przedsięwzięciem była realizacja projektu „Cień Światowi-

¹ Porównaj tekst przemówienia na obchodach czterćwiecza archeologii w Masłomęczu – „Wiadomości Uniwersyteckie” 93:2002, s. 20.

² J. Gurba, *Monumenta Studia Gothica*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 84:2001, s. 29.

³ J. Gurba, *Monumenta Studia Gothica*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 93:2002, s. 8.

⁴ *Gratulacje od Prezydenta RP*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 86:2001, s. 17.

⁵ *25 lat archeologii w Masłomęczu*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 91:2002, s. 5; A. Kokowski, *Czwierć wieku archeologii w Masłomęczu*, „Wiadomości Uniwersyteckie” 93:2002, s. 18-20.

OTWARTE WYKŁADY UNIwersYTECKIE

FIZYKA WOKÓŁ NAS

Bogdan Adamczyk

Co drugi wtorek, godz. 15¹⁵ – 17, początek 8. października 2002, Aula Instytutu Fizyki

A więc stało się. Jego Magnificencja Rektor UMCS znowu przyjął moją propozycję 15-godzinnego cyklu prelekcji. Tym razem cykl będzie miał nazwę „Fizyka wokół nas”. Wykłady te adresuję do szerokiej rzeszy studentów, mając na celu wyjaśnienie słuchaczom wielu zjawisk fizycznych, z którymi spotykają się na co dzień.

Wykłady będą ilustrować doświadczeniami. Wykorzystywać będę m.in. różne pomysły z tradycyjnych już, corocznych w naszym ośrodku „Pokazów z Fizyki”, kreowanych w 1953 roku przez prof. Wacława Staszewskiego. W „Pokazach z Fizyki” biorę udział od początku ich powstania. Pamiętam, że jako student III roku fizyki, a jednocześnie laborant prof. W. Staszewskiego, na pierwsze „Pokazy” przygotowałem pokaz zatytułowany „Telewizja”. W tym czasie, a więc 50 lat temu, telewizji w Polsce jeszcze nie było. A więc mój pokaz w opinii publiczności i mediów stał się „gwóździem” Pokazów. Zrealizowałem go za pomocą dwóch oscylografów („nadajnika” i „odbiornika”) z okrągłymi ekranami o średnicy poniżej 10 centymetrów i fotokomórki. Z jednego końca sali do drugiego przesyłałem bardzo proste obrazy. Wielką atrakcją dla publiczności była „transmisja na żywo” poruszających się palców należących do tego czy innego z przybyłych gości.

W ciągu 15-godzinnego cyklu wykładów „Fizyka wokół nas” pokażę m.in. doświadczenia ilustrujące przykłady przemiany energii. A więc np. energii chemicznej w cieplną, a tej w mechaniczną. Taki proces zachodzi podczas startu rakiety. Pokaz można zrealizować bardzo prostymi środkami, w warunkach domowych. Do plastikowej butelki po wodzie mineralnej nalewamy kilka mililitrów denaturatu. Następnie szybko zamykamy butelkę nakrętką, w której wcześniej wywierciliśmy otwór („dysze”) o średnicy 5 milimetrów. Otwór zatykamy palcem i staramy się „paliwo” rozprowadzić po wewnętrznych ściankach „rakiety”, żeby zamieniło się w parę i wraz z zawartym wewnątrz tlenem tworzyło mieszaną wybuchową. Tak przygotowaną raketę kładziemy na „wyrzutni”, której rolę spełnia rynienka wykonana z tektury. Do dyszy rakiety zbliżamy ostrożnie z

boku płonące papierowe luczynko. W butelce następuje wybuch. Gorące gazy spalinowe, osiągając duże ciśnienie, wylatują przez dyszę z wielką prędkością w jednym kierunku, rakieta zaś, w wyniku odrzutu, leci z odpowiednio mniejszą prędkością, w kierunku przeciwnym. Pędy spalinowego gazu i butelki są sobie równe, lecz przeciwnie skierowane. Bo wielka prędkość gazu pomnożona przez małą jego masę jest równa iloczynowi dużej masy rakiety i odpowiednio mniejszej jej prędkości. Doświadczenie jest również ilustracją trzeciej zasady dynamiki Newtona. Przed kilku laty, podczas uroczystego spotkania noworocznego w sali Senatu u JM Rektora Kazimierza Goebela, na powitanie Nowego Roku, ku uciesze zebranych odpaliłem taką raketę.

Wykład dotyczący optyki wyjaśni m.in. szereg zjawisk, z którymi spotykamy się na co dzień. Na przykład dlaczego niebo jest błękitne, a zachodzące słońce czerwone? Albo dlaczego podczas jazdy samochodem w upalny dzień wydaje się, że daleko przed nami szosa miejscami jest zalana wodą? Albo jak jest z tymi laserami?

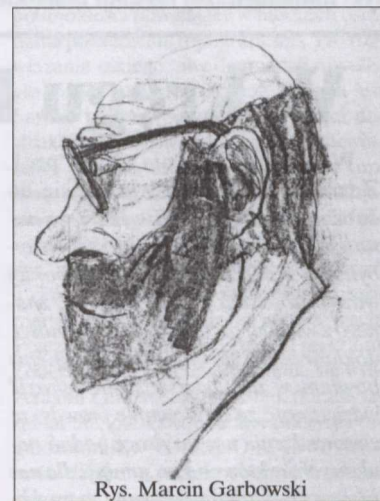
Inny temat, to sprzężenie zwrotne. Pojęcie to wciąż towarzyszy fizykom w ich badaniach. Ale nie tylko fizykom. Sprzężenia dodatnie – panika w płonącym kinie czy wszelkiego rodzaju wybuchy. Sprzężenia ujemne – wszelkie samoregulujące się procesy, np. ruch jednostajny skoczka na spadochronie, praca amortyzatorów w samochodzie czy... kończąca się uciechą w biesiadowaniu, w wyniku pojawienia się uczucia sytości. W każdym obwodzie sprzężenia zwrotnego istnieje opóźnienie. W zależności od rodzaju procesu opóźnienie to może wahać się od znikomego ułamka sekundy do niewyobrażalnie długiego okresu. Weźmy dla przykładu trzy eksperymenty: fizyczny, medyczny i pedagogiczny. W obwodzie sprzężenia zwrotnego znajduje się badacz, który do „wejścia” badanego obiektu wprowadza sygnał, na który obiekt reaguje z odpowiednim opóźnie-

niem, dając odpowiedź na „wyjściu”, co pozwala badaczowi na wprowadzanie do wejścia następnych sygnałów. Jeśli badaczem jest fizyk ostrzeliwujący elektronami atomy, może bez zauważalnego opóźnienia identyfikować wytwarzane jony. To bardzo małe opóźnienie wynika z wielkiej „prostoty” układu, jaki stanowi rozprędzony elektron i ostrzeliwany atom. Ale eksperymentatorem może być lekarz, a badanym obiektem pacjent i podawane mu leki. A więc obiekt żywy. Nieporównywalnie bardziej skomplikowany od poprzedniego. Reakcja organizmu na leki jest powolna, a więc mamy tu do czynienia z odpowiednio dłuższym opóźnieniem. Wreszcie eksperyment pedagogiczny, np. dotyczący programu nauczania. Badany obiekt, w porównaniu z dwoma poprzednimi, jest najbardziej złożony. Są to dzieci i młodzież. Tutaj na wyniki eksperymentu trzeba czekać lata. Czy przykład dotyczący trzech wymienionych dziedzin nie wyjaśnia, dlaczego ich postęp odbywa się w tak różnym tempie?

Nie sposób nie powiedzieć słuchaczom o próżni i nie zademonstrować im kilku związanych z nią doświadczeń. A przy okazji wyjaśnić, dlaczego studnia o głębokości ponad 10 metrów wymaga pompy głębinowej. Próżni Wszechświat zawdzięcza swoje istnienie. To dzięki próżni Księżyc nie spadł na Ziemię a ta na Słońce. Próżnia to środowisko szczególnie interesujące fizyków. A jeśli chodzi o aplikacje, to nie będzie wielką przesadą stwierdzenie, że postęp cywilizacyjny, jaki dokonał się w ciągu ostatniego stulecia dzięki umiejętności wytwarzania i utrzymywania próżni, jest porównywalny z postępem, jaki nastąpił w dziejach ludzkości dzięki umiejętności wzniesienia i podtrzymywania ognia.

Powiem też o niektórych zjawiskach jonizacyjnych, które były przedmiotem moich badań. Włączę w to także problem oddziaływania promieniowania jonizującego na organizm ludzki.

Poruszę szereg innych zagad-

Rys. Marcin Garbowski

nień znajdujących się styku: fizyka i człowiek.

Nie zapomnę o zasłużonych dla naszego ośrodka fizykach i przytoczę niektóre, nieraz zabawne sceny z ich życia. Na przykład prof. Armin Teske. Podczas Zjazdu Fizyków Polskich w Katowicach, w 1963 roku, jedną z imprez towarzyszących było zwiedzenie kopalni węgla. Organizatorzy Zjazdu zachęcając do udziału w tej imprezie zapewniali, że po zwiedzeniu kopalni będzie można wziąć gorący prysznic. Prof. Teske słysząc to zapewnienie zapytał: *A czy tego prysznicu nie można by wziąć bez zwiedzania kopalni?* Tak to wtedy wyglądały warunki sanitarne w większości naszych hoteli.

* * *

Cenię sobie bardzo, że będę miał ten cykl prelekcji w ramach Uniwersyteckich Wykładów Otwartych i że moje imię i nazwisko pojawi się na dużym, barwnym plakacie obok innych wykładowców. Satysfakcja moja wynika stąd, że kiedy jako student trzeciego roku, laborant prof. Wacława Staszewskiego, na pierwszych „Pokazach z Fizyki” pokazując prymitywną telewizję odniosłem duży sukces i spowodowałem, że mówiono o mnie: *ten Adamczyk, to chociaż jeszcze „nie tego” to już „tego”, to teraz, po 50 latach, być może będzie się o mnie mówić: ten Adamczyk, to chociaż już „nie tego” to jeszcze „tego”.*

Na spotkania te serdecznie zapraszam.

JUBILEUSZ PROFESORA TADEUSZA WILGATA • WRZESIEŃ 2002

W dniach 16-18 września odbyła się VI Konferencja Limnologiczna „Naturalne i antropogeniczne przemiany jezior”, zorganizowana przez Zakład Hydrografii Instytutu Nauk o Ziemi. Konferencja dedykowana była Profesorowi Tadeuszowi Wilgatowi, obchodzącemu w tym roku Jubileusz 85 Urodzin. Szanowny Jubilat jako pierwszy podjął badania Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego, a jego monografia z 1954 roku Jeziora Łęczyńsko-Włodawskie stanowi nadal podstawowe opracowanie dotyczące problematyki limnologicznej regionu lubelskiego.

W kręgu limnologii

W czasie powitania Gości prof. Zdzisław Michalczyk zwrócił się do Jubilata ze słowami: „Z wielką przyjemnością zebraliśmy się tu, w tej sali, przybyliśmy z potrzeby serca, z głębokiej wdzięczności dla Pana Profesora, znanego z wielkiej pracowitości, rzetelności, dokładności i skromności. Pragniemy bowiem w dniu dzisiejszym wyrazić wdzięczność za umiłowanie prawdy, za wprowadzenie nas na drogę badań naukowych, w których Pan stanowi dla nas niedoścignuty wzór. Dziękujemy za troskliwość, wyrozumiałość i życzliwą pomoc oraz za wspieranie nas swoim autorytetem. Prosimy, by w tym uroczystym dniu Pan Profesor zechciał przyjąć najlepsze życzenia: zdrowia i sił twórczych w kształtowaniu tego co dobre, piękne i szlachetne”.

Do rozpoczęcia spotkania Szacownemu Jubilatowi życzenia w imieniu Władz Uczelni złożyli: prorektor prof. dr hab. Karol Izidor Wysokiński oraz dziekan Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi prof. dr hab. Nikodem Granowski. Przedstawiciele innych Uczelni i Instytucji złożyli Profesorowi Tadeuszowi Wilgatowi życzenia wszelkiej pomyślności. Wśród nich byli uczniowie i współpracownicy Profesora, a także biorący udział w pierwszych pracach badawczych jezior Polesia Lubelskiego profesorowie: Jan Gurba z UMCS i Andrzej Kęsik z Kanady. Jubilat zrewanżował się Uczestnikom Konferencji refleksyjnym referatem „Z historii badań i ochrony jezior Łęczyńsko-Włodawskich”. Goście z zagranicy przedstawili problematykę badań jezior w swoich krajach: profesor Kęstutis Kilkus – „Jeziora Litwy”, profesor Ivan Zaleski – „W sprawie genezy jezior Polesia Wołyńskiego”, profesor Olga Jakuszo – „Ekologiczna rola krajobrazów Pojezierza Białoruskiego”. Kierownik Zakładu Hydrografii prof. dr hab. Zdzisław Michalczyk zapoznał zebranych z warunkami obiegu wody na Pojezierzu Łęczyńsko-Włodawskim.

Druga część Konferencji odbyła się w Okuninie nad Jeziorem Białym Włodawskim. 16 września w godzinach wieczornych obradowali: Komitet Redakcyjny „Limnological Review” oraz członkowie-założyciele Polskiego Towarzystwa Limnologicznego.

Efektom konferencji była ocena aktualnie prowadzonych badań limnologicznych. Uczestnicy wyraźnie podkre-

śli konieczność wspólnych prac wielu specjalistów. Interdyscyplinarny charakter tych badań nadaje nową jakość limnologii.

Dorobek naukowy ostatniego roku przedstawiono w 52 recenzowanych artykułach, zamieszczonych w drugim tomie „Limnological Review”. Jest to nowe czasopismo, wydawane w języku angielskim od 2001 roku, zespalaające wszystkie ośrodki naukowe w Polsce, a także główne z Białorusi, Litwy i zachodniej Ukrainy. Swoje prace w tegorocznej edycji czasopisma przedstawiło 90 autorów. Wydano je pod redakcją naukową Zakładu Hydrografii UMCS we współpracy z Wydawnictwem UMCS i przy znaczącym wsparciu finansowym Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska w Lublinie. Dzięki wieloletnim kontaktom Zakładu Hydrografii z naukowcami z Białorusi i Ukrainy, badającymi jeziora Polesia, czasopismo wydane w bieżącym roku zamieściło prace 8 autorów z tych krajów, a także prace 2 naukowców z Litwy. Należy zaznaczyć, że w pracach Komitetu Redakcyjnego w bieżącym roku wzięły udział profesor Kęstutis Kilkus z Uniwersytetu w Wilnie. Nadanie międzynarodowego charakteru temu czasopismu, skupiającemu dorobek naukowców Europy Środkowej z zakresu badań przemian zachodzących w jeziorach, ośrodek lubelski wiąże przede wszystkim ze wspólnymi pracami białorusko-ukraińsko-polskimi na obszarze całego Polesia. Efektem dotychczasowej współpracy będą opracowania monograficzne wydawane od roku 2003. Tak zadeklarowali przedstawiciele tych trzech krajów na spotkaniu w Okuninie.

Należy także podkreślić bardzo serdeczną atmosferę, w jakiej toczyły się dyskusje naukowe, merytorycznie zadane, lecz utrzymane na wysokim poziomie kultury. Bez wątpienia jest to efekt spotkania w pierwszym dniu Profesora Tadeusza Wilgata z Uczestnikami Konferencji. Szanowny Jubilat, co wielokrotnie podkreślano, jest wzorem umiętnego połączenia pasji i dociekliwości naukowej z życzliwością wobec innych. Za to, w imieniu wszystkich Uczestników Konferencji składamy również tą drogą podziękowania Panu Profesorowi.

Zdzisław Michalczyk
Marek Turczyński

Z HISTORII BADAŃ I OCHRONY JEZIOR ŁĘCZYŃSKO-WŁODAWSKICH

Tadeusz Wilgat

Prof. Tadeusz Wilgat i prof. Jan Drwal (Gdańsk). 16. 09. 2002, sala audytorijna. Konferencja Limnologiczna w 85 urodziny Profesora

Wybaczcie Państwo, że moje wystąpienie na konferencji naukowej nie będzie naukowym referatem, tylko wspominkami, jakie starzy ludzie lubią snuć ku utraconemu słuchaczy. Wspominkami z moich, trwających już ponad pół wieku kontaktów i kłopotów z jeziorami Łęczyńsko-Włodawskimi.

CYCODOŁKI

Pierwsze z nimi zetknięcie nastąpiło w 1949 r. przy okazji badań zagłębień krasowych w rejonie Cycowa, które prof. Chałubińska, celująca w dowcipnych określeniach, przezwiała cycodołkami. Na badanym obszarze był zresztą tylko jeden mały zbiornik, jezioro Głębokie, koło wsi o tej samej nazwie. Postanowiłem bliżej się z nim zapoznać. Byliśmy zupełnie nieprzygotowani do pomiarów jezior, mimo to z mymi dwoma pomocnikami, Janem Gurbą i Andrzejem Kęsikiem, w owym czasie studentami geografii, zabraliśmy się do dzieła. Cieszę się, że obaj są tu dzisiaj, choć jeden miał daleką drogę, aż z Kanady. Za sondę służyła cegła uwiązana na sznurku, a za łódź pomiarową jedyna znajdująca się tam stara, płaskodenna krypa. Była dziurawa, więc przepłynięcie jeziorka, mającego ok. 400 m średnicy, stanowiło zadanie trudne do wykonania. Na szczęście obaj moi współpracownicy świetnie pływali, więc nie tylko nie tonęli wraz z łodzią, ale za każdym razem, gdy nabierała wody, wyciągali ją i holowali do brzegu. W tych warunkach pomiary trwały długo, ale zrobiliśmy 41 sondowań, które pozwoliły na wykreślenie planu batymetrycznego, ukazującego miś głębokość na 6 metrów, o płaskim dnie i stromych zboczach.

Urzekło mnie już wtedy swoiste piękno Pojezierza, choć poznałem je tylko na peryferiach. Nie wiem jednak, czy zainteresowałbym się bliżej jeziorami, gdyby nie

inż. Jerzy Kisyński, szef Wydziału Wodno-Melioracyjnego WRN. Jego pracownicy wykonali zimą 1948/49 sondowanie z lodu 10 jezior. Zdumiałem się, gdy zobaczyłem plan batymetryczny jeziora Krasnego. Dwa głębokie na 33 m i 23 m leje, połączone ze sobą, w żaden sposób nie pasowały do znanych z literatury poglądów na temat genezy jezior jako resztek plejstocenijskiego rozlewiska. Chęć poznania innych, niesondowanych jeszcze jezior zdecydowała, że w 1950 r. podjąłem badania na Pojezierzu.

Na drodze do realizacji zamierzenia stały liczne trudności: brak wyposażenia, słaba lokomocja, pieniądze oraz niedostępność Pojezierza, przez które przebiegały wówczas tylko dwie szosy łączące Włodawę z Lublinem i z Chełmem, jak również wydłużenie regionu i trudna powojenna sytuacja, zarówno gospodarcza jak i polityczna. Przeciw tym trudnościom stanął zapal ludzi. Do pomiarów jezior potrzebny jest zespół wykonawców. Miałem to szczęście, że znaleźli się chętni do pomocy i robili to z zapalem, choć nie wiązały się z tym żadne profity. Małutkie fundusze, które udało się uzyskać, wystarczyły tylko na zakup niezbędnego sprzętu i na przejazdy. Pomocnicy rekrutowali się ze studentów geografii: wymienieni już koledy Gurba i Kęsik oraz Jan Buraczyński wszyscy trzej obecnie emerytowani profesorowie oraz kilku innych, jak nieżyjący już prof. Jerzy Cegła i dr Jerzy Butrym. Wśród pomocników zaplątał się też student medycyny, późniejszy dyrektor szpitala w Abramowicach, dr Wiesław Brennenstuhl, związany ze mną nie przez wspólne zainteresowania naukowe, a przez harcerstwo. Nie zdołałbym zbadać jezior Łęczyńsko-Włodawskich, gdyby nie bezinteresowna pomoc tych ludzi.

JUBILEUSZ PROFESORA TADEUSZA WILGATA • WRZESIEŃ 2002

SAMOZAPARCIE

Do udziału w badaniach trzeba było dużo samozaparcia. Warunki bytowania można określić jako spartańskie. Teren był wyludniony i zniszczony. Przewóz sprzętu mógł się odbywać tylko wynajmowanymi furkami. O wcześniejszym zabezpieczeniu kwatery nie było mowy. Sypialnię zwykle po stodółach. Jedynym materiałem kartograficznym były przedwojenne mapy WIG-u 1:100 000, częściowo zdezaktualizowane. Raz dojechaliśmy na nocleg do wybranej na podstawie mapy wsi Zienki i okazało się, że wieś nie istnieje. Z wyżywieniem też były trudności, ale nie zapomnę znakomitego smaku razowca pieczonego w chlebowym piecu na chrzanowych liściach.

Warunki polityczne również nie były sprzyjające. W przygranicznym pasie nad Bugiem nie wolno było przebywać. Trzy jeziora nadbużańskie musieliśmy pominąć, czego zresztą w drukowanej pracy nie można było wyjaśnić. Dopiero w wiele lat później zajął się nimi dr Marek Turczyński. Ale i z dala od granicy wyglądaliśmy podejrzanie. Pewnego razu zatrzymała nas milicja obywatelska, żeby sprawdzić, kto zacył i czego się tu kręca. Podaliśmy zaświadczenie i legitymację uniwersytecką, w której oprócz imienia i nazwiska znajdowało się stanowisko służbowe, adiunkt. Władza z należytą powagą odczytała głośno: Tadeusz Wilgat, adiutant. Na to stojący obok Jaś Gurba nie wytrzymał i parsknął śmiechem. Władza zgromiła go wzrokiem, Jaś udał, że się zakrztusił, a władza oddała papiery już nie wchodząc w żadne szczegóły i puściła nas. Widocznie uznała, że adiutant i to nie wiadomo czy może być osobą, z którą lepiej nie zadzierać.

Jeziora Łęczyńsko-Włodawskie, choć małe, nie są łatwe do pomiarów. Zwłaszcza ustalenie linii brzegowej nastęrcza duże trudności. W polskich badaniach limnologicznych zarys brzegów brano do tej pory zwykle z map topograficznych. Tylko jeziora tatrzańskie mierzone w terenie. Ja uznałem, że określenie kształtów jezior Łęczyńsko-Włodawskich jest ważne z uwagi na szybki proces ich zanikania. Dlatego wyznaczaliśmy linię brzegową. Jest to trudne z powodu płaskości i zabagnienia terenu oraz zarastania jezior. W okresie zimowym wyznaczenie brzegów staje się czasem niemożliwe, toteż zimą pomierzaliśmy tylko 7 jezior oraz w dwóch skontrolowaliśmy głębokości określone latem. Letnie pomiary również były kłopotliwe, głównie z powodu splei, roślinnego kożucha rozwijającego się u brzegów jezior. Bywało, że wędrówka po splei kończyła się grzęźnięciem i kąpielą nóg. Spleja dała nam też okazję do spełnienia dobrego uczynku, gdy wyciągnęliśmy krowę, która ugrzęzła czterema nogami i nie mogła się wydostać z pułapki.

Badania trwały przez rok 1950 i 1951, a uzupełniające jeszcze przez następne dwa lata. Dręczyła mnie myśl, jak doszło do powstania na Pojezierzu tak różnych pod względem morfologicznym mis jeziornych. Dla geografa jest to zagadka frapująca, trudna jednak w owym czasie do rozwiązania. Trzeba pamiętać, że Pojezierze było bardzo słabo poznane. Główne źródło wiedzy geologicznej stanowiła przeglądowa mapa geologiczna 1:300 000. Nie było głębokich wierceń. Materiały, do których mieliśmy dostęp, to wiercenia kilku czy kilkunastometrowe, zresztą nieliczne. Sami mieliśmy do dyspozycji ręczny świder, którym mogliśmy wiercić płytkie otwory. Przy ubóstwie danych nie można było

znaleźć odpowiedzi na nasuwające się pytania. Dużą rolę musiały odgrywać intuicja i logiczne myślenie.

SPORY

Według koncepcji, która mi się wówczas wyklarowała, jeziora powstały na przełomie plejstocenu i holocenu, a głównym, choć nie bezpośrednim, czynnikiem sprawczym tworzenia się mis były procesy chemicznego rozpuszczania skał węglanowych podłoża. Późniejsi badacze potwierdzili czas powstania jezior, natomiast mój pogląd na ich genezę został zakwestionowany przez profesorów Buraczyńskiego i Wojtanowicza, którzy istnienie jezior wiązały z termokrasem. Do sporu włączył się następnie profesor Harasiumiuk, który również neguje rolę krasu przy tworzeniu głębokich mis jeziornych. Długo trwająca dyskusja, zapoczątkowana jeszcze przez Sawickiego w 1918 r., potwierdza wyjątkowość tej jedynej w Polsce grupy jezior położonej poza zasięgiem ostatniego zlodowacenia. Nie zamierzam bronić mej koncepcji. Nie sądzę jednak, że sprawa została definitywnie wyjaśniona. Sam do jej rozwiązania już się nie przyczynię, ale z zainteresowaniem czekam na rozwianie moich nadal istniejących wątpliwości.

Dlaczego jeziora występują wyłącznie w obszarze, gdzie podłoże budują utwory podatne na krasowienie, a nie ma ich nie tylko w pozostałej części Polesia Lubelskiego, co prof. Harasiumiuk już wyjaśniał, ale również w strefie krawędzowej Wyżyny Lubelskiej na zachód od Tyśmienicy?

Jak przedstawiał się mechanizm formowania dużych soczew lodowych pod warstwą wiecznej zmarzliny? Co działo się z materiałem skalnym, którego miejsce zajmowała zamarzająca woda? Może sprawy te będą dyskutowane w terenie.

Badania zakończyłem wtedy publikacją z 1954 r. o jeziorach Łęczyńsko-Włodawskich, jednak po jej wydaniu moje związki z Pojezierzem nie zostały przerwane. Badania hydrograficzne prowadziłem tam jeszcze przez szereg lat. Poza tym coraz więcej energii (i nerwów) pochłaniały mi działania na rzecz ochrony jezior. W czasie, gdy wykonywaliśmy pomiary jezior, nie były one niczym zagrożone. Nie znaczy to, że przedtem nie podlegały antropopresji. Człowiek wprowadził tu już wiele zmian, niektóre nawet spektakularne, jak spuszczenie jeszcze w XIX w. jednego z największych na Pojezierzu ale płytkiego jeziora Lejno. Jednakże były to działania, które nie zniekształciły pierwotnego, „polskiego” charakteru regionu. Ale już w połowie lat 50. pojawiła się groźba radykalnych przekształceń stosunków wodnych w związku z budową kanału Wieprz-Krzna.

KONTROWERSJE

Kontrowersje wokół kanału są znane, nie będę się więc nad nimi rozwodził. Przypomnę natomiast, że lata 50. i 60. należały do bardzo niedobrych dla ochrony środowiska. Przed pojawieniem się Raportu U Thanta najważniejsze było hasło opamowywania przyrody regulacje rzek i zmiany ich biegów, budowa potężnych zapór wodnych, osuszanie bagien. W PRL na melioracje wodne przeznaczano wtedy duże pieniądze. A w Lublinie na czele meliorantów stał inż. Jan Kwapiszewski, człowiek rzutki, umiejący przeprowadzać swe zamierzenia, projektant kanału Wieprz-Krzna. Przeciwnicy kanału nie mieli szans nie tylko na niedopuszczenie do jego budowy, którą podjęto bez jakiegokolwiek dyskusji z przyrodnikami i bez powiadomienia opinii publicznej, ale nawet na korektę projektu. Jedynym śladem

prób interwencji naukowców jest wydawnictwo *Polesie Lubelskie*, które mogło się ukazać tylko jako druk poufny z numerowanymi egzemplarzami, wydawanymi według listy za pokwitowaniem. Nie było więc powszechnie dostępne. Zawierało ono materiały ze specjalnej sesji, zorganizowanej przez Polskie Towarzystwo Geograficzne w 1959 r. na temat zagospodarowania Polesia Lubelskiego. Postulatem przyrodników była ochrona całego Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego przed włączeniem go do systemu melioracyjnego. Niestety, nie udało się tego osiągnąć.

Jako ówczesny przewodniczący Wojewódzkiego Komitetu Ochrony Przyrody tkwiłem w centrum walki, wraz z botanikiem, prof. Dominikiem Fijałkowskim, który z wielkim oddaniem starał się chronić jeziora. Nasza siła przebicia osób bez legitymacji partyjnych była jednak zbyt słaba. Oczywiście, nic z tych zmagani nie mogło dostać się do prasy. Chcieliśmy, żeby kanał przeprowadzał wodę przez Pojezierze tylko tranzytem, a tymczasem ten właśnie region Polesia Lubelskiego został najmocniej przekształcony. Kilka jezior zamieniono na zbiorniki retencyjne, duże obszary poddano melioracjom szczegółowym, doprowadzalnikiem przecięto najcenniejsze bodaj torfowisko w rejonie jezior Moszne i Długie, dziś objęte parkiem narodowym. Do obiegu wprowadzono żyźne i zanieczyszczone wody Wieprza, obce dla środowiska przyrodniczego Pojezierza.

W 1996 r. odbyła się znów konferencja na temat przyszłości systemu KWK, tym razem organizowana przez meliorantów. Wprowadzający referat K. Choromański i E. Leśniak miał znamienity tytuł „System kanału Wieprz-Krzna trwały element środowiska przyrodniczego”. Pozwolił sobie zacytować z niego mały fragment: „O korzystnym wpływie melioracji na rozwój rolnictwa nie trzeba przekonywać zwłaszcza rolników. Dowodem jest region Kanału Wieprz-Krzna, gdzie po wykonaniu melioracji nastąpił intensywny rozwój rolnictwa. Natomiast przedmiotem dyskusji jest oddziaływanie melioracji na środowisko z punktu widzenia ekologicznego, przy czym dyskusja odbywa się jak dotąd najczęściej z pominięciem rolnictwa. W sporze tym ekolodzy wypowiadają się za znacznym ograniczeniem melioracji, a nawet ich zaniechaniem. Rolnicy i melioranci uważają przyjęcie takiej koncepcji za nie-realne z punktu widzenia gospodarczego i społecznego”. Jak widać, problem istnieje i wcale nie jest łatwy do rozwiązania. Zwłaszcza że się mocno skomplikował w związku z uruchomieniem kopalni węgla.

GÓRNICTWOL...

Dyskusja nad lokalizacją kopalni i ich przypuszczalnym wpływem na środowisko zaczęła się na początku lat 70. Brałem w niej udział od początku i pierwszy wysunąłem obiekcje w „Aurze” z 1973 r. Dziś literatura dotycząca oddziaływania eksploatacji węgla na stosunki wodne jest już obfita. Nie zamierzam jej referować, problem wypłyne na trasie wycieczki. Chcę jedynie podkreślić, że nie udało się znów wspólnie z prof. Fijałkowskim obronić postulatu lokalizacji kopalni na południe od rzeki Świnki, natomiast sukcesem (oby trwałym) skończyły się zabiegi o niedopuszczenie do eksploatacji węgla na terenie Pojezierza.

Czy to ochroni istniejące stosunki wodne Pojezierza i związane z nimi jeziora? Czy uda się je zachować w nienaruszonym stanie przy postępującej eksploatacji złóż węglowych? W moim przekonaniu nie

można dziś na te pytania odpowiedzieć z pewnością. Wbrew twierdzeniu o braku zagrożeń ze strony górnictwa dla wód powierzchniowych, nie można wykluczyć, że długotrwałe pompowanie wód głębinowych odbije się w przyszłości na hydrosferze Pojezierza.

Dzisiaj palącą sprawą jest rozwiązanie problemu współistnienia górnictwa i rolnictwa, któremu grożą rozlewiska wodne i podmokłości powstające w nieckach osiadania powierzchni topograficznej. I to rozwiązania takiego, aby degradacji nie uległo środowisko przyrodnicze. Sprawa jest bardzo trudna, bowiem możliwości destrukcji warunków wodnych przez niewłaściwe projekty techniczne są realne (np. lansowane przez meliorantów odwodnienia rozlewisk przez budowę głębokich rowów). Decyzje, jakie zapadną w tej sprawie, mogą przesądzić o przyszłości jezior.

Poza działalnością naukową i ochroniarską zajmowałem się też popularyzacją Pojezierza. Byłem pod urokiem tej krainy i odczuwałem potrzebę dzielenia się wrażeniami z innymi ludźmi. Stąd, począwszy od lat 50., publikacje, liczne odczyty i organizowanie wycieczek. O ile co do słuszności działań z zakresu ochrony środowiska nigdy nie miałem wątpliwości, o tyle wobec mego popularyzowania Pojezierza mam uczucia mieszane. Pamiętam ten region, gdy nie spotykało się tam turystów ani nie istniało budownictwo turystyczne i letniskowe. Chyba pod koniec lat 50. lub na początku 60. odwiedził Lublin prof. Chabot z Sorbony. Zawiozłem go wtedy nad jezioro Białe Włodawskie, nad którym nie było jeszcze ani jednego budynku. Wyglądało pięknie. Jakie jest dziś, sami państwo zobaczcie. Oglądanie jezior obudowanych brzydkimi przeważnie domami jest dla mnie ciągle szokiem. I wyrzucam sobie, że się do tego jakoś przyczyniam. Proces był zapewne w naszych warunkach społeczno-gospodarczych nie do uniknięcia i co najwyżej go przyspieszyłem. Ale żal. Problem zresztą nie jest łatwy. Lubelszczyna ma bardzo mało wód nadających się do rekreacji. Zwłaszcza przy tak silnym zanieczyszczeniu rzek. Presja na rekreacyjne wykorzystanie jezior nie będzie maleć, raczej wzrośnie.

Jak je ocalić przed zakusami rolnictwa, konsekwencjami działalności górniczej i żywiołową rekreacją? Oto zadanie dla tych, którzy się będą zajmować nadal Pojezierzem Łęczyńsko-Włodawskim. Oby się im lepiej udało niż memu pokoleniu.

***

Na zakończenie pragnę podziękować kolegom z Zakładu Hydrografii z jej kierownikiem profesorem Zdzisławem Michalczykiem oraz głównemu organizatorowi konferencji dr. Markowi Turczyńskiemu za jej przygotowanie. A także za uhonorowanie starego emeryta. (Choć prawdę mówiąc, trzeci już jubileusz spowodowany moją długowiecznością, to chyba przesada.) Cieszę się, że wiedza o jeziorach Łęczyńsko-Włodawskich ciągle się pogłębia i że wyniki badań będą przedstawiane kolegom z całego kraju i z państw sąsiednich. Życzę, żeby konferencja jak najlepiej się udała, żeby przyniosła korzyść i przyjemność wszystkim uczestnikom oraz satysfakcję organizatorom.

* Śródtytuły od Redakcji

JUBILEUSZ PROFESORA TADEUSZA WILGATA • WRZESIEŃ 2002

PŁYWAK BATYMETRYCZNY

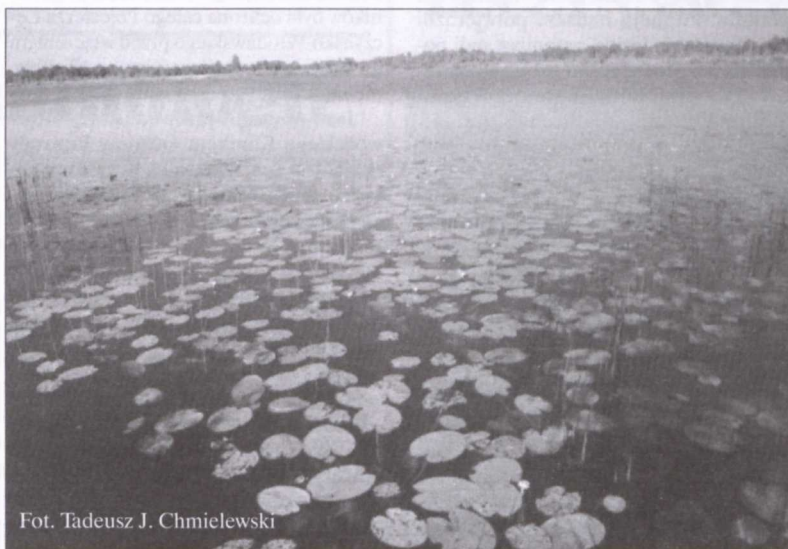
WSPOMNIENIE Z BADAŃ JEZIOR ŁĘCZYŃSKO-WŁODAWSKICH

Andrzej Kęsik

Jako student i młody asystent Zakładu Geografii UMCS zostałem zatrudniony przy pomiarach jezior Łęczyńsko-Włodawskich. Jeziora te stanowiły przedmiot badań Tadeusza Wilgata, mojego profesora z Gimnazjum im. Staszica w Lublinie, hufcowego „Błękitnej Jedynki”, a następnie wykładowcy geografii na UMCS. Zaproszenie do pomiarów jezior objęło również moich kolegów: szkolnych, harcerskich i uniwersyteckich. Z tych najbliższych wymienię tylko Jana Gurbę i Wiesława Brennenstuhla, z którymi dzielę wspomnienia tych dawnych prac i przygód dzisiaj stanowiących już fragment historii.

Badania jezior obejmowały w pierwszym rzędzie wykonanie planów, to znaczy zdjęć planimetrycznych, a następnie sondowania głębokości jezior. Aparatura do pomiarów, jak to w pierwszym okresie po wojnie, była zbiorem różnych relikwów ofiarowanych Zakładowi Geografii lub zakupionych na placu targowym za ratuszem. Do zdjęć planimetrycznych stosowaliśmy kierownicę lub teodolit. Sondowania prowadzone były, albo z lodu (badania zimowe) albo z wody, z jakiejś jednostki pływającej. Mierziliśmy również przezroczystość wody jezior.

Rekonosans na obszarze jezior potwierdził nasze pesymistyczne przewidywania co do lokalnych łodzi rybackich. Łodzi rybackich nie było, pojedyncze przedwojenne egzemplarze gnily na brzegach. Rybactwo prawie zanikło. Ludność miejscowa, jak na „dzikich polach”, niepewna była rozwoju wydarzeń i wyrażała się raczej sceptycznie na temat poczynań nowej władzy. Mogliśmy tylko liczyć na prostą gościnę: zakwaterowanie w stodołach, karmienie za opłatą przez gospodynie, które martwiły się, jak tu wyżywić tych miastowych głodomorów. Ważna dla nas była pomoc ludności w transporcie podwodami z wioski do wioski, z jednego jeziora do

Fot. Tadeusz J. Chmielewski

następnego. Miejscem wypadowym i centrum transportowym dla regionu jezior była Łęczna, do której dojeżdżaliśmy z Lublina wysłużonym autobusem. Najdogodniejszym był dzień targowy w Łęcznej. Tam na rynku wynajmowaliśmy podwodę do określonej wioski lub przysiółka położonego w sąsiedztwie przewidzianego do badań jeziora. Na wozie lub za wozem, gdy furkę trzeba było popychać przez piaski, docieraliśmy do nieznanymi jezior.

Kiedy Tadeusz zdecydował, że będziemy mierzyli głębokości jezior z wody, zaistniała konieczność wyposażenia ekipy badawczej w jednostkę pływającą, zdatną do sterowania na wodzie. Pamiętam jak Tadeusz podzielił się z nami dobrą nowiną, że jedna z jego znajomych pań ma do sprzedania dwuosobowy przedwojenny kajak – klepper, który jego zdaniem może być zaadaptowany dla naszych celów. Po oględzinach okazało się, że klepper jest w całkiem dobrym stanie i nawet posiada ster i żagiel. Negocjacje kupna nie były takie proste. Okazało się, że nie ma mowy, aby Kwestura UMCS przyjęła rachunek za kajak, czyli sprzęt przeznaczony do sportu i turystyki. Wydanie państwowych pieniędzy na kajak byłoby traktowane jako finansowe nadużycie kwestora

UMCS. Zastanawialiśmy się, jak pokonać tę barierę.

Kajak, rzecz prosta, może być scharakteryzowany opisowo, bez użycia słowa kajak. Należało więc wymyślić nową nazwę dla kajaka, o ile możliwe z treścią naukową, tak aby Kwestura nie miała zastrzeżeń co do zakupu. Po rozważeniu szeregu naukowych terminów klepper został nazwany „pływakiem batymetrycznym”. Kwestura zapłaciła rachunek, który uprzednio zaaprobował nasz szef geografii, profesor Adam Malicki.

Kilka lat później rozmawialiśmy z Jasiem Gurbą o tej sprawie z pływakiem batymetrycznym i ja zapytałem go, czy miał wątpliwości odnośnie do zakupu „pływaka” i aprobaty transakcji przez dwa szczeble administracji: Profesora i Kwesturę. Odpowiedział, że po doświadczeniach z innymi zakupami nie miał żadnej wątpliwości. Pamiętasz, powiada, jak dwa lata wcześniej zaszła potrzeba dobudowania nowych regatów na książki w bibliotece Profesora. Kwestura zapowiedziała, że nie zaakceptuje rachunku za regaty. No i co, napisaliśmy, że to jest „segregator polikondygnacyjny” i rachunek przeszedł.

Pływak batymetryczny zasłużył się dobrze dla badań Pojezierza. Przetrwał podróże autobusem do Łęcznej i Włodawy, jazdy podwodami i liczne son-

dowania. Czasami przy wietrze zachowywał się kapryśnie, zbaczając z kursu i trudno go było wyhamować. Raz tylko popłynęliśmy z żaglem, z bardzo umiarkowanym sukcesem żeglarskim. Pływak-klepper wyraźnie tęsknił za sportowo-turystycznym życiem, do którego był stworzony. Przez nas był traktowany mniej romantycznie, niż to czynił Wańkiewicz ze swoim klepperem na wodach Warmii i Mazur. W czasie sondowań kajak pracował i dostawał w kość, bo warunki były trudne i nie było czasu na leniuchowanie. Nie wiem, co się z nim stało. Może jeszcze służy komuś jako kajak-emeryt z piękną kartą lat przepracowanych przy pomiarach jezior Łęczyńsko-Włodawskich. Zachowuję ciepłe wspomnienia o tym pływaku batymetrycznym, toteż wydawało mi się, że warto o nim wspomnieć przy okazji rocznicy badań Pojezierza.

Zbigniew Joźwik, linoryt 2002

POLONIA W UMCS

W ramach „Lata Polonijnego 2002” Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców UMCS zorganizowało 6 kursów wakacyjnych, w których uczestniczyło łącznie 267 osób z 31 państw. Najliczniejszą grupę stanowili uczestnicy z Ukrainy – 54 osoby, z Białorusi – 49 osób i z Rosji – 46.

Od 8 do 26 lipca 2002 r. odbyły się dwa kursy dofinansowane przez Stowarzyszenie „Wspólnota Polska” w Warszawie.

LATO POLONIJNE

Kurs Języka i Kultury Polskiej

Celem kursu, w którym uczestniczyły 24 osoby z 6 krajów, było doskonalenie znajomości języka polskiego oraz poznanie wybranych dziedzin kultury poprzez wykłady, ćwiczenia, wycieczki, uczestnictwo w koncertach, imprezach, oglądanie filmów, czytanie prasy itp.

Program obejmował 137 godzin zajęć dydaktycznych: lektorat języka polskiego (nauka odbywała się w dwu grupach – dla osób z dobrą i słabą znajomością języka polskiego), metodyka nauczania języka polskiego, literatura polska, nauka o współczesnym języku polskim, fonetyka, historia Polski, kultura żywego słowa, polskie pieśni i tańce narodowe, wybrane zagadnienia z dziejów malarstwa polskiego, wybrane zagadnienia z teatru i dramatu, wybrane zagadnienia z tradycji kultury polskiej, konsultacje językowe.

Zajęcia dydaktyczne uzupełniały wycieczki krajoznawcze i kulturoznawcze do Warszawy, Kozłówki, Puław, Kazimierza Dolnego i Nałęczowa. W Lublinie uczestnicy zwiedzili Stare Miasto, Zamek, Muzeum Martyrologii na Majdanku i Muzeum Wsi Lubelskiej.

Sluchacze kursu mieli także okazję spotkać się z Zespołem Śpiewaczym w Niedrzwicy Kościelnej, gdzie uczestniczyli w imprezie patriotycznej i wysłuchali koncertu pieśni, oraz z Kapelą Ludową w Wojciechowie, gdzie zwiedzili Muzeum Kowalstwa.

Kierownikiem kursu była mgr Elżbieta Sendejewicz.

Trzystopniowe Studium Metodyki Nauczania Języka Polskiego

Zajęcia, w których wzięło udział 36 osób z 5 krajów, odbywały się w trzech grupach o różnym stopniu zaawansowania. Sluchacze wszystkich stopni uczestniczyli wspólnie w wykładach z nauki o współczesnym języku polskim, klasyki polskiej, literatury współczesnej, literatury dla dzieci i młodzieży, historii Polski.

Zajęcia ćwiczeniowe każdy stopień realizował oddzielnie i zgodnie z założeniami trzyletniego planu. Ze względu na profil dominowały w nich zagadnienia metodyczne. Sluchacze pierwszego stopnia mieli również ćwiczenia z fonetyki, a sluchacze drugiego stopnia wstępne seminaria, wpro-

wadzające w warsztat przyszłych prac dyplomowych. Sluchacze trzeciego stopnia prezentowali na seminariach swoje prace dyplomowe, omawiane były zagadnienia związane z ich problematyką.

Po zakończeniu zajęć sluchacze pierwszego i drugiego stopnia pisali kolokwium zaliczeniowe, obejmujące zagadnienia teoretyczne i umiejętności opracowane i kształcone w bieżącym roku. Wszyscy sluchacze otrzymali promocję na wyższy stopień. Sluchacze trzeciego stopnia prezentowali swoje prace dyplomowe i wiedzę przed komisją egzaminacyjną.

Poza zajęciami programowymi uczestnicy odbyli wycieczkę do Warszawy, a także piesze wycieczki, podczas których poznawali zabytki, architekturę i historię Lublina.

Tegoroczni sluchacze w końcowych wypowiedziach oceniających podkreślali wysoki poziom kursu, jak również dobrą organizację i opiekę.

Kierownikiem kursu była dr Barbara Tarczyńska, a opiekunem sluchaczy dr Alina Zabrotowicz.

W terminie od 8 do 28 lipca odbyły się dwa kursy dofinansowane przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu:

Praktyki Językowo-Metodyczne dla Studentów ze Wschodu

Program dydaktyczny, w którym wzięło udział 97 osób z 11 krajów, obejmował 60 godzin wykładów (prowadzonych w dwóch grupach), 322 godziny ćwiczeń (prowadzonych w sześciu grupach) i 10 godzin konsultacji indywidualnych. Zajęcia dotyczyły następujących zagadnień: lektorat języka polskiego, nauka o języku polskim, klasyka polska, literatura współczesna, literatura dla dzieci i młodzieży, kultura języka, historia Polski, sztuka polska, gramatyka i frazeologia, ćwiczenia konwersatoryjne, pedagogika alternatywna, metodyka nauczania języka polskiego.

W czasie wolnym od zajęć dydaktycznych uczestnicy praktyk zwiedzili Stare Miasto, Zamek, Muzeum Martyrologii na Majdanku oraz Muzeum Wsi Lubelskiej. Zorganizowano także wycieczki krajoznawcze do Kozłówki, Kazimierza Dolnego, Chełma i Zamościa.

Zdecydowana większość sluchaczy wyrażała zadowolenie z propozycji

programowych i form oraz metod prowadzenia zajęć.

Kierownikiem kursu był mgr Henryk Soćko.

Kurs Humanistyczny dla Studentów Lektoratów Języka Polskiego

Celem kursu, w którym uczestniczyło 29 osób z 20 państw, było doskonalenie znajomości języka polskiego, wzbogacenie filologicznej wiedzy sluchaczy oraz prezentacja wybranych dziedzin kultury polskiej. Służyły temu cykle wykładów, ćwiczenia lektoratowe, konsultacje językowe, wycieczki, koncerty, projekcje filmów wideo, seanse kinowe, udostępnianie książek i prasy polskiej.

Program obejmował 141 godzin zajęć dydaktycznych: 49 godzin wykładów i 92 godziny ćwiczeń. Zajęcia dotyczyły następujących zagadnień: nauka o współczesnym języku polskim, polska literatura współczesna, teatrologia, historia Polski, sytuacja polityczna we współczesnej Polsce, antropologia kulturowa, analiza i interpretacja tekstu, frazeologia, translatoryka, kultura żywego słowa, polskie pieśni i tańce narodowe. Nauka odbywała się w dwóch grupach: dla zaawansowanych i średnio zaawansowanych.

Zdobyte w ramach zajęć teoretyczne wiadomości z dziedziny malarstwa, architektury i sztuki, dopełnił program turystyczny, obejmujący trzydniową wycieczkę do Krakowa oraz wycieczkę jednodniową do Kozłówki, Puław, Kazimierza Dolnego i Nałęczowa. W Lublinie uczestnicy zwiedzili Stare Miasto, poznali najcenniejsze zabytki i muzea.

Realizacja programu oraz atmosfera panująca w trakcie trwania kursu uzyskały wysoką ocenę sluchaczy.

Kierownikiem kursu była pani dr Małgorzata Rzeszutko.

Letnia Szkoła Języka i Kultury Polskiej

Część z 40 sluchaczy z 10 krajów została skierowana na kurs przez Biuro Uznawalności Wykształcenia i Wymiany Międzynarodowej, które pokryło koszty ich pobytu. Koszty udziału części sluchaczy sfinansował UMCS na zasadach wymiany między uniwersytetami, a kilka osób uczestniczyło na zasadach opłat indywidualnych.

Program kursu obejmował lektorat języka polskiego na trzech poziomach zaawansowania językowego, wykłady prowadzone w języku polskim i angielskim z zakresu językoznawstwa i współczesnego języka polskiego, historii Polski, historii kultury i literatury polskiej, teatru polskiego, historii Żydów polskich oraz transformacji politycznych, ekonomicznych i społecznych we współczesnej Polsce. Na życzenie studentów odbywały się indywidualne konsultacje, zarówno językowe, jak i dotyczące konkretnych naukowych zainteresowań i potrzeb

studentów oraz spotkania integracyjne.

Uczestnicy kursu wzięli udział w wycieczkach obejmujących zwiedzanie Lublina, z uwzględnieniem Zamku i Kaplicy Świętej Trójcy, Starego Miasta i Muzeum Wsi Lubelskiej, jak również jednodniowy wyjazd do Kozłówki i Kazimierza Dolnego oraz trzydniowy wyjazd do Krakowa.

Studenci chwalili poziom zajęć i kompetencje prowadzących, sprawność organizacyjną i bogactwo programu.

Kierownikiem kursu była mgr Anna Dunin-Dudkowska.

W terminie od 1 do 31 lipca Centrum Języka i Kultury Polskiej i Zespół Tańca Ludowego UMCS zorganizowały

Studium Folklorystyczne dla Instruktorów Zespołów Polonijnych

Program zajęć, w którym uczestniczyło 41 osób z 13 krajów, obejmował m.in.: praktyczną naukę polskich tańców narodowych i regionalnych, opracowanie układów choreograficznych oraz wybranych obrzędów ludowych, naukę śpiewu, rytmiki, technik tanecznych i podstawowych wiadomości z muzyki, wiadomości o tradycyjnej kulturze ludowej i polskiej kulturze współczesnej.

Do intensywnej realizacji programu przyczynił się Zespół Tańca Ludowego UMCS, dając koncerty dla Studium i udostępniając stroje na koncert finałowy w wykonaniu uczestników kursów.

Sluchacze zwiedzili Muzeum na Majdanku, Muzeum Wsi Lubelskiej, Zamek i Stare Miasto. Mieli też możliwość odwiedzenia Izby Pamięci i Klubu ZTL UMCS oraz poznania sposobu prowadzenia dokumentacji – kroniki zespołu, jak również sposobu magazynowania strojów.

Sluchacze Studium byli zakwaterowani i żywieni w Bursie Szkół Artystycznych, a zajęcia odbywały się w Państwowej Szkole Muzycznej im. K. Lipińskiego. Sluchacze korzystali również z pomieszczeń ZTL UMCS i sali widowiskowej ACK „Chatka Zaka”.

Kierownikiem kursu był mgr Stanisław Leszczyński.

Uczestnicy kursów mogli korzystać ze zbiorów biblioteki CJKP oraz Biblioteki Głównej UMCS.

Sluchacze wszystkich kursów wspólnie wzięli udział w uroczystościach związanych z inauguracją i zakończeniem „Lata Polonijnego 2002”. Spotkania te, jak również sama formuła „Lata Polonijnego”, przyczyniły się do wymiany doświadczeń i rozwoju kontaktów między osobami reprezentującymi różne, niekiedy bardzo odmienne, kraje i kultury.

Jan Mazur

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI

HABILITACJA

25 września odbyło się kolokwium habilitacyjne dr. **Szczepana Mrugały**, adiunkta z Zakładu Meteorologii i Klimatologii UMCS. Temat rozprawy *Opady atmosferyczne o normalnej i anomalnej wysokości na obszarze Polski (1951-1990)*. Recenzenci: prof. dr hab. Barbara Obrębska-Starkel z Zakładu Klimatologii UJ w Krakowie, prof. dr hab. Maria Stopa-Boryczka z Zakładu Klimatologii UW w Warszawie, prof. dr hab. Józef Kotoziej z Katedry Agroklimatologii AR w Lublinie.

WYDZIAŁ CHEMII

DOKTORAT

30 września odbyła się publiczna obrona pracy doktorskiej mgr **Małgorzaty Maciejewskiej**, słuchaczki Studiów Doktoranckich, *Synteza polimerowych mikrofer w oparciu o różne techniki heterogenicznej polimerizacji wolnorodnikowej*. Recenzenci: prof. dr hab. Stanisław Stomkowski z PAN w Łodzi, prof. dr hab. Andrzej Dawidowicz z UMCS w Lublinie, promotor dr hab. Barbara Gawdzik prof. nadzw. UMCS z Zakładu Chemii i Technologii Polimerów WCh.

WIZYTY

16-26 września na zaproszenie prof. Stanisława Chibowskiego, kierownika Zakładu Radiochemii i Chemii Kolloidów, przebywali doktorzy: **Mikołaj W. Kowalijuk** i **Wadim W. Skriphin** z Ukraińskiej Akademii Nauk w Kijowie. Celem pobytu było przygotowanie laboratoryjnego zestawu analitycznego do przeprowadzania węgla zawartego w próbkach środowiskowych do benzenu, w ramach współpracy naukowej od 2001 r. pomiędzy chemikami z UMCS a naukowcami z Ukrainy. Opiekunami byli odpowiednio: mgr Marek Reszka i dr Andrzej Komosa z Zakładu Radiochemii i Chemii Kolloidów.

22-29 września na zaproszenie prof. Jana K. Różyty, kierownika Zakładu Chromatografii Planarnej, przebywał dr **Aleksiej Olegowicz Babuszkin** z Instytutu Syntezy Petrochemicznej Rosyjskiej Akademii Nauk w Moskwie. Opiekunem była dr Małgorzata Janicka z Zakładu Chromatografii Planarnej.

22 września – 10 października na zaproszenie prof. Romana Lebody z Zakładu Fizyki Chemicznej i Fizykochemicznych Metod Rozdzielania przebywał **Vladimir V. Turov** z Instytutu Chemii Powierzchni Ukraińskiej Akademii Nauk w Kijowie. Opiekunem była dr Jadwiga Skubiszewska-Zięba z Zakładu Fizyki Chemicznej i Fizykochemicznych Metod Rozdzielania.

WYJAZDY

31.08-4.09 – dr Ryszard Dobrowolski brał udział w X Międzynarodowej Konferencji w South West University w Blagoevgrad (Bułgaria).

31.08-7.09 – prof. dr hab. K. Michał Pietrusiewicz brał udział w 13th International Symposium on Homogeneous Catalysis w Tarragona (Hiszpania).

3-8.09 – prof. Władysław Rudziński i prof. Jolanta Narkiewicz-Michalek przebywali w Uniwersytecie w Zagrzebiu (Chorwacja). Przeprowadzono dyskusję wyników dotychczasowej współpracy naukowej i ustalono plany na przyszły rok akademicki.

7-9.09 – dr R. Maciej Janiuk brał udział w posiedzeniu

Sekcji Edukacji Chemicznej Federacji Europejskich Towarzystw Chemicznych, które odbywało się w Uniwersytecie w Keele (Wielka Brytania).

7-12.09 – mgr Kamil Dziuba brał udział w 14th International Symposium on Chirality – 2002, w Hamburgu (Niemcy).

7-22.09 – prof. Andrzej Patrykiewicz, dr Paweł Szabelski, mgr Katarzyna Bucior, mgr Leszek Salamacha uczestniczyli w konferencji naukowej „Computer Simulations of Surfaces and Interfaces, NATO Advanced Study Institute”, w Varnie (Bułgaria).

11-14.09 – dr Janusz Ryczkowski i mgr Grzegorz Giecko brali udział w 6th Pannonian International Symposium on Catalysis, w Obergurgl (Austria).

12-19.09 – prof. Małgorzata Borówko i dr Wojciech Rżysko brali udział w konferencji naukowej „Liquid Matter Conference” w Uniwersytecie w Konstanz (Niemcy).

13-16.09 – dr R. Maciej Janiuk brał udział w zebraniu roboczym projektu SOCRATES „Systematic Professional Development Through Science Teacher Education Modules” w Uniwersytecie w Tartu (Estonia).

15-20.09 – doktorzy: Irena Choma, Małgorzata Janicka i Ludomir Kwietniewski brali udział w 24th International Symposium on Chromatography – ISC '02, w Lipsku (Niemcy).

19-22.09 – dr Tomasz Białopiotrowicz jako przedstawiciel Wydziału Chemii UMCS brał udział w obradach Komisji Europejskiej w Brukseli (Belgia). Celem wyjazdu była inauguracja Akcji COST 921.

21-28.09 – prof. Andrzej Dąbrowski brał udział w „XVIth Conference of the European Colloid and Interface Society” w Paryżu (Francja), gdzie wygłosił wykład „Current State of the Standardization of Particle and Surface Characterization”.

24-29.09 – prof. Barbara Gawdzik brała udział w Międzynarodowej Konferencji Naukowej w Uniwersytecie, w Kijowie (Ukraina), gdzie wygłosiła wykład „Studies of the porous structure of polymeric sorbents”.

25-29.09 – prof. Zofia Rzączyńska, prof. Piotr Staszczuk i dr Dorota Mroczek brali udział w VIII International Conference on Crystal Chemistry of Intermetallic Compounds w Uniwersytecie we Lwowie (Ukraina).

25-29.09 – dr Wojciech Gac brał udział w 2nd EFCATS School on Catalysis w Tihany (Węgry).

25.09-4.10 – prof. Władysław Rudziński przebywał w ośrodku zagranicznym – MICROSCAL LTD. w Londynie (Anglia). Celem wyjazdu była kontynuacja współpracy naukowej.

WYDZIAŁ HUMANISTYCZNY

ZAKŁAD KULTURY I HISTORII ŻYDÓW

Dr. Konrad Zieliński przeprowadził kwerendę archiwalną w Bundesarchiw Militararchiv we Freiburgu Bryzgo-wijskim oraz w archiwach lwowskich, gdzie zbierał materiały do pracy na temat stosunków polsko-żydowskich w latach pierwszej wojny światowej.

WYDZIAŁ PEDAGOGIKI I PSYCHOLOGII

DOKTORATY

10 lipca odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr **Beaty Głodzik** *Spożywanie alkoholu przez studentów a poczucie ich własnej wartości*. Promotor prof. dr hab. Marian Ochmański, recenzenci: dr hab. Zbigniew Gaś, prof. UMCS, prof. dr hab. Andrzej Radziewicz-Winnicki.

10 lipca odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr **Zbigniewa Pakuły Rola** *Zespołu Tańca Ludowego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w upowszechnianiu kultury ludowej*. Promotor prof. dr hab. Janusz Gajda, recenzenci: prof. dr hab. Jerzy Damrosz, prof. dr hab. Ryszard Kucha.

11 lipca odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr **Małgorzaty Kopacz** *Osobowość a preferencje muzyczne studentów*. Promotor prof. dr hab. Stanisław Popek, recenzenci: dr hab. Zdzisław Bartkiewicz, prof. UMCS, prof. dr hab. Andrzej Sękowski.

11 lipca odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr **Beaty Tęczy** *Poziom postawy twórczej w okresie adolescencji a percepcja ekspresji emocjonalnej w muzyce*. Promotor prof. dr hab. Stanisław Popek, recenzenci: dr hab. Zdzisław Bartkiewicz, prof. UMCS, dr hab. Józefa Sołowiej, prof. UG.

WYDZIAŁ EKONOMICZNY

DOKTORAT

19 września odbyła się publiczna obrona rozprawy doktorskiej mgr **Mirosława Urbanka** z Zakładu Statystyki i Ekonometrii zatytułowanej *Uwarunkowania i perspektywy funkcjonowania aliansów bankowo-ubezpieczeniowych w Polsce*. Promotorem pracy był prof. zw. dr hab. Jerzy Węclawski, recenzentami prof. dr hab. Wanda Ronka-Chmielowiec z Akademii Ekonomicznej we Wrocławiu i prof. dr hab. Piotr Karpuś z Wydziału Ekonomicznego UMCS.

OGÓLPOLSKA KONFERENCJA NAUKOWA

22-24 września w Kazimierzu Dolnym obradowali uczestnicy Ogólnopolskiej Konferencji „Rynek finansowy. Instytucje, instrumenty, strategie”. Organizatorami były cztery zakłady Wydziału Ekonomicznego specjalizujące się w problematyce finansów: Zakład Bankowości, Zakład Kierowania Gospodarką Narodową, Zakład Rachunkowości oraz Zakład Rynków Finansowych. Była to trzecia konferencja zorganizowana przez ośrodek lubelski poświęcona tej niezmiernie aktualnej i ważnej z gospodarczego punktu widzenia tematyce. Reprezentanci kilkunastu czołowych ośrodków naukowych z całego kraju przedstawili na niej 33 referaty. W trzech sesjach tematycznych przedmiotem obrad były w szczególności zagadnienia zmian instytucjonalnych rynku finansowego, strategii finansowania przedsiębiorstw, zarządzania ryzykiem finansowym, emisji i obrotu papierami wartościowymi, instrumentów pochodnych. Kazimierskie spotkania zyskują sobie powoli renomę znakomitego forum wymiany wiedzy na temat najnowszych tendencji zmian na rynkach finansowych, prezentacji własnych badań w tym zakresie dotyczących rynku krajowego oraz integracji środowiska ekonomistów zajmujących się tą tematyką. W konferencjach biorą także udział przedstawiciele instytucji finansowych. Podziękowania należą się sponsorom, którymi w tym roku byli BRE Bank S.A. Oddział Regionalny w Lublinie, Kredyt Bank S.A. Oddział Regionalny w Lublinie, Leasing Fabryczny Sp. z o.o., Narodowy Bank Polski Oddział Okręgowy w Lublinie.

Jerzy Węclawski

UDZIAŁ W KONFERENCJACH NAUKOWYCH

12-13 września odbyła się III Krajowa Konferencja Naukowa nt. „Jakość wyrobów w gospodarce”, której organizatorem była Katedra Towaroznawstwa Ogólnego i Zarządzania Jakością Akademii Ekonomicznej w Krakowie. Prof. dr hab. **Elżbieta Skrzypek** ogłosiła na niej referat pt. „Koszty jakości w zarządzaniu jakością”. Referat zatytułowany „Istota rachunku kosztów działań” przedstawił także mgr **Grzegorz Iskra** z Zakładu Ekonomiki Jakości i Zarządzania Wiedzą.

26-29 września w Szczawnicy miała miejsce konferencja nt. „Zarządzanie firmą w społeczeństwie informa-

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

cyjnym" zorganizowana przez Akademię Ekonomiczną w Krakowie. Uczestniczyli w niej pracownicy Wydziału, którzy zaprezentowali następujące referaty: prof. dr hab. **Elżbieta Skrzypek** – „Miejsce zarządzania informacją i wiedzą w strategii przedsiębiorstwa”, dr **Agnieszka Sitko-Lutek** – „Polska kultura biznesu – barierą czy wsparciem w zarządzaniu firmą w przedsiębiorstwie informacyjnym”, dr inż. **Jerzy Baruk** – „Zarządzanie działalnością innowacyjną i jej uwarunkowania”.

WYDZIAŁ FILOZOFII I SOCJOLOGII

DOKTORATY

18 września w Instytucie Filozofii odbyła się obrona rozprawy doktorskiej mgr. **Jana Marxa** *Idea samobóstwa w filozofii od antyku do współczesności*. Promotor prof. dr hab. Stanisław Jedynak, recenzenci: prof. dr hab. Henryk Jankowski (UW), dr hab. Lesław Hostyński prof. UMCS.

25 września w Instytucie Filozofii odbyła się obrona doktorska mgr. **Lidli Węsierskiej-Chyc** *Zagadnienie relacji epistemologia – nauki szczegółowe na przykładzie Romana Ingardena koncepcji teorii poznania*. Promotor prof. dr hab. Jacek Pańniczek, recenzenci: dr hab. Andrzej Klawiter prof. UAM, dr hab. Urszula Zęgleń prof. UMK.

30 września w Instytucie Socjologii odbyła się obrona rozprawy doktorskiej mgr. **Moniki Torczyńskiej** *Edwarda T. Halla koncepcja komunikacji międzykulturowej*. Promotor prof. dr hab. Marian Filipiak, recenzenci: prof. dr hab. Maria Libiszowska-Żółtkowska (UW), prof. dr hab. Wojciech Burszta (UAM).

KONFERENCJE NAUKOWE

10 września dr **Andrzej Biłat** (Zakład Logiki i Metodologii Nauk) uczestniczył w seminarium naukowym zorganizowanym w Warszawie przez Prywatną Wyższą Szkołę Businessu i Administracji.

11-15 września na Uniwersytecie Zielonogórskim odbyła się konferencja naukowa, w której uczestniczyli: dr **Artur Koterski** z referatem „Popper i Koło Wiedeńskie”, dr hab. **Zbysław Muszyński** (Zakład Logiki i Metodologii Nauk) oraz dr **Cezary Mordka** (Zakład Etyki i Estetyki).

16-21 września w Międzyzdrojach odbyła się XVI Letnia Szkoła Młodych Pedagogów. Organizatorzy to Polska Akademia Nauk i Uniwersytet Szczeciński. W obradach uczestniczyli: prof. dr hab. **Jadwiga Mizińska** (Zakład Socjologii Wiedzy) i dr hab. **Tadeusz Szkołut** prof. UMCS (Zakład Etyki i Estetyki). Prof. J. Mizińska przedstawiła referat „Od kultury przemocy do kultury pomocy”, prof. T. Szkołut wygłosił referat „Sztuka i edukacja kulturalna w perspektywie globalizacji”.

16-17 września na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu gościli dr hab. **Marek Hetmański** (Zakład Ontologii i Teorii Poznania), dr hab. **Zbysław Muszyński** i mgr **Piotr Konderak** (Zakład Logiki i Metodologii Nauk). Uczestniczyli oni w I Zjeździe Polskiego Towarzystwa Kognitywistycznego. Głównym tematem obrad był program badań i nowych technologii nauczania. Organizatorzy Zjazdu to Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu i Sekcja Metodologii Nauk Komitetu Naukoznawstwa PAN.

18-20 września dr hab. **Urszula Kuśmiercz-Gozdalik** (Zakład Socjologii Gospodarki i Organizacji) uczestniczyła w IX Kongresie Stowarzyszenia Ekonomistów Rolnictwa i Agrobiznesu w Bydgoszczy. Tematem były zagadnienia globalizacji, integracji i innowacyjności w agrobiznesie.

19-21 września dr hab. **Stawomir Partycki** prof. UMCS, kierownik Zakładu Socjologii Gospodarki i Organizacji oraz dr **Maria Miczyńska-Kowalska**, adiunkt w Zakładzie Socjologii Gospodarki i Organizacji brali udział w konferencji zorganizowanej przez Akademię Ekono-

miczną w Katowicach pt. „Systemy gospodarcze i ich ewolucja”. Prof. S. Partycki wygłosił referat „Społeczne uwarunkowania transformacji”, a dr M. Miczyńska-Kowalska przedstawiła referat „Polski system gospodarki rynkowej w kontekście integracji”.

„Stan i perspektywy rozwoju teorii i praktyki zarządzania na progu XXI wieku” to temat konferencji zorganizowanej w Szklarskiej Porębie przez Wrocławską Akademię Ekonomiczną 14-17 września, w której uczestniczyła dr **M. Miczyńska-Kowalska**, wygłaszając referat „Organizacja XXI wieku”.

23-24 września w Nałęczowie odbyła się międzynarodowa konferencja naukowa „Filozofia XXI wieku”, zorganizowana przez dr. hab. **Leszka Gawora** z Zakładu Historii Myśli Społecznej przy współudziale mgr. **Piotra Konderaka** z Zakładu Logiki i Metodologii Nauk. W konferencji uczestniczyli pracownicy naukowcy Instytutu Filozofii, goście z Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Uniwersytetu Rzeszowskiego, Uniwersytetu Śląskiego, Uniwersytetu Warszawskiego, IFiS PAN, Akademii Pedagogicznej w Krakowie oraz goście z zagranicznych ośrodków naukowych: z Uniwersytetu w Mińsku, z Akademii Ostrogskiej (Ukraina), doktorant IF z Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, z Uniwersytetu Iwana Franki we Lwowie oraz z Uniwersytetu Wileńskiego. Obrady konferencji przebiegały w trzech sekcjach: *Człowiek-historia-kultura*, której obradom przewodniczył w zastępstwie prof. dr hab. Z. J. Czarneckiego prof. dr hab. Stefan Symotiuik; *Epistemologia XXI wieku* – obradom przewodniczył prof. dr hab. Jacek Pańniczek; *Porządek moralny w perspektywie XXI wieku* – przewodniczący dr hab. prof. UMCS Lesław Hostyński.

KONFERENCJE MIĘDZYNARODOWE

26-28 września prof. dr hab. **Stanisław Jedynak** i dr hab. **Leszek Gawor** gościli w Akademii Ostrogskiej na Ukrainie i w Kolegium Pedagogicznym w Krzemieńcu. Podczas wizyty w Ostrogu prowadzono rozmowy o nawiązaniu współpracy naukowej w zakresie filozofii. Poczyniono również ustalenia dotyczące zorganizowania na Ukrainie polsko-ukraińskiej konferencji naukowej.

W Krzemieńcu przedstawione zostały referaty: dr hab. L. Gawor „Poglądy etyczne Hugona Kołłątaja. Krzemieniec w dziejach edukacji”, prof. dr hab. S. Jedynak „Tadeusz Czacki i szkoły krzemienieckie”.

GOŚCIE ZAGRANICZNI

9-11 września na zaproszenie prof. dr hab. Jacka Pańniczka, kierownika Zakładu Logiki i Metodologii Nauk, w Instytucie Filozofii gościł prof. **Joao Marcus** z Uniwersytetu w Sao Paulo w Brazylii.

WYDZIAŁ PRAWA I ADMINISTRACJI

WYKŁAD

15-18 września dr **Wojciech Zakrzewski** przebywał na Uniwersytecie Viadrina (Niemcy), gdzie wygłosił wykład i przeprowadził seminarium (6 godz.) nt. *The Right to Property – domestic (Polish) and the European Court of Human Rights Standards*. Słuchaczami byli studenci Szkoły Letniej Uniwersytetu Viadrina. Reprezentowali ponad trzydzieści krajów Europy, Afryki, Azji i Stanów Zjednoczonych Ameryki Północnej.

REKRUTACJA

25 września zakończyła się rekrutacja na stacjonarne i prowadzone w trybie indywidualnej organizacji studia doktoranckie prowadzone na Wydziale Prawa i Administracji w zakresie prawa. Na studia stacjonarne przyjęto 16 osób, a na indywidualne 45.

„PRAWO DO DOBREJ ADMINISTRACJI”

Konferencja została zorganizowana przez Katedrę Prawa Administracyjnego i Postępowania Administracyjnego Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie. Bezsprzecznie jest to największe forum wymiany poglądów przedstawicieli środowiska administratystów. Tym razem w Zjeździe wzięło udział prawie 200 osób ze wszystkich ośrodków akademickich w kraju, a także zaproszeni goście z Trybunału Konstytucyjnego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Biura Rzecznika Praw Obywatelskich. Przedstawiono 5 referatów plenarnych i 17 referatów w trzech sekcjach problemowych z ogólnej liczby 60 nadesłanych. Materiały konferencji, zawierające również głosy w dyskusji, zostaną opublikowane jeszcze w tym roku.

Tematem Zjazdu było prawo do dobrej administracji wynikające z art. 41 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej z 2000 r. i rozwinięte w Kodeksie Dobrej Administracji opracowanym przez Jacoba Södermana, Ombudsmána Europejskiego. Referaty oraz dyskusja dowiodły różnicowania poglądów środowiska naukowego na rozumienie pojęcia dobrej administracji. Z jednej strony optowano za uznaniem omawianego prawa za publiczne prawo podmiotowe, z drugiej zaś broniono zapatrywania o empirycznym charakterze dobrej administracji. Niemniej jednak obrady koncentrowały się na znalezieniu punktów wspólnych, mogących stać się podstawą dalszych badań.

W Zjeździe wzięli czynny udział pracownicy Zakładu Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji UMCS. Troje z nich wygłosiło referaty w sekcjach tematycznych. Prof. dr hab. **Jan Szreniawski** („Wybrane zagadnienia relacji między interesantem a urzędem”) podkreślił, że ocena pracy urzędnika nie może wynikać jedynie z kryterium działania zgodnego z prawem, bowiem w odczuciu społecznym istotną rolę odgrywają czynniki pozaprawne, żeby wymienić kulturę osobistą, przekonania polityczne i układy towarzyskie, a tymi zagadnieniami niechętnie zajmują się nauki administracyjne. Na różnice pomiędzy pełnomocnictwem administracyjnym a konstytucyjnym i cywilnym oraz na niedostatki regulacji prawnej tej konstrukcji zwrócił uwagę dr **Janusz Niczyporuk** („Pełnomocnictwo administracyjne”). Dobra administracja to administracja odpowiedzialna z uwagi na rozpoznane i wyartykułowane potrzeby zainteresowanych jej funkcjonowaniem – wynika z referatu dr. **Wojciecha Tarasa** („W poszukiwaniu dobrej administracji”). Pracownicy Zakładu włączyli się również w dyskusję nad poszczególnymi zagadnieniami.

Należy podkreślić bardzo sprawną organizację konferencji oraz koleżeńską atmosferę stworzoną przez prof. dr hab. **Zygmunta Niewiadomskiego**, prorektora UKSW i byłego pracownika Zakładu Prawa Administracyjnego i Nauki o Administracji UMCS, oraz zespół młodych uczonych z obu Katedr Wydziału Prawa jednego z najmłodszych uniwersytetów. Kolejny Zjazd Katedr Prawa i Postępowania Administracyjnego zostanie przygotowany w 2004 r. przez kolegów z poznańskiego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza.

Katarzyna Popik-Muzyka
Wojciech Taras

WYDZIAŁ POLITOLOGII

DZIEWIĄTY WYKŁAD J. MONNETA

Pracownicy Zakładu Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii UMCS realizowali dotychczas sześć stałych kursów lub modułów zajęć europejskich, których przygotowanie i realizacja jest wspierana (także finansowo) przez Komisję Europejską. W konkursie na granty w 2002 r. sukces odniosło trzech kolejnych pracowników Zakładu. Prof. dr hab. **Ziemowit Jacek Pletraś** prowadzi będzie stały kurs J. Monneta „Prawo

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

wspólnotowe i integracja europejska", moduły europejskie: dr **Dariusz Kondrakiewicz** „Uchodźcy w Europie” i mgr **Michał Luszczuk** „Obywatelstwo Unii Europejskiej”.

STUDIA DOKTORANCKIE

Bardzo wysoka średnia i szerokie zainteresowania naukowe – to wymagania, jakim (m.in.) musieli sprostać tegoroczni kandydaci na studia doktoranckie w zakresie nauki o polityce w trybie stacjonarnym, gdzie o jedno miejsce ubiegało się dwóch absolwentów. W wyniku przeprowadzonego już po raz drugi (od uzyskania przez Wydział praw habilitowania) postępowania kwalifikacyjnego przyjęci zostali na uczestników tych studiów: mgr Marta Michalczyk, mgr Monika Nizioł, mgr Tomasz Kozięto, mgr Przemysław Maj, mgr Bartosz Kopyto, mgr Ewa Pogorzała, mgr Monika Sidor, mgr Piotr Celiński, mgr Luiza Szarecka.

DOKTORANCI W RAMACH EKPUU

Wydział Politologii aktywnie wspiera EKPUU w kształceniu polskich i ukraińskich doktorantów. W rozpoczynającym się roku akademickim opieką naukową ze strony pracowników naukowych Wydziału objętych zostanie 14 uczestników studiów doktoranckich w trybie stacjonarnym, przyjętych w ramach rekrutacji EKPUU.

STUDIA EUROPEISTYCZNE

Niesłabnącą popularnością cieszy się prowadzone przez Wydział Politologii Podyplomowe Interdyscyplinarne Studium Europeistyki. W najbliższym roku akademickim roczną naukę podejmie na Europeistyce 45 osób.

REKRUTACJA NA STUDIA ZAOCZNE

Zakończone zostały prowadzone przez Wydział Politologii postępowania kwalifikacyjne dla kandydatów na I rok studiów zaocznych w r. ak. 2002/2003. W ich wyniku na kierunkach i specjalnościach oferowanych przez Wydział kształcić będą się studenci: I roku 5-letnich studiów zaocznych – kierunek Politologia, grupa lubelska – 161 osób (limit zwiększony ze 150), I roku 5-letnich studiów zaocznych – kierunek Politologia, grupa zamojska – 49 osób. Wypełnione zostały także limity wszystkich dostępnych profili studiów uzupełniających magisterskich (2-letnich): kierunek Politologia, specjalność społeczno-ustrojowa, grupa lubelska – 30 osób; kierunek Politologia, specjalność stosunki międzynarodowe, grupa lubelska (prowadzone po raz pierwszy) – 30 miejsc; kierunek Politologia, specjalność samorząd i polityka lokalna, grupa puławska – 120 osób (limit zwiększony z 90); kierunek Politologia, specjalność społeczno-ustrojowa, grupa zamojska (dla absolwentów studiów licencjackich z zakresu administracji) – 78 osób; kierunek Stosunki Międzynarodowe, grupa radomska (prowadzone po raz pierwszy) – 86 osób (limit zwiększono z 60).

WYJAZDY ZAGRANICZNE

Od 1 do 21 września dr **Katarzyna Krzywicka** (Zakład Ruchów Politycznych) przebywała w Caracas (Wenezuela), na zaproszenie Uniwersytetu Centralnego w Caracas oraz Fundacji Konrada Adenauera. Celem wyjazdu była uzupełniająca kwerenda źródłowa w związku z prowadzonymi przez dr K. Krzywicką badaniami nad działalnością i koncepcjami ideowo-politycznymi Partii Społeczno-Chrześcijańskiej w Wenezueli. Mgr **Marek Gawron** oraz mgr **Piotr Tosiek** z Zakładu Stosunków Międzynarodowych od 7 do 22 września przeprowadzili kwerendę biblioteczną oraz skorzystali z konsultacji pracowników naukowych Westfalskiego Uniwersytetu Wilhelma w Münster. Badania te zostały przeprowadzone w związku z przygotowaniem przez pracowników tego Zakładu rozprawami doktorskimi: *Komitetowa implementacja prawa wspólnotowego* (mgr P. Tosiek) oraz *Wspólna polityka zagraniczna i bezpieczeństwa UE* (mgr M. Gawron). Od 25 do 29 września dr hab. **Marek Pietraś**, prof. nadzw. UMCS (Zakład Stosunków Międzynarodowych)

był gościem Regional Environmental Center of Central nad Eastern Europe w Szentendre k. Budapesztu. Prof. M. Pietraś skorzystał z bogatych zbiorów tej międzynarodowej placówki, która specjalizuje się w gromadzeniu dokumentów i publikacji na temat organizacji pozarządowych zajmujących się tematyką ekologiczną. Materiały te posłużą realizacji kierowanego przez prof. M. Pietrasia indywidualnego grantu KBN, na temat sprzężeń ekologii i polityki.

Panu prof. dr. hab. **Władysławowi S. Kucharskiemu** (kierownik Zakładu Badań Etnicznych) powierzono przewodniczenie pierwszej sesji pt. *Życie Domeyki* odbywającej się w Mińsku na Białorusi międzynarodowej konferencji naukowej pt. *Ignacy Domeyko 1802-2002 (w 200-lecie urodzin)*. W konferencji wzięli udział naukowcy z Polski, Rosji i Białorusi. UMCS reprezentował rektor UMCS prof. dr hab. Marian Harasaimiuk. Uczestnicy konferencji podkreślili ogromny wkład naszego rodaka w rozwój naukowy i gospodarczy Chile.

STYPENDIA MENIS

Spośród 18 stypendiów przyznanych dla UMCS przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu, w roku akademickim 2002/2003 otrzymało je ośmioro studentów Wydziału Politologii UMCS; II rok Politologii: Marcin Kosienkowski; IV rok Politologii: Piotr Majewski, Magdalena Muras, Piotr Natkański, Krzysztof Nowaczek, Agnieszka Pieniżek, Wojciech Szewedo, Katarzyna Zielńska.

STEREOTYPY I UPREDZENIA NARODOWE

W kwietniu tego roku grupa studentów Wydziału Politologii gościła w Niemczech, w Instytucie Nauk Politycznych Uniwersytetu Wilhelma w Münster. Towarzyszyli im również studenci Wydziału Stosunków Międzynarodowych uniwersytetu lwowskiego. Współpraca trzech uniwersytetów trwa już wiele lat. Wydział Politologii UMCS jako jedyny na naszym uniwersytecie organizuje międzynarodową wymianę młodzieży na taką skalę i tak długo. W ramach tradycyjnej rewizyty w dniach od 28 września do 4 października przebywała w Lublinie grupa studentów niemieckich i ukraińskich. Po raz pierwszy w takim spotkaniu, wzięło również udział dwoje studentów z Finlandii. Gośćmi z zagranicy opiekowali się studenci Wydziału Politologii. Tematem tegorocznych, siódmym już w historii naszej współpracy, warsztatów, były stereotypy narodowe i uprzedzenia – w oczach młodych.

POLITOLOGIZY W „WHO IS WHO”

W „Encyklopedii Actus Purus: kto jest kim w Polsce nowego milenium (2000-2002)”, wydanej przez Polską Narodową Oficynę Wydawniczą w 2002 r., zostały umieszczone biogramy sześciu profesorów i doktorów habilitowanych na Wydziale Politologii UMCS. Są to: **Henryk Chałupczak**, **Andrzej Czarnocki**, **Jan Jachymek**, **Edward Olszewski**, **Ziemowit Jacek Pietraś** oraz **Marek Żmigrodzki**.

WYDZIAŁ ARTYSTYCZNY

WYSTAWY

Mikołaj Smoczyński, **Zbigniew Woźniak** i **Tomasz Zawadzki** wzięli udział w wystawie malarstwa X Wschodniego Salonu Sztuki 2002, a **Grzegorz D. Mazurek** w również zbiorowej Wystawie Grafiki Polskiej w Edynburgu w Szkocji. Pracownicy Zakładu Grafiki Projektowej i Serigrafii: **Magdalena Bąk**, **Małgorzata Bałdyga-Nowakowska**, **Romuald Kołodziej**, **G. D. Mazurek**, **Sławomir Plewko** i **Anna Perłowska-Weiser** – pokazali swoje grafiki na wystawie pt. „Zakład pracy chronionej” w Galerii Sztuki Współczesnej we Wrocławku. Rzeźby **Jerzego Kierskiego** można było

Sławomir Plewko, *Mojej M* z szacunku, serigrafia 2002

oglądać na indywidualnym pokazie w galerii Oranżeria w Radzynie Podlaskim. Prace **Magdaleny Bąk**, **Jana Ferency**, **Mieczysława Hermana**, **Cezarego Klimaszewskiego**, **Romualda Kołodzieja**, **Donata Kowalskiego**, **Zbigniewa Liwaka**, **Tomasza Malca**, **Grzegorza Mazurka**, **Sławomira Plewki**, **Anny Perłowskiej-Weiser**, **Artura Popka**, **Krzysztofa Rukasza**, **Małgorzaty Stępnik**, **Krzysztofa Szymanowicza**, **Zbigniewa Woźniaka**, **Walentego Wróblewskiego** i **Tomasza Zawadzkiego** zaprezentowano na wystawie „Graphics and Drawing” (by the art. faculty of Maria Curie-Skłodowska University Lublin, Poland) w Bruce Gallery w Edinboro (USA). „Spinacz tymczasowo przedłużony” to nazwa wystawy rzeźby i grafiki w „Galerii na lewo” w Malborku, w której wzięli udział: **Magdalena Bąk**, **Tomasz Malec**, **Wojciech Mendzelewski**, **Jerzy Kierski**, **Sławomir Plewko** i **Zbigniew Stanuch**. Znaczną aktywnością wystawienniczą wykazał się **Sławomir Plewko**, który oprócz wymienionych powyżej ekspozycji zaprezentował swe grafiki także na X Międzynarodowym Triennale Grafiki „Graphica Creativa 2002” w Art. Museum Juvaskyla w Finlandii, na 2 Międzynarodowym Biennale Miniatury w Częstochowie oraz na Kisgrafika 2002 – pokazie Międzynarodowej Wystawy Małych Form Graficznych w Galerii Ujpest w Budapeszcie.

ZAPRASZAMY

W galerii Związku Polskich Artystów Plastyków „Pod podłogą” w Lublinie można jeszcze oglądać grafiki prof. **Jacka Szewczyka**, rektora ASP we Wrocławiu, oraz fotografie, grafiki i rysunki trójki artystów ze Szwecji: **Joanny Helander**, **Mikaela Kihlmana** i **Örjana Wikströma**. Wystawa, której wernisaż miał miejsce 4 października, powstała dzięki współpracy WA UMCS i ZPAP O. Lublin.

GIMNASTYKA WYOBRAŹNI

Ćwiczenia gramatyczne nie zawsze muszą być nudne. Przeciwnie, mogą być bardzo atrakcyjne i bardzo kształcące. Pokazuje to wystawa otwarta w Kolegium Sztuk Pięknych w Kazimierzu. Gramatyka języka wizualnego jest rozległą wiedzą o obrazie, percepcji i komunikowaniu, wiedzą, którą przyswoić musi sobie każdy adept sztuk plastycznych. Wystawa ta pokazuje, że ćwiczenia z gramatyki wizualnej mogą być zarazem pięknymi, zabawnymi lub refleksyjnymi obrazami czy obiektami. Mogą być autorskim przekazem idei i emocji mimo ujęcia w rygorystyczne ramy struktur i kodów. Są także wysoce kształcącym zadaniem warsztatowym. W Kazimierzu, miejsce malarzy, galerii i wystaw, zjawiała się inna, budząca zainteresowanie i bardzo dobrze przyjęta, wystawa studenckich ćwiczeń z gramatyki wizualnej. Wystawę przygotowali: **Dobrosław Bagiński**, **Jarosław Janowski** i **Krystyna Bagińska** z Zakładu Wiedzy Wizualnej. Otwarcie towarzyszył wykład „Figuracja jako

WYDZIAŁY UMCS — WIADOMOŚCI BIEŻĄCE

Rubryka przygotowana na podstawie informacji nadesłanych przez dziekanów

zasada percepcji wizualnej". Na wystawie pod lekko brzmiącym tytułem „Gimnastyka wyobraźni” pokazano 180 prac.

DARCZYŃCY BIBLIOTEKI INSTYTUTU SZTUK PIĘKNYCH

Specyficzną cechą księgozbioru Instytutu Sztuk Pięknych pod względem ilościowym i jakościowym jest duża ilość darowizn. Już od 1993 r. (pierwszy wpis do inwentarza) pojawiły się podarowane przez pracowników ówczesnego IWA książki i albumy. Głównym ofiarodawcą był mgr Kazimierz Parfianowicz – wykładowca historii sztuki. Zatraskany faktem, że do zajęć z historii sztuki brakuje podręczników i albumów, zaczął przywozić własne książki. Kontynuuje to do dzisiaj. Ogółem przekazał ok. 500 wol. „Naklonił” też do tego swego przyjaciela z Niemiec inż. Güntera Jaschke, architekta, i jego żonę Marię Grajczyk, którzy kupowali książki (w języku niemieckim) i przysyłali je do IWA. Otrzymaliśmy od nich ok. 180 wol. Posiadamy dzięki temu stosunkowo duży zbiór książek dotyczących historii sztuki (m.in. Niemiec) w języku niemieckim. Gdy rozpoczęłam w 1997 r. pracę w Bibliotece IWA, było tam już ok. 700 wol. podarowanych książek. Chcąc wzbogacić możliwie szybko księgozbiór, rozpoczęłam poszukiwania przyjaciół książki. A oto największe „prezenty” dla IWA, a obecnie ISP WA: od pracowników IWA: wykładowców, asystentów, pani kierownik dziekanatu – łącznie ok. 150 wol.; od pani prof. dr hab. Marii Ostaszewskiej z ASP w Krakowie, do której znajomych ma zaszczyt należeć moja rodzina – ok. 160 wol. oraz wydawnictwo ciągle „Studia i Materiały Konserwacji i Restauracji Dzieł Sztuki ASP” (całość wydanych 9 tomów); od pani dr Pauliny Ratkowskiej i (pośmiertnie) od doc. dr. Tadeusza Dobrzanieckiego – pracowników Muzeum Narodowego w Warszawie – razem ok. 200 wol.; od pani dr hab. Krystyny Secomskiej z Instytutu Sztuki PAN w Warszawie – ok. 300 wol.; od Biblioteki Muzeum Narodowego w Warszawie (kierowanej przez mgr Elżbietę Paruszewską) – ok. 400 wol.; od pracowników UMCS: prof. dr hab. Stanisława Jedyńska, prof. dr hab. Jadwigi Mizińskiej, łącznie ok. 30 wol. Kończąc krótką notkę kieruję zaproszenie do wszystkich pracowników uniwersytetu, którzy chcieliby zasilić nasze zbiory swoimi książkami. Będą państwo w doborowym towarzystwie!

Joanna Wasilewska, kustosz

PLENER W PRZASNYSZU

Malujący młodzi ludzie na ulicach Przasnysza, to widok niecodzienny, wzbudzający ciekawość. Zaskoczeni przechodnie mogli zastanawiać się, czy sytuacja ta nie jest kolejną formą wszechobecnej reklamy, która bezwartościowy przedmiot zmienia w rzecz powszechnie pożądaną? Na podstawie obserwacji można właśnie tak wnioskować – na początku widzimy jakieś białe prostokąci, kilka tubek kolorowej pasty, garść zużytych pędzli, ołówkowe ogryzki, wszystko to niczym garść klocków rzuconych przypadkiem. Ale był też konstruktor realizujący swój cel. Dobierający odpowiednio klocki i układający je według prawdy swojego widzenia, chęci określenia malarskim językiem własnego stosunku do miejsca, w którym przyszło mu pracować. Powstały obrazy, a w nich cały wachlarz inspi-

cji, jakimi obdarzył nas Przasnysz. Pejzaż uwzględniający przyrodę, urbanistykę, życie człowieka oraz kontrasty, jakie wnosi do pejzażu cywilizacja, stały się tematami prac studentów. Przasnysz, jak obrazuje to poplenerowa wystawa, wzbogacił się o wiele nowych swoich portretów. Odnajdziemy w nich dumnie sterzące wieże zabytków znanych z widokówek, ale młodzi artyści częściej odkrywają przed nami miasto jakby „od podszewki”. Tam znajdują niezliczone pomysły na swoje obrazy i szukają rozwiązania malarskich problemów. Zagadnienia organizacji płaszczyzny obrazu, jego przestrzeni, ze szczególną funkcją linii, zestawień barwnych, światła i cienia, faktury zyskały rozwiązanie właściwe nie tylko talentowi młodych twórców, ale również odpowiednie dla miejsca i czasu ich rozstrzygnięcia.

Krzysztof Bartnik

SUKCESY BARBARY NIŚCIOR

W lipcu 2002 r. we Włoszech odbyła się 4 Międzynarodowa Wystawa Malarstwa i Grafiki Małego Formatu (Mostra Mondiale di Mini Grafica e Pittura) w Pizie. Wystawa odbyła się w Centro Esposizioni Pisa Arte Galeria. Jury, składające się z profesorów i doktorów historii sztuki z Akademii Sztuk Pięknych w Pizie, przyznało szereg nagród. Jedną z nagród regulaminowych przydzieliło Barbarze Niścior za malarstwo. Zgodnie z regulaminem laureatka będzie miała pokaz swych prac na wystawie grupowej w Pizie pod koniec bieżącego roku.

W październiku ma miejsce w Szczecinie (wernisaż 12 października) 4 Międzynarodowe Biennale Małych Form na Papierze, Racibórz-Szczecin 2002. Wystawa jest pokazem laureatów dotychczasowych trzech Biennale. Barbara Niścior otrzymała w nim honorowy dyplom.

Przypominamy, że na poprzednim III Międzynarodowym Biennale Małych Form na Papierze – Racibórz 2000 artystka otrzymała wyróżnienie regulaminowe pierwszego stopnia. Serdecznie gratulujemy.

E-SEMINARIUM Z HISTORII SZTUKI

Od pół roku przy Zakładzie Grafiki Projektowej Wydziału Artystycznego UMCS, kierowanym przez dziekana Wydziału prof. Grzegorza D. Mazurka, działa pierwsze – i jak dotąd jedyne – w Europie Środkowej internetowe seminarium magisterskie z historii sztuki, zaprojektowane i prowadzone przez dr Marka Letkiewicza. Dzie-

ki inicjatywie i wsparciu dr. Andrzeja Wodeckiego dyrektora Polskiego Uniwersytetu Wirtualnego, seminarium ulokowane jest na serwerze PUW. Autorem koncepcji multimedialnej seminarium i realizatorem interfejsów i hiperpłaszczyzn jest mgr Michał Mikulski.

Na e-seminarium można dostać się poprzez „stronę domową” PUW (www.puw.edu.pl), po wybraniu linku *e-seminarium Historia Sztuki*. Otwiera się wówczas witryna, na której możemy otrzymać bardziej szczegółowe informacje. Tematy prac magisterskich pisanych na e-seminarium mieszczą się w szeroko rozumianym zakresie historii sztuki. Preferować zamierzamy jednak prace z historii sztuki użytkowej, a zwłaszcza podejmujące tematy dotyczące multimedialności, w przekonaniu, że Internet – na którego platformie realizowane jest nasze seminarium – jest szczególnie predestynowany do zgłębiania tej problematyki. Adresatami e-seminarium są obecnie studenci Instytutu Sztuk Pięknych WA UMCS, ale przekraczające nasze oczekiwania zainteresowanie, jakie towarzyszy jego działalności (chęć uczestniczenia w seminarium zgłaszają nam bardzo liczni studenci z różnych ośrodków akademickich w Polsce), każe nam przeprojektować koncepcję całości, pod kątem prowadzenia e-seminarium międzyuczelnianego. E-seminarium jest optymalnym rozwiązaniem dla coraz szerszej grupy studentów (zwłaszcza zaocznych, ale nie tylko), dla której uczęszczanie na zajęcia tradycyjnego seminarium staje się z różnych względów problemem. Ponieważ jest ono programem interaktywnym, z jego zasobów można korzystać w dowolnym miejscu i czasie oraz w takim zakresie, kolejności i tempie, jakie wynika ze specyfiki i postępów pisanej pracy. Uczestnicy seminarium mają możliwość uzyskania na bieżąco konsultacji od prowadzącego seminarium i swobodnej wymiany spostrzeżeń pomiędzy sobą.

E-seminarium jest także świetnym narzędziem ułatwiającym dostęp do ukierunkowanych pod jego kątem zasobów Internetu, w tym do katalogów bibliotek, internetowych słowników, encyklopedii, bibliografii, materiałów ikonograficznych, zasobów galerii, muzeów, instytucji związanych ze sztuką, internetowych czasopism i aktualnych nowości wydawniczych. Na potrzeby e-seminarium opracowany został także – pierwszy w Polsce – skrypt adresowany do studentów wyższych uczelni artystycznych, podejmujący problematykę pisania pracy magisterskiej z zakresu historii sztuki. Ponieważ uczestnikami e-seminarium są studenci Wydziału Artystycznego, przykładamy dużą wagę do tego, aby pisane u nas prace poza walorami naukowymi otrzymały adekwatną do możliwości *magistrów sztuki* – oprawę edytorską. Zaprocentowało to już w tym roku szeregiem pięknych edytorsko prac, które potraktować możemy jako swego rodzaju kreację artystyczną, przypominającą formą najlepsze bibliofilskie wydania albumów. Z przykrością musieliśmy ostatnio zawiesić dalszą rekrutację na nasze e-seminarium, ponieważ uczestniczy w nim zbyt duża liczba seminarzystów – ponad 50 osób. Fakt ten stał się jednak katalizatorem dla powołania następnego e-seminarium z Historii Sztuki, profilowanego na tematy z zakresu historii sztuki nowożytnej. Prowadzącym seminarium będzie dr Ewa Letkiewicz, osobą zaś odpowiedzialną za koncepcję multimedialną oraz wykonanie całości – wolontariusz mgr Kamil Kęcik – tegoroczny absolwent WA UMCS. Nowe seminarium proponować będzie – obok funkcji dostępnych na już działającym e-seminarium – także szereg nowych możliwości i narzędzi, między innymi możliwość komunikowania się prowadzącego i uczestników w czasie rzeczywistym za pomocą kamer internetowych. Od listopada tego roku na serwerze PUW pojawi się jego witryna. Nasze e-seminaria traktujemy jako pierwszy krok do powołania projektowanego przez nas Wirtualnego Wydziału Artystycznego. Będzie to uczelnia ukierunkowana na multimedia, zintegrowana z globalnym systemem kształcenia w tym zakresie, współpracująca z programami naukowymi i edukacyjnymi czołowych producentów oprogramowania multimedialnego.

Marek Letkiewicz

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

Předkładam sprawozdanie z działalności naszej Uczelni w roku akademickim 2001/2002 – zamykamy w ten sposób 57 rok jej działalności, ostatni w minionej już kadencji władz Uniwersytetu.

Zamykamy rok bardzo trudny, ale należy także stwierdzić, iż cała miniona kadencja nie była łatwa. Do Wysokiego Senatu należy ocena, czy Uczelnia przeszła te trudności w sposób zapewniający mimo wszystko realizację wszystkich swych podstawowych zadań badawczych i dydaktycznych, czy wypełniła swą misję, czy stworzone zostały podstawy jej dalszego rozwoju

nie wzrosła liczba uzyskanych grantów badawczych i inwestycyjnych (na zakup aparatury). Dzięki temu mimo ograniczeń finansowych związanych z cięciami budżetu ministerialnego nie doszło do zmniejszenia aktywności badawczej – wzrosła liczba publikacji – w tym także w renomowanych wydawnictwach zagranicznych.

Dobrze rozwijała się współpraca zagraniczna, zarówno międzyuczelniana, jak i w ramach różnych programów międzynarodowych. Podpisane zostały umowy z wieloma nowymi uczelniami z Ukrainy, USA, Francji, Czech, Niemiec i Włoch. Na podkreśle-

nie zasługuje rosnąca aktywność Wydziałów w tym zakresie.

Wydarzeniem wielkiej wagi w skali krajowej była inauguracja Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, założonego przez naszą uczelnię wspólnie z KUL i 3 uniwersytetami ukraińskimi. Dalszy rozwój Kolegium i wprowadzenie do jego usamodzielnienia się i przekształcenia w międzynarodowy uniwersytet to są zadania na nadchodzące 2-3 lata.

Wielką wagę przykładaliśmy w minionym roku do realizacji naszego podstawowego zadania – kształcenia studentów. Kontynuowane były prace nad jakością

kształcenia – akredytacja wielu kierunków studiów wdrażaniem ankiet oceniających, rozwojem nowych kierunków kształcenia – stosunki międzynarodowe, informatyka, kulturoznawstwo, lingwistyka stosowana.

Trwały intensywne prace organizacyjne nad tworzeniem i rozwojem nowych kolegiów licencjackich. Ostatnia nowelizacja ustawy o szkolnictwie wyższym wskazuje, że przyjęliśmy rozwiązania słuszne.

Kontynuowane były prace nad wdrożeniem koncepcji Polskiego Uniwersytetu Wirtualnego. Bez wątplenia proponowane przez nas rozwiązania stawiają nasz Uniwer-

PERSPEKTYWA UMIARKOWANIE OPTYMISTYCZNA

ju i wzrostu znaczenia w kraju i za granicą.

Miniony rok akademicki rozpoczęliśmy w nowej strukturze organizacyjnej – po przekazaniu na rzecz utworzonego w Rzeszowie nowego uniwersytetu naszej Filii, która działała przez ponad 30 lat. Spowodowało to znaczące perturbacje finansowo-organizacyjne, utratę znacznej liczby studentów i pracowników naukowo-dydaktycznych. Proces rozliczania i przekazywania majątku trwał przez cały semestr zimowy minionego roku akademickiego. Zapisanej w ustawie rekompensaty dotychczas nie otrzymaliśmy. Będzie to dla nas bardzo ważne zadanie w rozpoczynającym się roku akademickim.

Po prawie dwuletnich przygotowaniach rozpoczęliśmy z początkiem minionego roku akademickiego budowę gmachu Humanistyki. Jest to niezwykle ważna inwestycja, która po jej zakończeniu w 2004 roku powinna znacząco poprawić warunki funkcjonowania trzech Wydziałów. Realizacja tej inwestycji zgodnie z planem będzie jednym z najważniejszych zadań w dwu kolejnych latach.

W minionym roku w wyniku konsekwentnych działań władz dziekańskich uzyskaliśmy znaczącą pozytywną zmianę w kategoryzacji Wydziałów. Ponadto znac-

Fot. Józef Duda

sytet w czołówce uczelni pracujących nad rozwojem kształcenia na odległość.

Pragnę zwrócić uwagę na problemy związane z rozwojem kadrowym. W minionym roku odnotowaliśmy znaczący przyrost liczby profesorów zwyczajnych, tytułarnych i uniwersyteckich. Pozwoliło to nam praktycznie na odrobienie strat kadrowych związanych z utratą Filii w Rzeszowie. Liczba realizowanych rozpraw habilitacyjnych i doktorskich oraz wyraźne przyspieszenie tempa rozwoju kadrowego daje podstawę do optymistycznego spojrzenia w tym względzie na nadchodzące 2-3 lata. Sprawy te powinny być jednak nadal w centrum uwagi Wysokiego Senatu oraz władz rektorskich i dziekańskich.

Chciałbym też wskazać na kwestię remontów. Na ten cel przeznaczane były znaczne sumy z budżetu naszej Uczelni. Uzyskaliśmy zauważalną poprawę stanu naszych budynków, sal dydaktycznych i akademików. Nadal potrzeby w tym zakresie są ogromne, a trudności finansowe ograniczają zakres planowanych prac.

Poruszyłem tylko kilka najistotniejszych spraw, na które chciałbym zwrócić szczególną uwagę. Uważna lektura sprawozdania pozwoli każdemu z Państwa na własny osąd.

Rektor
prof. dr hab. Marian Harasimiuk

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

Z PRAC SENATU

W roku akademickim 2001/2002 Senat Akademicki UMCS obradował jedenaście razy, dwa razy na uroczystych posiedzeniach, raz na posiedzeniu nadzwyczajnym poświęconym sprawom inwestycji (7 listopada 2001 r.).

W obradach dominowały sprawy organizacyjne, związane z rozwojem Uniwersytetu. Senat w okresie sprawozdawczym podjął 22 uchwały. Dotyczyły one głównie kwestii związanych z bieżącym funkcjonowaniem Uniwersytetu, rozbudową bazy dydaktycznej, zmianami w Statucie UMCS, a także wyborami organów jednoosobowych i kolegialnych Uniwersytetu.

W niniejszym roku akademickim nadano *doktorat honoris causa* prof. dr. hab. Adamowi Sobiczewskiemu. Senat wyraził zgodę na wszczęcie procedury nadania doktoratu honoris causa prof. dr. hab. Jerzemu Haberowi.

W związku z wyborami organów jednoosobowych i kolegialnych Uniwersytetu, Senat przyjął regulamin wyborów, kalendarz wyborczy oraz powołał Uczelnianą Komisję Wyborczą z jej przewodniczącym prof. dr. hab. Henrykiem Chałupczakiem.

Senat Akademicki UMCS powołał swoich przedstawicieli do Kapituły Medalu „Zasłużony dla UMCS” w celu uhonorowania pracowników szczególnie zasłużonych dla naszej Uczelni oraz „Amicis Universitatis Mariae Curie-Skłodowska” dla uhonorowania osób i instytucji szczególnie zasłużonych dla Uniwersytetu.

Do Państwowej Komisji Akredytacyjnej zostali powołani prof. dr. hab. Wojciech Witkowski oraz prof. dr. hab. Tadeusz Borowiecki.

Prof. dr. hab. Romuald Kmiecik

oraz dr. hab. Ireneusz Nowikowski zostali desygnowani do Komisji Dyscyplinarnej przy Radzie Głównej Szkolnictwa Wyższego na kadencję w latach 2003-2005.

W roku akademickim 2001/2002 na stanowisko profesora zwyczajnego zostało powołanych 15 osób, a na stanowisko profesora nadzwyczajnego 33. Prof. dr. hab. Janusz Szczepański został zatrudniony na stanowisku profesora tytularnego.

W zakresie spraw inwestycyjnych podczas obrad Senatu dyskutowano kwestie adaptacji budynków pokoszarowych dla Instytutu Nauk o Ziemi, budowy nowej siedziby Wydziału Humanistycznego, remontu budynku, w którym mieści się Instytut Psychologii a także rozbudowy Wydziału Prawa i Administracji.

Senat przyjął plan rzeczowo-finansowy na rok 2002. Plan opracowany został w nowym układzie organizacyjnym wynikającym z wyłączenia ze struktur Uczelni Filii w Rzeszowie. Przy opracowywaniu planu przyjęto konstrukcję budżetu zrównoważonego. Z jego realizacją wiązał się duży wysiłek w zakresie stałego zwiększania dochodów własnych uczelni. Takie rozwiązanie zostało wymuszone kompleksową analizą sytuacji finansowej całej polskiej edukacji, zwłaszcza pod kątem niedoboru środków przeznaczonych w tym roku przez MENiS na działalność dydaktyczną i inwestycyjną szkolnictwa wyższego.

W budżecie przewidziano środki na realizację planowanych inwestycji: budowy nowego gmachu Wydziału Humanistycznego; adaptacji budynków pokoszarowych dla Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi (Instytut Nauk o Ziemi).

Wydział Chemii składa się z 1 katedry z 4 zakładami, 12 zakładów, 4 pracowni i 1 laboratorium.

Wydział Prawa i Administracji tworzą 4 instytuty:

- Instytut Administracji i Prawa Publicznego z 8 zakładami,
- Instytut Historii i Teorii Państwa i Prawa z 5 zakładami,
- Instytut Prawa Cywilnego z 3 zakładami,
- Instytut Prawa Karnego z 4 zakładami

a także Katedra Postępowania Cywilnego i Międzynarodowego Prawa Handlowego oraz pozainstytutowy Zakład Prawa Wspólnot Europejskich i Pracownia Informatyki Prawniczej.

Wydział Humanistyczny składa się z 5 instytutów:

- Instytut Anglistyki z 5 zakładami, 1 pracownią oraz Kolegium Języka Angielskiego,
- Instytut Filologii Polskiej z 11 zakładami,
- Instytut Filologii Słowiańskiej z 5 zakładami i 2 pracowniami,
- Instytut Historii z 11 zakładami,
- Instytut Germanistyki z 5 zakładami

oraz Katedry Archeologii z pracownią i 4 zakładów pozainstytutowych: Zakładu Filologii Romańskiej, Zakładu Kultury i Historii Żydów, Zakładu Logopedii i Języka Stosowanego z Pracownią Logopedii, Zakładu Kulturoznawstwa.

Wydział Ekonomiczny składa się z 3 instytutów:

- Instytut Ekonomii z 5 zakładami,
  - Instytut Teorii Rozwoju Społeczno-Ekonomicznego z 5 zakładami,
  - Instytut Zarządzania i Marketingu z 7 zakładami
- oraz z Pracowni Zastosowań Techniki Informatycznych.

Wydział Pedagogiki i Psychologii obejmuje 2 instytuty:

- Instytut Pedagogiki z 10 zakładami,
  - Instytut Psychologii z 5 zakładami i 1 pracownią
- oraz Pracownię Audiowizualnych Środków Dydaktycznych.

Wydział Filozofii i Socjologii obejmuje 2 instytuty:

- Instytut Filozofii z 11 zakładami i pracownią komputerową,
- Instytut Socjologii z 5 zakładami i 1 pracownią.

Wydział Politologii składa się z 9 zakładów oraz Pracowni Dydaktyczno-Metodycznej.

Wydział Artystyczny składa się z 2 instytutów:

- Instytutu Sztuk Pięknych z 11 zakładami i 2 pracowniami,
- Instytutu Muzyki z 8 zakładami.

Przeształcenia wewnątrz wydziałów wynikały przede wszystkim z rozwoju kadry oraz pojawienia się nowych kierunków i specjalności kształcenia.

Na Wydziale Humanistycznym: przekształcono Zakład Filologii Germańskiej w Instytut Germanistyki, w którym powołano 5 zakładów:

- Zakład Językoznawstwa Germańskiego,
- Zakład Kulturoznawstwa Niemieckiego Obszaru Językowego,
- Zakład Glottodydaktyki,
- Zakład Lingwistyki Stosowanej,
- Zakład Literaturoznawstwa Germańskiego.

Na Wydziale Ekonomicznym: zlikwidowano Zakład Teorii Rozwoju Ekonomicznego.

Na Wydziale Pedagogiki i Psychologii:

zmieniono nazwę Zakładu Historii Wychowania na Zakład Historii Wychowania i Pedagogiki Porównawczej.

Na Wydziale Politologii: zmieniono nazwę Zakładu Myśli Politycznej XIX i XX w. na Zakład Myśli Politycznej.

W administracji centralnej nastąpiły pewne przemiany. W pionie Prorektora ds. Ogólnych utworzono z dniem 1 XI 2001 r. stanowisko Głównego Specjalisty ds. Informatyzacji Uniwersytetu podporządkowane organizacyjnie i służbowo Dyrektorowi Administracyjnemu.

W pionie Prorektora ds. Ogólnych z dniem 1 I 2002 r. powołano Biuro ds. Organizacji i Obsługi Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów podporządkowane organizacyjnie i służbowo Dyrektorowi Administracyjnemu.

W pionie Rektora zlikwidowano z dniem 31 I 2002 r. stanowisko Głównego Specjalisty ds. Ochrony Informacji Niejawnych i w jego miejsce powołano od dnia 1 II 2002 r. w pionie Rektora stanowisko Pełnomocnika ds. Ochrony Informacji Niejawnych.

W pionie Kwestora zlikwidowano Samodzielną Sekcję Wynagrodzeń Bezosobowych i Ubezpieczeń Społecznych, utworzono Samodzielną Sekcję ds. Emerytalno-Rentowych i Kapitału Początkowego. Dział Księgowości zmieniono na Dział Księgowości Finansowej, a Dział Płac na Dział Płac i Ubezpieczeń Społecznych.

W oddziale bibliotek zakładowych z dniem 1 września 2002 r. utworzono Bibliotekę Centrum Dokumentacji Europejskiej.

W Wydawnictwie Uniwersyteckim zlikwidowano Redakcję Edytorstwa Komputerowego.

W Dziale Technicznego Utrzymania Obiektów zlikwidowano Sekcję Kotłowni.

Merytoryczny nadzór nad działalnością Uniwersyteckiego Centrum Zdalnego Nauczania i Kursów Otwartych powierzony został Prorektorowi ds. Ogólnych.

W minionym roku akademickim Rektor wydał 52 zarządzenia oraz 2 pisma okólnie. W znacznej części zarządzenia dotyczyły regulowania bieżąco funkcjonowania Uniwersytetu.

STRUKTURA ORGANIZACYJNA

Podstawowymi jednostkami organizacyjnymi w UMCS są wydziały (10): Biologii i Nauk o Ziemi; Matematyki, Fizyki i Informatyki; Chemii; Prawa i Administracji; Humanistyczny; Ekonomiczny; Pedagogiki i Psychologii; Filozofii i Socjologii; Politologii; Artystyczny. Większość wydziałów ma strukturę instytutową z zakładami. Bliższa charakterystyka tych jednostek przedstawia się następująco:

Wydział Biologii i Nauk o Ziemi składa się z 3 instytutów:

- Instytut Biologii z 13 zakładami i 1 pracownią,

- Instytut Mikrobiologii i Biotechnologii z 5 zakładami,

- Instytut Nauk o Ziemi z 10 zakładami i 1 pracownią

oraz zakładu pozainstytutowego – Zakładu Biochemii, a także wydziałowej Pracowni Mikroskopii Elektronowej oraz Pracowni Komputerowej.

Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki obejmuje 2 instytuty:

- Instytut Matematyki z 9 zakładami,

- Instytut Fizyki posiada 1 katedrę z 4 zakładami, 6 zakładów oraz 3 pracownice.

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

SYTUACJA FINANSOWA

Działalność uczelni za rok 2001, tak jak i za rok 2000 zamknęła się stratą. Deficyt w całości działalności wyniósł 1 180 976 zł. Zrealizowana strata jest niższa od wykonania za rok poprzedni o 79,5%.

W roku 2001 z dniem 1 września ze struktur UMCS wyłączona została Filia w Rzeszowie, która weszła w skład Uniwersytetu Rzeszowskiego. Zmiana ta miała dla UMCS negatywne konsekwencje finansowe oznaczające zmniejszenie dotacji na działalność dydaktyczną oraz pomoc materialną dla studentów.

Szczególnie dotkliwe było zmniejszenie dotacji dydaktycznej w kwocie 1 688 500 zł.

Niekorzystny wpływ na sytuację finansową w roku 2001 miała również blokada dotacji dokonana w grudniu. Zmniejszenie przewidzianych dla uczelni środków wyniosło 948 600 zł. Zakres blokady był wprawdzie mniejszy niż w roku 2000, jednak zmniejszenie środków o 1% w końcu roku skomplikowało sytuację finansową uczelni oraz uniemożliwiło zrównoważenie budżetu za rok 2001.

Największy zakres miała blokada w działalności inwestycyjnej. Z planowanej na rok 2001 dotacji na budowę gmachu Wydziału Humanistycznego w wysokości 3 800 000 zł. Na konto uczelni MENiS przekazało zaledwie 10,5% planowanych środków, tj. 400 000 zł.

Podobnie jak w latach poprzednich niemożliwe było zrównoważenie budżetu na rok 2002. Według planu rzeczowo-finansowego przewidywana strata w

całości działalności wynosi 2 227 300 zł. Poziom dotacji MENiS nie umożliwia zrównoważenia budżetu. Wyczerpały się również możliwości znacznego podwyższenia opłat za studia zaoczne, stanowiące podstawowy element przychodów własnych.

Sytuacja materialna ludności w regionie południowo-wschodnim znacznie odbiegająca od innych regionów kraju pogarsza się, co w decydujący sposób utrudnia prawidłową realizację planu przychodów własnych z opłat za studia.

W założeniach planu na rok 2002 udział dotacji dydaktycznej wynosi 63,6%, a przychodów własnych – 36,4%.

Podobnie jak w działalności dydaktycznej trudna sytuacja występuje również w Funduszu Pomocy Materialnej dla Studentów. Z planu Funduszu na rok 2002 wynika ujemne saldo w wysokości 432 000 zł. Oznacza to, że środki z budżetu planowane dla uczelni na rok 2002, powiększone o wpływy z odpłatności za korzystanie z domów studenckich i stołówki, wpływy z wynajmu pomieszczeń, kwaterowań wakacyjnych oraz pozostałości funduszu z rozliczenia za rok poprzedni nie wystarczają na sfinansowanie podstawowych form pomocy materialnej dla studentów.

Obok stypendiów podstawowym wydatkiem są koszty utrzymania domów studenckich i stołówki.

Aby zahamować dekapitalizację bazy oraz zapewnić odpowiedni standard w domach studenckich niezbędne jest przeznaczanie rokrocznie na remonty w DS kwoty co najmniej 1 500 000 zł.

DZIAŁALNOŚĆ SOCJALNA

Działalność socjalną prowadzono na zasadach określonych w zarządzeniu Rektora Nr 2/99 z dnia 21 stycznia 1999 r. (z późn. zm.) w sprawie Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych wydanego na podstawie ustawy o szkolnictwie wyższym oraz ustawy o zakładowym funduszu świadczeń socjalnych.

Obecnie Uniwersytet dysponuje własną bazą wypoczynkową z 30 miejscami stałymi i 2 miejscami sezonowymi w Ośrodku Wypoczynkowym w Kazimierzu Dolnym nad Wisłą. Ośrodek ten w miarę możliwości finansowych jest remontowany i modernizowany.

Rozdysponowanie środków Zakładowego Funduszu Świadczeń Socjalnych odbywa się przy ścisłej współpracy z Komisją Socjalną Związków Zawodowych przy UMCS.

W związku z trudnościami finansowymi Uniwersytet wypłacił pracownikom część przysługującego im dofinansowania do wypoczynku organizowanego indywidualnie (300 000 zł). Do tej grupy pracowników należą ci, których przychód za rok 2001 nie przekroczył 15 000,00 zł oraz pracownicy, których dzieci wyjechały na kolonie zorganizowane przez Uniwersytet.

Wstrzymano również wypłatę refundacji za wypoczynek dzieci, młodzieży i emerytów.

Średnie wynagrodzenie w UMCS za okres 1999-2001

Lp.	Treść	1999	2000	2001	% wzrostu 01:00
1	Wynagrodzenia osobowe	62 634 667	67 113 089	75 383 787	112,3
2	Zakładowy fundusz nagród	3 691 669	5 002 811	5 373 772	107,4
3	Bezosobowy fundusz płac	11 406 568	13 721 073	17 340 179	126,4
I	WYNAGRODZENIA OGÓŁEM	77 732 904	85 838 973	98 097 738	114,3
II	Średnie zatrudnienie	3 367	3 412	3 483	102,1
III	Średnie wynagrodzenie ogółem	1 924	2 096	2 347	112,0
	z tego:				
	- osobowe	1 550	1 639	1 804	110,1
	- ZFN	91	122	129	105,7
	- bezosobowy fundusz płac	283	335	414	123,6

Wykorzystanie środków funduszu socjalnego

Treść	liczba osób	kwota
1. Świadczenia dla dzieci:		
- kolonie letnie (obóz żeglarski, obóz Sardynia, obóz Hiszpania, kolonie stacjonarne w Zakopanem i Hajduszoboszło)	205	337 000,00
- wczasy dla dzieci (refundacja)	98	69 800,00
- kolonie (refundacja)	212	212 000,00
- wycieczka zimowa (Karpacz)	95	50 000,00
- paczki świąteczno-noworoczne	1300	56 649,00
Razem	1910	725 449,00
2. Świadczenia pracowników:		
- dofinansowanie wypoczynku indywidualnego	3300	4 170 500,00
- OW Kazimierz	550	215 120,00
- Jacht Klub	25	17 000,00
- zapomogi	53	22 000,00
- talony dla pracowników	3000	282 669,00
Razem	6928	4 707 289,00
3. Świadczenia dla emerytów i rencistów:		
- zapomogi	140	41 000,00
- talony świąteczne (Wielkanoc)	1091	214 175,00
- talony świąteczne (Boże Narodzenie)	1044	309 625,00
- refundacja wczasów	20	14 240,00
- wycieczka emerytów	94	37 215,00
Razem	2389	616 255,00
Ogółem na pomoc socjalną wydano		6 049 043,00
4. Pożyczki z tytułu:		
- budowy domu	20	300 000,00
- uzupełnienia wkładu mieszkaniowego	70	923 000,00
- adaptacji strychu	-	-
- remontu domu	120	420 000,00
- remontu mieszkania	400	1 400 000,00
Razem	610	3 043 000,00

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

KADRY

Struktura zatrudnienia w roku sprawozdawczym nie uległa szczególnym przeobrażeniom. UMCS zatrudnia ogółem 3628 osób, przy czym nauczyciele akademicy stanowią 50% ogółu. Mamy 1829 nauczycieli akademickich, w tym: 308 profesorów, 96 doktorów habilitowanych, 710 doktorów.

Na stanowisku adiunkta zatrudnionych jest 709 osób, na stanowisku asystenta 495, z czego 36 to asystenci zatrudnieni na pierwszy rok. UMCS zatrudnia 222 starszych wykładowców, w tym 97 z doktoratem, 67 wykładowców, 19 lektorów, 3 instruktorów oraz 5 bibliotekarzy dyplomowanych.

Na stanowisku profesora ogółem zatrudnionych jest 308 osób, w tym

na stanowisku profesora zwyczajnego – 101, profesora nadzwyczajnego – 69, profesora nadzwyczajnego UMCS – 138.

Nieznaczny spadek liczby nauczycieli akademickich na UMCS związany jest z likwidacją z dniem 31 sierpnia 2001 r. Filii UMCS w Rzeszowie i włączeniem jej w struktury nowo utworzonego Uniwersytetu Rzeszowskiego.

Ogólnie prawidłowa struktura zatrudnienia na naszym Uniwersytecie nie oznacza zrównania wśród wydziałów. Występują różnice pomiędzy nimi, w szczególności jeśli chodzi o stosunek liczby nauczycieli akademickich do liczby pozostałych pracowników czy studentów.

Liczba studentów przypadających na nauczycieli akademickich na poszczególnych wydziałach

Wydział	Wskaźnik
Biologii i Nauk o Ziemi	6,4
Matematyki i Fizyki	9,7
Chemii	7,0
Prawa i Administracji	89,7
Humanistyczny	13,9
Ekonomiczny	27,8
Pedagogiki i Psychologii	24,8
Filozofii i Socjologii	22,4
Politologii	36,1
Artystyczny	6,0
Ogółem	20,8

Stan zatrudnienia na 30 czerwca 2002 (efektywnie pracujący)

Lp.	Wyszczególnienie	
I.	Pełnozatrudnieni:	3208
	Nauczyciele akademicy	1735
	Bibliotekarze dyplomowani	5
	Prac. inż.-tech. i nauk.-tech.	426
	Prac. służby bibliotecznej	162
	Prac. administracji	374
	Prac. obsługi	506
II.	Niepełnozatrudnieni:	361
	Nauczyciele akademicy	47
	Bibliotekarze dyplomowani	1
	Prac. inż.-tech. i nauk.-tech.	17
	Prac. służby bibliotecznej	5
	Prac. administracji	18
	Prac. obsługi	273
	Ogółem	3569

Wskaźnik liczby studentów na nauczycieli akademickich zatrudnionych na wydziałach (pełnozatrudnieni, efektywnie pracujący)

	Wskaźnik
Liczba studentów studiów dziennych i zaocznych przypadająca na 1 nauczyciela akademickiego	20,4
Liczba studentów studiów dziennych i zaocznych przypadająca na 1 prof. i dr. hab.	84,3
Liczba studentów studiów dziennych i zaocznych przypadająca na 1 adiunkta	46,6
Liczba studentów studiów dziennych przypadająca na 1 nauczyciela akademickiego	9,1
Liczba studentów studiów zaocznych przypadająca na 1 nauczyciela akademickiego	11,2
Liczba studentów studiów dziennych przypadająca na 1 prof. i dr. hab.	37,7
Liczba studentów studiów zaocznych przypadająca na 1 prof. i dr. hab.	46,5
Liczba studentów studiów dziennych przypadająca na 1 adiunkta	20,8
Liczba studentów studiów zaocznych przypadająca na 1 adiunkta	25,7

Rozwój kadry naukowo-dydaktycznej

Nazwa jednostki organizacyjnej	Liczba osób, które zostały mianowane na stanowisko profesora zwyczajnego	Liczba osób, które otrzymały tytuł profesora	Liczba osób, które zostały mianowane na stanowisko profesora nadzw. UMCS	Liczba osób, które uzyskały stopień naukowy dr. hab.	Liczba osób, które uzyskały stopień naukowy dr.
Wydział Biologii i Nauk o Ziemi	3	3	-	2	9
Wydział Matematyki Fizyki i Informatyki	-	2	4	2	3
Wydział Chemii	3	3	5	1	8
Wydział Prawa i Administracji	1	3	1	2	2
Wydział Humanistyczny	2	1	7	8	8
Wydział Ekonomiczny	-	-	1	-	1
Wydział Pedagogiki i Psychologii	1	-	-	1	7
Wydział Filozofii i Socjologii	1	1	1	-	2
Wydział Politologii	1	-	2	1	2
Wydział Artystyczny	-	-	-	2	3
Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców	-	-	-	-	2
Pracownicy inżyniersko-techniczni	-	-	-	-	2
Ogółem	12	13	21	19	49

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

Pełnozatrudnieni nauczyciele akademicy (stan na 30 czerwca 2002 r.)

Lp.	Nazwa wydziału lub innej jednostki organizacyjnej	Nauczyciele akademicy wg. stanowisk										Zatrudnieni							
		Razem	Profesorowie				Doc.	Doc. dr hab.	Adiunkci		Asystenci	Asystenci zatrudnieni na 1 r.	St. wykl. z dr	St. wykl.	Wykl. orzy	Instr.	Bibl. dypl.		
			Ogółem	Zwycz.	Nadzwyczajni														
					Tyt.	UMCS													
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	
1	Biologii i Nauk o Ziemi	225	40	13	15	12			14	84	70	5	10	1	1				
2	Chemii	154	32	11	6	15			12	56	36	2	16						
3	Ekonomiczny	132	17	4	3	10			2	45	47	7	9	1	4				
4	Filozofii i Socjologii	100	18	6	4	8			10	55	16	1							
5	Humanistyczny	358	81	20	16	45			18	127	84	6	18	6	14	4			
6	Matematyki, Fiz. i Inf.	150	30	12	10	8			14	56	40	2	6		2				
7	Pedagogiki i Psychologii	172	12	4	3	5			6	62	56	3	24	3	6				
8	Politologii	73	16	5	2	9			4	29	17	2	4	1					
9	Prawa i Administracji	125	30	13	4	13			4	42	43	4	2						
10	Artystyczny	132	16	3	3	10			12	49	24	4	2	23	2				
	Studium PNJO	88	0										1	64	14	9			
	Studium Wych. Fiz. i Sportu	31	0										1	24	3		3		
	Centrum Jęz. i Kult. Polskiej	18	0							3			2		11	2			
	Alliance Francaise	10	0											1	6	3			
	Ogród Botaniczny	2	0								1		1						
	UCZNIKO	3	0												3				
	Kolegium Licen. w Radomiu	2	0							1						1			
	Biblioteka Główna	5	0																5
	Razem UMCS	1780	292	91	66	135	0	0	96	609	434	36	96	124	66	19	3	5	5

Niepełnozatrudnieni (w osobach)

UMCS Lublin	49	16	10	3	3				4	25			1	1	1				1
-------------	----	----	----	---	---	--	--	--	---	----	--	--	---	---	---	--	--	--	---

STUDIA I STUDENCI

DYDAKTYKA

Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej kształcił studentów na 31 kierunkach. Obok podstawowej formy nauczania, jaką są studia stacjonarne, od lat prowadzone są studia zaoczne, a od 1998 r. – studia wieczorowe.

Poza jednolitymi studiami magisterskimi Uniwersytet prowadzi studia wyższe zawodowe i uzupełniające studia magisterskie.

Podobnie do lat ubiegłych UMCS przeprowadza eksternistyczne egzaminy licencjackie i wydaje dyplomy absolwentom Kolegium Nauczycielskiego w Radomiu i Nauczycielskich Kolegiów Języków Obcych (publicznych i niepublicznych).

W roku akademickim 2001/2002 uruchomiono dwa nowe kierunki studiów: malarstwo oraz jazz i muzyka estradowa, a także pięć nowych specjalnościach: lingwistyka stosowana, pedagogika pracy socjalnej z wychowaniem fizycznym, pedagogika resocjalizacyjna, chemia informatyczna, informatyka w ekonomii.

Od minionego roku akademickiego kierunki studiów: wychowanie muzyczne i wychowanie plastyczne mają nowe nazwy, tj.: edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej i edukacja arty-

styczna w zakresie sztuk plastycznych.

W roku akademickim 2001/2002 na wszystkich typach studiów, tj. dziennych, zaocznych i wieczorowych studiowało w UMCS 33 031 osób, w tym na studiach dziennych 14 499 osób, na studiach zaocznych 17 889 osób i na studiach wieczorowych 643 osoby.

W UMCS podobnie jak w latach ubiegłych najwięcej studentów jest na Wydziałach: Prawa i Administracji – 10 944, Humanistycznym – 4868, Pedagogiki i Psychologii – 4168.

W porównaniu do roku akademickiego 2000/2001 liczba studiujących wzrosła o 11,69%. Znacznie zwiększyła się liczba studentów studiów wieczorowych, bo aż o 108,09%.

Studenci studiów zaocznych stanowili 54% ogółu studiujących w UMCS (w roku ubiegłym 55%).

Najwięcej studentów płacących za studia jest na Wydziale Prawa i Administracji, gdzie studenci zaoczeni stanowią 80% ogółu studiujących na tym Wydziale. Najmniej na Wydziale Chemii – 10%.

Dla szczególnie uzdolnionych i wyróżniających się absolwentów studiów wyższych przeznaczone są 4-letnie studia doktoranckie stacjonarne oraz

studia doktoranckie wg indywidualnej organizacji, na których w minionym roku studiowało łącznie 875 osób.

UMCS prowadzi 64 studia podyplomowe, w których uczestniczyło około 3000 osób.

W roku akademickim 2001/2002 na studia dzienne zgłosiło się 14 333 kandydatów, przyjęto 4098 osób, na studia zaoczne odpowiednio 7410 i 6234.

Liczba młodzieży pragnącej studiować zwiększa się corocznie. Ponieważ ograniczone są możliwości kadrowe i techniczne Uczelni zwiększa się liczba młodzieży nieprzyjętej na studia.

Dla wielu młodych ludzi spoza Lublina przeszkodą w dostępie do studiów na UMCS są koszty studiowania poza miejscem zamieszkania.

Aby przynajmniej częściowo sprostać tym wszystkim problemom, UMCS utworzył międzywydziałowe jednostki organizacyjne pn. kolegia licencjackie. Kolegia mogą prowadzić studia wyższe zawodowe w trybie dziennym, zaocznym i wieczorowym oraz studia podyplomowe i kursy. W minionym roku akademickim działały kolegia w Białej Podlaskiej, Biłgoraju, Radomiu i Kazimierzu Dolnym. Kolegia te kształciły ogółem 751 studentów.

W ramach umowy zawartej pomiędzy Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie S.A. a Uniwersytetem działa Szkoła Giełdowa. Program Szkoły Giełdowej obejmuje zagadnienia z zakresu rynku kapitałowego i przeznaczony jest przede wszystkim dla początkujących inwestorów giełdowych. Wykładowcami w Szkole Giełdowej są pracownicy Wydziału Ekonomicznego UMCS oraz praktycy rynku finansowego.

Ze względu na niesprzyjającą sytuację na rynku kapitałowym w Polsce i spadek dochodów ludności w regionie zainteresowanie szkoleniami w ramach Szkoły Giełdowej znacznie zmniejszyło się. W roku akademickim 2001/2002 odbyła się jedna edycja wykładów w dniach 17 i 24 listopada oraz 2 grudnia. Była to VI edycja wykładów od początku funkcjonowania programu. W wykładach wzięło udział 27 osób.

Wspólnym przedsięwzięciem Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej i Wyższej Szkoły Humanistyczno-Ekonomicznej w Łodzi jest Polski Uniwersytet Wirtualny (PUW), prowadzący studia i kursy przez Internet.

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

Liczba studentów UMCS (stan na 30 listopada 2001 r.)

Wydział	Studia dzienne	Studia zaoczne	Studia wieczorowe	Razem
Biologii i Nauk o Ziemi	1110	304	-	1414
Matematyki, Fizyki i Informatyki	994	225	172	1391
Chemii	955	101	-	1056
Prawa i Administracji	2151	8793	-	10 944
Humanistyczny	3081	1704	83	4868
Ekonomiczny	1370	2105	96	3571
Pedagogiki i Psychologii	1832	2075	261	4168
Filozofii i Socjologii	1221	1003	-	2224
Politologii	1300	1301	-	2601
Artystyczny	485	278	31	794
Ogółem	14 499	17 889	643	33 031

Obciążenia nauczycieli akademickich w roku akademickim 2001/2002

Lp.	Wydział	Pensum	Wykonanie godzin na studiach dziennych i zaocznych
1.	Biologii i Nauk o Ziemi	43 130	57 738,5
2.	Matematyki, Fizyki i Informatyki	31 164	40 364
3.	Chemii	32 290	44 040,5
4.	Prawa i Administracji	26264	38809
5.	Humanistyczny	79 350	96 748
6.	Ekonomiczny	28 575	35 628
7.	Pedagogiki i Psychologii	36 222	62 516
8.	Filozofii i Socjologii	20 608,5	35 670
9.	Politologii	15 380	20 523
10.	Artystyczny	29 045	39 171
11.	Studium Języków Obcych	28 860	39 281
12.	Studium Wychowania Fizycznego i Sportu	9 708	18 848
13.	Centrum Języka i Kultury Polskiej	6 280	7 158
	Razem	386 876,5	536 495

Studia doktoranckie

Wydział	Liczba słuchaczy
Biologii i Nauk o Ziemi	46
Matematyki, Fizyki i Informatyki	38
Chemii	43
Prawa i Administracji	167
Humanistyczny	278
Ekonomiczny	64
Pedagogiki i Psychologii	65
Filozofii i Socjologii	121
Politologii	53
Ogółem	875

KULTURA STUDENCKA

Akademickie Centrum Kultury Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej jest samodzielną jednostką ogólnouniwersytecką powołaną do prowadzenia działalności artystycznej, edukacyjnej oraz upowszechniania kultury wśród studentów i pracowników uczelni lubelskich jak również wszystkich mieszkańców miasta.

Podstawowym zadaniem ACK UMCS „Chatka Żaka” jest upowszechnianie kultury i rozwijanie jej form poprzez: prezentację dorobku studenckiego ruchu artystycznego oraz inspiracje jego rozwoju, mecenat nad studenckimi grupami twórczymi i zespołami artystycznymi, pomoc organizacyjną i merytoryczną w realizacji inicjatyw twórczych studentów lubelskich, organizowanie najróżniejszych form edukacji kulturalnej.

W roku sprawozdawczym kontynuowano imprezy, które wpisały się już na stałe w kalendarz kulturalnych imprez studenckich: Polski Filmowy Festiwal Objazdowy „Filmotrada”, Studenckie Konfrontacje Filmowe, Festiwal Kultury Alternatywnej „Zda Erzenia”, Międzynarodowy Festiwal Muzyki Dawnej „Mikołajki Folkowe”, Dni Kultury Studenckiej „Kozienalia”, Festiwal sztuki Performance „KontPerformance”.

Nowe kierownictwo ACK UMCS postawiło sobie za cel inwestowanie w kulturę wyższą oraz propagowanie jej w środowisku akademickim, jak również aktywizację środowiska studenckiego UMCS.

W październiku 2001 roku ogłoszono konkurs na najlepsze projekty realizowane w roku 2002. Konkurs zaoferował kilkunastoma propozycjami, z których wybrano najwartościowsze. Należą do nich: Folkowy Festiwal Kolęd Słowiańszczyzny „Kolędowe Gody z Folkowej Zagrody”; Ogól-

nopolskie (Studenckie) Prezentacje Form Tańca Współczesnego „Dwanaście zajętych krzesel”; Międzynarodowy Festiwal Teatrów Anglojęzycznych „Let's Rock the Stage”; Studenckie Dni Fantastyczne; Przegląd form tańca towarzyskiego – Hobby; Klub Dobrej Piosenki.

Wiele imprez organizowanych przez ACK uzyskało rangę międzynarodową (Międzynarodowe Dni Filmu Dokumentalnego „Rozstaje Europy”, Dni Izraela, Polsko-Ukraiński Festiwal Kultury, Folkowy Festiwal Kolęd Słowiańszczyzny, Kozienalia).

W październiku 2001 roku ukazał się pierwszy numer Akademickiego Miesięcznika Kulturalnego „Spinacz”, którego zespół tworzą studenci Wydziału Politologii UMCS.

W roku akademickim 2001/2002 w Akademickim Centrum Kultury UMCS „Chatka Żaka” w Lublinie odbyły się 73 imprezy, w tym 6 przedsięwzięć o charakterze międzynarodowym, 67 studenckich. W przygotowaniu wielu z nich uczestniczyli przedstawiciele nauki środowiska Uczelni. Ogółem w imprezach zorganizowanych przez ACK wzięło udział ponad 50 tysięcy osób.

Do najważniejszych imprez zorganizowanych przez ACK należą: Cykl Dyskusyjny „Przekraczać mury”; Dni Izraela w UMCS; Festiwal Kultury Alternatywnej „Zda Erzenia” (dziewiąta edycja imprezy); XI Międzynarodowy Festiwal Muzyki Dawnej „Mikołajki Folkowe”; Promocja Książki „Bruno od Mesjasza” prof. dr. hab. Władysława Panasa; Wystawa fotografii „Przyjazne miasto?”, zorganizowana przez lubelską grupę studentów Amnesty International w ramach cyklu „Agora Lubelska”; III Międzynarodowe Dni Filmu Do-

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

kumentalnego „Rozstaje Europy – Tożsamości utracone-tożsamości nabyte”; Folkowy Festiwal Kolęd Słowiańszczyzny „Kolędowe Gody z Folkowej Zagrody”; Koncert Klubu Dobrej Piosenki; Ogólnopolskie Prezentacje Form Tańca Współczesnego „25 zajętych krzesel” i Warsztaty Taneczne; Spotkanie z Janiną Ochojską, szefową Polskiej Akcji Humanitarnej; Studenckie Konfrontacje Filmowe; Festiwal „Ogrody Piosenek”; Międzynarodowy Festiwal Teatrów Anglojęzycznych „Let's Rock the Stage”; I Studenckie Dni Fantastyczne; Koncert zespołu Ścianka; Spektakl Grupy Teatralnej Filologii Germańskiej UMCS; Polski Filmowy Festiwal Objazdowy „Filmostrada”; Koncert Klubu Dobrej Piosenki; Dni Kultury Studenckiej Kozienalia 2002; Koncert Krystyny Prońko; Przegląd Form Tańca Towarzyskiego „Hobby”; Festiwal Sztuki Performance „KontPerformance 6” organizowany przez Galerię KONT ACK UMCS; Polsko-Ukraiński Festiwal Kultury. Atlantyda Słowiańska – Huculszczyzna; Aukcja na rzecz wychowanków domów dziecka zorganizowana w Kazimierzu Dolnym; Festiwal Kultury Alternatywnej ZdaErzenia 9,5; Folkowy Uniwersytet – koncert w ramach Dni Lublina.

W roku sprawozdawczym w ACK kontynuowały swoją działalność następujące zespoły i grupy artystyczne: Zespół Tańca Ludowego; Orkiestra św. Mikołaja; Chór Akademicki; Zespół Tańca Towarzyskiego „Impetus”; Galeria „Kont”; Komisariat Działań Artystycznych; Kino Studyjne i DKF „Bariera”; Akademickie Radio „Centrum”; Galeria ACK UMCS „Chatka Żaka”

Zespół Tańca Ludowego Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej powstał w 1953 roku i jest najstarszym studenckim zespołem artystycznym UMCS. Na repertuar Zespołu składają się narodowe i regionalne pieśni i tańce.

W roku 2001/2002 Zespół zaprezentował się na 102 koncertach w kraju i za granicą (67 za granicą, 35 w kraju), co w przypadku Zespołu amatorskiego stanowi ogromny wysiłek kierownictwa, instruktorów i studentów – członków Zespołu. Brał udział m.in. w kilku wyjazdach zagranicznych: Malezja, Wenezuela, Ukraina, Niemcy, Grecja.

Na rok akademicki 2001/2002 przypada 49 rok działalności Zespołu. W ciągu tych lat Zespół odbył 254 wojazę zagraniczne do 50 krajów świata na 5 kontynentach.

Praca Zespołu silnie związana jest z Polakami mieszkającymi poza granicami. Już 29 raz odbędzie się w Lublinie Studium Folklorystyczne dla Instruktorów Zespołów Polonijnych.

Chór Akademicki UMCS im. Ja-

dwigi Czerwińskiej zaprezentował się na kilkunastu koncertach. Ważniejsze wydarzenia w roku akademickim 2001/2002:

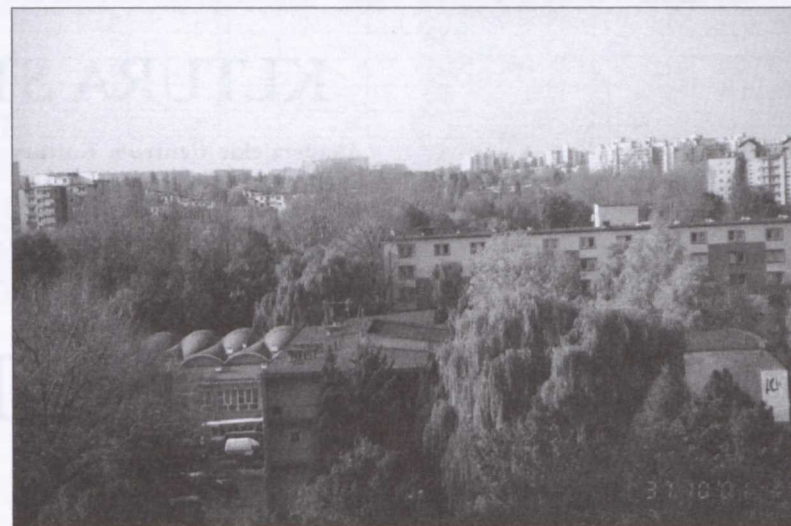
6.10.2001 – Koncert w Filharmonii Lubelskiej przed Prezydentami Polski i Ukrainy z okazji inauguracji Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów.

12.10.2001 – IX Symfonia L. van Beethovena, koncert oratoryjny inaugurujący sezon 2001/2002 w Filharmonii im. H. Wieniawskiego.

23.10.2001 – Uroczysta Msza w Kościele Akademickim KUL z okazji inauguracji roku akademickiego 2001/2002 i koncert Chóru UMCS.

22.11.2001 – Cykl koncertów „Triduum Cecylijskie”.

2.12.2001 – Filharmonia Lubelska – koncert z okazji 75-lecia Polskiego Związku Chórów i Orkiestr. Allen Koepke – Psalm 150.

6.03.2002 – Koncert w Archikatedrze Lubelskiej w cyklu śródogodowych koncertów „Ciemna jutrznia”.

24.03.2002 – Filharmonia Lubelska – „Requiem” W.A. Mozarta.

21.04.2002 – Pierwszy Wiosenny Turniej Chórów w Lublinie.

14.05.2002 – Koncert z okazji 30-lecia Wydziału Artystycznego, Instytutu Muzyki UMCS.

18.05.2002 – Koncert w Archikatedrze Lubelskiej inaugurujący Kozienalia oraz Dni Lublina.

5.06.2002 – Koncerty dyplomowe studentów IM UMCS.

Orkiestra świętego Mikołaja to nie tylko zespół muzyczny, ale całe środowisko, którego celem jest popularyzacja szeroko rozumianej kultury ludowej, szczególnie w kręgach młodzieży akademickiej. W ramach Orkiestry działają obecnie: redakcja pisma folkowego „Gadki z Chatki”, zespoły: Do Świtlu Grali, Skubańcy, Odpust Zupelny i Dziwny Chór Ence Pence, Ania z Zielonego Wzgórza.

Zasadnicze elementy programu Orkiestry św. Mikołaja realizowane w roku akademickim 2001/2002 to szereg działań artystycznych i animacyjnych, wśród których znalazły się kontynuacje projektów wieloletnich i cy-

klicznych oraz nowe pomysły: Spotkania Artystyczne w Jaworniku „Muzyka z Jawornika”, Festiwal Muzyki Ludowej „Mikołajki Folkowe”, Pismo folkowe „Gadki z Chatki”, polsko-niemiecka współpraca młodzieży, „Folkowe granie” – program w Akademickim Radiu Centrum, Chatka Żaka „Folkowa Planeta”, witryna www.

Najważniejsze wydarzenia mijającego roku akademickiego to:

1. Studenckie Spotkania Artystyczne „Muzyka z Jawornika” (22-26 VII 2001 r.) – warsztaty rękodzielnicze, muzyczne i taneczne rozpoczynające się koncertem „Muzyka z Jawornika” w Komańczy (koncert obejrzało ponad 500 osób). W warsztatach brało udział ponad 150 osób z całej Polski oraz zagranicy.

2. XI Międzynarodowy Festiwal

Muzyki Ludowej „Mikołajki Folkowe” (4-9 XII 2001 r.) festiwal prezentuje zarówno profesjonalną, jak i amatorską scenę folkową. Festiwalowi towarzyszył kiermasz rzemiosła, wydawnictw muzycznych, warsztaty oraz wystawa Tomasza Skrzypka „Muzyki fotografowanie”. W Mikołajkach Folkowych wzięło udział około 2500 widzów.

3. Wydanie 3 numerów pisma folkowego „Gadki z Chatki”, w tym dwóch podwójnych. Numery wydane w roku sprawozdawczym zawierały 146 tekstów 43 autorów.

4. Działalność artystyczna zespołów zrzeszonych w orkiestrze: Orkiestra św. Mikołaja, Ania z Zielonego Wzgórza, Odpust Zupelny, zespół tańca dawnego Belriguardo, Dziwny Chór „Ence Pence”, Skubańce, Do Świtlu Grali.

5. W styczniu 2001 roku powrócił na antenę Radia „Centrum” autorski program poświęcony muzyce folkowej i ludowej „Folkowe Granie”.

6. Odbyły się trzy spotkania Orkiestry z niemiecką organizacją skautowską Bund Deutscher Pfadfinderinnen.

Zespół Tańca Towarzyskiego „IMPETUS” w roku akademickim 2001/

2002 w zajęciach tanecznych uczestniczyło 130 osób, z czego 60 osób to studenci 1 i 2 roku. W zespole było 5 grup tanecznych o różnym poziomie zawansowania. Zajęcia odbywały się dwa razy w tygodniu dla każdej z grup.

Galeria Kont ACK UMCS Chatka Żaka ważniejsze wydarzenia w roku akademickim 2001/2002, które odbyły się w Galerii:

1. Marc Atkins – „Fields of the invisible”, instalacja fotograficzna.

2. „trzeci VIDEOKONT” Festiwal Sztuki Multimedialnej.

3. Mariusz Sołtyś „Przestrzeń intymna”, instalacja wideo.

4. „WRO 01 – EKRANY / SCREENS” pokaz Zbigniewa Kupisza.

5. „YACH FILM FESTIWAL” pokaz Yacha Paszkiewicza.

6. Rafał Bujnowski, „Graboszyce”, wystawa obiektów malarskich.

7. Mira Boczniewicz i Andrzej K. Urbański, „Podwójna dawka obrazu – barwa czerwieni”.

8. SZTUKA ERY CYFROWEJ pokaz Ryszarda W. Kluszczyńskiego.

9. „KONTPERFORMANCE 6” – Festiwal Sztuki Performance.

10. „GAME PATCHING – strategie subwersywne sztuki nowych mediów” pokaz przygotowany przez Łukasza Ronduda.

11. Monika Pich, „Dyplom 2002 – Wydział Artystyczny UMCS, instalacja fotograficzna”.

Komisariat Działań Artystycznych powołany został z inicjatywy twórczych środowisk Wydziału Filozofii, Wydziału Artystycznego, Animacji Kultury. Komisariat to swoisty mecenat nad wszelkimi twórczymi ideami młodych artystów wywodzących się ze środowisk studenckich UMCS. Komisariat skupia grupy twórcze o charakterze interdyscyplinarnym parające się muzyką, filmem, plastyką, sztuką performance, happeningiem, projekcjami wirtualnymi, jak i wszelkimi akcjami interaktywnymi. Działalność Komisariatu to głównie realizacja projektów artystycznych poszczególnych grup, które następnie prezentowane są podczas Studenckich Impresji Artystycznych „ZdaErzenia”. W roku akademickim 2001/2002 Komisariat zorganizował trzy edycje ZdaErzenia.

Kino Studyjne i DKF „Bariera” W roku akademickim 2001-2002 kontynuowano tradycję pokazów filmowych głównie o charakterze studyjnym. Filmy dla bardziej elitarnego widowni, klasykę kina oraz pokazy specjalne utworów niewprowadzonych do repertuaru polskich kin, mogli oglądać ponadto członkowie Dyskusyjnego Klubu Filmowego „Bariera”. Dodatkowo kino obsługiwało seanse zamknięte dla studentów filmoznawstwa oraz romanistyki, słuchaczy Alliance Française UMCS.

Przeglądy, retrospektywy i seminaria filmowe – to kolejna, znacząca

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

część działalności kina. Odbyło się również kolejne wydanie naszej sztandarowej imprezy – Studenckich Konfrontacji Filmowych.

DKF „Bariera” był organizatorem wykonawczym Letniej Akademii Filmowej w Zwierzyńcu.

Akademickie Radio CENTRUM opierało swoją działalność w roku akademickim 2001/2002 na założeniach zawartych w koncesji numer 052/P/2001-R obowiązującej od dnia 1.09.2001. Koncesja została przyznana na kolejne 7 lat. Zgodnie z założeniami wynikającymi z obecnie obowiązującej koncesji Radio działało jako jednostka uniwersytecka, spełniając funkcję dydaktyczną (szkolenia studentów Wydziału Humanistycznego i Wydziału Politologii), informacyjną, edukacyjną i rozrywkową. Jako rozgłośnia o charakterze akademickim, czyli w założeniu niekomercyjnym, Radio Centrum emitowało codzienne serwisy informacyjne, programy publicystyczne w tym szczególnie poświęcone tematyce akademickiej.

Serwisy informacyjne przygotowywane były na podstawie doniesień Informacyjnej Agencji Radiowej – placówki Radia Publicznego, która swoje serwisy kieruje jedynie do niekomercyjnych stacji radiowych. Szczególną rolę w serwisach informacyjnych zajmowały również materiały o tematyce akademickiej i lokalnej przygotowywane przez zespół reporterów Radia Centrum. Ważną rolę zajęły programy publicystyczne, takie jak „Salon Polityczny Radia Centrum”, który jest przygotowywany przez studentów Wydziału Politologii, czy „Raport reporterów” oraz poświęcony tematyce ekologicznej program „Z mikrofonem po trawie”.

Problematyka akademicka obecna była na antenie Radia Centrum codziennie w cyklicznym „Centrum Akademickim” – audycji poruszającej oprócz bieżących spraw UMCS, również kwestie akademickie pozostałych wyższych uczelni Lublina. Wielokrotnie gośćmi tej audycji byli przedstawiciele władz rektorskich, samorządu studenckiego czy Akademickiego Centrum Kultury „Chatka Żaka”. Dzięki aktywności w środowisku akademickim Lublina Radio Centrum sprawowało patronat me-

dialny nad wszystkimi dniami kultury studenckiej począwszy od „Kozienaliów” poprzez „Juwenalia”, „Kulturalia”, „Feliniadę”, turniej bilardowy, po konferencje naukowe studentów Ekonomii, oraz kilkadziesiąt mniejszych imprez, wykładów, sympozjów czy konferencji naukowych.

Kwestie kultury, nie tylko studenckiej, gościły codziennie na antenie Radia Centrum w przygotowywanych 4 razy w ciągu dnia serwisach kulturalnych oraz ukazującym się w każdy piątek programie „Magazyn Kulturalny”.

W audycjach muzycznych prezentowane były, oprócz utworów znanych i lubianych, również najnowsze dokonania artystów polskich i zagranicznych. Swoje debiuty w Radiu Centrum miały również lubelskie grupy rockowe czy wykonawcy hip-hopowi. Kontynuowana była również współpraca z Fundacją „Galeria na Prowincji” – poprzez cykliczny program poświęcony muzyce poważnej.

W mijającym roku akademickim Radio Centrum zorganizowało 8 naborów, podczas których z grona blisko 600 osób wyłoniona została grupa 20 kandydatów (studentów UMCS i Politechniki Lubelskiej), z których 8 osób prowadzi już własne audycje, przedstawia serwisy informacyjne, zajmuje się obsługą reporterską wydarzeń uniwersyteckich i miejskich oraz realizuje techniczną część programu.

Średnia słuchalność Radia Centrum w Lublinie w minionym roku wynosiła około 8%, w bieżącym roku rozgłośnia została ujęta w notowaniach słuchalności o zasięgu całego województwa, mimo że sygnał ARC dociera zaledwie 20 km wokół Lublina.

Galeria ACK UMCS Chatka Żaka sprawuje mecenat nad działaniami kreatywnymi środowiska artystycznego stwarzając możliwość rozwoju dla młodych twórców, a jednocześnie prezentując dojrzałe uznane osobowości twórcze. Skupia wokół siebie środowisko artystyczne Lublina. Oprócz wystawiennictwa tradycyjnego Galeria przygotowuje wystawy okolicznościowe powiązane z konkretną imprezą w Chatce Żaka.

pierwszy rok 30 godzin), studenci starszych lat studiów mogli uczestniczyć w zajęciach fakultatywnych, sekcjach sportowych, a także brać udział w obozach sportowych i turystycznych.

W podstawowych grupach studenckich możemy wyróżnić: a) grupy przygotowania sportowego, b) grupy specjalizacji sportowej na salach oraz pływalni, c) zajęcia metodyczne na Wydziale Pedagogiki i Psychologii, d) zajęcia z gimnastyki korekcyjnej dla studentów wykazujących wady funkcjonalne aparatu ruchowego, e) zajęcia w sekcjach sportowych, f) szkoleniowe obozy sportowe – w bieżącym roku akademickim Studium zorganizowało dwa obozy narciarskie w pięciu grupach.

Ogółem zajęciami wychowania fizycznego objętych było ponad 6800 studentów.

Zwiększająca się stale liczba studentów pogarsza, i tak już niełatwą, sytuację lokalową. Należałoby przeprowadzić generalny remont 30-letnich już obiektów AOS, a przede wszystkim II etap remontu krytej pływalni, przebudowę i zaadaptowanie pomieszczenia szatniowego na łazienkę i toaletę dla obsługi. Duże nadzieje wiąże się z nową halą sportową, w której mogłyby odbywać się zajęcia dydaktyczne, jak również akademickie widowiska sportowe.

Z uwagi na ograniczone możliwości bazowe zajęcia rekreacyjne odbywały się w soboty i niedziele lub w późnych godzinach wieczornych. Studenci zorganizowani byli w 8 grupach wydziałowych. Mogli korzystać również z pływalni w niedzielę w 2 grupach po 45 minut. W każdy poniedziałek odbywały się zajęcia dla pracowników z siatkówki i koszykówki. Pracownicy korzystali również z pływalni, na której zajęcia odbywały się w 14 grupach po 45 minut.

W minionym roku akademickim studenci UMCS startowali we wszystkich dyscyplinach rozgrywanych w pierwszym roku XXI edycji Mistrzostw Polski Uniwersytetów.

Po podsumowaniu wszystkich dotychczas odbytych zawodów nasz Uniwersytet uplasował się na trzecim miejscu za Uniwersytetem Warszawskim i Poznańskim. Studenci uzyskali najlepsze wyniki w następujących dyscyplinach:

- piłka nożna halowa – srebrny medal,
- piłka ręczna kobiet – złoty medal,
- koszykówka kobiet – złoty medal,
- trójbój siłowy – 2 złote medale.

W klasyfikacji Zarządu Głównego AZS na najbardziej usportowioną uczelnię zajęliśmy trzecie miejsce.

Wśród imprez masowych organizowanych tradycyjnie co roku dużą frekwencją cieszył się bieg o Puchar JM Rektora UMCS, podobnie turniej międzywydziałowy w piłce nożnej, turniej międzywydziałowy w koszykówce oraz rajd rowerowy.

W działalności szkoleniowej i badawczej trzy osoby prowadzą prace badawcze w ramach studiów doktorskich. Trzech pracowników pod kierunkiem kierownika Studium wykonuje badania związane z oceną poziomu cech fizycznych oraz wydolności studentów UMCS. Studium prowadzi także współpracę z AWF w Warszawie i w Białej Podlaskiej oraz Towarzystwem Wiedzy Powszechnej w Warszawie. W ostatnich dwóch latach stworzono laboratorium do prób czynnościowo-wydolnościowych oraz pomiarów parametrów biomechanicznych, na bazie którego prowadzone są prace badawcze. W tym roku pracownicy Studium wydali 13 publikacji, między innymi 7 w książce *Z problematyki kształcenia w SWFiS UMCS*.

Pracownicy Studium podwyższają stale poziom wiedzy fachowej, uczestnicząc w szkoleniach i konferencjach (w tym roku 6 osób w 5 konferencjach). Jeden pracownik uzyskał tytuł trenera II klasy, jeden tytuł trenera I klasy, jeden ukończył studia podyplomowe „marketing i zarządzanie w kulturze fizycznej” na AWF w Poznaniu.

KULTURA FIZYCZNA

Realizacja programu wychowania fizycznego i sportu odbywa się na podstawie programu dydaktycznego oraz programów autorskich pracowników zatrudnionych w Studium Wychowania Fizycznego i Sportu, regulaminu i programu działalności Studium, szczegółowego planu prac Rady Pedagogicznej Studium, zatwierdzonego przez Rektora uczel-

nianego kalendarza imprez sportowych i turystycznych oraz indywidualnej dokumentacji nauczycieli.

Zajęciami obowiązkowymi z wychowania fizycznego objęci byli w minionym roku akademickim studenci pierwszych dwóch lat studiów stacjonarnych w wymiarze 60 godzin w skali roku akademickiego (na Wydziale Pedagogiki i Psychologii,

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

POMOC MATERIALNA
DLA STUDENTÓW

W roku akademickim 2001/2002 w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej z funduszu pomocy materialnej dla studentów wypłacono ogółem kwotę 11 071 416 zł w tym: na stypendia socjalne – 3 446 129 zł (3372 stypendystów), na stypendia za wyniki w nauce – 7 278 707 zł (3555 stypendystów), na zapomogi – 268 430 zł (1306 osób), na stypendia specjalne dla niepełnosprawnych – 78 151 zł (90 osób).

Wysokość stypendium socjalnego wynosiła: 150 zł przy dochodach do 300 zł na osobę w rodzinie studenta, 100 zł przy dochodach od 301 do 550 zł na osobę w rodzinie studenta.

Wysokość stypendium za wyniki w nauce wynosiła: 450 zł (maksymalna) przy średniej ocen 5,0, 100 zł (min.). Kryteria przyznawania powyższego stypendium ustalano na Wydziale.

Zapomogi przyznawano w wysokości od 100 do 300 zł. Zapomogę można było otrzymać raz w roku akademickim, w wyjątkowych przypadkach raz w semestrze.

Wysokość stypendium specjalnego dla niepełnosprawnych wynosiła 110 zł (niezależnie od dochodu na osobę w rodzinie studenta).

Stypendium Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, w kwocie 850 zł, otrzymywało 22 studentów spośród 25 starających się.

Do stołówek studenckiej wydano 2508 skierowań na obiady ulgowe w cenie 3,10 za obiad, przy dochodach 550 zł na osobę w rodzinie studenta. Studentom znajdującym się w szczególnie trudnej sytuacji materialnej Uczelniana Studencka Komisja Socjalna przyznała 238 obiadów bezpłatnych. Przewidując na podstawie lat ubiegłych małe zainteresowanie obiadami utrzymaliśmy obiady w cenie pośredniej (między ulgową a pełną odpłatnością), tj. 3,80 zł za obiad dla studentów, w których rodzinach dochód na osobę zamyka się w przedziale 550-750 zł. Zabieg ten ma na celu zwiększenie liczby żywionych w stołówce. Wykupione, lecz niewykorzystane obiady po godzinie 16 wydawane były studentom zainteresowanym nieodpłatnie. Koszt prowadzenia żywienia wyniósł około 2300 tys. zł. Liczba żywionych to około 500 osób miesięcznie.

W domach studenckich było 3168 miejsc. Koszt utrzymania domów studenckich sięgał 6800 tys. zł.

wych i Współpracy z Zagranicą – 62 648,04

b) dofinansowanie konferencji naukowych ze środków wyodrębnionych do dyspozycji Dziekanów – 8 670,30

c) dofinansowanie innych wyodrębnionych przedsięwzięć – 10 568,00 (wystawy, targi).

Poza wymienionymi źródłami finansowania badań bardzo istotne znaczenie zważywszy na trudną sytuację finansową UMCS miał fakt dofinansowania bazy wspomagającej badania, między innymi:

1) dofinansowanie inwestycji polegających na zakupach aparatury naukowej – 2 838 650,00

2) dofinansowanie LUBMAN – 40 000,00

3) dofinansowanie importu czasopism naukowych – 1 057 950,00

4) dofinansowanie łączności komputerowej krajowej i zagranicznej – 200 000,00

5) dofinansowanie współpracy naukowej i naukowo-technicznej z zagranicą – 91 000,00

6) dofinansowanie działalności bibliotek – 48 000,00

7) dofinansowanie publikacji naukowych Wydawnictwa UMCS – 7000,00

Ogółem w roku sprawozdawczym poza dotacją MEN zrealizowano 1060 zadań badawczych ogólnej wartości 14 044 375,46, w tym:

533 zadania badawczych w ramach badań własnych dofinansowanych przez KBN,

366 zadań badawczych w ramach dofinansowania działalności statutowej – część dotacji podmiotowej KBN,

79 zadań w ramach projektów badawczych KBN,

8 tematów na podstawie zawartych umów i porozumień z podmiotami gospodarczymi,

37 zadań w ramach bezpośrednio współpracy z podmiotami gospodarczymi,

37 zadań w ramach przedsięwzięć wspomagających badania naukowe, w tym: 35 konferencji i sympozjów naukowych, 2 wystawy wydawnictw naukowych.

Ponadto realizowano zadania badawcze niezakończone, wg stanu na dzień 31.12.2001 o wartości 257 821,11, w tym:

– 24 projekty badawcze KBN,

– 1 projekt we współpracy z zagranicą,

– 1 projekt zamawiany.

W roku sprawozdawczym przedsięwzięcia naukowo-badawcze i wspomagające badania wykonywane były w ramach uczelnianego programu badań, który obejmował:

– plan badań własnych, dofinansowanych w ramach dotacji KBN,

– plan badań własnych – część dotacji podstawowej MEN na działalność dydaktyczną (Wydziały – badania związane z rozwojem i kształceniem kadry naukowej, badania związane z dydaktyką),

– plan badań w ramach dofinansowania działalności statutowej KBN,

– plan projektów badawczych,

– plan konferencji, sympozjów naukowych, wystaw naukowych organizowanych przez jednostki UMCS,

– plan umownej działalności badawczej.

W UMCS badania naukowe realizowane są w wielu dziedzinach badawczych. Główne kierunki koncentracji tematyki badawczej przedstawione są w sprawozdaniach poszczególnych wydziałów.

Dominującym kierunkiem badań w UMCS są badania podstawowe, co wynika wprost z charakteru Uczelni, a pośrednio także ze sposobu finansowania badań. W miarę możliwości i potrzeb pracownicy UMCS podejmują także bezpośrednią współpracę z jednostkami naukowymi, gospodarczymi i administracyjnymi. W 2001 r. w ramach działalności doświadczalno-wdrożeniowej wykonywano w małych seriach m.in.: wypełnienia do kolumn chromatograficznych, części składowe aparatury kontrolno-pomiarowej, eho-korektory mowy, analizy i ekspertyzy naukowe. Zleceniodawcami i odbiorcami ww. były laboratoria, stacje chemiczno-rolnicze, służba zdrowia. Na podstawie zawartych umów i porozumień wykonano 8 tematów na zlecenie podmiotów gospodarczych i 37 zadań w ramach bezpośredniej współpracy z podmiotami gospodarczymi na ogólną wartość 371 409,88 zł (zysk statystyczny wg faktur – 37 673,54 zł).

W roku sprawozdawczym w zakresie ochrony prawnej wyników badań:

– 3 projekty wynalazcze zgłoszono do Urzędu Patentowego RP,

– uzyskano 1 prawo wyłączne (patent),

– 5 praw wyłącznych utrzymano w mocy,

– 23 sprawy są w toku przed Urzędem Patentowym RP.

Od kilku lat obserwuje się wyraźny spadek liczby zgłoszeń projektów wynalazczych.

BADANIA
NAUKOWE

Najważniejsze dane zawarte w tym sprawozdaniu.

Głównym źródłem finansowania badań naukowych i przedsięwzięć wspomagających badania były środki z budżetu państwa. Ogółem wielkość środków przyznanych i przekazanych na konto UMCS wyniosła 18 129 689,89

Dotacje finansowe na badania w UMCS przedstawiają się następująco:

1. Środki Komitetu Badań Naukowych – 16 977 015,06

a) dofinansowanie badań własnych na podstawie planu zadaniowo-finansowego – 5 347 167,00

b) dofinansowanie badań w ramach działalności statutowej (część dotacji podmiotowej dla Uczelni) – 7 787 933,88

c) środki (transze-zaliczki) przekazane na realizację projektów badawczych – 3 498 023,18

d) środki (transze-zaliczki) przekazane na realizację projektów zamawianych KBN – 341 891,00

2. Środki Ministerstwa Edukacji Narodowej – 87 000,00

a) dofinansowanie konferencji i sympozjów naukowych – 81 000,00

b) dofinansowanie wystaw naukowych – 6000,00

3. Środki pozabudżetowe: podmioty gospodarcze, sponsorzy, inne – 923 788,49

a) środki podmiotów gospodarczych – umowna działalność naukowo-badawcza – 371 409,88

b) projekty badawcze – 103 201,11

c) pozabudżetowe dofinansowanie konferencji i sympozjów naukowych – 449 177,50

4. Środki własne UMCS – 141 886,34

a) dofinansowanie konferencji ze środków wyodrębnionych do dyspozycji Prorektora ds. Badań Nauko-

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

Udział UMCS w realizacji przedsięwzięć badawczych w 2001 r. według źródeł finansowania

Bezpośredni nadzór Działu Badań Naukowych

- koszty wg stanu na dzień 31.12.2001 r.

Lp.	Wydział	Kwota ogółem	W tym:											
			Badania własne finansowane przez KBN		Badania wg planu działalności statutowej KBN /część dotacji podmiotowej/		Projekty badawcze własne zamawiane i inne		Tematy na zlecenie podmiotów gospodarczych		Zlecenia w ramach bezpośredniej współpracy z gospodarką		Inne, m.in. -zadania ogólnotech i wspomagające badania -konferencje naukowe -inne	
			ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość	ilość	wartość
1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.	Biologii i Nauk o Ziemi	4.028.242,90	82	1.045.326,74	82	1.784.383,80	28	911.607,36	2	249.979,00	-	-	1	36.946,00
2.	Matematyki, Fizyki i Informatyki	1.917.539,70	54	659.858,53	44	688.265,93	9	527.843,62	-	-	7	14.403,14	1	27.168,48
3.	Chemii	3.687.021,50	44	794.983,93	50	2.021.356,34	20	767.153,49	5	42.123,14	30	61.404,60	1	-
4.	Humanistyczny	1.224.924,45	195	475.723,26	60	345.354,39	12	279.294,17	-	-	-	-	13	124.552,63
5.	Prawa i Administracji	595.461,94	56	95.794,85	67	360.234,63	2	54.721,76	-	-	-	-	4	84.710,70
6.	Ekonomiczny	976.190,94	26	196.673,14	24	251.082,42	4	240.357,68	-	-	-	-	6	288.077,70
7.	Pedagogiki i Psychologii	503.483,97	16	141.640,59	16	283.796,34	1	15.319,77	-	-	-	-	4	62.727,27
8.	Filozofii i Socjologii	268.114,13	12	100.931,26	8	142.682,32	2	21.000,55	1	3.500,00	-	-	-	-
9.	Politologii	480.775,41	9	70.671,75	9	373.610,32	1	8.680,28	-	-	-	-	4	27.813,06
10.	Artystyczny	276.522,69	36	246.438,54	6	30.084,15	-	-	-	-	-	-	-	-
11.	Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców	19.107,11	1	9.607,11	-	-	-	-	-	-	-	-	1	9.500,00
12.	Studium Wychowania Fizycznego i Sportu	8.807,44	1	8.807,44	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
13.	Inne przedsięwzięcia ogólnouniwersyteckie	58.183,28	1	41.615,28	-	-	-	-	-	-	-	-	2	16.568,00
	Ogółem	14.044.375,46	533	3.888.072,42	366	6.280.850,64	79	2.825.978,68	8	295.602,14	37	75.807,74	37	678.063,84

GŁÓWNE KIERUNKI KONCENTRACJI TEMATYKI BADAWCZEJ

WYDZIAŁ BIOLOGII I NAUK O ZIEMI

1. Komórkowe i molekularne podstawy procesów życiowych u drobnoustrojów i w organizmach wyższych. 2. Struktura i funkcjonowanie organizmów oraz populacji roślinnych i zwierzęcych w różnych warunkach życiowych. 3. Flora i fauna regionów Polski i świata: historia rozwoju, zasoby, przemiany, ekologia i ochrona. 4. Dydaktyka biologii, geografii, przyrody i ochrony środowiska na różnych poziomach nauczania. 5. Wykorzystanie zmodyfikowanych genetycznie drobnoustrojów i tkanek organizmów eukariotycznych w biotechnologii. 6. Metody biotechnologiczne w ochronie środowiska. 7. Biotransformacja polimerów roślinnych (udział grzybów, promieniowców i bakterii). 8. Fizykochemiczne podstawy chromatograficzne rozdzielania i analizy mieszanin. 9. Współczesna ewolucja środowiska geograficznego Polski i terenów przyległych oraz wybranych obszarów polarnych, jako podstawa racjonalnego gospodarowania zasobami

mi przyrody i ich ochrona. 10. Problemy geomorfologii i paleogeografii czwartorzędu Polski i wybranych obszarów świata. 11. Globalne zmiany klimatyczne, jako czynnik kształtowania środowiska w skali regionalnej i lokalnej. 12. Strukturalne przekształcenia warunków społeczno-ekonomicznych w obszarach pogranicznych.

WYDZIAŁ MATEMATYKI, FIZYKI I INFORMATYKI

1. Analiza zespolona. 2. Równania różniczkowe. 3. Metryczna teoria punktów stałych. 4. Rachunek prawdopodobieństwa. 5. Statystyka matematyczna. 6. Geometria. 7. Analiza funkcjonalna. 8. Topologia. 9. Analiza numeryczna. 10. Podstawy teoretyczne i zastosowania informatyki. 11. Dydaktyka matematyki. 12. Zastosowania matematyki. 13. Teoretyczna fizyka jądrowa. 14. Teoria fazy skondensowanej. 15. Doświadczalna fizyka ciała stałego. 16. Fizyka powierzchni i cienkich warstw. 17. Masowo-spektrometryczne badania procesów

jonizacyjnych i reakcji jono-molekularnych. 18. Implantacja jonów i własności materiałów implantowanych. 19. Zastosowanie spektrometrii mas w geologii i ochrona środowiska. 20. Zastosowania metod fizyki jądrowej w badaniach materiałowych. 21. Fizyka komputerowa. 22. Biofizyka. 23. Dydaktyka fizyki.

WYDZIAŁ CHEMII

1. Chemia pierwiastków ziem rzadkich. 2. Separacja jonowymienna i ekstrakcyjna pierwiastków d i f-elektrownych. 3. Sorpcja jonów metali na zeolitach. 4. Chemia bioorganiczna. 5. Chemia koordynacyjna połączeń d-elektrownych i lantanowców z ligandami organicznymi o charakterze kwasów karboksylowych. 6. Powder Diffraction Patterns of Metal Carboxylates. 7. Spektroskopowe, termiczne i magnetyczne badanie kompleksów kwasu 5-chloro-2-metoksybenzoesowego z wybranymi pierwiastkami bloku d- i 4f. 8. Kompleksy lantanowców i niektórych pierwiastków bloku d- z wybranymi izomerami kwasu di-

metoksybenzoesowego. 9. Konstrukcja, własności i zastosowania elektrod jonoselektywnych czułych na preparaty farmaceutyczne i kationy dwuwartościowe. 10. Badania mechanizmów procesów elektrodowych. 11. Optymalizacja procesów analitycznych w metodach elektrochemicznych. 12. Badanie właściwości i mechanizmu działania elektrod jonoselektywnych z ciekłą fazą membranową zawierającą helatujące substancje aktywne. 13. Voltamperometryczne oznaczanie śladów chromu i seleniu w systemie „on-line”. 14. Właściwości układów zdyspergowanych: adhezja, adsorpcja, agregacja, zwilżanie, emulgowanie, zjawiska elektrochemiczne, powierzchniowe i objętościowe właściwości substancji powierzchniowo-aktywnych. 15. Zjawiska międzyfazowe w fizykochemicznych metodach separacji i koncentracji minerałów, osadów, jonów i substancji powierzchniowo-aktywnych. 16. Rola pola magnetycznego i elektrycznego w procesach adhezji, zwilżania emulgowania i adsorpcji. 17. Badania wpływu pola magnetycznego

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

go na właściwości układów zdyspergowanych ze szczególnym uwzględnieniem adhezji węglanu wapniowego do powierzchni ciała stałego. 18. Badania równowag adsorpcyjnych na materiałach węglowych. 19. Pomiar i analiza izoterm adsorpcji na materiałach krzemionkowych. 20. Synteza i badanie właściwości materiałów krzemionkowych typu MCM 41. 21. Synteza, badania fizykochemiczne i zastosowanie w chromatografii cieczowej porowatych polimerów fenolowo-formaldehadowych i melaminowo-formaldehadowych. 22. Badanie mechanizmu procesu adsorpcyjnej chromatografii cieczowej. 23. Badania wpływu pola elektrostatycznego na niektóre fizykochemiczne parametry charakteryzujące układ chromatograficzny. 24. Badania wpływu techniki chromatograficznej (OPLC, HPTLC, RP HPLC) oraz elementów układu chromatograficznego, ze szczególnym uwzględnieniem fazy ruchomej, na retencję substancji w chromatografii cieczowej z odwróconymi fazami. 25. Teoretyczne i praktyczne aspekty optymalizacji warunków rozdziału mieszanin substancji organicznych i nieorganicznych, również występujących w materiale biologicznym, metodami chromatografii planarnej (TLC, HPTLC, OPLC, EPC) z przeniesieniem na warunki cieczowej chromatografii kolumnowej. 26. Badania właściwości adsorpcyjnych oraz niejednorodności energetycznej i geometrycznej materiałów zaawansowanej technologii, takich jak np. adsorbenty czyste i zmodyfikowane, nadprzewodniki, zeolity syntetyczne i naturalne (czyste i zmodyfikowane), sita molekularne MCM-41. 27. Synteza i badania właściwości fizykochemicznych tzw. *powierzchni inteligentnych*, tzn. adsorbentów z chemicznie związaną fazą protein (np. BSA). 28. Badania właściwości fizykochemicznych stopów R-Al-Ge i R-Co-Sn, gdzie R-metal ziem rzadkich. 29. Preparatyka, ocena właściwości i zastosowanie sorbentów na bazie żeli krzemionkowych i szkielec kontrolowanej porowatości do celów adsorpcji, chromatografii, preparatyki próbek i biokatalizy. 30. Nowoczesne metody analizy klinicznej, środowiskowej, żywności i kryminalistycznej w oparciu o chromatografię i elektroforezę kapilarną. 31. Nowoczesne metody preparatyki próbek. 32. Badania zjawisk fizykochemicznych występujących na granicy faz. 33. Badania zależności pomiędzy stężeniem propofolu we krwi i w płynie mózgowo-rdzeniowym u chorych znieczulanych metodą anestezji całkowitej dożylniej. 34. Projektowanie, eksploracja i testowanie nie modyfikowanych i modyfikowanych adsorbentów węglowo-mineralnych. 35. Synteza i badanie złożonych tlenków jako obiecujących katalizatorów i adsorbentów. 36. Preparatyka i wła-

ściwości powierzchniowe adsorbentów węglowych otrzymywanych pod kątem ich wykorzystania w analizach próbek kryminalistycznych. 37. Teoretyczny opis agregacji surfaktantów jonowych na granicy faz ciała stałe/roztwór wodny i na granicy faz roztwór wodny/powietrze. 38. Studia teoretyczne mechanizmu adsorpcji jonów nad granicy faz tlenek metalu/elektrolit. 39. Badania relacji pomiędzy geometryczną i energetyczną heterogenicznością powierzchni ciał stałych. 40. Badania struktury adsorbentów nieporowatych w oparciu o dane adsorpcyjne z fazy gazowej i ciekłej. 41. Nowy opis teoretyczny kinetyki izotermicznej adsorpcji gazów na energetycznie niejednorodnych powierzchniach ciał stałych, oparty na Statystycznej Teorii Szybkości Transportu Międzyfazowego. 42. Wirtualna spektroskopia neutronowego rezonansu magnetycznego. Magnetyczne stałe ekranowania w dowolnym punkcie molekuly. 43. Badania katalizatorów heterogenicznych ważnych procesów przemysłowych. 44. Oddziaływania przemysłu i gospodarki komunalnej na środowisko naturalne. 45. Utleniające sprzężenie metanu do etylenu. 46. Układy NiO-MgO-Al₂O₃ jako aktywne i odporne na dezaktyw-

wację katalizatory konwersji metanu z parą wodną i/czy dwutlenkiem węgla. 47. Badania promotowanych niklowych katalizatorów w reakcjach przemian węglowodorów. 48. Badania nad adsorpcją specyficzną kationów na granicy faz tlenek metalu/roztwór elektrolitu-struktura podwójnej warstwy elektrycznej. 49. Kontynuacja badań nad adsorpcją substancji wielkocząsteczkowych na granicy faz ciała stałe/roztwór. 50. Kontynuacja badania właściwości antyutleniających witamin w układach micelarnych. 51. Badania nad metodami analitycznymi stosowanymi do oznaczania plutonu i strontu-90 w próbkach środowiskowych. 52. Badania nad możliwościami oznaczania C-14 w próbkach organicznych w celu określania wieku radiowęglowego. 53. Badanie mechanizmu migracji izotopów promieniotwórczych w środowisku naturalnym. 54. Badanie mechanizmu adsorpcji i struktury zaadsorbowanych warstw polielektrolitu na granicy faz tlenek metalu-roztwór polimeru. 55. Migracja radionuklidów w glebach i ich kumulacja w osadach dennych wód powierzchniowych. 56. Badania nad syntezą, strukturą i właściwościami polimerów a szczególnie zawierających w swej bu-

dowie siarkę. 57. Synteza, struktura i właściwości nowych związków o potencjalnym działaniu biologicznym. Synteza, struktura i właściwości poliuretanów oraz żywic epoksyakrylowych jako składników UV-utwardzalnych kompozycji na powłoki ochronne światłowodów. 58. Nowe estry akrylowe pochodne eterów diglicydylowych jako główne składniki UV-utwardzalnych kompozycji. 59. Badania zależności pomiędzy warunkami heterogenicznej polimeryzacji a strukturą porowatą otrzymanych polimerowych mikrosfer. Badania przydatności sorbentów węglowych, uzyskanych z polimerów porowatych, w technice solid phase extraction (SPE). 60. Prace na temat syntezy i oceny właściwości nienasyconych żywic poliestrowych. Prowadzone są również badania nad syntezą żywic opartych o surowce pochodzące z recykliżu. 61. Krystalochemia i stereochemia związków o znaczeniu farmakologicznym (badania strukturalne). 62. Badanie metodą małąkąowego rozpraszania promieni rentgenowskich (SAXS) materiałów porowatych z naniesioną warstwą alkoholu alifatycznego. 63. X-Ray Powder Diffraction - New Compounds VI. 64. Badania nad asymetrycznymi i podwójnie asymetrycznymi 1,3-dipolarnymi cykloaddycjami wykorzystującymi chiralne pięcioczłonowe nitrony wywiezione z kwasu winowego i kwasu jabłkowego. 65. Synteza nowych chiralnych układów fosforoorganicznych o strukturze triarylofosfin i rozdział na enancjomery przy użyciu nowych odczynników rozszczepiających. 66. Stereoselektywna synteza nowych cyklicznych P-chiralnych ligandów dla potrzeb katalizy asymetrycznej. 67. Opracowanie nowej strategii syntezy chiralnych układów dihydroarylowych i biarylowych. 68. Modelowanie procesu adsorpcji. 69. Termodynamiczna charakterystyka rzeczywistych układów adsorpcyjnych. 70. Modelowanie zachowania się płynów w szczególnych warunkach. 71. Struktury uporządkowane i przemiany fazowe w filmach adsorpcyjnych. 72. Badanie adsorpcji w materiałach porowatych. Mechanizmy i właściwości termodynamiczne. 73. Teoria i symulacje komputerowe adsorpcji płynów w porach. 74. Modelowanie adsorpcji cząsteczek wieloatomowych na ciałach stałych. 75. Określenie uwarunkowań i efektywności kształcenia chemicznego. 76. Analizowanie problemów związanych ze zintegrowanym nauczaniem przedmiotów przyrodniczych. 77. Badania nad technologiami nowych typów światłowodów czujnikowych i dla zastosowań medycznych, w tym światłowodów side-hole. 78. Badania nad technologiami światłowodów domieszkowanych pierwiastkami ziem rzadkich. 79. Badania reakcji fotopolimeryzacji nowych

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

typów polimerów. 80. Badania nad nowymi rodzajami powłok ochronnych światłowodów (m.in. powłok hermetycznych). 81. Światłowodowy czujnik promieniowania ultrafioletowego. 82. Warstwy zol-żel w światłowodowych czujnikach z modulacją wewnętrzną. 83. Technologia i charakterystyka mikrostrukturalnych światłowodów dla telekomunikacji i metrologii. 84. Preparatyka światłowodów aktywnych do laserów włóknowych dużej mocy dla uzyskania dużej efektywności pompowania optycznego. 85. Monitorowanie środowiska w zakresie pyłów zawieszonych oraz emisji NO_x i SO₂. 86. Badania związane z katalitycznym usuwaniem zanieczyszczeń gazowych pochodzących ze spalania węgla kamiennych (metoda DESONOX). 87. Badania związane z katalityczną przemianą CO₂ oraz wody lub wodoru w kierunku metanolu. 88. Analiza specyjacyjna w próbkach środowiskowych. 89. Badanie mechanizmu modyfikacji matrycy w analizie śladowych ilości pierwiastków bezpośrednio z ciała stałego.

WYDZIAŁ PRAWA
I ADMINISTRACJI

1. Współczesne ustroje państwowe. 2. Prawo podatkowe i prawo dewizowe. 3. Prawo pracy i ubezpieczeń społecznych. 4. Prawo administracyjne i postępowanie administracyjne. 5. Prawo międzynarodowe publiczne. 6. Prawo rolne i gospodarka gruntami. 7. Filozofia i teoria prawa. 8. Prawo ksiąg wieczystych. 9. Teoria i filozofia prawa, teoria tworzenia i stosowanie prawa, edukacja prawnicza i zawody prawnicze. 10. Europejski system praw człowieka. 11. Ustrój i prawo na centralnych ziemiach polskich (Księstwo Warszawskie i Królestwo Polskie) w XIX i XX w. oraz w pierwszych latach odrodzonego państwa polskiego. 12. Rzymskie prawo karne oraz rzymskie prawo prywatne (ze szczególnym uwzględnieniem prawa rzeczowego i obligacyjnego). 13. Zmiany obowiązującego prawa i ich społeczne następstwa. 14. Badania nad dziejami myśli politycznej XX wieku w Polsce i Europie. 15. Struktura organizacyjna i uczestnictwo w obrocie handlowym podmiotów gospodarczych (spółki handlowe, przedsiębiorstwa państwowe, fundacje). 16. Prawo własności intelektualnej w dobie harmonizacji z prawem europejskim. 17. Obrót prawami majątkowymi i ich ochrona. 18. Zasady odpowiedzialności karnej. 19. Przesłstwo ciągle. 20. Polityka karna w zakresie przestępstw. 21. Problemy reformy prawa karnego materialnego i procesowego oraz prawa wykroczeń. 22. Postępowanie przygotowawcze. 23. Gwarancje procesowe uczestników w świetle nowego k.p.k. 24. Po-

rozumienia i mediacje w procesie karnym. 25. Teoria prawa dowodowego. 26. Czynności procesowe stron i organów procesowych. 27. Problematyka zwalczania przestępczości małoletnich oraz wyrok w procesie karnym. 28. Źródła prawa Unii Europejskiej. 29. Metody harmonizacji prawa krajowego z systemem prawnym Unii Europejskiej. 30. Prawo konkurencji. 31. Główne idee („zasady”), modele prawa sądowego cywilnego polskiego i europejskiego (łącznie z prawem ustrojowym). 32. Ochrona praw podmiotowych w sądowym postępowaniu rozpoznawczym oraz w postępowaniach: zabezpieczającym, egzekucyjnym, upadłościowym i układowym.

WYDZIAŁ

HUMANISTYCZNY

Instytut Anglistyki

1. Problemy angielskiej literatury XVII-XX w. 2. Problemy empirycznej teorii literatury. 3. Kategoryzacja w aspekcie światopoglądu językowego. 4. Tradycja i innowacja w XX-wiecznej literaturze i kulturze amerykańskiej. 5. Historia kultury angloamerykańskiej XVII i XVIII wieku. 6. Problemy metodologii i filozofii języka. 7. Metody testowania w językoznawstwie stosowanym. 8. Amerykańska utopia literacka. 9. Twórczość Josepha Conrada. 10. Semiotyka dramatu okresu renesansu.

Instytut Filologii Polskiej

1. Style i odmiany języka polskiego w rozwoju historycznym. 2. Językowe odmiany tekstu artystycznego. 3. Językowy obraz świata. 4. Rozwój zasobów frazeologicznych języka polskiego. 5. Onomastyka literacka. 6. Gwary i dialekty Lubelszczyzny. 7. Współczesna polszczyzna potoczna. 8. Semantyka kulturowa i językowy obraz świata. 9. Literatura staropolska. 10. Literatura oświecenia i romantyzmu. 11. Literatura Pozytywizmu i Młodej Polski. 12. Literatura wieku XX. 13. Przemiany formy powieściowej. 14. Literackie kształty ideologii. 15. Literatura i jej sąsiedztwa (formy dziennikarskie i użytkowe). 16. Zagadnienia estetyki literackiej. 17. Gatunki przekazów medialnych. 18. Pragmatyczne aspekty języka – język reklamy i język prasy – perswazja i manipulacja. 19. Kultura obyczajowa w XVII-XIX w. 20. Folklorystyka literacka. 21. Kultura teatralna Lublina. 22. Radziwiłłowie w historii i literaturze. 23. Nowoczesny warsztat nauczyciela-polonisty. 24. Interakcja literacko-kulturowa. 25. Słownik stereotypów i symboli ludowych. 26. Mały słownik zwrotów idiomatycznych. 27. Kolędy polskie XVII w. 28. Inwentarze biblioteczne XVII w. 29. Twórczość pisarzy ludowych – prace edytorskie. 30. Materiały mikrofilmowe (archiwalne) i kserokopie do badań nad romantyzmem. 31. Materia-

ły źródłowe do metodyki nauczania. 32. Komputerowa baza bibliograficzna (z opisami zawartości) z zakresu semantyki i pragmatyki lingwistycznej. 33. Bank tłumaczeń literatury obcojęzycznej z zakresu semantyki i pragmatyki lingwistycznej. 34. Archiwum etnolingwistyczne: kartoteka polskich pieśni ludowych, baza danych kolęd polskich, taśmota polskich pieśni ludowych, multimedialna baza danych archiwum etnolingwistycznego.

Instytut Filologii Słowiańskiej

1. *Judaica* w literaturze rosyjskiej XVIII-XIX wieku. 2. Rosyjski poemat komiczny przełomu XVIII-XIX wieku. 3. *Sacrum* we współczesnej dramaturgii rosyjskiej. 4. Motywy religijne w nowożytnej literaturze rosyjskiej. 5. Motywy masonskie w literaturze rosyjskiej XVIII-XIX wieku. 6. Rosyjska literatura emigracyjna. 7. Związki Waleriego Briusowa z Polską. 8. Daniel Andriejew – poeta i myśliciel. 9. Polskie inspiracje w poezji rosyjskiej. 10. Twórczość Eleny Guro i jej konteksty kulturowe (Dostojewski i in.). Hermeneutyka dyskursu erotycznego. 11. Zło i nieczystość. Kategoria szaleństwa w dramaturgii modernistycznej. 12. Hermeneutyka tekstu symbolicznego: tekst – symbol – odbiorca. 13. Kategoria ekfrasis w twórczości Władysława Iwanowa. 14. Z badań nad prozą rosyjską początku wieku XX. 15. Studia nad prozą rosyjską Srebrnego wieku i rosyjska powieść rodzinna i rodowa. 16. Poetyka i estetyka rosyjskiego postmodernizmu. 17. Poezja emigracyjna Josifa Brodskiego (po roku 1972). 18. Literatura rosyjskiego postmodernizmu. 19. Spuścizna literacka Jurija Dombrowskiego i Bułata Okudżawy. 20. Topika mityczna w twórczości Fiodora Sołoguba. 21. Onomastyka współczesna i historyczna (antroponimia, mikrotoponimia, zoonimia) pogranicz polsko-wschodniosłowiańskiego. 22. Interferencje językowe i kulturowe i język mniejszości. 23. Piśmiennictwo starosłowiańskie SCS. 24. Bułgarsko-polskie językoznawstwo porównawcze. 25. Historia języka rosyjskiego i cechy językowe zabytków piśmiennictwa staroruskiego. 26. Lingwistyka przekładu. 27. Zjawiska etnolingwistyczne we współczesnym języku rosyjskim. 28. Dialektologia słowiańska, ze szczególnym uwzględnieniem pogranicza polsko-wschodniosłowiańskiego. 29. Zjawiska etnolingwistyczne na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim. 30. Onomastyka polsko-ukraińskiego pogranicza w ujęciu synchronicznym i diachronicznym. 31. Wybrane problemy z gramatyki historycznej języka ukraińskiego – kontakty językowe XVI i pierwszej połowy XVII w. 32. Język ukraiński w Polsce i język polski na Ukrainie i Białorusi w latach 1945-2000. 33. Wybrane zagadnienia

współczesnego języka ukraińskiego (w aspekcie porównawczym z językiem polskim). 34. Problem świadomości narodowej w literaturze ukraińskiej XX wieku. 35. Problem tożsamości w literaturze ukraińskiej XX wieku. 36. Gwary polsko-białorusko-ukraińskiego pogranicza językowego na Białostocczyźnie. 37. Słowotwórstwo rzeczowników w nadnarwiańskich gwarach białoruskich Białostocczyzny. 38. Nazwy własne na pograniczu polsko-białorusko-ukraińskim. 39. Język zabytków piśmiennictwa staroruskiego i starobiałoruskiego. 40. Polsko-białoruskie związki literackie w przeszłości i obecnie. 41. Optymalizacja i modernizacja PNJR. Przygotowanie materiałów glottodydaktycznych.

Instytut Historii

1. Ideologia i propaganda w Rzymie w okresie późnej republiki i wczesnego cesarstwa. 2. Pogranicze etniczne w Polsce południowo-wschodniej – przenikanie i przetwarzanie wartości i modeli. 3. Emigracja a kraj w XIX i XX wieku. 4. Archiwa i archiwalia a przemiany systemów komunikacji w Polsce. 5. Środki społecznej komunikacji w Polsce w kręgu pisma i obyczaju. 6. Między nauką a sztuką – filozoficzne i metodologiczne problemy współczesnej historiografii. Polityka wewn. trzna Rzymu w późnej republice i wczesnym cesarstwie. 7. Kultura starożytnego Rzymu. 8. Wojny morskie i budownictwo okrętowe w starożytnym Rzymie. 9. Kontakty handlowe ziem polskich z cesarstwem rzymskim. 10. Społeczeństwo pogranicza polsko-ruskiego od XII do XVI wieku. 11. Gospodarka, społeczeństwo i przemiany polityczne na ziemiach polskich w późnym średniowieczu. 12. Polska a kraje sąsiednie w średniowieczu. 13. Związki i kontakty kulturalne Polski z zagranicą w XVI-XVIII wieku. 14. Dzieje Żydów na Lubelszczyźnie w XVII-XVIII w. 15. Procesy kształtowania się nowożytnego społeczeństwa w dobie porzobrowej. 16. Sprawa polska i Polacy w Europie w XIX wieku i XX wieku. 17. Polska myśl polityczna w okresie porzobrowym. 18. Prasa i ruch wydawniczy w zaborze rosyjskim w XIX i XX wieku. 19. Związki polsko-powszechnodziejowe w XIX i XX wieku. 20. Emigracja polska w krajach anglosaskich. 21. Wielokulturowość jako zjawisko historyczne. 22. Działalność organizacji społecznych i instytucji charytatywnych w dobie najnowszej. 23. Problemy mniejszości narodowych w dobie najnowszej. 24. Przemiany społeczno-polityczne w latach 1944-1956. 25. Administracja państwowa w II Rzeczypospolitej. 26. Dzieje społeczno-polityczne w II Rzeczypospolitej. 27. Dzieje polityczne Mazowsza w II Rzeczypospolitej. 28. Społeczność żydowska Mazowsza w XIX-XX wieku. 29. Organy policyj-

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

ne w II Rzeczypospolitej. 30. Polacy i polskie organizacje społeczne, kulturalne i polityczne w Rosji w XIX i XX w. 31. Problematyka radziecka na łamach paryskiej „Kultury”. 32. Piotr Stołypin – życie i działalność polityczna. 33. Kodeks dyplomatyczny miasta Lublina. 34. Edycja źródeł do miasta Wojnicza. 35. Szkolnictwo wschodniego pogranicza etnicznego w XVIII-XX w. 36. Problemy współczesnej edukacji historycznej. 37. Miejsce i rola Zeszytów Historycznych w powojennej historiografii polskiej. 38. Między nauką a sztuką – filozoficzne i metodologiczne problemy współczesnej historiografii. 39. Państwo i naród w średniowieczu. 40. Anglia – Europa Wschodnia w XVI-XVII w. 41. Badania nad rozwojem dokumentu, kancelarii i biurokracji w Polsce w średniowieczu, w okresie staropolskim i w XIX w.

Instytut Germanistyki

1. Stworzenie wzorca badawczego dla przeprowadzenia eksperymentów dla przeprowadzenia eksperymentów w zakresie przebiegu Procesów recepcji i transferowania w obrębie tłumaczenia awista. 2. Stworzenie i wdrożenie systemu controllingu dydaktycznego interpretacja i opis kategorii zadania translacyjnego. 3. Granice przekładalności w tłumaczeniu ustnym. 4. Rola mediów i środków technicznych w budowaniu i funkcjonowaniu warsztatu tłumacza. 5. System ewaluacji materiałów pomocniczych dla dydaktyki języka francuskiego. 6. Frankofonia kanadyjska w okresie kolonialnym. 7. Retoryka prawdy w literaturze francuskiego średniowiecza. 8. Multimedialność w praktycznej dydaktyce języka obcego. 9. Strategiczne modele rozumienia obcojęzycznych tekstów fachowych w nauczaniu języka obcego na poziomie zaawansowanym. 10. Wykorzystanie komputera w nauce języka angielskiego. 11. Metody ewaluacji materiałów podręcznikowych do nauki języka obcego oraz sposoby projektowania programów nauczania. 12. Wykorzystanie stron internetowych w celu rozwijania określonych sprawności językowych. 13. Rola programów komputerowych w nauczaniu języka obcego w szkole. 14. Badania tekstologiczne nad ustaleniem wzorca tekstowego. 15. Biogenetyczne uwarunkowania procesu akwizycji języka obcego. 16. Psycholingwistyczne aspekty przyswajania języków obcych. 17. Skuteczność komunikacyjna a poprawność gramatyczna w procesie glottodydaktycznym. 18. Zagadnienia rozwoju kompetencji językowej, komunikatywnej i kulturowej w procesie glottodydaktycznym. 19. zagadnienia akwizycji składni języka niemieckiego przez osoby dorosłe. 20. Literatura podróżnicza dotycząca Gdańska i Prus Wschodnich w XVIII i XIX wieku. 21. Twórczość autobiograficzna w literaturze byłej NRD. 22. Sceptycyzm

w literaturze niemieckiej po roku 1945. 23. Twórczość pisarzy niemieckich w okresie Republiki Weimarskiej. 24. Literatura podróżnicza po Skandynawii w 19. wieku. 25. Druga wojna światowa i problem niemieckiej winy w literaturze niemieckiej.

Zakład Filologii Romańskiej

1. Teoria literatury. 2. Historia literatur romańskich (francuskiej, belgijskiej, hiszpańskiej, iberoamerykańskiej). 3. Językoznawstwo romańskie (francuskie, portugalskie, hiszpańskie). 4. Glottodydaktyka (z zastosowaniem do nauczania języka francuskiego z wariantami hiszpańskiego). 5. Teoria i historia teatru („teatrologia”).

Katedra Archeologii

1. Pradzieje i wczesne średniowiecze Polski Środkowowschodniej na tle Wschodniej Europy. Europejskie *Barbaricum* w młodszym okresie przedrzymskim, okresie rzymskim i wczesnym okresie wędrówek ludów. 2. Archeologia średniowieczna i nowożytna. 3. Antropologia genetyczna i wczesnośredniowieczna. 4. Starożytne i nowożytne dzieje pieniądza. 5. Wczesna i środkowa epoka brązu w Europie środkowej. 6. Biospołeczne aspekty zachowań ludzkich w ekstremalnych warunkach. 7. Dynamika zmian kulturowych w konsekwencji ekologicznej. 8. Uzbrojenia ludności środkowoeuropejskiego *Barbaricum* w młodszym okresie przedrzymskim. 9. Studia nad obrządkiem pogrzebowym Sarmatów oraz ich kontaktami z Germanami i światem antycznym. 10. Katalog importów prowincjonalnorzymskich. 11. Krzemieniarstwo neolitu i epoki brązu.

Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego

1. Uwaga i lateralizacja słuchowa a zaburzenia mowy. 2. Teoretyczne problemy komunikacji językowej, jej uwarunkowań i zaburzeń. 3. Przesiewowy Test do Badania Zaburzeń Mowy. 4. Interakcja językowa i rozwój języka dzieci. 5. Język w zaburzeniach mowy. 6. Struktura wypowiedzi osób z chorobą Alzheimera. 7. Procesy komunikacyjne w wypadkach głuchoty i semantyka w upośledzeniach umysłowych. 8. Fonetyka w głuchocie i nad świadomością semantyczną dzieci w normie intelektualnej. 9. Komunikacja w hipnozie. 10. Metody terapii jaskających się. 11. Zachowania komunikacyjne osób z autyzmem. 12. Językowa projekcja emocji na przykładzie wypowiedzi 10-letnich dzieci w normie intelektualnej i upośledzonych umysłowo. 13. Proste opóźnienie rozwoju mowy.

Zakład Kulturoznawstwa

1. Kultura regionalna (od kultury typu tradycyjnego – folklor, obrzędy doroczne, po wybrane zagadnienia współczesne, obejmujące także problemy historii sztuki i filmu). 2. Wschodnie pogranicze kulturowe.

Problemy tożsamości kulturowej. 4. Kulturotwórcze funkcje instytucji i mediów.

Zakład Kultury i Historii Żydów

1. Sztetl w literaturze i historiografii. 2. Literatura żydowska jako zjawisko wielojęzyczne. 3. Literatura na temat Holocaustu. 4. Dzieje ludności żydowskiej w Królestwie Polskim w XIX/XX w. (ze szczególnym uwzględnieniem okresu pierwszej wojny światowej). 5. Ruchy migracyjne w obrębie państw powstałych w wyniku rozpadu imperium carskiego ze szczególnym uwzględnieniem ziem polskich w latach 1917-1930.

WYDZIAŁ**EKONOMICZNY**

1. Systemy bankowe w krajach europejskich, ze szczególnym uwzględnieniem przekształceń instytucjonalnych i narzędziowych systemu bankowego w Polsce. 2. Funkcjonowanie rynku kapitałowego i instytucji pośrednictwa finansowego na tym rynku. 3. Ewolucja systemów bankowych w krajach Europy Środkowej i Wschodniej. 4. Ubezpieczenia gospodarcze. 5. Integracja europejska i społeczno-ekonomiczne aspekty procesu dostosowania gospodarki Polski do warunków członkostwa w Unii Europejskiej. 6. Restrukturyzacja i prywatyzacja przedsiębiorstw. 7. Problematyka teorii przedsiębiorczości i przedsiębiorstwa. 8. Problemy funkcjonowania gospodarki rolnej i żywnościowej. 9. Problemy spółdzielczości. 10. Funkcjonowanie gospodarki samorządowej i lokalnej. 11. Problemy rozwoju myśli ekonomicznej. 12. Problematyka ryzyka gospodarczego i teorii gier strategicznych. 13. Zastosowanie metod ilościowych w analizie i optymalizacji działalności operacyjnej przedsiębiorstw i instytucji finansowych. 14. Zastosowanie technologii informatycznej w działalności organizacji gospodarczych i oświatowych. 15. Polska gospodarka i myśl ekonomiczna XIX i XX wieku na tle Europy. 16. Funkcje specjalne w odwzorowaniach konforemnych i guasi-konforemnych oraz problemy ekstremalne dla wielomianów i funkcji holomorficzych. 17. Systemy ekonomiczne – analiza porównawcza. 18. Polityka i instrumenty rozwoju regionalnego i lokalnego. 19. Metropolizacja polskiej przestrzeni. 20. Gospodarka mieszkaniowa i komunalna. 21. Reformy systemu zabezpieczeń społecznych. 22. Przyczyny i sposoby łagodzenia zjawiska ubóstwa w Polsce i w wybranych krajach. 23. Polityka personalna w restrukturyzowanych przedsiębiorstwach. 24. Zmiany na lokalnym i regionalnym rynku pracy. 25. Marketingowe strategie konkurencji małych i średnich przedsiębiorstw w warunkach integracji z UE.

26. Funkcjonowanie małych i średnich przedsiębiorstw. 27. Funkcjonowanie rynku pracy w warunkach zmian systemowych gospodarki polskiej. 28. Strategie finansowania majątku a efektywność przedsiębiorstwa. 29. Sytuacja finansowa przedsiębiorstw i możliwości ich rozwoju. 30. Zachowania konsumentów a zmiany w handlu detalicznym. 31. Marketing partnerski. 32. Projektowanie i doskonalenie systemu rachunku kosztów i rachunkowości zarządczej w jednostkach gospodarczych. 33. Efektywność źródeł finansowania działalności jednostek gospodarczych. 34. Funkcjonowanie procesów logistycznych w przedsiębiorstwach produkcyjnych i handlowych. 35. Analiza i ekonomika procesów produkcyjnych. 36. Wpływ zarządzania wiedzą i informacją na procesy doskonalenia zarządzania w organizacjach. 37. System zarządzania informacją w przedsiębiorstwach, jednostkach administracji publicznej, szkolnictwie wyższym. 38. Proces zarządzania wiedzą w przedsiębiorstwach, których działalność oparta jest na kompleksowym zarządzaniu jakością. 39. Próba opracowania modelu zarządzania informacją i wiedzą w aspekcie procesowego zarządzania organizacją w świetle norm ISO 9000/2000. 40. System podatków państwowych i samorządowych. 41. Zasady funkcjonowania polskiego systemu bankowego, jego restrukturyzacja, w tym procesy konsolidacyjne oraz stopień jego harmonizacji ze standardami Unii Europejskiej. 42. Gospodarka finansowa jednostek samorządu terytorialnego. 43. Badania nad relacjami czynników wytwórczych w rolnictwie. 44. Rola rolnictwa we wzroście gospodarczym. Relacje czynników wytwórczych w rolnictwie. 45. Gospodarka mleczarska w warunkach rynkowych (stan i procesy dostosowawcze w perspektywie integracji z UE. 46. Rynek artykułów rolno-spożywczych w Polsce i praktyka państwa w tej dziedzinie. 47. Gospodarka gruntami wiejskimi i miejskimi. 48. Małe i średnie przedsiębiorstwa na obszarach wiejskich. 49. Interwencjonizm państwowy wobec zmieniających się funkcji obszarów wiejskich. 50. Ekonomiczne instrumenty ochrony środowiska. System finansowania ochrony środowiska. 51. Instytucje rynku rolnego w Polsce. 52. Zintegrowany system zarządzania przedsiębiorstwem. 53. Zmiany w funkcjonowaniu przedsiębiorstw w warunkach procesu transformacji (w latach 2001-2005).

WYDZIAŁ PEDAGOGIKI**I PSYCHOLOGII**

1. Wychowanie i kształcenie młodego pokolenia w kontekście polskiej reformy edukacyjnej. 2. Edukacja w

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

XXI wieku – stan obecny i główne kierunki przemian. 3. Edukacja Polaków w procesie przeobrażeń społeczno-ustrojowych przełomu XX i XXI stulecia. 4. Psychologiczne, społeczne i biologiczne uwarunkowania aktywności człowieka.

WYDZIAŁ FILOZOFII SOCJOLOGII

1. Status ontologiczny cząstek elementarnych. 2. Ontologiczny charakter procesu i zmiany. 3. Różnorodne koncepcje zjawisk umysłowych (teoria umysłu). 4. Rodzaje i typy wiedzy (nauka, światopogląd). 5. Granice poznania i wiedzy. 6. Społeczne uwarunkowania poznania wiedzy i komunikacji. 7. Zagadnienia metodologii. 8. Historia logiki. 9. Metodologiczne aspekty komputerowych systemów odkryć naukowych. 10. Historia Logiki. 11. Historia filozofii średniowiecznej. 12. Historia filozofii starożytnej. 13. Logika pytań. 14. Problemy historyzmu w myśli nowożytnej. 15. Idea wolności i podmiotowości człowieka w filozofii europejskiej. 16. Problemy aksjologii w myśli współczesnej. 17. Problematyka Wschodu i Zachodu w filozofii rosyjskiej. 18. Wybrane zagadnienia współczesnej filozofii anglosaskiej oraz filozofii niemieckiej. 19. Stosunek między poznaniem dyskursywnym a poznaniem obrazowym. 20. Rola nieświadomości jako kategorii filozoficznej. 21. Kategoria Stereotypizacji myślenia. 22. Historia i teoria antropologii kulturowej. 23. Teorie środków masowego przekazu. 24. Płeć kulturze. 25. Polska kultura ludowa. 26. Przeszłe i współczesne pojmowanie rytuału. 27. Sztuka i estetyka XX wieku. 28. Historia światowej i polskiej myśli etycznej. 29. Teoria wartości (ze szczególnym uwzględnieniem wartości utylitarnych). 30. Filozofia zła. 31. Wybrane zagadnienia bioetyczne. 32. Historia polskiej myśli społecznej XX wieku. 33. Historia filozofii Słowian. 34. Etyka polska. 35. Religijna i filozoficzna myśl buddyżmu w Indiach i Chinach. 36. Etyka buddyjska. 37. Zagadnienia czystej świadomości w filozofii buddyjskiej. 38. Neohinduistyczne ruchy religijne. 39. Zagadnienia cierpienia zwierząt i ochrona życia. 40. Samookaleczenie jako zjawisko społeczne. 41. Socjologia bibliotek. 42. Społeczna recepcja dzieł Karola Darwina. 43. Planowanie karier zawodowych warunkiem skuteczności i konkurencyjności nowoczesnych organizacji. 44. Socjalizacyjna i motywacyjna funkcja systemu ocen pracowników. 45. Ojciec alimentator (analiza socjologiczna). 46. Kultura alternatywna w Lublinie. 47. Problematyka kulturowa w socjologii miasta i w socjologii regionu. 48. Światopoglądowa waloryzacja czasu i przestrzeni. 49. Kształtowanie i dywersyfikacja ról zawodowych rolnika w okresie zmiany systemowej. 50. Socjolog w badaniu przeszłości. koncepcja socjo-

logii historycznej Charlesa Tillygo. 51. Świadomość regionalna mieszkańców województwa lubelskiego. 52. Teoria rewolucji w naukach społecznych. 53. Demokracja lokalna. 54. Społeczna gospodarka rynkowa w Polsce. 55. Socjologia konsumpcji w Polsce. 56. Antropologia kulturowa wprowadzenie do podstawowych problemów. 57. Problemy społeczne w okresie zmian systemowych. 58. Biblioterapia formą łagodzenia wybranych trudności życiowych. 59. Komunikacja społeczna. 60. Praca i zawód w opinii studentów wyższych uczelni w Lublinie. 61. Rynek pracy intelektualnej w województwie lubelskim – działania instytucji pośrednictwa pracy i pracodawców. 62. Przemoc w rodzinie na podstawie badań opinii mieszkańców Lublina. 63. Społeczno-kulturowe problemy pogranicza. 64. Metodologiczne problemy w badaniach społeczności pogranicza. 65. Alkohol, nikotyna, narkotyki uzależnienia wśród młodzieży w świetle zmian systemowych w Polsce. 66. Komunikacja międzykulturowa. 67. Strukturalne i osobowościowe uwarunkowania ról zawodowych. 68. Społeczne aspekty funkcjonowania organizacji gospodarczych i instytucji medycznych. 69. Zmiany społeczno-gospodarcze w Europie Środkowej i Wschodniej.

WYDZIAŁ POLITOLOGII

1. Stosunki międzynarodowe w Europie Środkowo-Wschodniej. 2. Polska myśl polityczna XIX i XX wieku. 3. Samorząd terytorialny w Polsce na tle porównawczym. 4. Przemiany cywilizacyjne w Polsce i na świecie w XX wieku. 5. Teoria i praktyka komunikowania społecznego. 6. Socjopolityczne determinanty funkcjonowania społeczeństwa i władzy w warunkach demokracji. 7. Status mniejszości narodowych w XX wieku. 8. Ochrona praw człowieka w Europie Środkowo-

Wschodniej. 9. Transformacja systemu politycznego w Polsce. 10. Europa w światowym systemie stosunków międzynarodowych. 11. Polska i świat u progu XXI wieku – uwarunkowania historyczne. 12. Samorząd terytorialny w warunkach transformacji społeczno-ustrojowej. 13. Myśl społeczna, ruchy polityczne i religijne we współczesnym świecie. 14. Publicystyka i literatura polska XIX i XX wieku. 15. Społeczeństwo polskie wobec procesów integracji europejskiej. 16. Grupy etniczne w procesie transformacji. 17. Ochrona praw człowieka w okresie transformacji systemowej w Polsce (na tle porównawczym). 18. Transformacja systemów politycznych we współczesnym świecie.

WYDZIAŁ ARTYSTYCZNY

1. Próba uzasadnienia potrzeby istnienia malarstwa w świecie opanowanym nadprodukcją obrazu. 2. Malarstwo jako generator i nośnik wartości estetycznych i treściowych w epoce postindustrialnego konsumpcjonizmu. 3. Przestrzeń malarska w kontekście rzeczywistości realnej, poprzez aspekt rozstrzygnięć formalnych – poszukiwania, propozycje, interpretacje indywidualne artystów. 4. Badanie związków zachodzących między naturą a materią malarską poprzez użycie dostępnych środków technicznych i ich modernizacji. 5. Wykorzystanie metod meta-NURBS w komputerowym generowaniu i animacji obiektów trójwymiarowych. 6. Tworzenie i przetwarzanie obrazu graficznego w technikach cyfrowych oraz serigrafii. 7. Wykorzystanie ekspresji różnego rodzaju materiału i faktur graficznych w tworzeniu nowych kreacji artystycznych. 8. Dociekania warsztatowe pracowni druku wypukłego w obrębie poszukiwań specyficznych środków wyrazu artystycznego poprzez stosowanie różnego rodzaju farb i papierów. 9. Sztuka elitarna i elity sztuki.

10. Badanie wielkoformatowej inscenizacji fotograficznej w budowaniu informacji wizualnej i jej praktyczne zastosowanie w komunikacji wizualnej. 11. Analiza porównawcza rzeźby plenerowej w oparciu o zastosowanie materiałów klasycznych z najnowszymi technologiami wykorzystywanymi w rzeźbie. 12. Studia nad zagadnieniami rzeźby. 13. Analiza systemów edukacji plastycznej. 14. Kompromis pomiędzy artystycznym indywidualizmem a umiejętnością gry zespołowej w podwójnych koncertach instrumentalnych. 15. Problemy wykonawcze i interpretacyjne wybranych utworów symfonicznych i chóralnych. 16. Powszechna edukacja muzyczna w dobie dominacji mediów elektronicznych. 17. Nowoczesna edukacja muzyczna w ponowoczesnym świecie. 18. Wykorzystanie technologii informacyjnych na lekcjach muzyki w szkole podstawowej i gimnazjum. 19. Rola edukacji muzycznej w procesie wszechstronnego rozwoju osobowości dzieci i młodzieży. 20. Problemy techniki rejestracyjnej w muzyce organowej II połowy XIX w., a możliwości sonorystyczne instrumentów tego okresu. 21. Komputerowe systemy muzyczne w muzyce jazzowej. 22. Badania sonorystyczne „Magnificatu” Józefa Świdra – współczesnego kompozytora polskiego. 23. Polska współczesna muzyka sakralna na chór a capella. 24. Badania nad muzyką XX-lecia międzywojennego zachowaną w archiwach na kresach wschodnich. 25. Terapeutyczne właściwości prawidłowej emisji głosu. 26. Cechy i właściwości prawidłowej emisji głosu w praktyce wykonawczej. 27. Badania nad zaburzeniami funkcji percepcyjno-motorycznych oraz wpływu metod muzykoterapeutycznych na poprawę tego stanu. 28. Historia kultury muzycznej na Litwie XIX i XX wieku.

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Dział Współpracy z Zagranicą i Koordynacji Programów Międzynarodowych prowadzi obsługę służbowych wyjazdów zagranicznych pracowników UMCS i przyjazdów gości zagranicznych. Ogółem w roku sprawozdawczym załatwiono pod względem administracyjnym 866 tego typu spraw. Do obowiązków Działu w tym zakresie należy m.in.: przyjęcie wniosku, uzgodnienie szczegółów dotyczących liczby należnych diet, środka transportu, terminu odbioru zamówionych biletów i diet, a także skierowanie odpowiednich pism do jednostek administracyjnych Uniwersytetu. Dodatkowo pracownicy Działu zajmowali się realizowaniem planu ubezpieczeń pracowników wyjeżdżających w podróże służbowe, a także odbierali zamówione przez wyjeżdżających bilety z biur podróży.

W celu lepszej organizacji wyjazdów służbowych pracowników Uniwersytet podpisał umowy o współpracy z 2 podmiotami zajmującymi się obsługą transportowo-turystyczną, tj.: lubelskimi biurami PLL LOT, BP Orbis.

Działalność Działu nie ogranicza się tylko do obsługi przyjazdów i wyjazdów. Coraz intensywniej funkcjonuje on jako komórka gromadząca informacje o zagranicznych uniwersytetach, o międzynarodowych programach, a następnie przekazująca te informacje na wydziały.

W roku 2001/2002 podpisano kilkadziesiąt nowych umów bilateralnych z uczelniami w krajach Unii Europejskiej w ramach wymiany w takich programach europejskich, jak:

Leonardo da Vinci, Socrates/Erasmus, Lingua.

Podpisano także nowe umowy o współpracy i wymianie z: Bluffton College, Ohio, USA; University of Nebraska, Lincoln, USA; Państwowym Uniwersytetem Cerkaskim im. B. Chmielnickiego, Ukraina; Wołyńskim Uniwersytetem Państwowym im. Łesi Ukrainki, Łuck, Ukraina; Narodową Akademią Nauk Ukrainy; Państwowym Uniwersytetem im. Iwana Franki, Lwów, Ukraina; Akademią Kijowsko-Mohylańską, Ukraina; Brzeskim Uniwersytetem Państwowym im. A. Puszkina, Brześć, Białoruś; Uniwersytetem Mateja Bela, Bańska Bystrzyca, Słowacja; Uniwersy-

tetem Śląskim w Opawie, Czechy; Uniwersytetem Pedagogicznym w Drohobyczu, Ukraina; Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym w Nowosybirsku, Rosja; Politechniką Lwowską, Ukraina; Charkowskim Uniwersytetem im. V. Karazina, Charków, Ukraina; Państwowym Uniwersytetem Pedagogicznym im. T. Szewczenki, Ługańsk, Ukraina.

W ramach umów między uniwersytetami dział obsługiwał wymianę studentów z uniwersytetami Lock Haven, Edinboro i Lincoln/Nebraska w USA. Praca obejmowała rozpowszechnianie informacji o konkursach na stypendia, przyjmowanie wniosków, udział w Senackiej Komisji ds. Współpracy z Zagranicą, sporządzanie protokołów jej posiedzeń, przygotowywanie korespondencji do partnerów zagranicznych i przygotowywanie dokumentacji studentów uczestniczących w wymianie. Przygotowano też wymianę studentów UMCS na studia w USA w roku 2002/03. Stypendia na studia otrzymało 9 osób z UMCS.

Podjęto intensywne kontakty w sprawie organizacji przez UMCS cyklu szkoleń dla profesorów amerykańskich przygotowujących się do pracy naukowo-dydaktycznej w Polsce. W programie finansowanym przez Komisję Fulbrighta i MEN wzięło udział 13 osób.

Dla 6 stypendystów ze wschodniej Europy (Litwa, Białoruś, Ukraina) UMCS realizuje Program L. Kirklanda, finansowany przez Komisję Fulbrighta.

W roku 2001/02 przyjęto 2 profesorów stypendystów Komisji Fulbrighta do pracy w UMCS. Dział uczestniczył w administracyjnym przygotowywaniu ich pobytu w Lublinie, a także comiesięcznym administrowaniu spraw bytowych (mieszkanie, telefon, itp.) profesorów.

Pracownicy Działu koordynowali realizację następujących programów międzynarodowych:

5 Program Ramowy UE – program badawczy

Pracownicy UMCS zgłosili udział w 2 projektach badawczych finansowanych ze środków SPR RTD.:

– *Pulp Biodegradation Using Lignolytic Enzyme Reactions / Biodegradacja pulpy drzewnej przy użyciu reakcji enzymów ligninotycznych* – Kontakt ICA2-CT-2000-100050, (INCO2) Partner – Koordynator:

Lunds Universiteit, Szwecja, na UMCS realizuje projekt prof. A. Leonowicz;

– *Production of Hydrogen from Pyrolysis Liquids derived from Biomass and Wastes* – dr hab. A. Machocki, Wydz. Chemii.

SOCRATES – program dydaktyczny

Erasmus – W UMCS działa Zespół Programu Socrates/Erasmus obejmujący władze uniwersyteckie, koordynatora uczelnianego programu i koordynatorów wydziałowych.

W roku 2001/02 zrealizowano wyjazdy: 23 studentów UMCS na łączny okres 97 miesięcy studiów na uczelniach UE w Holandii, Niemczech, Włoszech, Hiszpanii, Francji, Finlandii, Belgii i W. Brytanii; 3 nauczycieli akademickich z wykładami do partnerów w tych krajach; 2 wizyty monitoringowe i przygotowawcze do partnerów w krajach UE; Przygotowano przyjęcie 6 studentów-stypendystów pr. Erasmus na studia w UMCS (na Wydziały: Humanistyczny, Artystyczny, Pedagogiki i Psychologii) w roku 2002/03.

W roku 2001/02 UMCS otrzymał dotację z Komisji Europejskiej na realizację wyjazdów studentów, pracowników i organizację programu w wys. 4830 euro, z której sfinansowano wizyty monitoringowe, zakup materiałów informacyjnych a także opracowanie i druk informatora o UMCS dla stypendystów pr. Erasmus z zagranicy.

W roku 2001/02 UMCS wykorzystał łącznie kwotę dotacji w wys. 28 400 Euro na stypendia dla wyjeżdżających studentów UMCS. Średnie stypendium wyniosło 293 euro miesięcznie.

Grundtvig

UMCS zgłosił udział na lata 2000-2003 w projektach:

– *European Universities Adult Education* – prof. dr hab. Jan Saran;

– *Approches Culturelles des PECO em situation de preadhesion*; kordynator: AUEF Lorraine, Francja;

– *Cultures Europeennes PECO*, kordynator: AUEF Lorraine, Francja;

– **ALPINE** – koordynator Queen's University of Belfast, W. Brytania;

– **THENUCE** – koordynator: Univ. Liege, Francja.

Thematic Network Projects

UMCS przystąpił też do udziału w projektach tzw. sieci tematycznych (Thematic Network Projects) na lata 2000-2003.

– *European Physics Education Network (EUPEN)* – dr Wiesława

Korczak, Inst. Fizyki; koordynator: University of Gent, Holandia;

– *Study and Teaching of Literature from a European Comparative Perspective (COTEPPRA)* – prof. W. Krajka, Inst. Anglistyki; koordynator: University of Bologna, Włochy;

– *Science Teacher Education Development in Europe (STEDE)* – dr R. Janiuk; koordynator: Univ. of Louvain, Belgia;

– *Relation between Science and/or Technology Education Research and Science Teacher Education in Europe (STERATE)* – dr R. Janiuk; koordynator: Univ. Louvain, Belgia.

Jean Monnet for Poland

Permanent course: Decision-making in the European Union, dr. A. Dumala. Projekt dofinansowany przez Komisję Europejską przez 3 lata w wysokości ok. 2400 Euro rocznie.

Program TEMPUS II Bis

UMCS jako partner w projekcie SQUADS – dot. opracowania kompleksowego systemu szkoleniowego dla pracowników administracyjnych i akademickich uzyskał środki na zakup sprzętu komputerowego w wys. 2000 euro. Zakupiony sprzęt znajduje się w DWZ. W ramach uczestnictwa w projekcie EXPAND UMCS uzyskał środki na zakup sprzętu komputerowego w wys. 2000 euro. Zakupiony sprzęt znajduje się w Fundacji UMCS.

Program: Leonardo da Vinci

Projekt nr PI/01/A/Exd/140460: „Wejście na rynek pracy”, wysokość dotacji z Komisji Europejskiej na realizację projektu 17 721 Euro. Projekt jest realizowany przez DWZ jako promotor, Biuro Karier UMCS, partnerów polskich i zagranicznych: Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu; Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu; Uniwersytet w Białymstoku; Carl von Ossietzky Universitaet Oldenburg, Niemcy; University of Oulu, Finlandia; University of Lapland, Finlandia.

The Baltic University Programme

W ramach tego programu 160 uczelni regionu wspólnie realizuje różne projekty, w większości ukierunkowane na ochronę środowiska tego regionu. UMCS realizował zadania dydaktyczne w ramach projektów „The Baltic Sea Environment”, „A Sustainable Baltic Region” i „Peoples of the Baltic” dla 162 uczestników.

Dział stworzył własne strony informacyjne dostępne w internecie dla wszystkich zainteresowanych pod adresem: <http://dwz.umcs.lublin.pl>

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

WYDAWNICTWO

W roku akademickim 2001/2002 w Wydawnictwie UMCS zostało opracowanych i wydanych 176 wydawnictw, w tym katalog i dysponendy wydawnicze (nie licząc czasopism i druków okazjonalnych oraz informatorów ECTS) o łącznej objętości 3042 arkuszy wydawniczych i w nakładzie 86 550 egzemplarzy.

W Dziale Handlowym Wydawnictwa odnotowano sprzedaż na kwotę 961 183,45 zł.

W Zakładzie Poligrafii UMCS wykonano druki o łącznej objętości 1219,625 arkuszy drukarskich.

Podobnie jak w latach poprzednich książki naszej oficyny prezentowane były na krajowych i międzynarodowych targach książek: w październiku 2001 roku – na Krajowych Targach Książki w Krakowie i na Międzynarodowych Targach Książki we Frankfurcie; w listopadzie – na VIII Krajo-

wych Targach Książki Akademickiej „Atena 2001” w Warszawie; w marcu – na Wrocławskich Targach Książki Naukowej; w maju – na 47. Międzynarodowych Targach Książki w Warszawie.

Książki Wydawnictwa UMCS cieszą się od lat zasłużoną renomą, zwracając uwagę szatą edytorską i starannym przygotowaniem redakcyjnym. Tak też było w minionym roku akademickim, kiedy to na Wrocławskich Targach Książki Naukowej nagrodą za najtrafniejszą szatę edytorską w kategorii nauk humanistycznych uhonorowano książkę Krzysztofa Pomiana *Zbieracze i osobliwości. Paryż-Wenecja XVI-XVIII wiek*, a Lubelskie Towarzystwo Miłośników Książki w konkursie na najpiękniej wydawaną książkę nagrodziło reprint: Stefan Żeromski *O Adamie Żeromskim. Wspomnienia*.

Na Krajowych Targach Książki Akademickiej „Atena 2001” za najlepszą książkę akademicką uznana została książka *Współczesny język polski* pod redakcją prof. Jerzego Bartmińskiego, uhonorowana tam Nagrodą Ministra Edukacji Narodowej i Sportu. Wielkim wyróżnieniem było nominowanie albumu *Freski bizantyjsko-ruskie fundacji Jagielly w Kaplicy Zamku Lubelskiego* do Nagrody im. Jana Długosza, przyznawanej w czasie trwania Krajowych Targów Książki w Krakowie.

W listopadzie 2001 roku Wydawnictwo współorganizowało wystawę polskiej książki naukowej w Instytucie Polskim w Pradze, a w czerwcu 2002 roku na Uniwersytecie w Kijowie.

W październiku 2001 roku w salach Zamku Lubelskiego odbyła się uroczysta promocja wyjątkowej książki *Jerzy Giedroyc. Redaktor. Polityk. Człowiek*, wydanej w pierwszą rocznicę śmierci Redaktora „Kultury”. Promocję zaszczylicili współautorzy książki, na którą złożyły się wspomnienia i

refleksje najbliższych i wieloletnich współpracowników Redaktora: Krzysztof Pomian, pomysłodawca i redaktor tego wydawnictwa, Grażyna Pomian, Leopold Unger, Jerzy Pomianowski, Bogdan Osadczuk.

W listopadzie 2001 roku w Księgarni Uniwersyteckiej miała miejsce promocja kolejnej wydanej w Wydawnictwie UMCS książki abpa Józefa Życińskiego *Pan Cogito czy Mister Tarzan*, z udziałem Autora.

Po raz siódmy nadane zostały tytuły honorowe „Amicus Libri” przyznawane przez J.M. Rektora i Wydawnictwo UMCS. W czerwcu 2002 roku tytułem tym zostali uhonorowani: Jakub Karpiński, autor kilku książek wydanych w naszej oficynie, za intelektualną niezależność i rzetelność pisarską; Prof. Zbigniew Krupa za współpracę, niezawodną pomoc i życzliwość okazywaną naszemu Wydawnictwu; „Kurier Lubelski” za zainteresowanie i życzliwość okazywaną naszej Uczelni i Wydawnictwu.

JEDNOSTKI OGÓLNOUNIwersYTECKIE

BIBLIOTEKA GŁÓWNA I BIBLIOTEKI ZAKŁADOWE

Rok sprawozdawczy był w działalności systemu biblioteczno-informacyjnego okresem pomyślnej realizacji podstawowych zadań w zakresie gromadzenia i opracowania zbiorów oraz usług świadczonych rosnącej liczbie studentów. Równocześnie kontynuowano komputeryzację prac bibliotecznych, uczestniczono w konsorcjach i porozumieniach bibliotek zapewniających korzystny dostęp do zasobów informacji elektronicznej (czasopism, baz danych), współpracowano w ramach Porozumienia o Współpracy Bibliotek Wdrażających i Użytkujących VTLS oraz z Centrum NUKat realizującym program Narodowego Uniwersalnego Katalogu Centralnego. Rozpoczęta już realizacja centralnego katalogu stanowi przedsięwzięcie o niezwykle randze dla polskiego bibliotekarstwa. Oczekiwane korzyści to: wzrost tempa opracowania zbiorów, dalsza standaryzacja i ujednoczenie zasad katalogowania, usprawnienie wypożyczeń międzybibliotecznych.

Dużą wagę przywiązywano do po-

szerzania oferty udostępnianych zasobów informacji elektronicznej. Stanowią je – poza źródłami dostępnymi w Internecie – posiadane bazy danych na CD-ROM w liczbie 58 oraz dostęp on-line do pełnych tekstów ponad 8 tys. tytułów czasopism zagranicznych. Wykorzystanie czasopism elektronicznych jest duże, dlatego też bibliotekarze z uwagą śledzą możliwości uczestnictwa w konsorcjach (aktualnie Biblioteka należy do czterech), zapewniających dogodne warunki dostępu.

Z prac dokumentacyjnych kontynuowano wprowadzanie danych do bazy „Bibliografia Dorobku Naukowego UMCS” (stan bazy na dzień 30 czerwca wynosił 10 646 rekordów). Zakupiona nowa wersja oprogramowania tej bazy pozwoli na powiązanie opisu bibliograficznego publikacji z pełnym tekstem jej wersji cyfrowej. Uczestniczono także w tworzeniu bazy „Polska Literatura Humanistyczna”, której koordynatorem jest Biblioteka Główna Uniwersytetu Śląskiego.

W listopadzie 2001 r. odbyła się w Toruniu uroczysta sesja podsumowu-

jąca efekty programu LIBRARIUS, który został ustanowiony dla bibliotek naukowych przez Fundację na Rzecz Nauki Polskiej w 1995 r. (ogółem przyznano 87 subwencji na kwotę 22 mln zł). Wśród beneficjentów tego programu jest Biblioteka UMCS, która otrzymała kwotę 450 tys. zł na dokończenie nowego budynku. Ukazało się także okolicznościowe wydawnictwo *Program LIBRARIUS 1995-1999*, Toruń 2001, zawierające materiały informacyjne oraz liczne fotografie subwencionowanych bibliotek.

W skład systemu biblioteczno-informacyjnego UMCS wchodzi: Biblioteka Główna i 26 bibliotek zakładowych: 6 wydziałowych, 12 instytutowych, 8 zakładowych.

Zapowiedzią zmian w strukturze systemu jest utworzenie księgozbiorów przy dwóch jednostkach uniwersyteckich: Zakładzie Kultury i Historii Żydów oraz Zakładzie Kulturoznawstwa. Powołanie nowych bibliotek zakładowych jest rozpatrywane w szerszym kontekście, czyli budowy

nowego gmachu Wydziału Humanistycznego i koncepcji przyszłej biblioteki wydziałowej (rozważane jest połączenie aktualnie istniejących 9 mniejszych bibliotek). Również na etapie tworzenia znajduje się Biblioteka w Centrum Dokumentacji Europejskiej.

W systemie biblioteczno-informacyjnym funkcjonują także dwie biblioteki Kolegiów UMCS: w Biłgoraju i Radomiu. Jednostki te na tzw. dobry początek wspiera Biblioteka Główna, przekazując – w miarę swych możliwości – książki i czasopisma bieżące z własnych dubletów (np. do biblioteki w Radomiu przekazano 1000 wol.).

Z zadań zrealizowanych w zakresie komputeryzacji jako najważniejsze należy wymienić przystąpienie dwóch bibliotek zakładowych do katalogowania zbiorów w VTLS oraz rozpoczęcie pracy w centralnym katalogu NUKat. To drugie zadanie wymagało wymiany sprzętu komputerowego, w związku z tym w marcu br. zakupiono 32

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

komputery. Zwiększyła się również liczba komputerów w Informatorium o dalsze 12 stanowisk, których zakup sfinansowały Władze Rektorskie.

Stan bazy VTLS na dzień 30 czerwca 2002 r. obejmował następującą liczbę rekordów: bibliograficznych – 150 538, egzemplarza – 185 046, KHW – 158 951, zasobu – 6068, czytelnika – 24 309.

Liczba czytelników zarejestrowanych w wypożyczalniach wynosiła: 10 424. Wypożyczalnia miejscowa podbiła ponad 9 tys. obiegówek oraz prolongowała prawie 40 tys. wypożyczeń. Liczba miejsc dla czytelników wynosi: 400 (w 8 czytelnich, 4 pracowniach i 1 gabinecie). Czytelnie odwiedziło 81 667 osób, w tym studentów – 60 059.

Działalność informacyjna i pomoc w poszukiwaniu literatury znajduje duże zainteresowanie czytelników, co potwierdzają dane wskazujące na 50% wzrost udzielonych informacji. Z pewnością pozytywny wpływ na wzrost wykorzystania elektronicznych źródeł informacji ma możliwość swobodnego korzystania przez studentów z Internetu w Informatorium – liczba odwiedzin wyniosła ponad 28 000.

Działalność dydaktyczna ma na celu zapoznanie z zasadami korzystania z katalogów, księgozbioru i usług, przez co ułatwia czytelnikom dotarcie do potrzebnej literatury. Jednocześnie prezentuje bibliotekę jako warsztat pracy dla studentów i pracowników naukowych, który stanowią materiały drukowane i media elektroniczne.

Ważnym wydarzeniem w prezentacji szerszej publiczności dokumentów najbardziej cennych była wystawa „Rara et curiosa w zbiorach specjalnych Biblioteki UMCS” w ramach Festiwalu Nauki 6 października 2001 r. (informacja z wystawy nadana została w lokalnej telewizji). Zaprezentowano w niej 43 eksponaty: średniowieczne rękopisy, inkunabuły, stare druki, obiekty kartograficzne i ikonograficzne.

Magazyny biblioteczne przyjęły 11 330 wol. nowo opracowanych książek i 3029 wol. czasopism. Kończące się miejsce w magazynie stanowi jeden z podstawowych problemów oczekujących na rozwiązanie w najbliższym czasie, bowiem posiadana rezerwa szacowana jest co najwyżej na 2 lata.

Pracownicy magazynów zrealizowali prawie 220 tys. rewersów oraz włączyli ponad 206 tys. woluminów zwróconych przez czytelników.

Do oprawy introligatorskiej oddano 1400 wol.; we własnym zakresie oklejono prawie 3500 książek.

Kontynuowano konserwację starych druków; do pracowni konserwatorskiej przekazano 4 starodruki.

Z satysfakcją należy odnotować fakt obecności 6 dokumentów ze zbiorów naszej Biblioteki na wystawie

pt. „Dzieło sztuki w konserwacji”, która odbyła się 10-16 czerwca 2002 r. w Archiwum Głównym Akt Dawnych w Warszawie. Wystawa obejmowała obiekty poddane konserwacji w Pracowni Małgorzaty i Wiesława Faberów. Biblioteka korzystała z usług tej Pracowni, jako jednej z najlepszych w kraju, począwszy od 1993 r.

Zbiory bibliotek zakładowych powiększyły się o 16 813 wol. i jedn., w tym: 8924 druki zwarte, 7650 wydawnictw ciągłych, 239 zbiorów specjalnych.

Zbiory dwóch bibliotek wzbogaciły wydatnie dary, otrzymane dzięki kontaktom kierujących nimi bibliotekarzy. Biblioteka Wydziału Artystycznego otrzymała księgozbiór z zakresu sztuk plastycznych z kolekcji prywatnej oraz z Muzeum Narodowego. Donatorem dla Biblioteki Zakładu Filologii Romańskiej były Ambasady Francji i Hiszpanii. Kierowniczka tej Biblioteki uczestniczyła także w seminarium nt. „Mediateki”, zorganizowanym w listopadzie 2001 r. w Ambasadzie Francji w Warszawie.

Opracowanie zbiorów w systemie VTLS prowadzą trzy biblioteki zakładowe: Biblioteka Instytutu Anglistyki; Biblioteka Wydziału Prawa i Administracji; Biblioteka Instytutu Nauk o Ziemi.

Kontynuowano prowadzenie Katalogu Centralnego Bibliotek Zakładowych, do którego włączono 4625 kart katalogowych. Do Biblioteki Narodowej przekazano 1170 kart książek zagranicznych.

Utrzymanie poziomu przemian właściwych nowoczesnym bibliotekom uniwersyteckim wymaga stałej troski o rozwój infrastruktury informatycznej w odniesieniu zarówno do prac i procesów bibliotecznych, jak i technologii udostępniania informacji na potrzeby nauki. Stąd też Biblioteka stoi przed koniecznością zakupu nowego serwera dla bazy katalogowej oraz nowej wersji oprogramowania systemu VIRTUA.

Z uwagi na wagę problemu wypada jeszcze raz podkreślić, że kończy się rezerwa powierzchni w magazynach na gromadzenie zbiorów, których rocznie przybywa ponad 20 tys. woluminów. Uzyskanie nowych pomieszczeń i reorganizacja zbiorów to sprawy, które muszą znaleźć rozwiązanie w najbliższym czasie.

Fot. Maciej Przysucha

Centrum Języka i Kultury Polskiej dla Polonii i Cudzoziemców

W prowadzonym przez Centrum rocznym kursie przygotowawczym do studiów wyższych w Polsce w roku akademickim 2001/2002 uczestniczyło 88 osób, skierowanych przez BU-WiWM, reprezentujących głównie kraje byłego ZSRR (w tym 10 osób z Białorusi, 26 z Kazachstanu, 31 z Ukrainy, 11 z Rosji, 3 z Azerbejdżanu, 2 z Łotwy, 4 z Mołdawii oraz 1 osoba z Ekwadoru). Oprócz tego udział w kursie wzięły 3 osoby na zasadach pełnej odpłatności oraz nieodpłatnie stażystka z Belgii, odbywająca staż w Instytucie Filologii Polskiej. W drugim semestrze w zajęciach uczestniczyły 2 studentki z Białoruskiego Uniwersytetu Państwowego w Mińsku, na zasadach wymiany między uczelniami.

W ramach Podyplomowego Studium Humanistycznego dla Cudzoziemców w roku akademickim 2001/2002, kształciło się 29 osób, w tym 14 osób z Kazachstanu, 6 z Białorusi i 9 z Ukrainy.

Na 3-letnich stacjonarnych studiach licencjackich dla cudzoziemców z zakresu filologii polskiej w roku akademickim 2001/2002 kształciło się 12 osób na roku pierwszym (w tym 3 osoby z Białorusi, 4 z Rosji, 3 z Kazachstanu i po jednej z Uzbekistanu i Mołdawii), 22 osoby na roku drugim (w tym 11 osób z Kazachstanu, 9 z Ukrainy i 2 z Białorusi) i 21 osób na roku trzecim (w tym 11 osób z Kazachstanu, 6 z Ukrainy, 2 z Białorusi i po jednej osobie z Rosji i Rumunii).

W ramach wymiany między uczelniami, od 18 lutego do 7 czerwca, w zorganizowanym przez Centrum indywidualnym lektoracie języka polskiego uczestniczyły 2 osoby.

Ponadto, podobnie jak w latach ubiegłych, w lipcu 2001 roku w ramach „Lata Polonijnego” CJKP zorganizowało następujące kursy: a) trzy-

tygodniowe trzystopniowe studium metodyki nauczania języka polskiego (34 uczestników), b) trzytygodniowa letnia szkoła języka i kultury polskiej (23 uczestników), c) trzytygodniowe praktyki językowe dla studentów filologii polskiej i slawistyki (107 uczestników), d) trzytygodniowy kurs języka i kultury polskiej (25 uczestników), e) po raz pierwszy odbył się kurs humanistyczny dla studentów lektoratów języka polskiego (27 uczestników), f) pod auspicjami Centrum zorganizowano trzystopniowe studium dla instruktorów polonijnych zespołów folklorystycznych (13 uczestników).

Łącznie w kursach uczestniczyło 229 osób z 27 państw.

W dniach 18-21 października 2001 r. obchodzono jubileusz dziesięciolecia istnienia Centrum. W ramach obchodów CJKP UMCS we współpracy ze stowarzyszeniem „BRISTOL” Polskich i Zagranicznych Nauczycieli Kultury Polskiej i Języka Polskiego jako Obcego, zorganizowało dwie konferencje naukowe. Pierwsza z nich, na temat „Rola instytucji rządowych i pozarządowych w edukacji Polaków ze Wschodu, Polonii i Cudzoziemców”, odbyła się w Lublinie w dniach 18-19 października 2001 r. Druga: „Rytualizacja w komunikacji społecznej i interkulturowej” 19-21 października 2001 r. miała miejsce w Kazimierzu Dolnym.

Odbyły się dwa posiedzenia Rady Naukowo-Programowej CJKP 13.07 i 10.12.2001 r. Na drugim z nich Rektor UMCS prof. dr hab. Marian Harsimiuk wręczył nominacje nowo mianowanym członkom Rady. Nowy skład Rady powołany został na trzyletnią kadencję 21.11.2001 r. na posiedzeniu Rady Wydziału Humanistycznego.

Księgozbiór powiększył się o 399

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

egzemplarzy książek i 14 kaset wideo. Aktualnie liczy 12 276 woluminów i 154 kasety wideo.

W CJKP zatrudnionych jest 25 pracowników, w tym 19 nauczycieli aka-

demickich (1 profesor tytularny i 5 doktorów), 2 pracowników administracyjnych, 2 inżynierjno-technicznych i 2 pracowników służby bibliotecznej.

Archiwum i Muzeum UMCS

W roku sprawozdawczym przejęto do Archiwum 21 517 j.a. (w tym: 18 265 j.a. dotyczy Filii UMCS w Rzeszowie). Powyższa liczba oznacza wielkość 356 metrów bieżących (w tym: 305 mb dotyczy Rzeszowa). Zadania Archiwum ograniczyły się w zasadzie do załatwiania spraw związanych z kapitałem początkowym w zakresie studentów UMCS oraz ewidencją i porządkowaniem akt przywiezionych z byłej Filii w Rzeszowie. Opracowanie akt własnych zamknęło się: sporządzeniem kart katalogowych do centralnego katalogu byłych studentów w ilości 1537 kart, opracowaniem kart tematycznych prac magisterskich powstałych na Wydziałach Matematyki, Fizyki i Informatyki, Humanistycznym oraz Pedagogiki i Psychologii w ilości 872 egz., kontynuacją melioracji zasobu (218 j.a.).

Do celów naukowo-badawczych udostępniono akta 340 osobom (225 j.a.). Wypożyczono do celów służbowych poszczególnym komórkom organizacyjnym UMCS – 152 j.a. Wydano dokumenty osobiste z indywidualnych teczek osobowych – 491 osobom. Przygotowano zaświadczenia potwierdzające okres studiów bądź kwalifikacje pedagogiczne 3315 osobom. Łącznie w roku sprawozdawczym Archiwum odwiedziło – 4146 osób. Współpraca z Samodzielną Sekcją Wynagrodzeń Bezosobowych i Ubezpieczeń Społecznych w zakresie ustalania tzw. kapitału początkowego dla pracowników UMCS pochłonęła ok. 200 godzin pracy.

W okresie sprawozdawczym Muzeum UMCS prowadziło działalność w pięciu zakresach: 1) gromadzenie i opracowywanie zbiorów muzealnych, 2) działalność oświatowo-wychowawcza, 3) opracowywanie dokumentacji

prasowej, 4) działalność usługowa, 5) samokształcenie pracowników. W Muzeum zgromadzono muzealia artystyczno-historyczne i fotografie o wartości 1741,50 zł. W Muzeum przygotowano następujące ekspozycje we własnej siedzibie i w innych pomieszczeniach Uniwersytetu: „Studenci – Absolwenci UMCS”, „Instytut Literacki w Paryżu 1946 – 2001”, „Absolwenci 1999 – 2001. Pracownia druku wypukłego”, „Ku demokracji. 20 lat temu. udział studentów UMCS w tworzeniu nowej rzeczywistości”, „Wystawa fotografii belgijskiej grupy De Verbeelding (Wyobrażenie)”, „Marek Iwańczuk. Malarstwo”, „W cieniu megalitów”, „Buddyjskie Królestwo Lo istnieje naprawdę”. Nawiązano bliższą współpracę z Muzeum Azji i Pacyfiku w Warszawie, która w przyszłości zaowocuje ciekawymi propozycjami wystawienniczymi. Przygotowano do opracowania bibliograficznego ok. 200 wycinków prasowych z prasy lokalnej i ogólnokrajowej, dotyczących szeroko pojętej działalności Uniwersytetu. Działalność usługowa Muzeum UMCS dotyczy udostępniania przechowywanych zbiorów, głównie do celów naukowych i wydawniczych.

Ważnym elementem sprawozdania z działalności Muzeum UMCS powinny być dane dotyczące frekwencji, jednak ze względu na usytuowanie sali wystawienniczej (ciąg komunikacyjny w Bibliotece Głównej UMCS) podanie takich liczb jest niemożliwe. Dokładne dane frekwencji można podać jedynie w przypadku jednej ekspozycji archeologicznej „W cieniu megalitów”. W ciągu 26 dni wystawę odwiedziło 1355 osób, w tym 247 w 9 grupach zorganizowanych.

Ogród Botaniczny

Aktualnie w Ogrodzie prowadzone są następujące prace badawcze: 1) ochrona gatunków rzadkich i ginących na Lubelszczyźnie – monitoring wybranych gatunków oraz próby reintrodukcji (m.in. Potwierdzenie stanowisk wybranych gatunków roślin chronionych i ginących na Lubelszczyźnie), 2) kontrola nasadzeń na terenie byłej kopalni piasku w Leśnictwie Gołąb, 3) biologia kwitnienia i rozmnażanie sukulentów z rodziny *Asclepiadaceae* uprawianych w warunkach szklarniowych, 4) tworzenie banku genów roślin chronionych i giną-

cych strefy bagiennej i torfowo-błotnej przy zbiornikach wodnych Ogródu Botanicznego UMCS, 5) opracowanie kolekcji i zbiorów Ogródu Botanicznego UMCS, 6) odłowy oraz obrączkowanie ptaków w ramach programu „Stałe Powierzchnie Odłowy”, 7) badania i obserwacje entomologiczne w ramach tematu „Fauna stawonogów parków Lublina”, 8) liczenie awifauny lęgowej Ogródu w ramach tematu badawczego „Awifauna Lublina”, 9) udostępnianie materiału roślinnego, literatury i dokumentacji prac badawczych prowadzonych

przez magistrantów, doktorantów i pracowników AR, AM, KUL, UMCS.

W minionym roku opublikowano 4 artykuły, 7 komunikatów, 3 prace oddano do druku.

Pracownicy Ogródu wzięli udział w 9 konferencjach i zjazdach, zorganizowali wystawę kaktusów oraz przygotowali dekoracje i wystroje wielu uroczystości, które miały miejsce w Uniwersytecie i w naszym mieście.

W ramach działalności dydaktycznej Ogródu Botanicznego wymienić

należy: wykłady i ćwiczenia dla studentów Wydziału BiNoZ, wykłady dla studentów V roku Akademii Rolniczej, opiekę dydaktyczną nad wycieczkami szkolnymi oraz prace magisterskie i doktorskie wykonywane przez studentów i pracowników Akademii Rolniczej, Akademii Medycznej i UMCS.

Ogród jest udostępniany zwiedzającym. Przychody ze sprzedanych roślin i biletów wstępu wyniosły w 2001 r. 226 202,52 zł.

Centrum Dokumentacji Europejskiej

Centrum funkcjonuje na podstawie umowy zawartej w dniu 6 lipca 2000 roku pomiędzy Komisją Europejską a Uniwersytetem Marii Curie-Skłodowskiej. Komisja Europejska przyznała CDE UMCS status pełnego centrum (full European Documentation Centre). Uchwałą Senatu Akademickiego UMCS z dnia 13 listopada 2000 roku zostało powołane Centrum Dokumentacji Europejskiej UMCS, jako jednostka ogólnouniwersytecka. Celem funkcjonowania Centrum jest gromadzenie dokumentacji dostarczanej przez Unię Europejską, wspieranie i ujednolicanie nauczania oraz prac badawczych dotyczących integracji europejskiej, rozpowszechnianie informacji, a także organizowanie konferencji i seminariów. Merytoryczny nadzór nad działalnością Centrum został powierzony Dziekanowi Wydziału Politologii i Radzie Centrum.

W Centrum zatrudnionych jest dwóch pracowników na pełnym etacie na stanowisku młodszego bibliotekarza.

Biuro Oficjalnych Wydawnictw Wspólnot Europejskich EUR-OP, z siedzibą w Luksemburgu, zgodnie z umową regularnie przesyła, już od listopada 2000 roku, materiały i publikacje wydawane przez instytucje UE. Stan zbiorów na 30 czerwca 2002 roku wynosił: 520 wydawnictw zwartych, 60

tytułów czasopism i 200 pozycji ze zbiorów specjalnych (CD-ROM, mapy, plakaty).

Zawartość gromadzonej dokumentacji europejskiej stanowią: prawo pierwotne, czyli traktaty i uzupełnienia, prawo wtórne, tj. rozporządzenia, dyrektywy, decyzje, zalecenia i opinie, orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości i Sądu Pierwszej Instancji, a także publikacje tematyczne wydawane przez instytucje UE.

9 maja 2002 roku (w Dniu Europy) w budynku Wydziału Politologii Centrum zorganizowało otwartą prezentację swojej działalności. W maju 2002 roku złożyło wnioski w konkursie małych grantów UKIE na dofinansowanie cyklu 21 szkoleń na temat polityki informacyjnej UE na terenie całego województwa lubelskiego. Spotkania zostały zaplanowane na wrzesień i październik 2002 roku. W czerwcu 2002 roku Centrum było współorganizatorem razem z Zakładem Stosunków Międzynarodowych Wydziału Politologii UMCS konferencji „Polityka śródziemnomorska Unii Europejskiej”.

Wydatki, jakie poniósł UMCS na uruchomienie i funkcjonowanie CDE w roku 2001, wyniosły około 45 tysięcy złotych. Kwota ta stanowi około połowy sumy (89 tysięcy), jaką określił Uniwersytet w umowie z Komisją Europejską.

Ośrodek Alliance Française

W roku akademickim 2001/2002 w Ośrodku były 42 grupy nauczania języka francuskiego, w których uczestniczyło 541 osób. Tradycyjnie przez cały rok prowadzono zajęcia na kursie przygotowawczym dla kandydatów na romanistykę (2 grupy) i do egzaminu maturalnego z języka francuskiego (1 grupa). Ze względu na poziom znajomości języka podzielono słuchaczy kursów na następujące grupy: 12 grup początkujących, 3 grupy słabo zaawansowane, 1 grupa zaawansowana dla młodzieży, 15 grup średnio zaawansowanych dla dorosłych, 7 grup zaawansowanych, 3 grupy przy-

gotowujące do egzaminów oraz 1 grupa dla dzieci.

Łącznie w minionym roku przeprowadzono w Ośrodku 5 822 godziny zajęć dydaktycznych. Wszystkie zajęcia są odpłatne. Wpływy odprowadzone do kasy UMCS wyniosły 505 000 zł.

Już po raz kolejny Ośrodek przeprowadzał egzaminy MEN-DELF (I i II stopnia), Acces au Dalf i Diplome de Langue.

Ośrodek zorganizował 32 imprezy kulturalno-naukowe, w tym 2 koncerty muzyki poważnej, 2 koncerty muzyki popularnej, 1

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

recital piosenki, 2 spektakle teatralne, 3 wykłady (geografia Francji), 12 projekcji filmowych, 6 wieczorów muzycznych, 4 konkursy.

Ośrodek zatrudnia 8 pracowników dydaktycznych, 1 lektorkę francuską zatrudnioną na umowę o pracę oraz

2 pracowników inżynierjno-technicznych. Wszyscy ci pracownicy zatrudnieni są w pełnym wymiarze czasu pracy. Ponadto 5 lektorów spoza UMCS (4 Polaków i 1 Francuzów) zatrudnionych jest na umowę-zlecenie.

Uniwersyteckie Centrum Zdalnego Nauczania i Kursów Otwartych (UCZNIKO)

W roku sprawozdawczym 2001/2002 w UCZNIKO zatrudnione były 4 osoby, 10 osób współpracowało z jednostką na podstawie umów zlecenia i umów o dzieło. Byli to głównie metodycy nauczania na odległość, graficy komputerowi i informatycy.

Głównym zadaniem UCZNIKO jest od samego początku istnienia realizacja projektu **Polskiego Uniwersytetu Wirtualnego (PUW)**.

W bieżącym roku UCZNIKO zrealizowało i przeprowadziło następujące kursy zdalne przez Internet: 1) kurs podstawowy obsługi komputera, 2) psychologia komunikacji interpersonalnej, 3) kultura języka polskiego, 4) technologie informacyjne w nauczaniu, 5) systemy informacyjne biznesu, 6) e-seminarium historia sztuki. Szczegółowy opis kursów można znaleźć na witrynie internetowej www.puw.edu.pl

Stworzono portale i serwisy internetowe: www.puw.edu.pl – Polski Uniwersytet Wirtualny, www.umcs.lublin.pl – portal UMCS, www.student.lublin.pl – studencki portal internetowy, serwis internetowy Europejskiego Kolegium Polskich i Ukraińskich Uniwersytetów, projekt Centrum Monitoringu EKPU.

Opracowano regulamin studiów oraz procedury obsługi studentów Polskiego Uniwersytetu Wirtualnego a także stworzono systemy informatyczne obsługujące rekrutacje studentów.

UCZNIKO wdrożyło następujące platformy nauczania na odległość: R5 Generation, WebCT, Lotus Learning Space 5.0 oraz autorską platformę nauczania na odległość. Opracowano technologie: internetowej platformy nauczania na odległość, produkcji multimediów, technologie internetowe i portale oraz audio i wideokonferencji.

Prowadzono badania nad metodyką szkoleń na odległość, które osiągnęły wysoki stopień zawansowania.

W roku akademickim 2001/2002 stanowisko profesora zwyczajnego uzyskali: **Wydział Biologii i Nauk o Ziemi**: prof. dr hab. Nikodem Grankowski, prof. dr hab. Zbigniew Krupa, prof. dr hab. Jerzy Rogalski, **Wydział Politologii**: prof. dr hab. Marek Żmigrodzki, **Wydział Filozofii i Socjologii**: prof. dr hab. Józef Styk, **Wydział Prawa i Administracji**: prof. dr hab. Romuald Kmiecik, **Wydział Chemii**: prof. dr hab. Andrzej Dąbrowski, prof. dr hab. Andrzej Patrykiewicz, prof. dr hab. Jacek Gaworek, **Wydział Pedagogiki i Psychologii**: prof. dr hab. Marian Ochmański, **Wydział Humanistyczny**: prof. dr hab. Artur Blaim, prof. dr hab. Henryk Gmitrek, prof. dr hab. Stefan Kruk, prof. dr hab. Krzysztof Stępnik, prof. dr hab. Andrzej M. Rogala-Lewicki.

Tytuł naukowy profesora uzyskali: **Wydział Biologii i Nauk o Ziemi**: prof. dr hab. Mieczysław Sirko, prof. dr hab. Jan Fiedurek, prof. dr hab. Krzysztof Wojciechowski, prof. dr hab. Anna Tukiendorf, **Wydział Politologii**: prof. dr hab. Jan Hudzik, **Wydział Filozofii i Socjologii**: prof. dr hab. Maria Libiszowska-Zółkowska, **Wydział Prawa i Administracji**: prof. dr hab. Andrzej Wróbel, prof. dr hab. Wojciech Witkowski, prof. dr hab. Andrzej Kidyba, **Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki**: prof. dr hab. Tadeusz Kuczumof, prof. dr hab. Leszek Michalak, **Wydział Chemii**: prof.

dr hab. Tadeusz Borowiecki, prof. dr hab. Zbigniew Hubicki, prof. dr hab. Stanisław Chibowski, **Wydział Humanistyczny**: prof. dr hab. Barbara Myrdzik, prof. dr hab. Barbara Trelińska, prof. dr hab. Janusz Szczepański, **Wydział Artystyczny**: prof. sztuk plastycznych Zdzisław Niedźwiedz, prof. sztuk plastycznych Grzegorz Dobiesz Mazurek.

Stanowisko profesora nadzwyczajnego UMCS otrzymali: **Wydział Politologii**: dr hab. Antoni Mieczkowski, **Wydział Filozofii i Socjologii**: dr hab. Sławomir Partycki, **Wydział Prawa i Administracji**: dr hab. Mirosław Granat, **Wydział Matematyki, Fizyki i Informatyki**: dr hab. Maria Nowak, dr hab. Krzysztof Murawski, dr hab. Stanisław Krawczyk, dr hab. Ryszard Taranko, **Wydział Chemii**: dr hab. Władysław Charmas, dr hab. Andrzej Machocki, dr hab. Marek Majdan, dr hab. Jolanta Narkiewicz-Michalek, dr hab. Zofia Rzączyńska, **Wydział Humanistyczny**: dr hab. Bożena Rejak, dr hab. Barbara Sadownik, dr hab. Janusz Wrona, dr hab. Barbara Hlibowicka-Węglarz, dr hab. Wanda Kozak-Zychman, dr hab. Andrzej Stępnik, dr hab. Marian Chachaj, dr hab. Grażyna Rosińska, **Wydział Ekonomiczny**: dr hab. Józef Marek Grabowiecki.

W roku 2002 zostali odznaczeni: **Krzyżem Komandorskim OOP kl. III**: prof. dr hab. Wincenty Jan Drożański.

Ministra Łączności Uniwersytetowi Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz zgłoszenia działalności telekomunikacyjnej do Urzędu Regulacji Telekomunikacji, dokonanego dn. 28 marca 2001.

LUBMAN UMCS jako jednostka organizacyjna państwowej szkoły wyższej prowadzi wydzieloną działalność gospodarczą zgodnie z art. 23 ust. 2 pkt 3 Ustawy o szkolnictwie wyższym z dn. 12 września 1990 r. (Dz. U. Nr 65 poz. 385 z późn. zm.). Jednostka finansuje się samodzielnie i samodzielnie sporządza bilans. Księgi rachunkowe pro-

wadzi zgodnie z Ustawą o rachunkowości z dn. 29 września 1994 r. (Dz. U. Nr 121 poz. 591 z późn. zm.).
Dokonał znacznej rozbudowy sieci: przeprowadzono rozbudowę i modernizację infrastruktury sieci (zwiększenie niezawodności i szybkości), przygotowując tym samym sieć LUBMAN do zwiększonej przepustowości ogólnopolskiej sieci naukowo-badawczej POL-622. Jednocześnie

zwiększono liczbę węzłów sieci z 17 do 28 (w tym węzły w Świdniku, Kraśniku i Biłgoraju), rozbudowano i zmodernizowano istniejące węzły, a w szczególności węzeł kampusowy UMCS przy Pl. M. Curie-Skłodowskiej. Zaowocowało to zwiększeniem liczby klientów pozaakademickich, korzystających z łączności LUBMAN, z 173 do 221, a tym samym zwiększonymi przychodami jednostki.

AWANSE • ODZNACZENIA • EMERYTURY

Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych

W roku akademickim 2001/2002 w SPNJO UMCS zatrudnionych było 88 osób w tym dwie osoby były na rocznych kontraktach. Dodatkowo w semestrze letnim jedna osoba zatrudniona była na umowę zlecenie. Łącznie przepracowano 39 510 godz. w

tym 11 177 to godziny ponadwymiarowe.

Pracownicy Studium zgrupowani są w 5 zespołach językowych: języka rosyjskiego, języka francuskiego, języka łacińskiego, języka niemieckiego, języka angielskiego.

LUBMAN UMCS

Zadaniem jednostki jest świadczenie usług teleinformatycznych o charakterze nie powszechnym na rzecz Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, pozostałych wyższych uczelni Lublina i instytucji naukowo-badawczych, jak również usługobiorców pozaakademickich: szkół podstawowych i ponadpodstawowych, urzędów administracji państwowej oraz firm komercyjnych. LUBMAN UMCS działa na podstawie Koncesji Nr 98/96/TI z dnia 10 września 1996 r., udzielonej wraz z zezwoleniem operatorskim przez

Ministra Łączności Uniwersytetowi Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie oraz zgłoszenia działalności telekomunikacyjnej do Urzędu Regulacji Telekomunikacji, dokonanego dn. 28 marca 2001.

LUBMAN UMCS jako jednostka organizacyjna państwowej szkoły wyższej prowadzi wydzieloną działalność gospodarczą zgodnie z art. 23 ust. 2 pkt 3 Ustawy o szkolnictwie wyższym z dn. 12 września 1990 r. (Dz. U. Nr 65 poz. 385 z późn. zm.). Jednostka finansuje się samodzielnie i samodzielnie sporządza bilans. Księgi rachunkowe pro-

Z REKTORSKIEGO SPRAWOZDANIA

Krzyżem Oficerskim OOP kl. IV: dr Zbigniew Józwick, prof. dr hab. Artur Sławomir Korobowicz, prof. dr hab. Józef Szymański, prof. dr hab. Dominik Stanisław Szynal, prof. dr hab. Halina Wiśniewska.

Krzyżem Kawalerskim OOP kl. V: prof. dr hab. Krzysztof Kazimierz Chorąży, prof. dr hab. Andrzej Lech Dawidowicz, prof. dr hab. Ryszard Antoni Dębicki, mgr Kazimierz Kosiński, dr Mikołaj Roszczenko, prof. dr hab. Ryszard Bolesław Szczygieł.

Złotym Krzyżem Zasługi: dr hab. Andrzej Kazimierz Baran, dr hab., prof. Anna Dorota Herzyk, dr Barbara Helena Janczewska, dr Ryszard Maciej Janiuk, prof. dr hab. Leszek Stanisław Kolek, dr hab., prof. Stanisław Jan Michałowski, prof. dr hab. Janusz Adam Szczodrak.

Srebrnym Krzyżem Zasługi: dr Arkadiusz Stanisław Baglajewski, dr hab. Krzysztof Bederski, ad II° Marzena Zofia Bernatowicz, mgr Anna Bożena Borsuk, mgr Anna Teresa Broda, mgr Małgorzata Antonina Gajewska, prof. dr hab. Krzysztof Jacek Grzywnowicz, mgr Henryka Jądwiaga Kazubek, mgr Ludmiła Kędzińska, dr hab. Józef Kość, dr Henryk Bolesław Kowalski, prof. dr hab. Ewa Józefa Kurek, dr hab. Jan Kurek, mgr Alicja Elżbieta Krupa, dr hab. Grażyna Ewa Kwiatkowska, dr hab., prof. Włodzimierz Zdzisław Mich, mgr Maria Młynarska, Marian Marek Obara, ad II° Artur Jerzy Poppek, mgr Ewa Maria Sadowska-Wolska, dr Dariusz Słapek, mgr Stanisław Czesław Stępniewski, ad I^o Krzysztof Szymanowicz, dr Andrzej Marek Trzciniński, dr Tomasz Wojciech Woźniak, dr hab. Leszek Włodzimierz Wójcik, ad II° Walenty Wróblewski, mgr Halina Anna Zaborowska, dr hab., prof. Jerzy Waław Żmudzki.

Brązowym Krzyżem Zasługi: dr Waldemar Zdzisław Berej, Krystyna Ciechańska-Kapron, mgr Juliusz Władysław Ciemniewski, ad I^o Teresa Krasowska, dr Dariusz Marek Kubinowski, dr Danuta Osik-Chudowolska, dr Andrzej Wojciech Pielecki, mgr Krzysztof Andrzej Pyszniak, mgr Emilia Zdzisława Szwabę, mgr Elżbieta Świder, dr Krystyna Zajac.

Medalem Komisji Edukacji Narodowej: dr hab. Jan Adamowski, dr hab. Zdzisław Bartkiewicz, mgr Jacek Brzeziński, dr hab., prof. dr hab. Stanisław Chibowski, dr Bogusław Chmiel, dr Aleksandra Chomiuk, mgr Adam Chrupczalski, prof. dr hab. Elżbieta Dernałowicz-Malarczyk, prof. dr hab. Joanna Durczak, prof. dr hab. Jan Fiedurek, dr Barbara Jedlewska, dr Daniela Kołodziej, mgr Marian Kołodziej, mgr Lech Krzemiński, prof. dr hab. Jan Lewandowski, dr hab., prof. Maria Łanczont, dr hab., prof. Wanda Małek, ad II°, prof. Sławomir Mielezko, dr Halina Misztal, prof. dr hab. Anna Pajdzińska, mgr

Edward Piechnik, prof. dr hab. Jerzy Rogalski, mgr Nina Sajewicz, dr Ewa Skrzetuska, prof. dr hab. Krzysztof Stępnik, mgr Andrzej Strycharzewski, dr hab., prof. dr hab. Anna Tukendorf, dr Jan Wawryszczuk, prof. dr hab. Jerzy Węclawski, dr Helena Zderkiewicz.

Wyróżnieni nagrodami MEN zostali.

Nagrodą indywidualną: prof. dr hab. Roman Leboda (Wydział Chemii), prof. dr hab. Leszek Leszczyński (Wydział Prawa i Administracji), prof. dr hab. Henryk Gmiterek (Wydział Humanistyczny), prof. dr hab. Barbara Trelińska (Wydział Humanistyczny), dr hab. Halina Pelcowa (Wydział Humanistyczny), prof. dr hab. Jan Hudzik (Wydział Politologii); zespol pod kierunkiem prof. dr hab. Jana Jachymka (Wydział Politologii), w składzie: dr hab. Ewa Maj, dr hab. Włodzimierz Mich prof. nadzw. UMCS, dr hab. Stanisław Michałowski prof. nadzw. UMCS, dr hab. Alicja Wójcik prof. nadzw. UMCS, dr Waldemar Paruch, dr Krystyna Trembicka, mgr Marcin Wichmanowski.

Przeszli na emeryturę: pracownicy naukowo-dydaktyczni: dr Henryk Pogorzelski, prof. zw. Halina Wiśniewska, prof. zw. Janusz Plisiecki, prof. zw. Jan Orłowski, mgr Elżbieta Mańkowska, mgr Aleksandra Bartosiewicz, dr hab. Wawrzyniec Podkościelny, dr Wiktoria Tańska-Krupa, mgr Henryk Soćko; **pracownicy techniczni:** mgr Anna Golc-Lisowska, mgr Janina Marczuk, mgr Zofia Milaniuk, mgr Alina Stepanow, mgr Irena Stypuła, Wanda Pop, Helena Pytka, Elżbieta Wojtaś, dr Halina Rayss, mgr Róża Antoszek-Szacowa, mgr Halina Cybulska, Maria Kurys, Eleonora Sosnowska, Halina Zarosa, Hanna Kubacka, Ewa Czernicka-Mikulska; **administracji:** Marta Czachor, Marianna Szafran, Anna Stachura, mgr Alina Grzechnik, Barbara Kowalska, Krystyna Dubas, Aleksandra Liwak, Lucyna Skiba, mgr Marianna Celińska, mgr Stanisław Gnatiuk, mgr Eulalia Szurowska; **obsługi:** Wanda Gustaw, Kazimiera Borzęcka, Teresa Cieślak, Czesława Lasota, Marianna Nosek, Jadwiga Kręglicka, Zofia Bartyś, Jadwiga Nizioł, Danuta Kołtunik, Teresa Borowiec, Helena Opalińska, Maria Kokowicz, Łucja Wojewódzka.

Zmarli: mgr Anna Badowska, Stanisław Mazur, Jerzy Prażewski, Krzysztof Szymczak, dr Stanisław Zabielski.

AMERYKANISTA
NA UKRAINIE

A po cóż miałby Amerykanista jechać na Ukrainę? W dodatku nie do Kijowa albo Lwowa, ale do małego miasteczka Ostrog, nie większego niż Nałęczów czy Ryki, o istnieniu którego do momentu otrzymania stamtąd zaproszenia nawet nie słyszał – no chyba że dobrze pamięta Sienkiewicza albo interesuje się historią. Kiedy dostałam takie zaproszenie od prof. Switlany Nowoseletskiej, dziekana Wydziału Języków Obcych znajdującej się w Ostrogu szkoły wyższej o nieco dziwnej nazwie „Państwowy Uniwersytet Akademia Ostrogska” najpierw musiałam sięgnąć po mapę (miasteczko leży mniej więcej w połowie drogi między Lublinem a Kijowem), a potem poradzić sobie z całą galerią polskich uprzedzeń i strachów – przed nocną jazdą pociągiem o niestawnej reputacji, przed bardziej jakoby niż w Polsce spartańską codziennością, przed Nieznany i ponoć nieprzyjaznym.

Przy podejmowaniu decyzji pomoc potrafił przyjąć z zupełnie nieoczekiwanej strony. W gablotce Koła Naukowego Sławistów na korytarzu Humanistyki przypadkiem zauważyłam żarliwy artykuł dwóch studentek *Nie bójcie się jeździć na Ukrainę* o ich wakacyjnym wyjeździe do Lwowa, zarażliwy w entuzjazmie i budujący w zapamiętaniu, z jakim atakował polskie strachy i fobie. A potem przypomniałam sobie jeszcze, jak przez całe dekady, do początku lat dziewięćdziesiątych, polscy amerykańści korzystali, a wręcz byli uzależnieni, od życzliwości, zainteresowania, chęci pomocy i wreszcie samej obecności przyjeżdżających do Polski, nawet w czasach najgłębszego kryzysu i politycznej niepewności, profesorów Fundacji Fulbrighta, amerykańskich instruktorów języka czy zapraszanych tutaj przez Ambasadę USA wybitnych pisarzy, poetów i naukowców. Czas, pomyślałam, zacząć spłacać długi.

Do Ostroga zaproszona zostałam jako wykładowca na zorganizowane tam przez Akademię Ostrogską i Ambasadę USA w Kijowie seminarium dla ukraińskich nauczycieli akademickich tzw. American Studies, czyli wiedzy o Stanach Zjednoczonych, amerykańskiej historii, geografii, systemie politycznym, kulturze, literaturze itd. Oprócz mnie, jedynej osoby z Polski, seminarium prowadzili Amerykanie, z reguły wykładający obecnie na którymś z ukraińskich uniwersytetów. Przez siedem dni, właściwie od rana do wieczora, prowadziliśmy wykłady, spotkania i dyskusje dla blisko pięćdziesięciu ukraińskich młodszych pracowników naukowych ze Lwowa, Tarnopola, Iwano-Frankowska, Sumy, Tawrii, Czerkasów, Kirowgradu, Równego i Kijowa. Bez względu na to, czy dotyczyły one demografii Ameryki, jej systemu prawnego, zastosowania nowoczesnej technologii w nauczaniu American Studies czy, tak jak moje seminarium, współczesnej sztuki Indian amerykańskich i współczesnej anglojęzycznej poezji etnicznej, budziły zawsze żywy odzew, prowadziły do dyskusji świadczących o szczerym zaciekawieniu, ale i sporej wiedzy uczestników, a także o wyraźnej potrzebie kontaktu i wymiany doświadczeń. Wdzięczność i serdeczność, z jaką uczestnicy traktowali

wszystkich wykładowców, spotyka się dzisiaj już rzadko; co do jednego zgodziliśmy się, że nikt tak jak Ukraińcy od dawna nie pochlebił naszej nauczycielskiej i zwykłej ludzkiej próżności.

Studia amerykańskie na Ukrainie znajdują się dopiero w fazie organizacji. Wprawdzie na większości uniwersytetów działają od dawna prężne Instytuty Języków Obcych, ale przedmiot ich zainteresowania to przede wszystkim nauczanie i sama metodyka nauczania języków. Przedmioty kulturowe – historia, cywilizacja, literatura amerykańska – stanowią poboczne ich działalności. W każdym jednak z tych Instytutów pracuje po kilka młodych osób, które chciałyby specjalizować się w studiach amerykańskich, pisać prace doktorskie, na przykład ze współczesnej literatury, sztuki albo amerykańskiej kultury popularnej. W tych wysiłkach wspomaga je działające od kilku lat Ukraińskie Towarzystwo Studiów Amerykanistycznych kierowane przez prof. Olhę Jaszenkową z Uniwersytetu Tarasa Szewczenki w Kijowie. Ale w równym stopniu, co wsparcia instytucjonalnego, tym młodym ludziom potrzeba kontaktów, dostępu do wymiany myśli naukowej i pomocy w zdobywaniu materiałów i książek. Od niedawna o udostępnienie takiej pomocy stara się Polskie Towarzystwo Studiów Amerykanistycznych i Zakład Literatury i Kultury Amerykańskiej UMCS, które – przy wsparciu Ambasady USA – w latach 1998-2001 zorganizowały cztery konferencje w Puławach dla doktorantów z Ukrainy, Białorusi, Rosji, Litwy, Gruzji, Estonii i Mołdawii. Dzięki poprawie w przepływie informacji na doroczne polskie konferencje amerykańskie przyjeżdża też coraz więcej rosyjskich i ukraińskich naukowców. Spore nadzieje wiąże się na Ukrainie z Europejskim Kolegium Polsko-Ukraińskim: że dzięki niemu dla tamtejszych amerykańistów otworzą się pokaźne zbiory biblioteczne Instytutu Anglistyki UMCS i możliwość współpracy z amerykańskimi lubelskimi.

A sam Ostrog? Ton temu niewielkiemu miasteczku o prawie 900-letniej historii nadają dziś studenci Uniwersytetu reaktywowanego z początkiem lat dziewięćdziesiątych na fundamentach słynnej w XVI i XVII wieku Akademii Ostrogskiej. Z okien akademików cały czas leci muzyka, radiowęzeł uniwersytecki anonuje przerywając na lunch i jej koniec, a to fragmentem z Bacha, a to którymś z aktualnych rockowych przebojów. Muzyka niesie się poza miasteczko uniwersyteckie, miesza z pianiem kogutów w przydomowych ogródkach, cichnie dopiero na łąkach nad Wiliją i Grabarką, skąd jak na dłoni widać wszystkie świadectwa starej ukraińsko-polsko-żydowskiej historii miasta: białe ściany klasycystycznego katolickiego kościoła farnego, pozłacane kopuły prawosławnej cerkwi pod wezwaniem Bohojawlenia, błękitne mury potężnej nowo odrestaurowanej renesansowej baszty Łuckiej i czekającej na lepsze czasy zamkowej baszty Nowej. Tego starego-nowego Ostroha/Ostroga nie sposób zapomnieć.

Joanna Durczak

KONFERENCJE • SYMPOZJA • ZJAZDY

POLLEN MONITORING PROGRAMME

W dniach 25-30 września Uniwersytet gościł uczestników czwartego międzynarodowego seminarium Pollen Monitoring Programme (PMP).

Organizatorami seminarium były dwie jednostki UMCS – Zakład Geografii Fizycznej i Paleogeografii pod kierownictwem prof. dr hab. Józefa Wojtanowicza oraz Roztoczańska Stacja Naukowa w Guciowie kierowana przez dr Jana Rodzika. Komitetowi organizacyjnemu przewodniczyli dr Irena Agnieszka Pidek i dr Jan Rodzik, sekretarował mgr Przemysław Mroczek. W skład Rady Naukowej wchodziły panie profesor Sheila Hicks (Przewodnicząca Pollen Monitoring Programme, Oulu, Finlandia), Elissaveta Bozilova (Sofia, Bułgaria) i Heather Tinsley (Bristol, Wielka Brytania).

Program PMP działa jako grupa robocza w ramach Holocenijskiej Komisji utworzonej przy International Union for Quaternary Research (INQUA). Celem Pollen Monitoring Programme jest monitorowanie zmian depozycji pyłku roślinnego w różnych typach zbiorowisk. Standardowe pułapki pyłkowe rozmieszcza się wzdłuż transektów przeprowadzonych od obszarów zalesionych do bezleśnych w warunkach możliwie zbliżonych do naturalnych, do których w szczególności zaliczane są parki narodowe i rezerwy. Istotne znaczenie mają badania opadu pyłku różnych gatunków drzew zwłaszcza prowadzone na granicach ich współczesnych zasięgów występowania. Zebrane wyniki badań są następnie opracowane komputerowo i wysyłane raz w roku do bazy danych w Uniwersytecie w Oulu (Finlandia). Baza danych PMP, która niebawem wejdzie w skład Global Pollen Database, jest dostępna dla wszystkich uczestników Programu. Pochodzące z różnych obszarów Europy wieloletnie wyniki badań zgromadzone w bazie PMP dostarczają niezbędnych informacji zarówno do prowadzenia rekonstrukcji paleoekologicznych czwartorzędów, korelacji czwartorzędowych zbiorowisk roślinnych na dużych obszarach jak też do innych interpretacji o charakterze paleobotaniczno-paleoekologicznym oraz fenologiczno-klimatycznym. Podkreślić należy, że obecnie wiele kluczowych zagadnień paleoekologicznych może znaleźć rozwiązanie jedynie poprzez badania tego typu, które są prowadzone na poziomie lokalnym. Zachowanie się poszczególnych gatunków lub znaczących ekologicznie grup gatunków w przeciągu danego okresu czasu oraz korelacja specyficznych zbiorowisk roślinnych w różnych regionach w ściśle zdefiniowanym czasie wymagają obiektywnej podstawy do

przeprowadzenia takich dociekań.

Program został zapoczątkowany w 1996 roku w Finlandii (pierwsze spotkanie) i z założenia miał obejmować różne części kontynentu europejskiego, stąd też został nazwany European Pollen Monitoring Programme (EPMP). Po trzech latach działalności, na XV spotkaniu INQUA w Republice Południowej Afryki, zdecydowano o zmianie nazwy Programu, który ze względu na swój zasięg znacznie wykraczający poza Europę, utracił określenie European. Od tego momentu grupa robocza działa jako Pollen Monitoring Programme (PMP). Uczestnicy Programu spotkali się ponownie w celu wymiany doświadczeń i prezentacji najnowszych wyników w Estonii (1998 rok) i następnie w Wielkiej Brytanii (2000). Właśnie na trzecim spotkaniu w Cardiff zaszczyt zorganizowania czwartego z kolei seminarium przypadł uczestnikom z Polski.

Ze względu na bogactwo wielogatunkowych lasów i granice zasięgów kilku gatunków drzew, obszar Roztocza jest bardzo interesujący dla badań współczesnego opadu pyłku roślinnego. Od 5 lat w obrębie Roztoczańskiego Parku Narodowego i jego otuliny monitoring pyłkowy prowadzą dr Krystyna Bałaga i dr Irena A. Pidek – palinolog z Zakładu Geografii Fizycznej i Paleogeografii UMCS. Ich działalność w ramach PMP wspierana jest od samego początku przez pracowników Roztoczańskiej Stacji Naukowej UMCS w Guciowie, a w szczególności przez jej kierownika dr Jana Rodzika.

W czwartym seminarium wzięło udział 38 osób z 16 krajów. Najliczniejszą grupę stanowili Polacy z ośrodków naukowych Lublina, Torunia i Gdańska, zaś zagraniczni uczestnicy pochodzili głównie z krajów skandynawskich, będących kolebką analizy pyłkowej. Reprezentowane były następujące kraje: Szwecja, Finlandia, Norwegia, Dania, Niemcy, Islandia, Wielka Brytania, Francja, Szwajcaria, Grecja, Bułgaria, Łotwa, Rosja, Gruzja oraz daleka Argentyna.

Seminarium miało formę sesji referatowej, posterowej i warsztatów w Lublinie oraz dwóch jednodniowych sesji terenowych w Poleskim i Roztoczańskim Parku Narodowym.

Obrady plenarne otworzył oficjalnie Dyrektor Instytutu Nauk o Ziemi UMCS – prof. dr hab. Zdzisław Michalczyk, który witając zebranych i życząc im owocnych obrad poprosił równocześnie dr Jana Rodzika o odczytanie listu skierowanego do uczestników seminarium przez Prorektora ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą prof. dr hab. Karola Wysokińskiego.

W imieniu Komitetu Organizacyjne-

Uczestnicy seminarium w sali audytornej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi – na pierwszym planie: dr J. Rodzik (kierownik Roztoczańskiej Stacji Naukowej UMCS w Guciowie), prof. S. Hicks (przewodnicząca PMP, Finlandia) i prof. E. Bozilova (Bułgaria)

go dr I. A. Pidek wyraziła podziękowanie władzom rektorskim – JM Rektorowi UMCS – prof. dr hab. Marianowi Harasimiukowi oraz prof. dr hab. Zbigniewowi Krupie – byłemu Prorektorowi ds. Badań Naukowych i Współpracy z Zagranicą, a także władzom dziekańskim Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS i dyrektorskim Instytutu Nauk o Ziemi za umożliwienie zorganizowania seminarium w Uniwersytecie Marii Curie-Skłodowskiej, życzliwe zainteresowanie i wsparcie finansowe. Następnie głos zabrała Przewodnicząca Pollen Monitoring Programme – prof. Sheila Hicks z Uniwersytetu w Oulu (Finlandia), która przybliżyła uczestnikom dotychczasowy stan badań monitoringowych prowadzonych w ramach PMP oraz nakreśliła cele do osiągnięcia w przyszłości.

Podczas sesji plenarnej odbywającej się w sali audytornej Wydziału Biologii i Nauk o Ziemi UMCS zaprezentowano kilkanaście referatów dotyczących zarówno najnowszych wyników badań monitoringowych pyłkowego, jak i wykorzystania tych danych do modelowania współczesnej depozycji pyłku roślinnego. Jako pierwsi zaprezentowali się współautorzy projektu z obszaru Alp Szwajcarskich: P. van der Knaap, J. van Leeuwen, B. Ammann. Następnie E. Kvavadze omówiła rezultaty badań na Kaukazie w Gruzji, a Janta Mezs w lasach sosnowych na Łotwie. W swoim wystąpieniu A.G. Brown z Wielkiej Brytanii skoncentrował się na badaniach pyłku *Vitis* we współczesnych winnicach i na stanowiskach archeologicznych z Wysp Brytyjskich, zaś Agnieszka Noryskiewicz, reprezentująca Uniwersytet M. Kopernika w Toruniu, porównała wyniki badań opadu pyłkowego *Taxus baccata* w rezerwacie cisowym Wierchlas oraz w osadach dennych jeziora Mukrz. Jeden referat dotyczył wyników pomiarów depozycji pyłku *Tilia* w lasach lipowych (E. Bozilova, Bułgaria), a dwa kolejne omawiały

wyniki badań z pułapek ustawionych w różnorodnych zespołach leśnych na obszarze Polski północnej (B. Noryskiewicz) oraz na Roztoczu (I. A. Pidek).

S. Hicks zaprezentowała sposoby korzystania z danych monitoringu pyłkowego do tworzenia modeli rozprzestrzeniania się pyłku roślinnego, natomiast B. Stavngaard (Dania) zaprezentowała zmiany źródeł rozprzestrzeniania się pyłku podczas 34-letniej obserwacji w dwu rezerwach na Półwyspie Jutlandzkim.

Specjalnie zaproszonym przez Radę Naukową PMP prelegentem była Anna Broström ze Szwecji, która wygłosiła zamówiony wykład pod tytułem „Modelling pollen dispersal and deposition”. Z wielkim zainteresowaniem uczestników seminarium spotkały się warsztaty towarzyszące sesji referatowej prowadzone przez S. Hicks na temat związków pomiędzy rozmiarem obszaru źródłowego a numeryczną wartością depozycji pyłku.

Późnym popołudniem pierwszego dnia obrad uczestnicy seminarium mieli okazję zwiedzenia Ogrodu Botanicznego UMCS, po którym oprowadził ich Dyrektor Ogrodu dr inż. Maciej Kwiatkowski oraz pani mgr Zofia Trębaczewska-Smutek. Uroczystym zakończeniem dnia była kolacja w unikalnych wnętrzach Dworku Kościuszków.

Kolejny dzień obrad rozpoczął referaty A. Uruskiej i M. Latalowej z Uniwersytetu Gdańskiego dotyczące rocznych sum opadu pyłku wybranych taksonów w zestawieniu z parametrami meteorologicznymi oraz referat T. Giesecke dotyczący depozycji pyłku w małych jeziorach w Centralnej Szwecji.

Następnie K. L. Hjelle z Muzeum Botaniki w Bergen (Norwegia) zreferowała wyniki swoich badań nad współczesnym opadem pyłkowym uzyskanym z warstw mchów w różnych zbiorowiskach roślinnych zachodniej Norwegii,

po czym poprowadziła ona warsztaty na temat zestawiania i porównywania wyników opadu pyłkowego z pułapek i z warstwy mszystej.

Żywa dyskusję wywołała prezentacja programu komputerowego „PMP Tracker” poprowadzona przez administratora bazy danych A. Huusko (Uniwersytet w Oulu, Finlandia). Program ten umożliwia wizualizację i graficzną prezentację wyników analiz palinologicznych zgromadzonych w komputerowej bazie danych w Oulu, a także porównywanie opadu pyłkowego tych samych gatunków roślin w różnych zbiorowiskach występujących niejednokrotnie w odległych geograficznie obszarach. Innym dyskutowanym przy tej okazji tematem były problemy udostępniania danych i ich wykorzystania przez uczestników Programu. Zasady te zostały ujednolicone i uregulowane odpowiednimi przepisami, a ostateczna wersja regulaminu dotyczącego korzystania z bazy danych w Oulu została przyjęta po przegłosowaniu.

Kolejnym punktem programu obrad była sesja posterowa, którą podzielono na dwie części. W pierwszej kolejności prezentowane były postery z wynikami badań opadu pyłkowego z różnych krajów: Polski (A. Filbrandt-Czaja, M. Latalowa, J. Święta, M. Miga, M. Góra), Grecji (A. Gerasimidis), Islandii (M. Hallsdóttir), Rosji (L. Savelieva), Szwecji (M. Hättestrand) oraz Argentyny (S. Fontana).

Druga część obejmowała prezentacje związane bezpośrednio z sesją terenową, przygotowane przez pracowników naukowych UMCS i Akademii Rolniczej w Lublinie. W tej części przedstawiono wyniki badań paleogeograficznych i palinologicznych kopalnych osadów jeziorno-torfowiskowych w rezerwacie Jezioro Moszne prowadzonych przez J. Rodzika oraz K. Bałagę, i R. Dobrowolskiego z Zakładu Geografii Fizycznej i Paleogeografii UMCS. Kolejne dwie prezentacje związane były z badaniami roślinności okolic Guciowa i mapami wyróżnionych zbiorowisk roślinnych (T. Grądziel – Zakład Ekologii UMCS, G. Janicki – Zakład Geografii Fizycznej i Paleogeografii UMCS), a także z wpływem gospodarki człowieka na zmiany środowiska naturalnego okolic Guciowa (G. Janicki, E. Skowronek – Zakład Geografii Regionalnej). Na zakończenie Danuta Urban i Anna I. Mikosz z Akademii Rolniczej w Lublinie przedstawiły wyniki badań palinologicznych holocenicznych osadów występujących w dolinach rzek Ciemięgi i Wolicy na Wyżynie Lubelskiej. Sesja posterowa zamknęła obrady plenarne w Lublinie.

W godzinach popołudniowych w dniu 27 września rozpoczęła się druga część seminarium obejmująca sesję terenową, której program był bardzo bogaty. Organizatorzy zamierzali bowiem zaprezentować nie tylko walory przyrodnicze Roztoczańskiego Parku Narodowego, ale także, niejako po drodze, zwiedzić jeden z najcenniejszych przyrodniczo zakątków Poleskiego Parku Narodowego jakim jest dystroficzne jezioro Moszne. Zarówno samo jezioro, jak i otaczające je torfowisko, od

dawna były przedmiotem zainteresowania badaczy z naszej Uczelni. Stale współpracują z Poleskim Parkiem Narodowym obecni na sesji terenowej Jan Rodzik oraz Danuta Urban, którzy w terenie przedstawili uczestnikom aktualny stan badań prowadzonych przez nich na terenie Rezerwatu.

Cały dzień 28 września uczestnicy seminarium spędzili w Roztoczańskim Parku Narodowym oraz w Roztoczańskiej Stacji Naukowej UMCS w Guciowie. Goście oprowadzani byli po rezerwacie Bukowa Góra przez pracownika Dyrekcji Parku mgr inż. Zbigniewa Maciejewskiego, który przybliżył również historię Zwierzynca i Ordynacji Zamojskiej. Ponadto w Ośrodku Edukacyjno-Muzealnym RPN w Zwierzynca uczestnicy zapoznali się ze zbiorami muzeum oraz obejrzeli film o Parku.

Następnym punktem programu, przygotowanym przez I. A. Pidek, była prezentacja pułapek pyłkowych rozmieszczonych w różnych typach zbiorowisk roślinnych w okolicy Guciowa. Przy tej okazji odbył się praktyczny pokaz nowej metody sporządzania map roślinności dla potrzeb PMP.

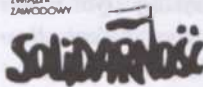
W godzinach wieczornych uczestnicy zapoznali się z działalnością Roztoczańskiej Stacji Naukowej UMCS w Guciowie, gdzie następnie odbyło się podsumowanie wyników seminarium. W odczuciu wszystkich zebranych uznane ono zostało za niezwykle owocne i udane zarówno pod względem naukowym jak i turystyczno-poznawczym. Obrady zakończył „PMP Business Meeting”, czyli wymagane regulaminem wybory zarządu oraz planowanie i koordynowanie przyszłych badań. Prezydentem PMP ponownie została Sheila Hicks, zaś członkami Rady Naukowej wybrani zostali: Elisaveta Bozilova (Bułgaria), Pim van der Knaap (Szwajcaria), Thomas Giesecke (Niemcy) i Irena A. Pidek.

Licznie przybyli uczestnicy zagraniczni mieli także okazję poznać walory przyrodnicze Kazimierskiego Parku Krajobrazowego i uroki Kazimierza Dolnego w czasie pokonferencyjnej wycieczki. Wielkim zainteresowaniem cieszył się rezerwat geologiczny „Ścianka Pożaryskich” w Bochtownicy prezentowany przez J. Rodzika oraz wąwóz lessowy Podmularskie Doły i malownicza głębocznica lessowa Korzeniowy Dół. Przy okazji omawiania genety i rozwoju tych form, D. Urban przedstawiła zagadnienia dotyczące zbiorowisk roślinnych i rzadkich gatunków występujących na terenie Kazimierskiego Parku Krajobrazowego. Ostatnim punktem wycieczki pokonferencyjnej była Góra Trzech Krzyży. Uczestnicy zgodnie stwierdzili, że oczarowała ich sceneria renesansowego Kazimierza Dolnego usytuowanego w malowniczym przełomie Wisły, który ukazał się im w pełnym słońcu, przy znakomitej pogodzie i dobrej widoczności.

*Przemysław Mroczek,
Irena Agnieszka Pidek*

SERWIS ZWIĄZKOWY

NEZALEŻNY
SAMOZŁADNY
ZWIĄZEK
ZAWODOWY

Walne Zebranie Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”

W dniach 14-16 czerwca 2002 roku odbyło się w Augustowie Walne Zebranie Delegatów Krajowej Sekcji Nauki NSZZ „Solidarność”, w którym uczestniczyło troje delegatów z naszej Komisji Zakładowej: Józef Kaczor, Grzegorz Nowak i Andrzej Staszczak.

Organizatorzy zebrania zawsze starają się wybrać atrakcyjne miejsce na spotkanie i tym razem wybrali miejsce szczególnie pod wieloma względami. Po pierwsze położenie: las i jeziora, po drugie historia: miejsce naznaczone obecnością Ojca Świętego Jana Pawła II podczas czerwcowej pielgrzymki w 1999 roku.

Pierwszy dzień obrad, jak każde tego rodzaju zebranie rozpoczęło przywitaniem gości, wśród których byli przedstawiciele zaprzyjaźnionych związków zawodowych nauczycieli ze Słowacji, burmistrz Augustowa, wiceprezydent Białegostoku oraz inne ważne dla regionu osobistości.

Po wyborze przewodniczących obrad i przyjęciu porządku przystąpiono do wyborów sekretarza WZD, protokolantów, rzecznika prasowego, Komisji: Mandatowej, Skrutacyjnej do głosowań tajnych, Skrutacyjnej do głosowań jawnych, Uchwał i Wniosków. W dalszej kolejności przyjęto regulamin obrad, uchwałę w sprawie liczby tur głosowań (5) i ogłoszono komunikat w sprawie prawomocności wyborów (na 165 delegatów obecnych było tego dnia 115), po czym wysłuchano sprawozdań z działalności KSN w kadencji 1998-2002, w kolejności: Przewodniczącego KSN, Sekretarza KSN, Skarbnika KSN, z działalności Komisji ds. Legislacyjnych KSN, Komisji ds. Plac KSN, Przewodniczącego Komisji Wyborczej KSN i Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej.

Dyskusja, która miała miejsce po wysłuchaniu sprawozdań miała konstruktywny charakter, ale wzbudzała też sporo emocji. Najbardziej kontrowersyjnym dla delegatów było sprawozdanie Przewodniczącego Komisji Rewizyjnej KSN. Stwierdzono, wieloma głosami, że jest ono mało merytoryczne i zażądano dokonania w nim poprawek, co też członkowie tej komisji uczynili w przerwie obrad.

Następnie (już po kolacji) udzielono absolutorium przewodniczącemu i Radzie KSN i przystąpiono do zgłaszania i prezentacji kandydatów na przewodniczącego KSN. Do rywalizacji stanęło dwóch kandydatów: obecny przewodniczący KSN Janusz Sobieszczanski (Politechnika Warszawska) oraz Piotr Lewandowski (Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie). Pierwsze cztery tury głosowań nie przyniosły rozwiązania w zakresie wyboru przewodniczącego i z powodu zbyt późnej pory (około północy) przegłosowano wniosek o rozstrzygnięciu głosowania w dniu następnym. W sobotę rano rozstrzygnięto wybór: stosunkiem 59:51 wygrał Janusz Sobieszczanski.

Po wyborze przewodniczącego wysłuchano wystąpień nowo przybyłych gości ze Słowacji oraz doradcy politycznego ministra edukacji narodowej i sportu (Gęsickiego). Przedstawiciela MENIS

pytano o wiele spraw, w tym o losy przygotowanej ustawy pt. Prawo o Szkolnictwie Wyższym. Dyskutowano także o nakładach na szkolnictwo wyższe i na naukę, sukcesywnie spadających. Prof. Gęsicki zapowiedział, że zmieni się na lepsze los doktorantów, którzy obecnie nie mają statusu ani pracowników, ani studentów. Uczelnie mają mieć zwiększone dotacje, żeby mogły odprowadzać składki do ZUS za doktorantów. Zmianie ma ulec także algorytm na korzyść kształcenia dwuprzmiotowego w uczelniach kształcących nauczycieli. Potem przystąpiono do dyskusji na temat uchwał organizacyjnych. Z przedstawionych uchwał wszystkie zostały przyjęte większością głosów, poza uchwałą o podwyższeniu składki na KSN. Delegaci zwracali uwagę na to, że do dyspozycji Komisji Zakładowych zostaje i tak niska kwota po opłaceniu składek do regionów i że należy zwrócić się do Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” lub do regionów o zwiększenie odpisów na KSN. Niektórzy dyskutowali podkreślali, że nasze sprawy branżowe załatwia KSN, a z pomocy Zarządów Regionów rzadko kiedy się korzysta i że lepiej byłoby część składek przesunąć na KSN.

W dalszej kolejności odbyły się spotkania w grupach uczelnianych: uniwersytety, politechniki, uczelnie pedagogiczne, uczelnie artystyczne, akademie medyczne, akademie rolnicze, akademie wychowania fizycznego, Jednostki Badawczo-Rozwojowe oraz jednostki PAN, gdzie wyłaniano kandydatów do nowej Rady KSN. W grupie reprezentacji uniwersytetów znalazł się nasz kolega **Józef Kaczor**. Wszyscy zgłoszeni kandydaci do rady KSN uzyskali akceptację w tajnym głosowaniu.

Następnie wybrano Komisję Rewizyjną, gdzie nasz region będzie reprezentował Jacek Duda z Politechniki Lubelskiej oraz Delegatów na Kongres Sekretariatu Nauki i Oświaty.

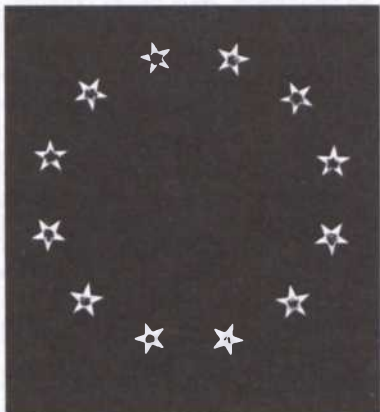
Trzeciego dnia, czyli w niedzielę, jak nakazuje przykazanie, dzień rozpoczęliśmy udziałem we mszy świętej sprawowanej przy kamieniu stojącym na miejscu, skąd Papież Jan Paweł II wsiadł na statek „Serwy” na przejażdżkę Kanałem Augustowskim. Po czym o godzinie 8.00 odpłynęliśmy tym samym co Ojciec Święty statkiem na jezioro Białe, stamtąd służąc na jezioro Studzienne. Chociaż chmury co raz straszły nas deszczem, to udało nam się dojechać do miejsca, z którego Wielki Polak zszedł na ląd w „odwiedziny” do Maryi z Dzieciątkiem – renesansowej kapliczki na tzw. Grądziku w miejscowości Studzienne. Między opowieściami kapitańskimi o jeziorach, kanałach i wizycie Ojca Świętego słuchaliśmy dalszych uchwał programowych i dyskutowaliśmy przy mikrofonie. Po dwugodzinnej przejażdżce dalej dyskutowaliśmy nad uchwałami, jednak z powodu braku quorum można już tylko było zająć stanowiska. Na zakończenie – około 12.30 nowy „stary” przewodniczący KSN Janusz Sobieszczanski podziękował zebranych delegatów za bardzo konstruktywne uwagi i życzył nowej Radzie sukcesów w nowej kadencji.

UNIJNE DYLEMATY

W poprzednim numerze „Wiadomości” tekstem prof. dr. hab. Stanisława Uziaka zachęciliśmy do dyskusji na temat Unii Europejskiej. Tym razem zamieszczamy głos przedstawiciela pokolenia najmłodszego, studenta trzeciego roku Politologii naszej uczelni. Oczekujemy na kolejne wypowiedzi.

DO UNII BEZ HISTERII

Artykuł Stanisława Uziaka przeczytałem z zainteresowaniem, nie zgadzam się jednak z wieloma zamieszczonymi tam poglądami. Chciałbym zaznaczyć, że nie jestem euroentuzjastą, to znaczy nie uważam, że Unia Europejska to kraina mlekiem i miodem płynąca. Nasza akcesja, oprócz korzyści, pociągnie za sobą też wiele kosztów i wyrzeczeń. Jest to jednak nasza historyczna szansa, by wrócić na właściwą drogę rozwoju cywilizacyjnego. Byłaby to także ostateczna likwidacja ładu pojałtańskiego, nad którym autor tak ubolewa.

Jako student stosunków międzynarodowych posiadam pewną wiedzę na temat Unii Europejskiej i czuję się w obowiązku podjąć polemikę z artykułem S. Uziaka. Będzie to o tyle trudne, że praca jest chaotyczna, porusza wiele (ciekawych zresztą) wątków, niemających nic wspólnego z tematem. Ponadto autor używa na ogół argumentów silnie nasyconych emocjami, a takim trudniej jest się przeciwstawić.

Na pewno nie zamierzam agitować za wstąpieniem Polski do UE, choć w referendum zgłoszę na „tak”. Skupię się raczej na argumentach S. Uziaka.

BÓL I ROZCZAROWANIE

Przez artykuł przebija ból i rozczarowanie obecną sytuacją Polski. Autor nie może pogodzić się

z tym, że nasz kraj, przystępując do Unii Europejskiej (czy wcześniej NATO), musi spełnić pewne warunki. Uważa, iż Polska została ogromnie poszkodowana przez historię. W związku z tym zapewne państwa tworzące UE powinny, według autora, prosić nas o przystąpienie w ich szeregi, by odkupić swe winy wobec Polaków. To jednak my musimy „żebrac”, ponizając się nawet przed Niemcami, którzy przecież przegrali wojnę...

Autor narzeka przy tym również na negatywne cechy Polaków. Sam jednak posiada jedną z nich, a mianowicie uzalanie się nad własnym losem, rozpamiętywanie przeszłości. No cóż, Serbowie do tej pory wspominają klęskę, jaką ponieśli w bitwie z wojskami tureckimi na Kosowym Polu w 1389 roku. Ale nie tędy droga, lepiej jest przecież budować przyszłość.

Lęk przed Unią Europejską wynika z niewiadomej, co będzie po naszej akcesji do „15”. Tych wątpliwości niestety nikt nie rozwieje, a tym bardziej Bogusław Wołoszański, odkrywający tajemnice Unii, jawiącej się jako kolejna „sensacja XX wieku”. Nie dziwi więc także mała wiedza S. Uziaka na temat UE. Właściwie wszystko sprowadza się do jednego: „my” jesteśmy dobrzy, a „oni” źli, bo nie dość, że nas kiedyś skrzywdzili, to jeszcze teraz chcą nas wykorzystać, robiąc z nas „parobków”. Należy się jednak cieszyć, że autor nie posuwa się dalej. Kiedyś miałem bowiem okazję przysłuchiwać się rozmowie dwóch kobiet, z których jedna, że łzami w oczach, twierdziła, że jeśli Polska wstąpi do UE, to będą u nas budować obozy koncentracyjne i będzie jeszcze gorzej niż „za Niemca”. Tego nie sposób nawet skomentować...

Z dywagacjami na temat tego, jak nas skrzywdzono, nie zamie-

rzam polemizować. To jest fakt, ale nie ma nic wspólnego z przystąpieniem Polski do Unii Europejskiej. Zresztą nie ma się co dziwić – obowiązkiem bowiem decydenta danego kraju jest dbanie o interes własnego narodu, o rację stanu własnego państwa. Inaczej taki człowiek oskarżany jest o zdradę stanu. Poza tym wiadomo, że historię piszą mocarstwa. Jest to brutalne, ale prawdziwe. Akcesja Polski do Wspólnot mogłaby to jednak zmienić na naszą korzyść. Bylibyśmy członkiem liczącej się na świecie organizacji, mocnej gospodarczo, choć jeszcze raczkującej politycznie i militarnie. To na pewno oznaczałoby w każdym razie wzrost bezpieczeństwa naszego kraju.

Nie zamierzam także dyskutować z poglądami S. Uziaka na temat terroryzmu, bo to nijak ma się do problemu, jaki został podniesiony. Także sytuacji dotyczącej wstępowania Polski do NATO nie da się w żaden sposób porównać ze wstępowaniem do UE, to są dwie zupełnie inne organizacje. Zresztą do NATO wstąpiliśmy na warunkach ulgowych i do tej pory nie spełniamy natowskich standardów w zakresie chociażby uzbrojenia.

Autor twierdzi, że „dyskusja ma być oparta na rzetelnym rachunku ekonomicznym, a nie na demagogii”. Sam jednak ulega emocjom. Przytacza przykład wykupywania przez obywateli UE polskiej ziemi. Zgadza się z tym, że „nieważne w czyich rękach jest ziemia, ważne, aby była uprawiana i dawała plony”, choć jednocześnie ma ogromne wątpliwości, dotyczące oczywiście ponoszenia w przeszłości przez Polskę ofiar. Czyli na pytanie: Polak czy Niemiec odpowiedź jest prosta – Polak, bo „parobkami mogliśmy być bez tych ofiar, godząc się na warunki Niemców w 1939 r.”. Obecnie jednak polską ziemię może kupić każdy Polak, nieważne, czy będzie o nią dbał, czy nie, czy zna się na jej uprawie, czy nie. Może więc, w związku z szacunkiem dla naszej ziemi, należy pozwolić na to, by ziemia była uprawiana przez fachowca, bez względu na to, kim jest – Niemcem czy Holendrem. Poza tym, na co zwrócił uwagę jeden z moich profesorów, czy Niemcy masowo wykupują ziemię w Grecji czy na Sycylii pod swoje domki letniskowe? Otóż nie, a te tereny są przecież o wiele atrakcyjniejsze od naszych, biorąc nawet pod uwagę emocjonalne przy-

wiązanie Niemców do Warmii i Mazur. Istnieją zresztą sposoby ograniczające sprzedaż ziemi obcokrajowcom. Skorzystali z nich obecni członkowie „15” – Dania i Austria, czemu nie miałyby zrobić tego Polska.

POSTAWA ROSZCZENIOWA

Postawa S. Uziaka jest zdecydowanie roszczeniowa. Czy naprawdę mamy być postrzegani w Europie jako państwo krzyczące „daj! daj! daj!”? Co prawda autor ma świadomość, iż ta droga prowadzi donikąd, pisząc: „Nie wierzę, że dostaniemy wszystko gotowe, bez naszego udziału. Sami musimy wypracować poprawę warunków i twardo bronić naszych interesów”. Przez jego słowa przebija jednak gorzkość: „Unia liczy się przede wszystkim z krajami dużymi, a nie małymi czy nawet średnimi”. Ależ my jesteśmy krajem dużym, z którym trzeba się liczyć i bez którego obecne rozszerzenie nie miałyby sensu. Wielkość i ranga naszego kraju znajdują odzwierciedlenie w liczbie miejsc i głosów, jakie będziemy mieli w instytucjach UE (np.: Rada Unii Europejskiej – najwięcej 29 głosów, Polska 27 głosów; Parlament Europejski – najwięcej 99 miejsc, Polska 50 miejsc, więcej mają tylko trzy państwa – 72 miejsca).

Korzyść ze wstąpienia do UE musi być obustronna, zarówno dla obecnych członków, jak i dla starających się o członkostwo. Warunki, na jakich przystąpimy, zależą w dużej mierze od tego, co sami wynegocjujemy. Nie można jednak „wziąć” wszystkiego – coś się traci, a coś zyskuje. Państwa, które wstąpiły do Unii w 1995 roku (Austria, Finlandia, Szwecja), od razu wiedziały, że będą wpłacały więcej do wspólnej kasy, niż z niej wezmą, a jednak zdecydowały się na ten krok. Chciały bowiem uczestniczyć w budowie Europy i wpływać na decyzje Unii. Wcześniej nie miały na nie żadnego wpływu, co oczywiście zmieniło się po akcesji, tym bardziej że przy większości decyzji wymagana jest zgoda wszystkich państw. Wprawdzie po kolejnym rozszerzeniu UE to się zmieni (bo przy dużej liczbie członków dojście do porozumienia nie byłoby możliwe), jednak wpływ Polski na decyzje Unii pozostanie znaczny. Ponadto wówczas już żaden członek Unii nie będzie mógł bezpodstawnie twierdzić, że nie kupi od nas świń, bo występuje wśród nich pomór. Zawsze można bowiem

odwołać się do Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, który zaprowadzi porządek.

Nie będzie także możliwe finansowe wykorzystywanie Polski, która najprawdopodobniej będzie otrzymywała więcej pieniędzy z budżetu UE, niż sama będzie do niego wpłacała. Już teraz otrzymujemy unijne pieniądze, które mają przysłużyć się ulepszeniu infrastruktury, ochronie środowiska, podniesieniu poziomu życia. Nie mogą być to pieniądze wyrzucone w błoto, dlatego też trzeba przedstawić projekt, przebrnąć przez biurokratyczne utrudnienia i część sfinansować z własnej kieszeni. Bo nic nie dostaje się za darmo, trzeba nauczyć się wykorzystywać finansowe środki pomocowe, by później dać sobie radę, będąc już w UE. Te pieniądze nie są bynajmniej przejawem tego, iż Unia Europejska jest instytucją charytatywną. „15” zależy bowiem na podnoszeniu zamożności państw i regionów, co pozytywnie wpływa na stabilizację Europy. Im ktoś bogatszy, bardziej rozwinięty, tym lepiej. Korzystają więc na tym obydwie strony. Nikt nie jest ani „panem”, ani „parobkiem”.

Rzeczywiście jednym z argumentów, mającym przekonać „obywateli” UE do naszego członkostwa, jest to, że jesteśmy dużym rynkiem zbytu. Ale my także poszukujemy rynku zbytu i będzie nim wspólny rynek Unii Europejskiej – bez granic, ceł i innych ograniczeń.

Wprowadzanie już teraz unijnych przepisów nie jest w żadnym wypadku służalczością z naszej strony wobec „15”. Jeśli chcemy wejść do tego grona i skorzystać na tym, musimy to zrobić. Podejmując decyzję o wstąpieniu do Unii, podjęliśmy także decyzję o przyjęciu całego jej dorobku prawnego. Nie można nic zmieniać w tym prawie, a przedmiotem negocjacji jest czas, w jakim, już po wstąpieniu do UE, przystosujemy się do niego. Dotyczy to spraw kosztownych, których Polska nie może teraz zrealizować. Takie są prawa tej organizacji, a polscy decydenci, składając wniosek o przyjęcie Polski do UE, zaakceptowali to. Jednak i w tym Polska nie jest bez szans. Przykładem jest Hiszpania, która przyjęła niezbyt korzystne dla siebie zobowiązania, by zmienić je na swoją korzyść, będąc już członkiem Wspólnoty. Choć i tu pojawia się problem – pole manewru będzie ograniczone przez dużą liczbę członków

UE. W każdym razie reguły dyktuje „15”, a im szybciej się do nich dostosujemy, tym lepiej dla nas.

Poza tym autor sam sobie zaprzecza, pisząc o serwilizmie związanym z przyjmowaniem przed wejściem Polski do UE unijnych przepisów. Bo jednocześnie boi się, że nie zdołamy przystosować się „do wszystkich wymogów, wcale przecież nielekkich”, będąc już w Unii. Odpowiedź jest prosta – im więcej teraz zrobimy, tym później będzie łatwiej. A w sprawach, których nie uda się teraz uregulować, staramy się właśnie o okresy ochronne.

W osłupienie wprawia także sposób przedstawienia przez S. Uziaka przepisów i norm oraz problemu z tym związanego. Otóż zastanawia się nad tym, kiedy Wielka Brytania wprowadzi u siebie ruch prawostronny, metryczny system miar i wag i wreszcie EURO. Wyciąga przy tym wniosek, że w Unii Europejskiej w związku z tym są równi i równiejsi. Tylko my służalczo dostosowujemy się do przepisów. Jest w tym ziarno prawdy, ponieważ ktoś, kto chce wwieźć do UE dany towar, a nie jest jej obywatelem, podlega kontroli na granicy UE. Towar, który nie podlega unijnym normom, może nie zostać wpuszczony do UE. Ale obywatele państw-członków UE nie muszą tak do końca stosować się do przepisów, bo nikt ich nie kontroluje na granicy. Rzeczywiście są równi i równiejsi, ale nie dotyczy to w tym wypadku członków Unii Europejskiej. Wypływa stąd jeden wniosek – wstępujemy do UE.

Wielka Brytania, a także Dania dobrowolnie zrezygnowały z przyjęcia wspólnej waluty (choć kiedyś w przyszłości będą musiały wprowadzić EURO). Nie można tutaj dopatrywać się nierówności pomiędzy członkami UE. Była to bowiem suwerenna decyzja tych państw. Nikt nie może im niczego narzucić. To jest argument przemawiający za tym, że w Unii Europejskiej wszyscy są równi i że ze zdaniem każdego trzeba się liczyć. To także argument, który może przekonać Polaków przeciwstawiających się akcesji Polski. Boją się oni, że stracimy swoją tożsamość i będziemy rządzani z Brukseli. Otóż nie. Poza tym w Brukseli będą też i nasi urzędnicy, czujący nad interesem Polski.

PLURALIZM, ROLNICTWO, POZIOM ŻYCIA

Nie ma możliwości, by w każ-

dym państwie UE były takie same przepisy dotyczące chociażby ruchu na jezdni. Unia Europejska ma bowiem chronić tożsamość narodową swoich członków. Ujednolicenie dotyczy tylko części towarów. Poza tym UE nie jest i najprawdopodobniej nie będzie tworem ponadpaństwowym. A ujednolicaniem norm dotyczących transportu, systemu znaków drogowych, jeśli się nie mylę, zajmowała się Europejska Komisja Gospodarcza (organ pomocniczy Rady Gospodarczo-Społecznej ONZ), a nie UE.

Natomiast jeśli chodzi o rolnictwo, to najlepiej UE zareklamują słowa Jarosława Kalinowskiego, który ponoć powiedział, iż cieszy się z wstąpienia Polski do Unii Europejskiej, bo nasz kraj nareszcie będzie miał politykę rolną z prawdziwego zdarzenia. Zmniejszenie areалу gruntów rolnych jest konieczne – taka jest polityka rolna Unii i nie dotyczy to tylko Polski. Taki jest warunek, by rolnik dostawał dopłaty do swych produktów. A za zalesianie również otrzymuje się pieniądze. Limity na produkcję np. mleka także ma każdy kraj „15”, a ich przekroczenie jest karane pieniężnie. Wysokość tych limitów też podlega negocjacji, nikt nie może nam ich narzucić.

Zmniejszenie liczby gospodarstw i tworzenie większych jest konieczne, by polski rolnik mógł być konkurencyjny na rynku UE. Istnieją programy, które umożliwiają rolnikowi przejście na wcześniejszą emeryturę lub przekwalifikowanie się. Jest to oczywiście pomoc finansowa, której nie trzeba zwracać lub do niej dokładać. Pieniądze z UE pozwalają także na unowocześnianie gospodarstw, co znowu zwiększa konkurencyjność. Na przeszkodzie stoi jednak nie tylko biurokracja, lecz także brak inwencji rolników oraz niestety brak koniecznych własnych środków finansowych.

Autor wiele razy nawiązuje do Niemiec i nie może pogodzić się z ich pozycją gospodarczą, z tym że zwyciężeni mają się lepiej od zwycięzców itd. Może jednak należałoby się z tego cieszyć, bo upokorzenie Niemców po II wojnie światowej mogłoby być zaczątkiem kolejnej wojny. Tak było po I wojnie, kiedy Hitler atakował Traktat Wersalski, a Polskę uważał za jego bękart. Stąd między innymi idea odbudowy Niemiec dzięki Planowi Marshalla. Choć oczywiście były też przyczyny ważniejsze – przyciągnięcie Niemiec do Eu-

ropy Zachodniej i USA, przeciwdziałanie groźbie komunizmu. A tak na marginesie – to Niemcy uzyskały 1,4 mld \$, a nie, jak pisze S. Uziak, 7 mld \$.

Podobna była idea utworzenia Wspólnot Europejskich. Chodziło o takie powiązanie gospodarcze państw europejskich, by nie opłacało im się przejść do wojny. Chciano doprowadzić do takiej sytuacji, by Niemiec jeździł do Paryża wypić wino samochodem, a nie czołgiem (to znowu sformułowanie jednego z moich profesorów). Dzisiaj Niemcy są największą gospodarką Europy i ani myśla o prowadzeniu wojny. Widać to choćby teraz, kiedy przeciwni są atakowi USA na Irak.

Poza tym Niemcy są największym płatnikiem netto, czyli wpłacają do wspólnej kasy więcej niż z niej biorą. Są po prostu „dojną krową”. Ponadto są naszym adwokatem, promującym wstąpienie Polski do UE. Wszystko to tłumaczyć można między innymi odkupywaniem swych win z przeszłości. Widać nie dostrzega tego S. Uziak, którego argumenty żywo przypominają propagandę komunistyczną straszącą Niemcami przekraczającymi Odrę, by wyrwać nam nasze Ziemię Odzyskane.

Przychyłam się natomiast częściowo do zapatrywań S. Uziaka, kiedy pyta: „Ilu Polaków będzie mogło zamieszkać w dowolnym kraju na Zachodzie, podjąć swobodnie pracę, czy naukę, kupić ziemię, zbudować dom. Przecież to jest wyjątkowo nierówny poziom i nasz start”. Rzeczywiście poziom jest nierówny, dlatego już teraz otrzymujemy pieniądze z Unii, już teraz przystosowujemy swoje prawo, negocjujemy okresy przejściowe. UE nie zależy na tworzeniu z nas „parobka” czy na wyłącznym wykorzystywaniu nas. Celem jej jest wyrównywanie poziomów pomiędzy państwami i regionami. Korzystają na tym obecni członkowie Unii – Hiszpania, Portugalia i Irlandia. Z powodzeniem.

*

Uważam, że dylematem nie powinien być wybór pomiędzy „tak” a „nie”. Nie należy stawiać tam na rzece, lecz regulować jej koryto, tak by przynosiło to korzyści. Nie można więc mówić „nie”, lecz „tak” i wykorzystywać szansę, jaka została nam dana.

Marcin Kosienkowski

ARCHEOLOGIA

W poszukiwaniu plemiennego „opola” wyruszyliśmy ponownie na badania archeologiczne do Kotliny Chodelskiej. Od wielu lat staramy się ustalić zasady organizacji przestrzennej osadnictwa słowiańskiego na poziomie wspólnoty sąsiedzkiej we wcześniejszym średniowieczu. Jest to problem w polskiej archeologii słabiej rozpoznany, a pytanie: czy mamy organizację opólną na ziemiach polskich w okresie ple-

rozsuwaniu przez ziemię wypełniającą wnętrze skrzyni (fot. 1). Zarysy podobnych, częściowo odkrytych, skrzyń widoczne były w tej części grodziska w wykopach A. Gardawskiego oraz I. Kutylowskiej w 1989 r. na odcinku około 120 m. Wał III ma około 1 km długości, a w miejscach obecnie lepiej zachowanych do 2,5 m wysokości. Niezależnie od tego, w jakiej konstrukcji zbudowana była jego

„VICINIA ID EST” – W KOTLINIE CHODELSKIEJ ?

Stanisława Hoczyk-Siwkowa

miennym – jest od dawna dyskutowane również przez historyków.

Kotlina Chodelska, dla tego rodzaju studiów osadniczych, stanowi przykład wyjątkowy. We wcześniejszym średniowieczu stanowiła wyodrębnioną jednostkę geograficzno-osadniczą o wyraźnych granicach naturalnych i charakterystycznym rozmieszczeniu osadnictwa plemiennego. Punktem centralnym skupienia osadniczego w VIII–IX w. był gród w Chodliku, jego pozostałości zachowały się do dnia dzisiejszego. Od wielu lat staramy się ustalić warunki codziennej egzystencji jego mieszkańców i bieg wydarzeń w tej części Kotliny.

W ciągu trzech ostatnich sezonów wykopaliskowych, realizowanych w terenie wspólnie przez Katedrę Archeologii UMCS i Muzeum Nadwiślańskie, badaliśmy sposób budowy kolejnych wałów grodziska: I – wewnętrznego, II – środkowego i III – zewnętrznego. Rewelacyjne okazały się wyniki badań w północnej części wału III, gdzie w ubiegłym roku odsłoniłmy podstawę dwu „ścian” (zachodniej i północnej) konstrukcji skrzyniowej, a w tym sezonie wykopaliskowym część „ściany” wschodniej (ryc. 1). Zewnętrzna długość ścian skrzyni mierzyła około 6 m, a ich szerokość od 1 do 1,60 m. „Ściany” wypełnione były drewnianymi belkami różnych rozmiarów, ułożonymi jedna obok drugiej, zapobiegało to ich

Fot. 1. Chodlik, grodzisko, wał III, wykop I/2002. Odsłaniamy „ścianę wschodnią” konstrukcji skrzyniowej. Fot. P. Lis

część naziemna, było to imponujące założenie obronne. Tego rodzaju „inwestycja” wymagała bez wątpienia sprawnej organizacji pracy, ogromnych nakładów materiałowych (drewno, ziemia) i długotrwałego wysiłku dużej grupy społecznej.

Sformułowane w dawniejszej literaturze przypuszczenia o funkcjonowaniu w Kotlinie Chodelskiej opolnej wspólnoty terytorialnej zyskują więc dodatkowe wsparcie źródłowe. Pomocą w ustalaniu jej wielkości, kształtu i struktury wewnętrznej w okresie plemiennym są również badania powierzchniowe, prowadzone metodą AZP, na podstawie których opracowano mapę osadnictwa (ryc. 2). W zachodniej części Kotliny, oprócz pojedynczych punktów wyznaczających miejsca

zajmowane przez osady, widoczne są również grodziska zlokalizowane w Chodliku, Żmijowiskach, Kłodnicy i Podgórzu.

Od dawna zadawaliśmy sobie pytanie, czy był to spójny system obronny powiązany funkcjonalnie z grodem w Chodliku? Poszukując odpowiedzi, prowadziłam wykopaliska w Żmijowiskach w 1965 r., wędrując codziennie ponad 3 km na to stanowisko badawcze. Na łagodnym, piaszczystym wzniesieniu wśród łąk, u ujścia Jankówki do Chodelki znajdują się tutaj pozostałości dwu osad i małego, otoczonego jednym wałem gródka. Wykopy rozmieściliśmy tak, by można było rozpoznać konstrukcję wału i zabudowę osad po obu jego stronach. Trud pracy terenowej został wynagrodzony bardzo ciekawymi odkryciami. W wale gródka wystąpiły pozostałości spalonych konstrukcji drewnianych. Pobrane próby drewna wykorzystano do analizy w laboratorium

Czernihów nad Desną? Może wydawać się to niewiarygodne, a jednak mamy ewidentne świadectwo odległych kontaktów naszych słowiańskich przodków na linii wschód-zachód przed tysiącem lat. Dobrze znana współczesnym mieszkańcom naszej planety potrzeba pokonywania odległych przestrzeni ma więc bardzo odległą tradycję.

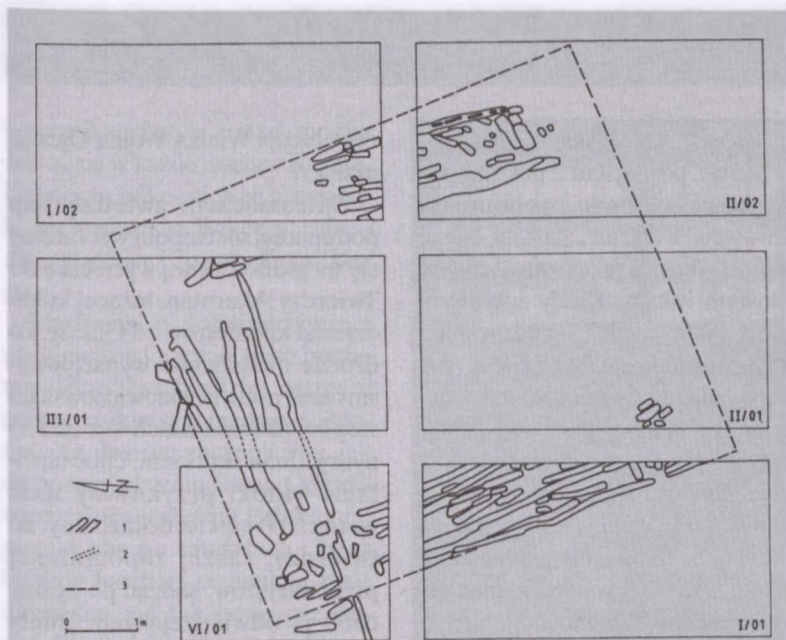
Wał grodziska w Żmijowiskach był badany ponownie w tym roku przez mgr. Pawła Lisa. Jest w nim dużo spalonego drewna w bardzo ciekawym układzie i mamy nadzieję na określenie daty grodziska na podstawie dendrochronologii (fot. 2).

A co z Kłodnicą? Nazwa miejscowości wskazuje na jej związek z przeprawą, przejściem, kłodami moszczono bowiem drogi w terenie bagnistym. Niewielkie grodzisko znajduje się na łagodnym wzniesieniu wśród łąk, w odległości kilku kilometrów od Wisły. Wykopaliska przeprowadziłam tutaj w 1976 r. z udziałem studentów archeologii UMCS (i Małgosi Siwek, lat 5). W nasypie wału odsłoniłmy warstwę spalenizny, świadectwo tragicznych wydarzeń, i ułamki naczyń glinianych, na podstawie których datuje się obiekt wstępnie na X w.

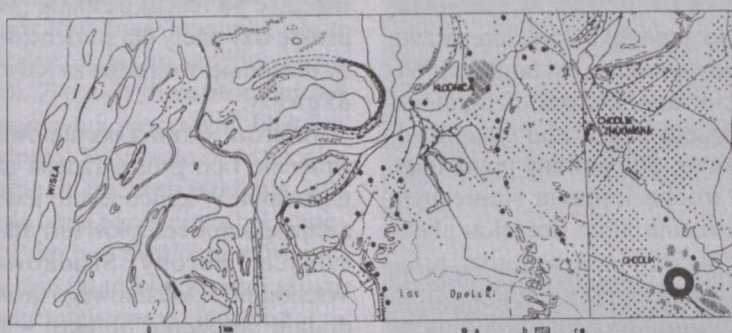
No i Podgórz. Na jednym z wyniosłych wzgórz przy skarpie wiślańskiej, z którego widoczna jest rozległa panorama tego odcinka Wisły, prowadzili wykopaliska w tym sezonie dr hab. Andrzej Rozwałka i mgr Łukasz Rejniewicz, odsłaniając, między innymi, spaloną chatę półziemiankową z IX–X w. (fot. 3) i część zagłębienia fosy. Jest to potwierdzenie dawniejszych informacji, że znajdowało się tutaj wczesnośredniowieczne grodzisko.

Batalia archeologiczna o rozpoznanie grodzisk w Kotlinie Chodelskiej nabrała więc nowego wymiaru (fot. 4). Z wcześniejszym etapem rozwoju osadnictwa w Kotlinie łączone jest użytkowanie grodu w Chodliku, a z późniejszym – wzniesienie założeń obronnych w Żmijowiskach, Kłodnicy i zapewne w Podgórzu. Dokładniejsze określenie chronologii zdarzeń będzie jednak możliwe dopiero po wykonaniu (niestety, kosztownych) analiz i datowaniu prób drewna pobranych podczas wykopalisk z poszczególnych stanowisk. Życzyć więc należy archeologom „uśmiechu fortuny” i oby trud ciężkiej pracy terenowej został w pełni wykorzystany.

Ryc. 1. Chodlik, grodzisko (stan. 1). Wał III, część północna. Plan konstrukcji skrzyniowej: 1-2 – spalone drewno, 3 – rekonstrukcja zarysu skrzyni

Ryc. 2. Kotlina Chodelska, część zachodnia. Mapa osadnictwa z VIII-X w. w rejonie grodzisk w Chodliku, Żmijowiskach, Kłodnicy: a – grodziska, b – osady przygodowe, c – punkty osadnicze (AZP)

Fot. 2. Żmijowiska, stan. 1. Wykop w miejscu zniszczonego wału, badania w roku 2002. Fot. P. Lis

Fot. 3. Podgórz, stan. 1. Z wizytą u bratniej ekspedycji. Na dnie wykopu widoczny jest zarys spalonej półziemianki. Fot. P. Lis

Fot. 4. Ostatni dzień pracy ekspedycji w Chodliku. Przed nami jeszcze zasypywanie wykopów. Fot. P. Lis

UMCS Roman Periods Team©

Badania nad dziejami ziem polskich w okresie rzymskim są od lat wizytówką lubelskiej archeologii. Problematyka wędrówki Gotów, rola tego ludu w kształtowaniu sytuacji kulturowej na ziemiach polskich i we wschodniej Europie, periodyzacja ich dziejów należą do kanonów dorobku naukowego. Tym bardziej cieszy, że badania te nie są już domeną jednego archeologa, ale powstał wokół prof. A. Kokowskiego zespół, o którym za granicami mówi się coraz częściej tak, jak głosi tytuł tej notatki.

Nic w tym dziwnego, bo dorobek naukowy młodego zespołu, osiągnięcia na konferencjach naukowych były już na łamach „Wiadomości Uniwersyteckich” niejednokrotnie prezentowane. Teraz można mówić o sukcesach wykopaliskowych, które są w najlepszym tego słowa znaczeniu naukową konkurencją dla znanych szeroko badań w Masłomęczu i Gródku nad Bugiem.

I tak mgr **Piotr Łuczkiwicz** od kilku sezonów prowadzi z wielkim powodzeniem prace wykopaliskowe na osadzie założonej koło Sobieszyna w pow. rycym w pierwszym wieku przed Chr., trwającej najpewniej do końca II wieku nowej ery, kiedy zniszczyli ją Goci. Odkrył tam najdalej na wschód od Wisły zlokalizowane ślady działalności metalurgicznej związanej z wytopem żelaza, a w tym roku, dzięki upartym i konsekwentnym

penetracjom odkrył również cmentarzysko mieszkańców tego osiedla.

Mgr **Monika Gładysz-Juścińska** już od kilku lat *de facto* kierowała pracami wykopaliskowymi w Masłomęczu i z tym stanowiskiem jest w środowisku archeologicznym identyfikowana. Żmudnie gromadzi też dokumenty wymiany prowadzonej z prowincjami Imperium Rzymskiego i opracowuje materiały ze słynnego – dzięki przekazaniu za pośrednictwem UMCS wywiezionych z Polski do Niemiec antycznych zabytków – cmentarzyska w Radawie.

Mgr **Marcin Juściński** zbadał w tym sezonie pierwszą w dziejach archeologii środkowoeuropejskiej zagrodę wiejską z końca II wieku po Chr. w miejscowości Tarkawica koło Kocka. Badacze tego okresu zdobyli w końcu przekonujące dokumenty nie tylko o obecności takich domostw, ale również ich konstrukcji. To odkrycie, to autentyczna perełka, o takim blasku, że „z marszu” została włączona do projektu wielkiej wystawy o Wandalach, jaką przygotowuje się do prezentacji w niemieckim Bevern.

Mgr **Barbara Niezabitowska** do granic możliwości rozpalila wyobraźnię badaczy schyłku starożytności, prowadząc badania na cmentarzysku z przełomu V i VI w. w miejscowości Ulów na Roztoczu. Odkryte tam cmentarzysko ciepłone przypisywane jest germańskim He-

rumom i na razie jest jedynym dowodem, że legenda o ich wędrówce do skandynawskiej ojczyzny jest jednak prawdą. Niespotykane formy obrzędów pogrzebowych wymagających skomplikowanych rusztowań z drewna, to zaledwie cząstka tego najbardziej sensacyjnego odkrycia trzeciego tysiąclecia. A przecież pod cmentarzem Herulów znajduje się jeszcze cmentarz gocki z pierwszej połowy IV w. W jednym z jego grobów odsłonięto kamienną stellę z tajemniczymi znakami.

Mgr **Marcin Plotowski**, który co prawda sercem bliski jest problematyce wczesnego średniowiecza, ale jego de-

biutanckie wykopaliska w Łukawicy na południowych stokach Roztocza dały oprócz relikwii absolutnie nieznaną osadę wczesnośredniowiecznej przyniosły również zaskakujące materiały z okresu rzymskiego. O tym stanowisku będzie jeszcze z całą pewnością głośno przed młodym badaczem staje unikalna szansa zbadania go w całości.

To są sukcesy tylko ostatniego sezonu wykopaliskowego. Dokumentują one jednak, że określenie użyte w tytule nie jest na wyrost, a o UMCS Roman Periods Team powinno być po prostu coraz głośniejsze.

STUDENCKIE PEREGRYNACJE

Wspaniałe krajobrazy, ciekawe zabytki, ciepłe morze, śródziemnomorski klimat, niskie ceny i... skansen socrealizmu. To Krym, główny punkt naszych wakacji. W dzisiejszych czasach większość Polaków jeździ na Zachód, my natomiast chcieliśmy zrobić coś innego. Postanowiliśmy więc pojechać na zapomniany, ale równie urzekający Wschód. Wypra-

ruszyliśmy w trójkę wraz z kolegą.

Podróż

Z Lublina pojechaliśmy autobusem do Lwowa. Byliśmy praktycznie jedynymi turystami, reszta to handlarze. Nie ryzykowaliśmy kupna biletu i postanowiliśmy przespać we Lwowie jedną noc. Zdecydowaliśmy także, iż najpierw jedziemy do Odessy.

KRYM

- RAJ UTRACONY

Lenin strzegący Odessy

wie towarzyszyło wiele obaw. Słyszeliśmy o epidemiach chorób zakaźnych, nie zachęcała słabo rozwinięta baza turystyczna. Przerazająca wydawała się trzydziestogodzinna podróż pociągiem. Równie niepokojąca była informacja, iż bilety na Krym trzeba kupować z dwutygodniowym wyprzedzeniem. Nie zrealizowaliśmy się jednak, a dla zwiększenia bezpieczeństwa w podróż wy-

chcieliśmy zobaczyć Perłę Morza Czarnego.

W pociągu, składającym się z 20 wagonów, spędziliśmy 13 godzin. Jechaliśmy gorszą klasą, gdzie nie było przedziałów. Wagon stanowił więc jeden organizm – zero intymności, ale zaleta była jedna – każdy miał miejsce, i to leżące.

Odessa

Zaraz po wyjściu z pociągu zaatakował nas pan proponujący kwatery. Prysznic, własny klucz, ogród, przystępna cena. Jednym słowem luksus. Kiedy zobaczyliśmy naszą „wille”, zbudowaną z płyt pilśniowych, doznaliśmy szoku – daliśmy się nabrać. Ale zmęczeniu po długiej podróży, postanowiliśmy zostać. Rzeczywiście mieliśmy własny klucz do własnej klitki, bo inaczej tego nie można nazwać. Pokój 2 na 2,5 metra, 2 łóżka, my i nasze wielkie plecaki. Na szczęście była chociaż namiastka ogrodu, w którym, oprócz nas, wegetowała jeszcze czwórka turystów. Oni jednak sprawiali wrażenie osób jak najbardziej zadowolonych z warunków. W każdym razie to wszystko było jeszcze niczym w porównaniu z wychodkiem. Wizyta w nim była prawdziwym wyzwaniem – przerażał niesamowity odór, potęgowany przez upał. W trochę lepszym stanie była drewniana budka służąca za prysznic. Byliśmy jednak twardzi i przetrwaliśmy w tym miejscu aż 4 dni.

Oprócz noclegu zawiodło nas też miasto. Okazało się, że lata świetności Odessy już dawno minęły. Większość budynków jest w opłakanym stanie. Te wyremontowane znajdują się tylko na jednej, rzeczywiście ładnej ulicy – na Primorskim Bulwarze. Tu zadomowiła się także restauracja Deja Vu, nawiązująca do filmu Juliusza Machulskiego z Jerzym Stuhrem. Z bulwaru można zejść sławnymi Schodami Potiomkinowskimi do portu morskiego – jedyne nowoczesne miejsca w Odessie. Cudownie wygląda natomiast jedna z cerkwi, która znajduje się nieopodal dworca. Skusiła nas swymi złotymi kopułami, lśniącymi w słońcu. Otaczał ją jednak tłum żebraków, w środku zaś niczym nie zachwycała.

W Odessie nie mogło zabraknąć oczywiście Wodza Rewolucji. Pomnik Lenina stoi na ogromnym placu, który, nieużywany, zarasta teraz trawą. Symboliką komunistyczną, a także militarystyczną, nasycony jest również dworzec kolejowy. Budynek przyozdobiono działami, postaciami marynarzy z bronią, datami 1905, 1917, 1944 i napisem „Sława bohaterowskiemu narodowi”. Pozostaje tylko pytanie, co dworzec kolejowy ma wspólnego z komunizmem,

rewolucją i Wielką Wojną Ojczyźnianą..?

Zniesmaczeni zwiedzaniem podupadłej metropolii wybraliśmy się na jednodniową wycieczkę do Twierdzy Akerman, leżącej kilkadziesiąt kilometrów od Odessy. Po drodze nieustannie wypatrywaliśmy sławnych, mickiewiczowskich stepów akermańskich – z mizernym jednak skutkiem, choć chwilami widoki przykuwały nasz wzrok. Wreszcie dotarliśmy do twierdzy, raczej zapomnianej przez turystów, sądząc po liczbie osób ją odwiedzających. Bilety dzieliły się na dwie kategorie: dla obcokrajowców i „swoich”, przy czym te pierwsze były sześć razy droższe. Wystarczyło jednak powiedzieć po rosyjsku zdanie „Poproszę trzy bilety dla studentów”, by dostać się do środka za jedyne 85 groszy.

Twierdza sprawia niesamowite wrażenie i po prostu rzucała nas na kolana. W końcu jest to jeden z największych zespołów fortyfikacyjnych Europy Środkowo-Wschodniej. Dodatkowego uroku dodaje położenie obiektu – na wzgórzu przy ujściu Dniestru do Morza Czarnego. Ogromne przestrzenie i ciągnące się w nieskończoność mury nie były pilnowane przez nikogo, można było wejść dosłownie wszędzie. W zwiedzaniu przeszkadzały tylko piekielny upał. Na koniec mogliśmy podziwiać pomysłowość ludzi mieszkających przy twierdzy. Mur historycznej fosy wykorzystali jako jedną ze ścian swoich domów!

Niestety trzeba było wracać do Odessy, która choć nie jest brzydka, to na pewno nie zasługuje na przydomek Perły Morza Czarnego. Wreszcie nadeszła pora na Krym – prawdziwy cel naszej podróży. Na dworcu zaczepił nas chłopak, który proponował kupno biletów. Już je mieliśmy, bo trzeba zaopatrzyć się w nie kilka dni wcześniej. Udawaliśmy więc, że nie wiemy, o co mu chodzi. Wtedy zmieszal się i z rozbrajającą szczerością wyjaśnił nam: „Bo u was w Polsce jest cywilizacja, a u nas mafia”...

Bakczysaraj

Kilkanaście godzin jazdy pociągiem i jesteśmy na Krymie, w Symferopolu. To stolica półwyspu i skrzyżowanie wszystkich szlaków

STUDENCKIE PEREGRYNACJE

komunikacyjnych – stąd można dostać się w każde miejsce Krymu. Dla nas to tylko miejsce przesiadki w drodze do Bakczysaraju – dawnej stolicy Chanatu Krymskiego.

Mądrzejsi o doświadczenia z noclegiem w Odessie, teraz postanowiliśmy być bardziej ostrożni przy poszukiwaniu miejsca do spania. Na dworcu zaczęli nas, jak się później okazało, Tatar. Od razu wiedział, że jesteśmy Polakami – poznał nas po sandałach. Teraz byliśmy bardziej stanowczy i nie dawaliśmy się tak łatwo przekonać. Kiedy pokazał nam legitymację milicjanta, ulegliśmy i pojechaliśmy z nim zobaczyć naszą kwartę. Zdecydowaliśmy się prawie natychmiast po jej obejrzeniu. Nie chodziło o same warunki, ale o miejsce, w jakim znajdował się dom. Z trzech stron otoczony był ogromnymi, pionowymi blokami skalnymi. Wydawało się to tak nie-realne, że mieliśmy wrażenie, jakby do okna przyklejona była tapeta. Poza tym mogliśmy zobaczyć, jak żyje tatarska rodzina i skosztować miejscowego jedzenia.

Pierwszym naszym zadaniem było zwiedzenie skalnego miasta Czufut-Kale. Zaciekała nas już sama droga do tego miejsca, tym bardziej że jej urokowi uległ także Mickiewicz. Najciekawszy był „dom” wciśnięty w skały, którego masywny skalny dach sprawiał wrażenie, jakby miał zaraz runąć i przygnieść mieszkańców. Po drodze napotkaliśmy także Uspieński Monaster, którego powstanie datuje się na przełom VII i IX wieku i który prawie w całości znajduje się w pomieszczeniach wykutych w skale. Na zewnątrz widoczne są jedynie schody i mały budynek, przytłoczony wielkością góry, do której jest przylepiony.

Samo Czufut-Kale i jego otoczenie robią piorunujące wrażenie. To skalne miasto istniało być może już w VI wieku, a później przez pewien okres było stolicą Chanatu Krymskiego. Ciekawostką jest to, iż kręcono tu jedną ze scen „Pana Wołodyjowskiego”. Uwagę turysty przykuwa droga z dwoma równoległymi rowami, wyrzeźbionymi w ciągu kilku wieków przez koła pojazdów. Jest to tym bardziej ciekawe, że już pewną trudność sprawia dojście na piechotę, narzuca się więc pytanie, jak docierały tam wozy? Z Czufut-Kale rozpościerają się niesamowite widoki. Z jednej strony głęboki wąwóz, a z drugiej góry. Surowe skały kontrastują z pokrywającą je miejscami zielenią. Grozy temu miejscu dodawało ciemne niebo i cisza przerywana grzmotami.

Bakczysaraj – miejsce odpoczynku gości dworu chana

Twierdza Akerman – wspanialsza od całej Odessy

Następnym obiektem, który zwiedziliśmy, był Pałac Chanów – jeden z najważniejszych zabytków Krymu. Ciągnie tam wielu turystów, a także Tatarzy, dla których pałac jest świadectwem minionej potęgi. Nam wydał się dość interesujący, ale nie spełnił naszych oczekiwań. Liczyliśmy bowiem na coś ogromnego, rzucającego na kolana, na coś, co oddawałoby potęgę i okrucieństwo Tatarów, zobaczyliśmy zaś niepozorne, niewielkie budowle. Podobały nam się minarety, z których odzywał się głos muezina wzywający na modlitwę, niestety odtwarzany z taśmy. Uwagę zwróciły również dwie fontanny – Łez i Złota, które zafascy-

nowały także Mickiewicza i Puszkina.

Sewastopol

Znów zaczynamy od noclegu, ponieważ była to pierwsza sprawa, którą załatwialiśmy w każdym nowym miejscu. Na dworcu podeszła do nas dość wstydliwa pani proponująca wynajęcie mieszkania. Wprawieni zaczęliśmy się targować i nawet zbiliśmy trochę cenę. Po dotarciu do mieszkania okazało się, że są tam jeszcze mąż i mała córka właścicielki. Już myśleliśmy, że coś źle zrozumieliśmy z wcześniejszych ustaleń. Jednak w przeciągu pięciu minut cała rodzina wraz z chomikiem, wychylającym rozpaczliwie głowę ze słoika, wyniosła się z domu. Czuliśmy się zażenowani, ale mieliśmy całe mieszkanie, wraz z telefonem i telewizorem, dla siebie za jedyne 13 zł od osoby. Co ciekawe, nie wzięto od nas żadnych danych czy dokumentów. Poproszono nas tylko o to, byśmy odbierali telefony i mówili, że rodzina wróci za trzy dni.

Zajmował się tym kolega, który kompletnie nie zna rosyjskiego...

Sewastopol to dziwne miasto. Mimo że należy do Ukrainy, sprawia wrażenie, jakby był integralną częścią Rosji. Pełno tu flag, marynarzy i wojskowych budynków rosyjskich. Jest to w końcu miejsce stacjonowania Floty Czarnomorskiej Federacji Rosyjskiej. Sewastopol jest bardzo zmilitaryzowany – z daleka można zobaczyć łodzie podwodne, okręty wojenne, po ulicach chodzi wielu marynarzy, niestety w dość żałosnych mundurach albo raczej „szmatkach”. Nie mogło też zabraknąć pomników i muzeów związanych z morskim i portowym charakterem miasta, a także z wojnami, jakie przetoczyły się przez ten region. Trzeba jednak przyznać, że Sewastopol, przynajmniej w swojej centralnej części, ma europejski charakter. Pełno tu porządnych restauracji i eleganckich turystów, oblegających tłumnie nadbrzeże i główną ulicę, która o dziwo nie nosi imienia Lenina.

Głównym zabytkiem Sewastopola są z pewnością pozostałości Chersonesu Taurydzkiego – miasta założonego przez Greków w VI w. p.n.e. Na terenie muzeum znajdują się ruiny jedyne go znalezione go na terenie Ukrainy antycznego teatru, rzymskiej cytadeli, mennicy, a także odnowiona cerkiew, w której najprawdopodobniej dokonano w 988 roku chrztu Rusi. Najbardziej przemawiały do wyobraźni greckie kolumny usytuowane tuż nad samym morzem, a także pobliski dzwon podtrzymywany przez dwa kamienne słupy. Zastanawiała nas tylko obecność znacznej liczby ludzi w strojach kąpielowych. Czyżby Ukraińcy mieli na tyle fantazji, by przychodzić tu skąpo ubranymi? Szybko okazało się, że muzeum, oprócz turystów, odwiedzają także plażowicze. W jego obrębie znajdują się bowiem skrawki kamienistej plaży. Jest to jedno z niewielu miejsc w Sewastopolu, gdzie można nacieszyć się urokami kąpiel w ciepłym, lazurowym morzu.

Ciąg dalszy w kolejnym numerze „Wiadomości”

Katarzyna Kalata
Marcin Kosienkowski
Zdjęcia Piotr Cioczek

AKADEMICKIE KOŁO SBP W LUBLINIE

W styczniu br. minęło 5 lat od chwili powołania Akademickiego Koła Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Lublinie, pierwszego w historii lubelskiego bibliotekarstwa odrębnego koła, zrzeszającego pracowników bibliotek państwowych szkół wyższych Lublina: UMCS, KUL, AM, AR i PL.

Z okazji jubileuszu 23 maja w Bibliotece Głównej Akademii Medycznej miało miejsce uroczyste spotkanie członków Koła z udziałem zaproszonych gości, wśród których byli m.in. przedstawiciele Zarządu Koła Miejskiego i Zarządu Okręgu Lubelskiego SBP. Na część oficjalną spotkania złożyły się: krótkie sprawozdanie przewodniczącej Koła mgr Elżbiety Grzybowskiej, podsumowujące 5-lecie działalności; wystąpienia dr. Zdzisława Bielenia, wicedyr. WBP im. H. Łopacińskiego i mgr Stanisława Wojnarowicz, wicedyr. Biblioteki Głównej

działalności Koła: naukowy oraz integracyjny.

Statut Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich – największej i najbardziej prężnej organizacji zawodowej bibliotekarzy w Polsce – określa m.in. cele następujące: „inspirowanie, rozwijanie i popieranie zainteresowań naukowych oraz doskonalenie umiejętności fachowych członków Stowarzyszenia; rozbudzanie i popieranie inicjatyw zawodowych i społecznych bibliotekarzy oraz pracowników informacji naukowej; integracja środowiska zawodowego; podnoszenie społecznego prestiżu i ochrona zawodu oraz warunków jego wykonywania; kształtowanie właściwych postaw etycznych i społecznych bibliotekarzy i pracowników informacji naukowej”.

Swoje cele Koło realizuje poprzez organizowanie spotkań o tematyce zawodowej w ramach zainicjowanego cyklu „Wykłady

mówiła o Kolekcji muzykaliów pochodzących z Pruskiej Biblioteki Państwowej w Berlinie a przechowywanej w Bibliotece Jagiellońskiej (maj 1997 r.), mgr Andrzej Padziński, wicedyr. Biblioteki Głównej AR w Lublinie przedstawił *Sian prac nad centralnym katalogiem bibliotek naukowych NUKat w Polsce* (marzec 1999 r.).

W cyklu wykładów otwartych wystąpili gościnnie ze Stanów Zjednoczonych: dr Thomas W. Shaughnessy, dyr. University of Minnesota Libraries w Minneapolis (*Space Planning and Library Design for the 21st Century* – marzec 1998 r.) i dr Beata Cesak-Obydzińska (*Biblioteki publiczne w Stanach Zjednoczonych w obliczu przemian cywilizacyjnych ostatnich lat na przykładzie Biblioteki Miejskiej w Salinas i filii Biblioteki Hrabstwa Monterey w Seaside w stanie Kalifornia* – maj 2001 r.).

Wykłady te cieszyły się dużym zainteresowaniem nie tylko bibliotekarzy, ale również studentów i pracowników nauki.

Inną formą działalności Koła, pozwalającą na pogłębianie wiedzy bibliotekarskiej oraz indywidualnych zainteresowań jest organizacja wyjazdów, zarówno do bibliotek krajowych jak i dłuższych wypraw poza granice naszego kraju. Wycieczki te mają charakter nie tylko szkoleniowy, ale w programie zawierają także elementy turystyczno-rekreacyjne i kulturalne.

Stanowią one znakomitą formę integracji oraz stwarzają możliwość nawiązania bliskich i trwałych znajomości z kolegami po fachu.

Sporśród największych bibliotek w kraju w omawianym okresie zwiedziliśmy Bibliotekę Narodową w Warszawie, Bibliotekę Śląską w Katowicach i Bibliotekę Ossolineum we Wrocławiu oraz biblioteki uczelniane: Bibliotekę Główną Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie, a dwukrotnie – Bibliotekę Jagiellońską² i nowy gmach Biblioteki Uniwersyteckiej przy ul. Dobrej 56 w Warszawie.

W odwiedzanych bibliotekach interesowały nas głównie sprawy organizacji pracy w poszczególnych działach, związane z komputeryzacją prac bibliotecznych, ochrona i zabezpieczanie zbiorów oraz rozwiązania architektoniczne gmachów bibliotecznych, szczególnie tych nowych, budowanych na miarę XXI wieku (przykład chociażby Biblioteki Śląskiej – jednej z najnowocześniejszych bibliotek w Europie).

Do wymiany doświadczeń zawodowych w zakresie interesujących nas zagadnień przyczyniają się również wycieczki do naszych macierzystych bibliotek pod hasłem „Poznajemy biblioteki Lublina”. Dotychczas zwiedziliśmy Pracownię Konserwacji Starej Książki w Bibliotece Uniwersyteckiej KUL, nowe skrzydło Biblioteki Głównej UMCS i nową siedzibę Biblioteki Głównej AR oraz zapoznaliśmy się z ciekawszymi eksponatami zbiorów specjalnych ówczesnej WiMBP im. H. Łopacińskiego.

Ponadto zwiedziliśmy muzea w Nałęczowie (Muzeum Bolesława Prusa i Chatę Stefana Zeromskiego), „Kuncewiczówkę” w Kazimierzu n. Wisłą, Muzeum Sztuki Religijnej w Lubartowie oraz Muzeum i Bibliotekę Zamojskich w Kozłowie.

Po trzech latach naszej działalności, która w tym okresie nie była łatwa, bo nie mieliśmy wcześniejszych doświadczeń w pracy społecznej, rozszerzyliśmy zakres naszych działań, organizując wyjazdy do bibliotek zagranicznych.

Głównym celem pierwszej wyprawy zagranicznej (Słowacja, wrzesień 2000 r.) było zapoznanie się z działalnością Biblioteki na Uniwersytecie im. Mateja Bela w Bańskiej Bystrzycy. W roku następnym udało się nam zrealizować już dwa wyjazdy zagraniczne: do Lwowa (kwiecień 2001) i Pragi (wrzesień 2001). We Lwowie byliśmy z wizytą w Bibliotece Uniwersyteckiej Lwowskiego im. I. Franki i Bibliotece Naukowej Ukrainskiej Akademii Nauk im. V. Stefanyka. Wyjazd do Pragi umożliwił nam zwiedzić biblioteki wydziałowe na Uniwersytecie Karola, Bibliotekę Narodową w Klementinum i Bibliotekę Akademii

Nauk Republiki Czeskiej.³

Ale wykłady i wycieczki, w których biorą udział nie tylko pracownicy bibliotek akademickich, ale i pracownicy z Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej, Miejskiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego, Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. H. Łopacińskiego, a także bibliotekarze szkolni i pracownicy nauki, nie są jedyną formą naszych poczynań integracyjnych. Tradycją stało się również organizowanie tzw. „spotkań powycieczkowych”, podczas których wymieniamy wrażenia i oglądamy zdjęcia.

Zebrań członków i sympatyków Koła odbywają się tradycyjnie dwa razy w roku: w pierwszym kwartale – zebrań o charakterze sprawozdawczym i w grudniu – „spotkań przedświątecznych”, podczas których ustalamy również plan pracy Koła na rok następny.

Z innych działań Koła należy wymienić udział członków SBP w krajowych konferencjach organizowanych przez Zarząd Główny SBP (m.in. w ogólnopolskiej konferencji z okazji 80-lecia SBP w 1997 r.) oraz w pracach Sekcji Bibliotek Naukowych przy ZG SBP.

Ponadto Koło utrzymywało kontakty z Kołem Miejskim SBP i Zarządem Okręgu Lubelskiego SBP poprzez udział m.in. w obchodach Dnia Bibliotekarza i Bibliotek.

Członkowie Akademickiego Koła SBP to bibliotekarze z dużą inicjatywą i otwarciem na nowe pomysły. Na koniec 2001 r. było nas 56 osób (25 bibliotekarzy z UMCS, 9 z AM, 9 z KUL, 7 z AR i 5 z PL oraz 1 osoba z biblioteki szkolnej).

Korzystając z okazji jubileuszu Koła chciałam podziękować wszystkim koleżankom i kolegom – członkom Stowarzyszenia za ich aktywną postawę, członkom Zarządu Koła – za ich trud i zaangażowanie, a Dyrekcjom bibliotek uczelnianych: UMCS, KUL, AM, AR i PL za zrozumienie, życzliwość i poparcie naszych działań.

Następne lata drugiej już kadencji (2001-2005) zapowiadają się dla Koła bardzo interesująco. Planowane są kolejne wykłady na interesujące nas tematy z zakresu bibliotekoznawstwa, bibliotekarstwa i informacji naukowej.

Planowane są też nowe wyjazdy do kolejnych bibliotek naukowych w kraju i za granicą (chciałabym nadmienić, że organizacja wrześnieowych wypraw zagranicznych jest od 2000 r. stałym punktem w rocznych planach naszej działalności).⁴

Należałoby jedynie mieć nadzieję, że Koło dzięki społecznemu zaangażowaniu swoich członków będzie kontynuować realizację swoich celów, a Zarządowi Koła nie zabraknie pasji i wytrwałości.

Przypisy:

¹ W 1983 r. gremialne rezygnowanie bibliotekarzy z członkostwa w SBP w proteście przeciwko poparciem przez władze krajowe SBP Patriotycznego Ruchu Odrodzenia Narodowego spowodowało w kraju ograniczenie działań uczelnianych Stowarzyszenia, a w bibliotekach uczelnianych Lublina praktycznie zanikła ona aż do roku 1996.

² W czerwcu br. odwiedziliśmy po raz drugi BJ.

³ Więcej o podróży do Czech w „Wiadomościach Uniwersyteckich” 2001, nr 9, s. 28-29.

⁴ O podróży bibliotekarzy lubelskich do Berlina we wrześniu br. w jednym z kolejnych numerów „Wiadomości Uniwersyteckich”.

5-LECIE

Zarząd Akademickiego Koła SBP w Lublinie wybrany na kadencję 2001-2005.

Siedzą od lewej: mgr Ewa Malicka (AM) – członek, mgr Elżbieta Grzybowska (UMCS) – przewodnicząca, mgr Ewa Bohruk (AM) – sekretarz. Stoją od lewej: mgr Małgorzata Zielińska (UMCS) – członek, mgr Barbara Winiarczyk (KUL) – z-ca przewodniczącej, mgr Janina Konek (PL) – skarbnik, mgr Irminda Pudzińska (AR) – z-ca przewodniczącej. Nieobecni na zdjęciu: mgr Tadeusz Karmelita (AR) – członek

nej UMCS; prelekcja połączona z prezentacją przezroczny mgr Lucyny Smyk, dyr. Biblioteki Głównej AM, na temat historii i działalności Biblioteki w nowej siedzibie przy ul. Szkolnej 18; zwiedzanie poszczególnych agend Biblioteki.

Druga część spotkania miała charakter towarzyski, w czasie którego bankietowano przy „stole szwedzkim”, prowadzono rozmowy, oglądano zdjęcia wykonane techniką cyfrową oraz Kronikę Koła (obecni na spotkaniu mogli uwiecznić w niej swoje autografy) przywołujące wspomnienia wspólnych wojaży krajowych i zagranicznych. Atmosfera spotkania świadczyła o rzeczywistej więzi, która zjednoczyła grupę bibliotekarzy z bibliotek różnych resortów.

Jak każdy jubileusz, tak i ten, skłania do pewnych refleksji, oceny i podsumowań. Koło, któremu mam okazję przewodniczyć już drugą kadencję powstało 27 stycznia 1997 r. Ale początki naszej pracy stowarzyszeniowej sięgają roku 1996, kiedy to w lutym na terenie dwóch bibliotek: UMCS i AR, po przeszło 10-letniej przerwie działalności w środowisku akademickim Lublina, reaktywowała się grupa członkowska SBP.¹ Przez rok do chwili powołania samodzielnego koła dla bibliotek akademickich, należeliśmy do Koła Miejskiego, działającego wówczas przy WiMBP im. H. Łopacińskiego.

Dużym sukcesem w tym okresie było zorganizowanie przy współpracy Zarządu Okręgu Lubelskiego SBP spotkania lubelskich bibliotekarzy z ówczesnym przewodniczącym SBP, dr. Stanisławem Czajką.

Chcę zwrócić uwagę na dwa główne cele

Otwarte dla Środowiska Bibliotekarskiego”, wyjazdów do bibliotek naukowych w kraju i zagranicą, wycieczek krajoznawczych z okazji Dnia Bibliotekarza i Bibliotek oraz nawiązywanie i utrzymywanie kontaktów służbowych i koleżeńskich z innymi tego typu środowiskami akademickimi w kraju i za granicą.

Pięcioletni okres działalności Koła należy ocenić pozytywnie. W ciągu krótkiego czasu udało się nam zorganizować 10 specjalistycznych wykładów, dotyczących różnorodnej problematyki z zakresu polskiego i amerykańskiego bibliotekarstwa oraz 6 wycieczek krajowych i 3 zagraniczne, podczas których odwiedziliśmy 6 największych bibliotek naukowych w kraju oraz 1 słowacką, 2 ukraińskie i 3 czeskie.

W ramach wykładów otwartych wysoce cenimy sobie współpracę z Zakładem Nauk Pomocniczych Historii i Bibliotekoznawstwa UMCS, którego pracownicy niejednokrotnie byli prelegentami, a wykład prof. dr. hab. Józefa Szymańskiego *Nauki historyczne a bibliologia* w marcu 1997 r. zainaugurował zarazem cykl wykładów otwartych i działalność Akademickiego Koła SBP w Lublinie.

Referaty ogłosili ponadto dyrektorzy i pracownicy bibliotek naukowych z Warszawy, Krakowa i Lublina, m.in. prof. dr. hab. Barbara Sordylowa wystąpiła z okazji 70-lecia „Przeglądu Bibliotecznego” z odczytem *Problemy bibliotek i informacji naukowej w okresie transformacji i ich odbicie na lamach „Przeglądu Bibliotecznego”* (maj 1998 r.), mgr Agnieszka Mieliska-Ciepierska z BJ

Z akademickich aren sportowych

Wspaniałym sukcesem zawodników AZS UMCS zakończyły się rozgrywki ekstraligi szachowej. Po raz pierwszy w historii szachistów zdobyli medal w najwyższej klasie rozgrywkowej. Jest to największy sukces sportowy, nie tylko sekcji szachowej, ale całego Klubu Uczelnianego AZS na naszym Uniwersytecie. Lepszą drużyną okazała się tylko ekipa Polonii Warszawa, w której grają... wszyscy reprezentanci Polski!

Szachiści wicemistrzami Polski

W dniach 30 sierpnia – 8 września po raz trzeci z rzędu lubelscy szachiści uczestniczyli w rozgrywkach ekstraligi zwanych również Drużynowymi Mistrzostwami Polski, w których występuje 10 najlepszych zespołów w Polsce. Tym razem po Zakopanem i Głogowie rozgrywki odbyły się w ośrodku wypoczynkowym gorzowskiego „Stilonu” w podgorzowskich Lubniewicach. Ośrodek położony wśród lasów i jezior bardzo dobrze służył najlepszym polskim (i nie tylko) specjalistom „królewskiej gry”.

Cisza i spokój, a także słoneczna pogoda i możliwość bezpłatnego korzystania z wypożyczalni sprzętu pływającego pozwalała na komfortowe przygotowywanie się do codziennych kilkugodzinnych partii.

Po zajęciu szóstego miejsca w ubiegłorocznej lidze rozgrywanej w Głogowie tym razem po dużych wzmocnieniach akademicy (na studia przychodzą nowi utalentowani zawodnicy) marzyli po cichu o miejscu na podium. Jednakże inne drużyny aspirujące do medali też poczyniły duże wzmocnienia: PTSz Płock dwukrotną mistrzynią Polski kobiet – studentką SGH Warszawa – arcymistrzynią Joanną Dworakowską, a beniaminek ligi „Polfa” Grodzisk Mazowiecki zaangażowała aktualną mistrzynią Polski kobiet – arcymistrzynią Iwetę Radziejewicz oraz aktualnego mistrza świata do lat 20 arcymistrza Węgra Petera Acsa.

Do naszej drużyny bardzo dobrze wprowadzili się dwaj młodzi utalentowani gracze. Marcin Dziuba (na stałe mieszka w Zamościu), który klasyfikowany jest na 20 miejscu polskiej listy rankingowej, zdał w lipcu pomyślnie egzaminy wstępne na naszą Uczelnię. Jest studentem I roku matematyki UMCS. Drugi, lublinianin Paweł Stoma, przygotowuje się do podjęcia studiów na tym samym kierunku co Marcin Dziuba.

Rozgrywki zaczęły się dla nas wręcz rewelacyjnie. Po dwóch rundach, w których pokonaliśmy Hańczę Juvenę Suwałki 4,5:1,5 oraz rozgromiliśmy MOK „Budoprojekt” Głogów 6:0, zostaliśmy niespodziewanie liderami ligi. Niestety tylko do trzeciej rundy, w której zmierzaliśmy się z aktualnym mistrzem Polski Polonią Plus GSM Warszawa, z którą ponieśliśmy nieznaczny porażkę w stosunku 2:4. Zdobyte w tym meczu dwóch punktów uznaliśmy za wynik bardzo przyzwoity, bo przecież Polonia to cała reprezentacja Polski plus litewski arcymistrz Eduardas Rozentalis. Czwarta runda była dla nas chyba najważniejsza, bo zmierzaliśmy się z drużyną przed zawodami typowaną do pewnego zdobycia drugiego miejsca (pierwsze było „zarezerwowane” dla Polonii). PTSz Płock ma w swoim składzie czterech zawodników (trzech mężczyzn + kobieta) z tytułem arcymistrza. Mecz rozgrywamy z niezwykłą chęcią zakończenia serii trzech kolejnych porażek z tą drużyną w poprzednich rozgrywkach ligowych z lat 1999-2001. I w końcu po trzech latach odnosimy pierwsze zwycięstwo 3,5:2,5. W piątej rundzie spotykamy się z niewygodnym „Zelmerem” Rzeszów, który do tej pory nie przegrał żadnego spotkania. Jednak to my kontynuujemy dobrą passę i odnosimy wysokie zwycięstwo 4,5:1,5, które otworzyło nam drogę do podium, a jak się potem okazało do zdobycia pewnego drugiego miejsca. Nawet minimalna porażka z „Polfą” Grodzisk Mazowiecki nie przeszkadza nam w utrzymaniu dobrych humorów. Trzy ostatnie rundy wygrywamy, przypieczętowując tym samym historyczny sukces Klubu Uczelnianego AZS. Bardzo wymowne jest nasze wysokie zwycięstwo nad szachistami „Pocztowca” Poznań, który w tym składzie rok temu zdobył brązowe medale.

Dariusz Wierzbicki

Wyniki uzyskane przez AZS UMCS:

- 4,5 : 1,5 z Hańczą Juveną Suwałki
- 6 : 0 z MOK „Budoprojekt” Głogów
- 2 : 4 z Polonią Warszawa
- 3,5 : 2,5 z PTSz Płock
- 4,5 : 1,5 z Zelmerem Rzeszów
- 2,5 : 3,5 z Polfą Grodzisk Mazowiecki
- 3,5 : 2,5 z Miedzią Legnica
- 4,5 : 1,5 z Pocztowcem Poznań
- 3,5 : 2,5 ze Stilonem Gorzów Wlkp.

Tabela końcowa 58 Drużynowych Mistrzostw Polski (Ekstraliga)

1. Polonia Warszawa	37 pkt.
2. AZS UMCS Lublin	34,5 pkt.
3. Polfa Grodzisk Maz.	33 pkt.
4. Miedź Legnica	32 pkt.
5. PTSz Płock	31,5 pkt.
6. Zelmer Rzeszów	25 pkt.
7. Stilon Gorzów	23 pkt.
8. Pocztowiec Poznań	22,5 pkt.
9. Hańcza Suwałki	21 pkt.
10. MOK Głogów	10,5 pkt.

Dwa ostatnie zespoły spadły do niższej klasy rozgrywkowej.

Wyniki indywidualne zawodników AZS UMCS:

- 1. am Wiachesław Dydychko (ranking 2538) – 6,5 pkt. z 9 partii
- 2. am Paweł Jaracz (2516) – 6,5 pkt. z 9
- 3. mm Rafał Antoniewski (2465) – 7 pkt. z 9
- 4. mm Marcin Dziuba (2454) – 5,5 pkt. z 9
- 5. k Paweł Stoma (2265) – 4,5 pkt. z 7
- 6. mm Barbara Grabarska-Jaracz (2265) – 4,5 pkt. z 9
- rezerwa: m Marcin Myć (2314) – 0 pkt. z 2

Należy podkreślić tu wspaniałą formę wszystkich zawodników podstawowego składu, a w szczególności trzech pierwszych oraz Pawła Stomy, którzy indywidualnie nie przegrali żadnej partii!

Zdobywając drugie miejsce szachiści AZS UMCS Lublin zakwalifikowali się do przyszłorocznych rozgrywek Pucharu Europy!!!

DIALOG KULTUR

– konferencja naukowa na Krymie

W dniach 19-23 sierpnia 2002 r. w Narodowym Uniwersytecie Taurydskim im. W. Wemadskiego w Symferopolu na Krymie odbyła się konferencja naukowa „Dialog kultur w procesie nauczania języków obcych”.

Narodowy Uniwersytet Taurydski (NUT) jest znaną i cenioną wyższą uczelnią na Ukrainie o długoletnich tradycjach sięgających początku XX w. Kształci się tam około 14 tys. studentów, w tym znaczna grupa obcokrajowców.

W konferencji udział wzięli pracownicy Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych UMCS: mgr **Barbara Górecka**, mgr **Alicja Kaźmierak** oraz mgr **Danuta Matwiczyna**. Wystąpiły one z referatem „Komunikacja międzykulturowa a praktyczne nauczanie języka rosyjskiego”.

Konferencja została zorganizowana przez Zakład Metodyki Nauczania Dyscyplin Filologicznych Uniwersytetu Taurydskiego z okazji 25-lecia ukończenia

Uniwersytetu przez pierwszych zagranicznych absolwentów, wśród których były również autorki referatu.

Uroczyste otwarcie konferencji odbyło się z udziałem rektora NUT prof. N. Bagrowa, wicepremiera Autonomicznej Republiki Krymu prof. W. Kazarina, dziekana Wydziału Filologicznego prof. J. Reguszewskiego i dyrektora Zakładu Metodyki Nauczania Dyscyplin Filologicznych doc. T. Jaszczeki.

Otwarcie Konferencji towarzyszyła wystawa dorobku naukowo-dydaktycznego polskich absolwentów Uniwersytetu.

Obrady odbywały się w 3 sekcjach: „Najnowsze tendencje w praktyce nauczania języka rosyjskiego jako języka obcego”; „Gramatyka opisowa języka rosyjskiego – aspekt komunikatywny”; „Dialog kultur w literaturze rosyjskiej”.

Konferencja zakończyła się dyskusją przy „okrągłym stole” nt. „Komunikacja międzykulturowa w praktyce nauczania języków obcych”.

Таврический национальный университет 2002 г.

Poruszono m.in. kwestię Polaków na Krymie w aspekcie historyczno-kulturowym.

Organizatorzy zadbali również o to, aby w programie konferencji znalazły się elementy lingwokulturologii, żartobliwie nazwane przez uczestni-

ków „podróżą sentymentalną” po Krymie.

Barbara Górecka
Alicja Kaźmierak
Danuta Matwiczyna

BIBLIOTEKI NAUKOWE W POLSCE

BIBLIOTEKA JAGIELLOŃSKA W KRAKOWIE

Stało się już tradycją, że w ramach obchodów Dnia Bibliotekarza Dyrekcja Biblioteki Głównej UMCS oraz Akademickie Koło Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Lublinie organizują szkoleniowe wyjazdy bibliotekarzy do wybranych bibliotek naukowych. W ostatnich latach zorganizowano wyjazdy do tradycyjnie zorganizowanej Biblioteki Narodowej, nasyconej elektroniką Biblioteki Śląskiej czy też nowoczesnej architektonicznie, z wolnym dostępem do znacznej części księgozbioru Biblioteki Uniwersytetu Warszawskiego. W dniach 13–14 czerwca bibliotekarze wybrali Bibliotekę Jagiellońską aby zapoznać się z efektami zakończonego trzeciego etapu jej rozbudowy.

Zanim przybliżę czytelnikowi dzień dzisiejszy tej biblioteki warto zwrócić się trochę ku przeszłości. Biblioteka Jagiellońska należy do najstarszych funkcjonujących bibliotek naukowych w Europie. Gromadzenie zbiorów rozpoczęto w 1364 roku, wraz z założeniem Uniwersytetu. Początkowo księgozbiory gromadzono przy poszczególnych wydziałach, kolegiach i burdach studenckich. Pochodziły one przeważnie z darów profesorów i wychowanków uczelni. Od XVI wieku stopniowo łączono poszczególne księgozbiory w jeden organizm biblioteczny. Miejszem gromadzenia było jedno ze skrzydeł Collegium Maius. Kompletna centralizacja nastąpiła za czasów KEN z inicjatywy Hugona Kołłątaja. Stała się ona wówczas ogólnouniwersytecką Biblioteką Główną o charakterze publicznym. W wieku XIX pomimo utraty niepodległości przez Polskę księżnica nadal się rozwijała. W okresie zarządzania biblioteką przez Jerzego Samuela Bandkego oraz Józefa Muczkowskiego nastąpił ogromny postęp w porządkowaniu i opracowaniu zbiorów. W tym czasie biblioteka zajęła całe Collegium Maius. W drugiej połowie XIX stulecia stopniowo utrwałała się jej nazwa. Okres świetności przeżywała Biblioteka za dyrekcji Karola Estraichera (lata 1868-1905). Dzięki niemu (twórcy bibliografii polskiej) rozrosła się liczba poloników do około 85 000. Od tego czasu można mówić o narodowym charakterze księżnicy – „Bibliotheca Patria”. Rozrastający się księgozbiór na początku XX wieku został umieszczony w Gmachu Kolegium Nowodworskiego w sąsiedztwie Collegium Maius. Oficjalnie nazwę „Biblioteka Jagiellońska” przyjęła po uzyskaniu niepodległości w 1918 roku.

W okresie międzywojennym na-

Nowy gmach BJ przy ul. Olcandry 3

Książki z magazynu do czytelnicy i wypożyczalni są dostarczane przez nowoczesny system transportu (wagoniki – tele-lifty)

stąpił dalszy rozwój Jagiellonki. Przeprowadzono wówczas reformę katalogów oraz unowocześniono księgozbiór. Największym jednak osiągnięciem było wybudowanie w latach 1933 do 1939 według projektu architekta Wacława Krzyżanowskiego nowego budynku, który był jednym z najnowocześniejszych obiektów budownictwa bibliotecznego w Polsce. Obecnie ma on status zabytku architektury modernistycznej. Projekt W. Krzyżanowskiego zakładał możliwość harmonijnej rozbudowy w miarę powiększania się księgozbioru i niezbędnych zmian organizacyjnych w rozwijającej się dynamicznie bibliotece. Wybuch

II wojny światowej spowodował, że gmach Biblioteki Jagiellońskiej nie został zrealizowany zgodnie z założeniami projektanta. Oficjalne otwarcie nowego gmachu miało miejsce 20 lutego 1941 roku z udziałem generalnego gubernatora Hansa Franka. Przewidywana przez projektanta pojemność biblioteki (1 900 000 woluminów) przekroczona została na przełomie lat 50 i 60. Przystąpiono wówczas do II etapu rozbudowy biblioteki. W latach 1961–63 dobudowano jedynie pomieszczenia dla czytelników i pracowni dla bibliotekarzy, bez powiększania powierzchni magazynowej.

Starania o dalszą rozbudowę biblioteki trwały przez następne 30 lat. Prace budowlane rozpoczęły się dopiero w roku 1995. Nowa część biblioteki oddana została do użytku na 600 lecie odnowienia Uniwersytetu Jagiellońskiego. Niezwykle trudnym przedsięwzięciem było funkcjonalne połączenie budynków projektowanych i zrealizowanych według zupełnie odmiennych założeń. Do nowej części biblioteki przeniesione zostały wypożyczalnie, tu mieszczą się też: sale wystawowe, konferencyjne, dział informacji naukowej i czytelnie specjalistyczne oraz kilka poziomów magazynowych wyposażonych w nowoczesne regały kompaktowe. Część magazynów została zaprojektowana tak by w przyszłości był możliwy wolny dostęp do półek przez czytelników. Oddzielny zespół pomieszczeń został przeznaczony na zbiory specjalne z bardzo nowoczesnym systemem zapewniającym bezpieczeństwo najcenniejszym zbiorom. Docelowo w pomieszczeniach magazynowych znajdzie miejsce 6 000 000 woluminów.

W ramach przebudowy i modernizacji starych budynków wyposażono bibliotekę w urządzenia klimatyzacyjne i systemy zabezpieczające zbiory oraz zastosowano technikę zautomatyzowanego wózkowego transportu książki tak zwane tele-lifty. Docierają one z magazynów do 11 czytelni biblioteki. Wymusiło to zupełnie nową organizację pracy przy udostępnianiu zbiorów, skracając wyraźnie czas oczekiwania na zamówioną pozycję.

Podczas wizyty w Bibliotece zapoznaliśmy się z pracą oddziałów: opracowania druków zwartych, opracowania rzeczowego, magazynów i informacji naukowej. Nasze zainteresowanie wzbudziły wspólne problemy związane z komputeryzacją biblioteki w systemie VTLS. System ten wdrażany jest w „jagiellonce” od 1993 roku.

Biblioteka Jagiellońska, jako jedna z dwu bibliotek narodowych w Polsce łączy w sobie ponad 600 letnią tradycję z wymogami nowoczesnej skomputeryzowanej biblioteki XXI wieku.

Zainteresowanych odsyłam do artykułu obecnego dyrektora Biblioteki prof. Krzysztofa Zamorskiego „Rozbudowa Biblioteki Jagiellońskiej – problemy zmian funkcjonalnych” Przegląd Biblioteczny rocznik 67 z. 1-2 z 1999 roku.

Krystyna Harasimiuk

UNIwersytety Świata – TURKU – HELSINKI

rola prac publicznych znakomitego architekta pochodzenia włoskiego, znanego z prac w Sztokholmie C. F. Bassiego. Pod jego nadzorem zbudowano gmach Uniwersytetu, zaprojektowany przez C. C. Gjorwella i ciekawie przyozdobiony przez Eryka Cainberga. W dekoracjach, ujętych w stylu neoklasycyzmu, po raz pierwszy pojawiła się tematyka narodowa, np. płaskorzeźba o Vainamoinenie grającym na kantele.

Zapoczątkowane w XVIII wieku zbieranie świadectw dawnej kultury ludowej – pieśni i poematów – było kontynuowane po zmianie przynależności państwowej i przejściu Finlandii pod panowanie Rosji. Zbieranie przeprowadzali studenci i wychowankowie Uniwersytetu w Turku. Studenci wykorzystywali czas wakacji na wędrówki po wsiach, szczególnie Karelii, dla poznawania i zapisywania przekazywanych od wielu pokoleń pieśni i relacji. Wprawdzie początkowo niewielu brało udział w tej zbierackiej pracy, ale stopniowo liczba ich się zwiększała. Coraz szersze poznanie dorobku ludowego otwierało przed nieliczną warstwą inteligencji fińskiej, używającej prawie wyłącznie języka szwedzkiego, zupełnie nowe perspektywy. Następowo odkrycie bogactwa kultury ludu fińskiego, co wywołało rewizję obiegowego sądu o wyłączności inspiracji kulturalnej ze strony ośrodków szwedzkich.

Car rosyjski Aleksander uznał, że Turku, dotychczasowa stolica Finlandii, leży zbyt blisko Szwecji i przeniósł ją w 1812 r. do Helsinek, liczących zaledwie 4 tys. mieszkańców (podczas gdy Turku miało ich wtedy 11 tys.). W ślad za tym w 1828 roku został przeniesiony do Helsinek uniwersytet zwany odtąd Uniwersytetem Aleksandra. Uzasadnieniem decyzji o przeniesieniu

uczelni był pożar, który w 1827 roku zniszczył poważną część gmachów uniwersyteckich i zasobów bibliotecznych w Turku. W ten sposób Helsinki zyskały jeszcze jeden atrybut stolicy kraju, a mianowicie jedyny uniwersytet. W kołach uniwersyteckich wyrażano poważne obawy o przyszłość uczelni w nowym, mało dotąd aktywnym kulturalnie środowisku, ale szybko okazały się one bezpodstawne. Architekt niemiecki Carl Engel wzorując się na architekturze Sankt Petersburga przygotował projekty budowli uniwersyteckich i po kilku latach tymczasowości (gmachy główne skończone zostały w 1832 r., a gmach biblioteki w 1845 r.) mogła uczelnia rozwinąć szerszą działalność i osiągnąć poważne sukcesy.

Po ogłoszeniu niepodległości Finlandii w 1917 r. uniwersytet nadal pozostał w Helsinkach (jako Uniwersytet Helsiński), ale już w 1918 r. powołano do życia w Turku prywatną wyższą uczelnię ze szwedzkim językiem wykładowym. Nazywano ją Akademią choć strukturą i uprawnieniami nie różniła się od uniwersytetu.

W 1920 r. założono w Turku ponownie uniwersytet z fińskim językiem wykładowym. Obie uczelnie funkcjonują do dzisiaj. Szwedzkojęzyczna uczelnia w Turku jest jedyną tego typu w Finlandii. Inne fińskie uniwersytety, rozłożone równomiernie na terenie całego kraju, a jest ich dzisiaj 12 (najwięcej w całej Skandynawii), mają dwa języki wykładowe: fiński i szwedzki; od wszystkich profesorów wymaga się ich znajomości, by w każdym z nich mogli przeprowadzać egzaminy.

Największym w Finlandii jest uniwersytet w Helsinkach (kontynuator najstarszego uniwersytetu fińskiego w Turku), zniszczony częściowo w 1944, starannie odbudowany. Aktualnie kształci się tu 35 tys. studentów.

Uniwersytety fińskie mają tradycyjną strukturę wydziałową. Obok typowych u nas wydziałów

uniwersyteckich funkcjonują tam także medycyna i nauki rolnicze.

Józef Duda

Podpisy do zdjęć

1. Uniwersytet fiński w Turku. Na pierwszym planie pomnik jego pierwszego założyciela i protektora szwedzkiego gubernatora Pera Brahe
2. Współczesny szwedzki uniwersytet w Turku w odbudowanych klasycystycznych gmachach najstarszego uniwersytetu na terenie Finlandii
3. Biblioteka uniwersytetu w Helsinkach (Yliopiston Kirjasto), najwspanialsze dzieło Carla Engla w stylu petersburskiego klasycyzmu, zakończone w 1845 r.
4. Uniwersytet w Helsinkach (Helsingin Yliopisto), stojący obok biblioteki, także klasycystyczny gmach wzniesiony w 1832 r. przez Carla Engla, różni się porządkiem kolumn i bardziej monumentalnym charakterem. Gmachy uniwersytetu i biblioteki otaczają centralny plac Helsinek – plac Senacki – stanowiący główną do dziś część neoklasycystyczną miasta. Gmachy te doskonale harmonizują z monumentalną, zbudowaną w tym samym stylu, katedrą (Tuomiokirkko) znajdującą się w samym centrum placu Senackiego
5. We wnętrzu uniwersytetu, klasycystyczne korytarze z doryckimi kolumnami i galerią „antycznych” rzeźb
6. Monumentalna Aula Magna Uniwersytetu z koryncką kolumnadą i historycznymi malowidłami

UNIwersytety Świata – TURKU – HELSINKI

Pierwszy uniwersytet na terenie Finlandii powstał w Turku, ówczesnej stolicy, założony przez szwedzkiego gubernatora Finlandii hrabiego Pera Brahe. Miało to ogromne znaczenie – choć nie od razu – dla rozwoju życia kulturalnego kraju. Uroczystego otwarcia dokonano 15 lipca 1640 r. Pierwszym kanclerzem, a więc urzędowym opiekunem, został Per Brahe, który tę funkcję sprawował aż do 1680 r. Jego zastępcą z urzędu był każdorazowy biskup Turku.

Pierwszym rektorem, czyli właściwym zarządcą, kierownikiem uniwersytetu, został Szwed Eskillus Petraeus, który żywo interesował się sprawami finlandzkimi i włączył się czynnie do ówczesnych inicjatyw kulturalnych. Nauczył się języka fińskiego, był autorem opublikowanej w 1649 r. gramatyki fińskiej. Wzór dla nowego uniwersytetu stanowiła Uppsala, od której przyjęto organizację wewnętrzną, swobody instytucji i zasady zrzeszania się studentów. Najważniejszym wydziałem był teologiczny i jemu zapewniono największą liczbę profesorów. Zresztą główne zadanie nowego uniwersytetu sprowadzało się do kształcenia pastorów i biskupi starali się wyeliminować z nauczania uniwersyteckiego kierunki przez nich nieuznawane. Stąd wynikały

ostre spory, jak np. zmuszenie do ustąpienia profesora Johana Terserusa (1664), podobno skłaniającego się do kalwinizmu. Na drugim miejscu wśród zadań uniwersytetu znajdowało się przygotowanie urzędników, czemu służył wydział prawa. Znacznie mniejsze znaczenie, a zatem i gorsze wyposażenie, miały wydziały filozofii i medycyny.

Wykłady były wygłaszane w języku łacińskim i szwedzkim, a wśród pierwszych studentów i profesorów przeważali Szwedzi. Z 44 studentów, którzy zgłosili się do nowego uniwersytetu, tylko 8 było z Finlandii, a wśród 10 (uniwersytet w Lund miał ośmiu) profesorów tylko 2 się w niej urodziło. Pod koniec pierwszego roku istnienia uniwersytetu było już 249 studentów. Jak większość nowych uniwersytetów, również uniwersytet w Turku miał bardzo trudne początki i tym większą rolę odgrywała opieka Pera Brahe, który stopniowo wykołatał u króla przydziały odpowiednich środków materialnych na wyposażenie sal, budynków i pobory profesorskie. Studenci łączyli się w specjalne organizacje na zasadzie regionu pochodzenia („nationes”) i podlegali sądownictwu uniwersyteckiemu, któremu zresztą sprawiali dużo kłopotów.

Znaczne ożywienie fińskiego życia kulturalnego i naukowe-

go nastąpiło w drugiej połowie XVIII wieku. Samo Turku stało się w tym okresie ważnym centrum intelektualnym. Nawet spotykamy sądy zagranicznych obserwatorów, że górowało nad środowiskiem Uppsali i Lundu. Powstało w nim pierwsze stowarzyszenie literackie („Aurora”, 1770-1778)

i pierwsze czasopismo fińskie (15 stycznia 1771 r.), znane jako „Abo Tidningar utgifne af et Sällskap i Abo”, później (1791-1861) – „Abo Tidningar”. Samo miasto Turku miało wówczas doskonałe warunki rozwoju. Pierwszy raz w historii zatrudniało jako kon-

dokończenie na str. 31

Redaguje kolegium: Marek Jędrzych, Elżbieta Mulawa-Pachol (redaktor naczelny). Stale współpracują: Beata Ajzak, Alicja Ciężczyk-Chmiel, Zofia Gieroba, Elżbieta Kwiatkowska, Maria Młynarska, Ewa Nowak, Małgorzata Samujło, Iwona Adach, Nina Zielińska, Jerzy Żywicki. Adres redakcji: Wydawnictwo UMCS, 20-031 Lublin, Plac Marii Curie-Skłodowskiej 5, p. 1009, tel. 537-53-76, faks 537-53-02. E-mail: promocja@ramzes.umcs.lublin.pl <http://www.umcs.lublin.pl> Media, Wiadomości Uniwersyteckie. Skład i łamanie: BiFolium, Lublin. Druk: Zakład Usług Poligraficznych „Tekst”, 20-344 Lublin, ul. Wspólna 19.

